

Germani Veteri more
pugnaturi terra osu-
dantur. passim Huter in
Aust. Ut et pa: 93.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to fading and the quality of the scan.

fo: Boemus Aubanus natione
Germanus. Omnium Gentium
mores et ritus & leges descripsit,
opus absolutum in libb. Africae
Asiam & Europam cōplectentib.
Impz. Friburgi Brisgouie a. 1540
et 1° seq. Lugduni.

fr Gallia, transtulit sed infini-
tis partibus auctius hoc opus F.
Bellesforestus addito quarto lib.
nouu orbem contingente, editu
Paris. in quarta forma a. 1572.

V. Haines de gungler
ex. dona

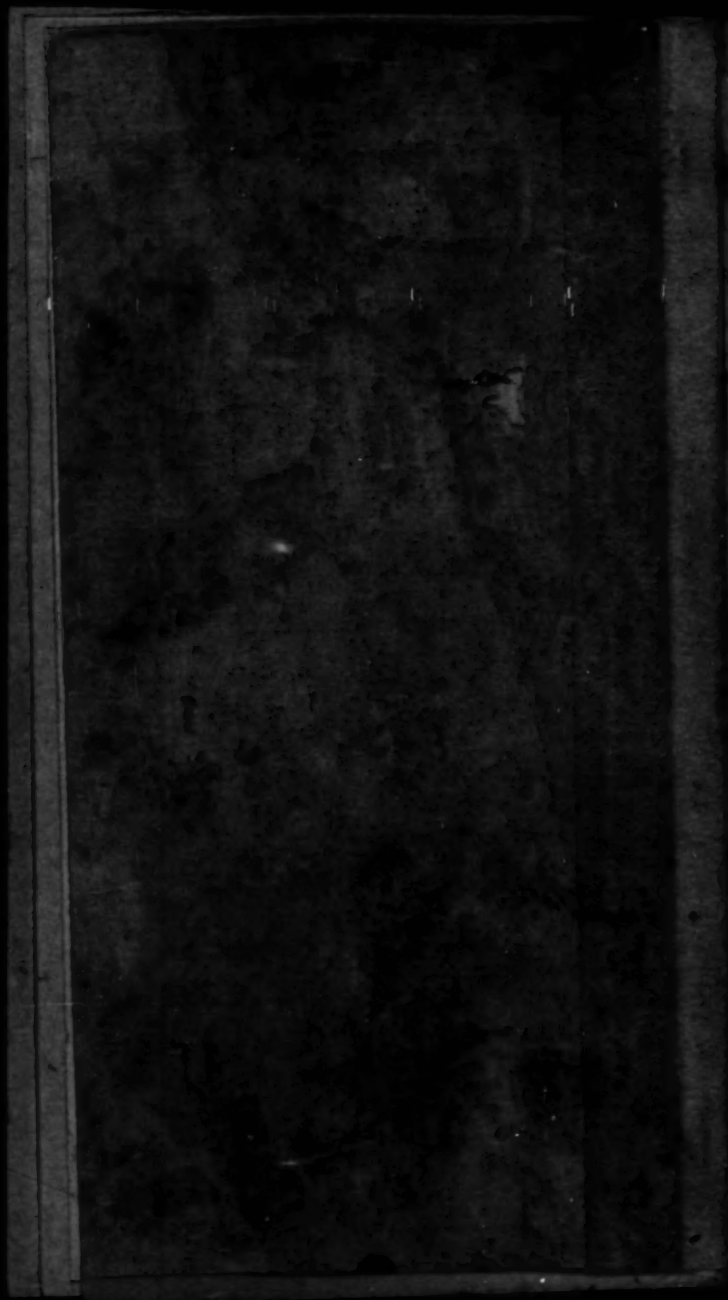
Stephanus Hossing
W. P. A.

Proinde & iuste

Anno. 15. 67.

N.c.k.
1234.

496

OMNIVM

GENTIVM MORES.

LEGES ET RITVS EX MVLTIS

clarissimis rerum scriptoribus

Ioanne Boëmo Ardano Tenu

tomco nuper collectis &

novissime reco-

gnitisque regulis.

Tribus libris absolutum opus, Africanum,

Asiam, & Europam describens.

- Cum Indice locupletissimo.

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

ANTVERPIÆ,
In ædibus Ioannis Stelæ.

M. D. LXXI.

Cum Privilegio. *Tall*

CMVIMMO

GENITIVM Mores

GENITIVM Mores

Cæsarea Maestas
permissit Ioanni Stel
sio, vt Omnium gentium
mores à Ioanne Boëmo
Aubano, impud impri
mat, perque omnes hære
ditarias regiones suas di
strahat, veluti latius pa
tet in literis eidem conces
sis, & subsignatis

Bone.

SIGTSMVND O

GRYMAVGYSTANO

QVILMAVVMARTIVMST

medicinz eximio doctori, Ioannes

Boëmus Auhanus Ten-

tonicus.

OLLATVRVS

me ad celeberrimū

hūc morē, quo om-

nes, qui vñquā à se

scriptos libros in la-

tein dedere, vñtū

ant plures ē pręstantioribus viris ē

ligere solens, quibus velut defensoris

bus patronis, illor adscribant dedi-

centurę. Cū hęc atque illę mul-

rum atque circumspicerem, cui ē

ego laudationes hęc meas de

Gentiana moribus ac earundem vi-

uēdi ratione, nominatim dedicare, &

ad propugnandum trahere cū pri-

mi vultū, cui acceptas fore confide-

rem. Nemo mihi tē splendidissime

Doctur cū dignior, tam optior oc-

cunior ēd solum, quod eas sub ex-

pendit tuis, et quę sub mundissimo

colligatissimoq; licentio pñlo im-

4
pressurus, laudem (quantulacunque
mibi vnquam à grato & humano le-
ctore pro habitis laboribus cesserit)
communem necū habiturus sis. Ve-
rū quòd re materia ea haud medio-
criter delectari notanter cognoti, cū
anno superiori similes libellos duos,
vnum de Septentrionalibus Gētibus,
cuius autor Mathias de Michau, al-
lium de Meridionalibus cuiusdam
Ludouici de Bononia, impresseris:
meq; librum præsentem in Germa-
nicam linguam nostram transferre
interpretariq; adhortatus sis. Et hoc
dignissimè: quippe, qui optimè diu
anteà hæc atque alia, quæ de exter-
nis nationibus memorantur, omnia
cognoris, sciasq;: licet nō ex leuibus
circulationibus, non ex vagis mendi-
cis, qui vt vulgò admiratores acce-
priorēs q; sint, adedō nefandissimè abs-
que omni verecundia plerunque mē-
tiuntur: vt non ipsis modo non fides
etiam minima habeatur, verū om-
nib⁹ iuxta, qui aliquid de his aut scri-
bunt aut recitant: Sed ex grauium fide
de dignissimorum autorum scriptis,
quibus per diu & pernox tu quo-
que, quandocunque à medicis curis

vacare datur, operam summam im-
pendis. Atq; ex hinc homini in publi-
ca præsertim administratione con-
stituto nihil utilius, nihil gloriosius
incundiusq; magis quam veraciter
aut legendo aut peregrinando cogno-
scere, qua religione, quibus moribus,
qua regiminis forma, quibus legi-
bus, institutisq; aliæ per orbem gen-
tes vitam traducant. Quod ita com-
pertum est, ut illis, qui extra patrios
agros ad secundum vir lapidem vn-
quam pervenerint, quicq; ingenuorū
moram & artium in iuventute pa-
rum aut nihil perceperint, quamvis
naturæ suæ bonitate opulenti, facun-
di & solertes satis superq; in patriæ fi-
ni populos moderentur & vrbes. Itā-
tū tamen facilitatis adimatur, ut
propemodū pro despiciato quicquid
dicant faciantq; ab omnibus ha-
beatur. E diverso alij, qui peregrè
aliquando profecti, sub fidelibus &
eruditis præceptoribus in claris pro-
betis institutis vrbib; egregia multa
viderint didicerintq; tantū gloriæ &
maiestatis adjiciatur, ut nihil ab eis
attentetur, nihil fiat, quod nō secus,
quàm à diviniſſimo oraculo præce-

ptum alacriter non omnes ample-
ctantur, cunctisq; non summè place-
at. Quapropter ornatissime Sigismū
de scripta hæc nostra, quæ ex multis
præclarissimis rerum scriptoribus, iā
triennio ferè non sine maximis la-
boribus in librum istum collegi, con-
gessi, & quantum ingenio atque in-
dustria potui, augmentavi, à me ob-
nijijs manibus & serena fronte susci-
pe, susceptaque tanta diligentia, tan-
ta fidelitate, perlege, perlustra, exami-
na, ab omniq; macula expurga: ve
nihil, squàm prætermittatur, nihil
præterfluat, quod secū minus ulqui-
piam subripiat, inuoluaturq;ne, quod po-
stea, à lyncæis vigilatorum obstrigi-
latorumq; oculis inuentum, sphin-
geis vnguibus, condatum, & ripereis,
linguis compunctum, exhibitaemq;is
in famæ & nominis nostrorum am-
borum dispendium, atque obfusca-
tionem in quibus riuus pro fabu-
la iactetur, Quod ubi diligentissimè
perfeceris, sub dædaleo tuo literatio-
ris prælo accuratissimè impri-
mere curabis, Vnde

Ioannis Boëmi

AVBANI TEY-

TONICI, AD

Lectorem

Præfa-

tio.

Memorabiliores gen-
tium mores, ritus,
leges, locorumque
ubi degunt situs,
quos historiae pater
Herodotus, Dio-
dorus Siculus, Berosus, Strabo, Soli-
nus, Trogus Pompeius, Prolomeus,
Plinius, Cornelius Tacitus, Diony-
sius Apher, Pöponius Mela, Cæsar,
Iosephus: & ex recentioribus non-
nulli, Vicentius, Aeneas Sylvius: qui
postea Pij secundi pontificis maximi
nomine tulit Antonius Sabellicus, Io-
annes Nauclerus, Ambrosius Cale-
pinus, Nicolaus Perottus in Cornu-
copijs: alijque permulti clarissimi rerū
scriptores in cōmentarijs suis diffuse
& ceu per partes celebrare ut in
vno libro conscriptos habere, faci-

Autores

*quos in
hoc opere
sequitur.*

Causa

*que eum
ad scriben-
dum im-
pulerit.*

*Libelli
farrago.*

*Vititates
enumerat
Mortaliū
Veterum
simplex
vita.*

leq; quando vsus deposceret inueni-
res, historiarum lector cultorq; stu-
diosissime, per ocium succisuis ho-
tis vndique conquestui, collegi, & in
diarium hunc conscripsi, digessi: non
spe lucri vllius, non popularis auræ
ambitione: verū enimuerò tā libero
& planè ocioso studio, quàm rei ip-
sius mira dulcedine atque vtilitate.
Congessi inquam tum veteres, tum
recentes, bonos item & malos, indif-
ferenter, vt ipsis tanquam præsentis-
simis atque optimis exemplis per-
spectis vitam instituendo: laudabiles
sanctosque emulabundus secteris,
culpabiles & obscenos vitabundus
prætereas: Cognoscasque mi lector
quàm pulchrè & feliciter hodie, quā
item incultè & simpliciter olim pri-
mi mortaliū, à creatione sua ad gene-
rale vsque diluuium, & ultra multis
seculis, terra fusi vixerint: quum in v-
su adhuc æs signatum haberent nul-
lum, Mercimonia nulla, beneficia
mutuo beneficijs æquarent. Nihil
propriū cuiquam esset, quemadmo-
dum aër & cælum, ira terra & a-
qua omnibus communes: Non ho-
noribus, non diuitijs inhiarent:
cum

PRÆFATIO.

cum quisque sibi & admodum pau-
cis contentus in rure sub dio, aut sal-
tem vmbrosa sub arbore aliqua, hu-
milive casa: cum consorte vna vel
pluribus, cū dulcibus natis securus,
& penē ociosus ageret: congestis a-
grorum fructibus, pecorumque lacte
vesceretur, aquam poraret, vestimen-
tum ex arborum corticibus, latisque
folijs primum, deinde ex ineconcin-
natis animalium pellibus sibi con-
sueret: nullis obseptus mœnibus, nul-
lis fossis, liber vagansque inter libe-
ra & vagantia pecora, vbiq; non
deprehenderit, resideret: non latro-
nes, non fures vllos metneret: latus
prorsusque ignarus eorum omni-
um esset. Quæ postea vna cum adole-
scente mundo ex varijs discordibus
mortalium studijs, voluntatibus, æ-
mulationibus, subsequuta sunt, quan-
do propter fructuum absque cultura
nascentium insufficiētiā, aliarum-
que rerum defectum, bestiarum ho-
minumque externorum imprimis
crebram incursionem, grassantemq;
violētiā, congregati hominum
ecceus eam peruagandi nocendi-
que libertatem communibus auxilijs

*Securitas
& libera-
tas.*

*Congrega-
ti homi-
nes pri-
mum.*

A 3   prohi-

prohibitori: quiq̃ue sibi certos terræ
 limites, certos agros vendicauere, in
 quibus coadunatis tugurijs popula-
 riter habitare cœpere: se muris ac
 fossis præmunire, legesq̃ue sibi &
 magistratus, vt pacatè & ipsi inter se
 viuerent eligere. Iam non ex rore,
 non ex pecore solum, sed varijs in-
 uentis artificijs, varijsq̃ue laboribus
 vitæ emolumenta quærere: per mare
 colligatis ratibus quā lōgissime, de-
 portandi primū colonias gratia, dein
 de mercandi, ire: iunctis equis cur-
 ribus vti, æs in moneram signare, cul-
 tius molliusq̃ue vestiri, humanius lo-
 qui, pacatius conuersari, splendidius
 vesci, magnificentius ædificare, per
 omnia iam mitiores cultiores prudē-
 tioresq̃ue esse: agnatam barbariem
 feritatemq̃ue famosam sponte sua
 exuentes, à mortua cæde, ab humanū
 carniū esu, à rapinis, à publico &
 indifferenti matrum filiarumq̃ue
 congressu, talibusq̃ue multis absti-
 nuere: Rationi & viribus iā inniten-
 tes terram, quæ tota tunc opacis syl-
 uis, nocentibus bestijs, & stagnanti-
 bus undis, humano incolatui incon-
 ueniēs, deserta, horrida, omninoque
 inculta,

*Variamor-
 taliū stu-
 dia & in-
 uenta.*

invenit

modi

est

*Homines
 cultiores
 facti.*

invenit

invenit

invenit

invenit

invenit

P R A E F A T I O.

inculta & infrequens iacebat, indu-
stria & labore à saxorum salebris, ab
arborum truncis, à superfluis vndis
expurgauère, planauère: & totam
fecundam spectabilemque fecère:
Campos aruis, colles vinetis adapta- *Terra vbe*
uère, sarculo proscissos frumentum *rior facta*
atque vinum largiter producere in- *& cultior*
stituère, qui grauatè prius glandes
syluestriaque poma dedère, valles
irriguis pratis hortisque amcenissi-
mis decorauère, suprema montium
syluis relictæ: adeò omne solum fru-
ctificationi assignauère, vt quod
lignationi pabulationique satisfa-
ceret, superesse vix passi sunt. Loca
ad hæc omnia frequentissime in-
colere cœperunt, passim ædifica-
re, ex modicis pagis amplissimas
vrbes, ex villis pagos, in excelsis
montibus arces, in vallibus decorum
templa struere, fontes vt salubrio-
res vtque delectabiliòres essent, ex-
cis marmoribus complexi sunt, cir-
cumcircaque confinis arboribus a-
mcenissimè obumbrare, à quibus
in vrbes salientem aquam per can-
nales latentisque siphones quàm
lògissimè deripauère: vbi naturaliter

deerat, de fossis in terram puteis
 profundissimè quæsiere, torrentes
 impetuosaque flumina, quæ frequen-
 ter prius pro libito in maximam in-
 terdum accolarum pernitiem expa-
 tiabantur, obiectis aggeribus coër-
 cuere: atque ut transuadabilia, nubi-
 lōque negotiationibus humanis ob-
 stantia essent, immixtis in imum pa-
 lis aut arcubus eductis, validissimos
 pontes superimposuere: In mari sco-
 pulos, à quibus nauigantes periclita-
 ri solebant, ut plurimum deiecere, In
 sulis & continenti solo portus mul-
 tos fecere, ac in quibus admotæ na-
 ues à ventorum flatibus securè quies-
 cerent naualia stationesque amplissi-
 mas effodere: ad eò omnia per terrā,
 per mare excoluere, elaboraueruntque,
 ut terra ipsa ad prisca eius situm,
 naturalēque squalorem hodie cō-
 parata, alia esse credi possit, quā quæ
 olim fuerit, deliciosissimo huic horto
 certè haud multū dissimilis, ex quo
 propter diuini præcepti transgressio-
 nē, infelices protoplasti Adā & Eua
 eiecti sunt. Præterea multas ingenio-
 sissimas disciplinas, multas artes in-
 uenere homines: quib⁹ per excogitatas
 etiam

*Terra pa-
 radiso æ-
 quata.*

genio

etiam

etiam varias literarū notas libris tabellisq̃ue. (vt ad posteros peruenirent) demandatis, sese extra mortale conditionem in tantam vindicare, extulerēque, vt indigetum deorum beatissimam vitam iam consequuti videri potuissent. Si non mundi princeps iniquissimus Sathan superseminara pestilentissima Zizania integrum & felicem hunc statum confudisset, qui vt homines & numero succrescere cognouit, & melius in mundi delitijs iam habere, inuidia permotus terribis omnis generis scelenibus primum sibi obnoxios factos, mox futurarum supercelestiumq̃ rerum curiositate affectos, per obscuras oraculorum ambages, iniecta superstitione atque timore, deorum dearumq̃ profanam culturam (vt vnus veri singularis dei cognitio nem aboleret, mortalesq̃ ipsos aliquo insigni malo afficeret) edocuit: hic Delphica, illic Euboica, alibi Nafamonia adita, Dodoneasq̃ quercus maligna inspiratione resonare fecit: quibus in Latio Sarurno, in Creta Ioui, Iunoni in Samo, Baccho Thebis & in India, Insidijsque

Homo extra mortalem conditionem se vindicauit.

Mali demonis inuidia homo pestus datus.

Verus Deus, obliuioni datus.

*Plurali-
tas deorū
inducta.*

*Vbi loco-
rū quicq;
deorū ma-
gis culti.*

*Christus
Iesus ab
errore vin-
dicavit.*

in Aegypto, in Illo Vestæ, in Aphri-
ca iuxta Tritonem Palladi, Mercu-
rio sub Teutatis nomine in Gallia
& Germania, Mineræ Himetto at-
que Athenis: Apollini Delphis, in
Rhodo, Chio Patara licæ, in Troa-
de, & Tymbræ Dianæ in Delo &
Scythia: Veneri in Cipro, in Papho
Guido Cyteræque: Marti in Thra-
cia, Vulcano in Lippara & Leno, Pria-
po in Lampsaco Hellesponti alijsq;
multis in multis alijs locis (quorum
adhuc nomina ob p̄clarissimam inuēta
& beneficia popularib⁹ suis, collata
in recēti memoria erāt) diuinos hol-
nōres fieri excitauit. Deinde etiam
postq̄ Christus Iesus verus Dei om-
nipotentis filius assumpta carne ap-
paruisse, atq; errātī mūdo rursus ve-
rum æternæ beatitudinis iter osten-
dens, verbo & exemplo ad patris sui
coelestis gloriā, ad bene beatæq; vi-
uēdam hortatus esset, missisq; in op-
bem vniuersum discipulis, salubri il-
lorum prædicatione nefandissimos
superstitionis ritus damnasset, re-
ligionem nouam, nouaque salo-
berrima vitæ instituta promul-
gasset: & iam eo quidem deduxis-
set,

set, ut ipsis ab omnibus in orbe
gentibus receptis, ad veram felici-
tatem desiderari ulterius potuisset
nihil: Ipse Sathan in genuinam ma-
litiā reuersus, curiosa hominum
pectora, quæ destitnere coactus fue-
rat, iterum circūueniens, quædam
in priorem errorem reduxit, quædam
nouis hæreticis opinionibus adeo
corruptis, adeo excecuit, ut multo me-
lius ipsis fuisset, ingressam semel ve-
ritatis viam quodammodo ignoras-
se, quàm sic temere, sic malitiosè de-
riliquisse. Observant hodie deuino-
que honore quàm deuotissimè pro-
sequuntur Asiæ minoris, Armeniæ,
Arabiz Persidis, Syriæ, Assyriæ, Me-
diæ, & in Aphrica Aegypti, Numi-
diæ, Lybiæ Mauritaniz, In Europa
totius Græciæ, Mysiæ, Thraciæ, Tur-
cici nominis gentes omnes, Christo
abiecto, Epilenticum Mahometum
& illius vesanum dogma. Scythiæ
latissimi populi, qui Tartari hodie
vocantur, pars Imperatoris sui
Chami idola, pars astra, pars etiam
vnum Deum ex apostoli Pauli do-
ctrina veneratur. Indiæ ac Aethiopiæ
gentes, quæ presbytero Ioāni paræt,
Christia-

*Malus da-
mō iterū
homini
insidiatus*

*Gētes Ma-
hometa-
na.*

*Idolola-
tria Scy-
thæ.*

*Schisma-
tica.*

*Veri Chri-
stiani.*

*Discordie
omni se-
minariū
eulm di-
mini dispa-
ritas.*

*Cognitio
externa-
rū rerum
inceda et
vtilis.*

Christianam pietatem tuentur, sed
instituto longe à nostro diuerso. Syn-
cerā orthodoxamq; Christi fide, qua
gratiose olim orbis vniuersus illustra-
tus fuit, Germani retinemus, Itali,
Galli, Hispani, Angli, Schoni, Hybet-
ni, Daci, Livoni, Prussii, Poloni, Hū-
gari, & insulares Rhodij, Siculi, Cor-
fici, Sardinij, paucique alij. Effecit
acerbissimus humani generis hostis
hac inducta morum diuersitate, hac
sacrorum & rituum perdita damno-
saque superstitione, vt dum vna-
quæque gens Deum, quem religio-
se colit, quemque præ se fert verum
summumque esse, dum se rectam æ-
ternæ beatitudinis viam ambulare,
exteris verò omnes per deum, per
abrupta oberrare magnis rationibus
contendit, dumque vnaquæque se-
ctam suam longe lateque propagare
& extendere nititur: sese mutuo tan-
tis inimicitijs, tantis odijs habeant
prosequanturque, vt ad externas ho-
die nationes peregrinari non solum
nō sit tutum, sed ferè omnino prohi-
bitū & oclusum: vnde fieri persua-
sum mihi habeo, vt dum vicinarum
gentium nomina vicinis gentibus
vix

PRÆFATIO.

vix cognita sint, pro mendacijs ho-
die repudientur quæcunque de ipsis
aut scribantur aut referantur: quorū
cognitio tamē adeo dulcis, adeo vti-
lis, gloriosaq; semper reputata est, vt
clare constet: non ob aliam causam
quā illius amore atque desyderio
plerosque relicto natali solo, relictis
charis parentibus, coniugibus, libe-
ris & amicis, relicta, quod magis est,
propria salute cum maximis difficul-
tatibus, periculis, coris, angustijs, vt
aliquid experirentur, remotissimas
transmarinas interdum assumptisse
peregrinationes, vt compertum ha-
beamus non hac tempestate nostra
solum verum ab exordio ferē mun-
di omnes per quā maximæ auto-
ritatis prudentiæ, eruditionis, ab o-
mnibus existimatos, in Reipubli-
cæ (paci & belli tēpore) magistros,
consiliarios, iudices, censores, admi-
nistratores, duces publico consensu
electos ascitosque esse: qui ad remo-
tas, terræ oras aliquando profecti
multorum populorum mores cogno-
uere & vrbes: quemadmodum Græ-
ciæ atque Italix priscos illos philo-
sophos, Socratem Socraticam, Pla-
tonem

*Prisci Graecia philo-
sophi vn-
de philoso-
phiam &
gloriã au-
spicati.*

tionem Academicam, Aristorelẽ Peri-
pateticam, Anthistenum Cynicam,
Aristippum Cyrenaicam, Zenonem
Stoicam, Pythagoram Pythagoricã:
tantas sectas tantamque discipulo-
rum frequentiam instituerẽ concilia-
reque sibi potuisse conspicimus: quẽ
admodum veteres quoque legum la-
tores Minoim & Rhadamũrum Cre-

*Primi le-
gum lato-
rum vnde
authorita-
tem conse-
quuti.*

rensisbus, Orphea Tracibus, Draco-
nem Solonemque Atheniensibus,
Lycurgum Lacedæmonibus, Moſen
Iudæis, Zamolxim Scythiis, aliosque
popularibus suis præscriptas sacrarũ
ceremonias, ciuilesque disciplinas
fere potuisse videmus: Quod non à
se intra patrios muros eas excogitaſ-

*Sapientes
seculi.*

se, sed à sapientissimis seculi homini-
bus Chaldæis ipsis Magis, bragma-
nis gymno sophistis, & ab Aegyptio-
rum sacerdotibus, cum quibus ali-
quandiu conuersati essent, deportaſ-
se scirent: quemadmodum postremo
præstantissimos heroes Creteum Io-
uem, qui quinquies terrarum or-
bem perlustrasse prædicatur: Pari-
quoque studio successusque eius do-
os filios Dionysium cognomento
Bacchum, & fortissimum Hercu-
lem,

lem, æmulumque illius Thesea, Iasonem cum cæteris argonautis, naufragum Vlysem, & ex Troia profugum Aeneam, Cyroum, Darium, Xerxem, Alexandrum magnum, Hannibalem Pœnum, Mitridatem Ponti regem, quinquaginta nationum linguis loqui peritum. Antiochum magnum, innumerosque Romanorum principes, Scipiones, Marios, Lentulos, Pompeium magnum, Iulium, Cæsarem, Octavianum Augustum, Constantinos, Carolos, Othones, Conrados, Henricos, Federicos, perfectas à se in exterâs nationes bellicas expeditiones: immortalẽ hanc gloriam sempiternamque memoriã cõparare potuisse cognoscimus. Quapropter cum tanta sit ingenti-
um earundemque morum cognitiõ-
ne voluptas, tanta utilitas, cumque omnibus remotas terras adire inuisereque ob plurimas causas non concedatur, non liceat etiam: velis suavissime mi lector cõscriptos in hoc libro celebriores gentiũ mores celebrioraque, in quibus habitant, loca non minori alacritate promptitudineq; legendo amplexari & cognoscere

Peroratio

*Veniam
precatur.*

scere, quàm si te per manus regionalis
circumducens fidelissimè, quo in
stituto, & quo in loco, vnaqueq; ges
vitam egerit hodieq; agat, & ore ad
os referrem, & ad oculum digito de-
monstrarem. Non moveri, non aver-
ti velis, quòd à rigidiori censore mihi
obiici, exprobrarique possit, rem me
perverustissimã, & plus quàm à mil-
le autoribus antea pertractatam; cu-
am non alijs quàm eorũ verbis, nũc
p meo, proq; novo aliquo attulisset
verũ institutum meum diligentius
introspectiens cognoscas, me tam ex
ingenij mei, quã librorũ meorũ the-
saurio haud vulgari, tibi (ceu liberalis
hic Paterfamilias, cui in in evãgelio
Christus omnẽ scribã doctũ compa-
ravit) dilecto hospiti non aliena mo-
do & vetera, sed mea etiã & plurima
exhibere. Vale, & quidquid
est boni consule, acce-
ptumque habe.

DE

DE ORIGINE HOMINIS OPINIO

THEOLOGO-

rum vera.

CAP. I

IVINX maiestas

cum cœlum, & hæc

uniuersi faciēs, quæ

ab ornato, & elegā

ti forma mūdus ap

pellata est, ac om

nia quæ illius ambi

tu cōprehenduntur, quinto creatio

nis die absoluiſſet: sexto hominē ma

culum, vt eſſet, qui illis & præſſet &

frueretur, nobiliſſimū animal fecit:

vnū omnium animantium quod

cœleſtem mentem ſortitum eſt. Illi

quod ex rubentis terræ vena fieri cō

tigiffet, Adami nomen dedit: cū mu

lierem ex dormientis Adæ latere de

promptam, ne ſolus eſſet, illi in ſociū

& coniugem commiſit: ſimulq; in a

menſiſſimam terræ partem conſti

tuit, fluminibus quæque verſus irri

gnam. Locus à viridante facie, hilari

quæ aſpectu raperet, eſt Graia vo

*Mundus
vnde ap-
pellatus.*

*Primorū
parentum
origo &
appella-
tio.
Adamus.*

*Paradi-
ſus.*

ce appellatus. Primo beatissimam vi-
tam agere, malorum omnium exper-
tem terra sua sponte ferente omnia.

*Fertilitas
terrae cur
cohibita.*

Ceterum lege aberrantes amoenis-
simo incolatu, sedeque illa beatiore
depulsi, solum flebiliter vertere. Co-
hibita deinceps & tellus est cum nihil

*Protopla-
storum vi-
ta.*

ultra ferret amplius, per sudorem &
aridum vitam agere: subiit inde mot-
bus, tentareque ceperunt frigora &

*Cainus
primoge-
nitus.*

aestus humana corpora. Cainus pri-
mo ex his genitus, secundo loco A-
belus, & tum multi alij: ita adoles-
cente mundo: quum iam terra frequen-
tius coleretur, quod maior humana-

*inhabita-
-que obno-
-scitallusq*

rum gentium vis erat, eo magis vi-
tia inualefcere, vitaque in periculum
iuria pro innocentia haberi coepta est
pro pietate numinis contemptus, eoque
scelus ipsum processit, ut Deus (vix
Noë mortaliū iusto reperto, quē pro-
pter hoc cum domo sua servari voluit
ut esset per quē humanū genus ex
integro reparari posset) cataclysmū

*Cataclys-
mus.*

immiserit, qui inundans omnem ter-
ram, vna clade omnia animantia, quae
tunc in terris fuere, praeter admodum
pauca, quae mystica navis teneba-
tur, cum volueribus etiam exinxit.

Post

Post quinos deinde menses, quibus
 ea inundatio seuijt, arca in Armenis
 montibus descendit: Noë cum suis in
 terram egressus, mortale genus bre-
 ui tempore propitio numine repara-
 uit: & vt rursus omnis terra incolere-
 tur, filios, nepotes, ac pronepotes al-
 ios ad alias terrarum oras velut in
 colonias habitatum misit. In Aegy-
 ptū (vt Berosus habet) cum Colonijs
 Chamī Esennium, in Libyam & Cy-
 renem Tritamem, & in totam reli-
 quam Aphricam Iapetum Priscum,
 Atalaa in Asiam orientalem misit,
 Gangem, cum aliquot ex filijs Co-
 meri Galli, in Arabiam felicem Sa-
 bum cognomine Thuriferum, Ara-
 bum præfecit Arabiæ desertæ, & Pe-
 treium Petreæ: Canaan posuit in
 Damasco vsque in extrema Palesti-
 næ: In Europa regem Sarmatiz fe-
 cit Tuiskonem à Tanai ad Rhenum
 flumen: iunctique sunt illi omnes fi-
 lij Istri, & Mææ cum fratribus suis
 ad adula monte vsque in Mesem-
 beriam Ponticam: sub quibus tenuerunt
 Tyras Archadius Emathius Ita-
 liæ, Comerus Gallus: Samotes pos-
 sedit Celtas, & Iubal Celtiperos. Fuit
 brevis

*Diluvium
 quā diu
 duravit.
 Noë pro-
 pagatio.*

*Noë filios
 ac nepo-
 tes habi-
 tatū trans-
 mittit.*

brevis illa & immatura filiorum alie-
 natio à progenitoribus (quorum vi-
 uendi ritus et mores nondum adhuc
 satis imbibebant) omnis diuersitatis,
 quæ secuta est, causa. Chamus siqui-
 de ob ludibrium quo patre habuit,
 cum uxore, & liberis profugere co-
 actus, in ea Arabia parte cõsedit, quæ
 ab eo postea nomen sortita est: pos-
 teris nullum sacrorum ritum tradi-
 dit, cum nullum à patre accepisset.
 Unde factum, vt quum procedente
 tẽpore, alij post alios ex ea terra rur-
 sus velut in colonias missi, diuersa
 mundi loca tenuissent (creuit enim
 supramodum abdicata soboles) qui-
 dam in errores inciderint inextrica-
 biles: lingua variata est: cognitio ve-
 ri dei, & omnis cultus perijt. Adeo-
 quæ quidam inculto & barbaro mo-
 do, vt audies, vitam duxere: vt quid
 differentiæ inter eos, & syluestria a-
 nimalia extiterit, vix videas. Qui in
 Ægyptum trāsire, cœlestiũ luminũ
 motum pulchritudinemq; mirati So-
 lem, & Lunam, velut certũ ipsis nu-
 men inesset, pro dijs colere cœpere,
 Isidem hanc, illum Osyrim nomina-
 tes, vitali spiritui etiam sub Iouis ap-
 pel-

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

Hic
 sub
 Vnde mo-
 ra & lin-
 gua diuer-
 sitas oria
 Chami
 immatu-
 rum exi-
 lium.

pellatione: sub Volcani igne: Aetheri
 sub Palladis: sub Cereis telluri, alijs-
 que sub alijs nominibus diuinos ho-
 mores tribuere. Nec tenebrae illae re-
 rum tantum in Aegypto sterere sed
 quascunque à principio terras tenu-
 rurae Ghaeno procreatae: vota picta-
 us ignorantia simul & infanda scmi-
 nus cepit. Exterum nulla ynquam
 tellus plucium fuit coloniarum ma-
 ter, quàm Arabia pars illa, quàm is-
 eum suis infedit tantum humano ge-
 neri clade strinxit pestifera vbius ac-
 solit exilius. Contra Semi & Iaphe-
 tis progeni, legitur à maioribus in-
 stitui, modici finibus contineri, haud
 tam late, vt illi sunt per omnes ter-
 ras euagati. Quod accidit, vt veritatis
 studium, pietatis dico, & veri Dei cul-
 tus apud vnâ duntaxat gentem ad
 Mesiam ysq; tempora in oculo per-
 mansit.

Aër Iu-
 piter.
 Igne Vul-
 canus.
 Aether Iu-
 piter.
 Pallas.
 Terra Ce-
 res Ara-
 bia mul-
 tarum co-
 loniarum
 mater.
 Semi &
 Iapetis
 progeni.
 Quare ve-
 ri Dei cul-
 tus apud
 tam pau-
 cos per-
 mansit.

De origi-
 ne hominis
 opinio
 falsa
 illa
 natura

Veteres verò illi Philosophi, qui
 præter veri numinis cognitio-
 nem, ante multa secula naturâ,

B &

& historias tradiderunt de hominis
 origine aliter senserunt. Quidam e-
 nim mundum ingentem & incor-
 ruptibilem, & genus humanum ab
 eterno extitisse, uoq; habuisse ortus
 principium credidere. Quidam gen-
 tum corruptibilem arbitrantur, & ho-
 mines dixerunt generationis initium
 tempore esse sortitos. Nam & terram
 primordio, & celum & totam uis-
 cam habuisse ideam imperita eorum
 natura. Exinde distinctis inuicem
 corporibus coepisse mundum hunc
 ordinem, quem uideamus. Aerem
 quidem motum hunc continuu
 sortitum: & igneam partem eius su-
 periora loca, propter leuitatem, appe-
 tisse. Eadem causa solem astraque
 cetera cursus suos sortita. Quod re-
 ro humori mixtum, eodem sitisse in
 loco, propter grauitatem, quae tunc
 mixta essent, ex humidis quidem
 mare effectum, ex durioribus ve-
 ro terram lutosam euasisse. Et om-
 nino mollem. Haec primum quum
 solis ardore densior exassisset, eius
 postmodum superficie vi caloris eu-
 mesacta, & multis in locis humores
 quosdam esse concretos: in quibus

Philoso-
 phorum de
 mundo an
 plek opti-
 ma.

Lenia su-
 periora,
 grauia in
 feriora ap-
 petisse.

Animam
 suam natu-
 ralis crea-
 tio.

putredines tenui contexta pellicula
 sint excitata, quemadmodum in pa-
 ludibus Aegyptijs, & stagnis accide-
 re videmus: quum frigidam terram
 subito æstus æris calefacit: tum ve-
 rò in humidis calore adhibito gene-
 ratio fiat: & noctu quidam circumfu-
 sus aer humorem præstet, qui in die,
 solis virtute consolidetur: tandem pu-
 tredines illæ ad summum perductæ
 adueniente veluti parrus tempore exu-
 lis contractisque pelliculis omnis
 generis educunt animantium formas:
 quorum ea quæ maiorem calorem
 sortita sunt, in superiorem regio-
 nem volatilia effecta, abierunt: quæ
 verò plus terræ continebant serpen-
 tia, aliæque terrestria euaserunt ani-
 mantia. Naturam aquosam nacta in
 sui generis elementum delata sunt,
 & pisces appellata. Terra deinceps,
 tum solis ardore, tum ventis indies
 magis ardescens, à gignendis maiori-
 bus animalibus desijt: sed quæ ge-
 nerata erant mutua commixtione
 alios animantes procrearunt. Eo-
 dem quoque modo, & homines à
 principio genitos dicunt, in agris pa-
 rum quærentes, sylvestri & incognita

Aegypti

ferundi

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

tal.

Primorū

bominum

inculca

vita.

*Primi ho-
mines &
beluis in-
festati.*

*Diversi-
tas lingua-
rum unde
facta.*

*Gentium
diversitas*

*Homines
periculo
prudētes
facti.*

vita vixisse: quibus herbae & arborum
fructus vitro victum praeberent. Be-
ludas insuper ijs fuisse infensas, quib⁹
ut obisterent, cœtus hominum ob-
timorem factos aiunt communis uti-
litatis gratia, auxiliaq; inuicem præ-
bita, & loca habitaculis quæsitâ: so-
nus oris cōfusus quū esset, paulatim
discreuisse vocem aiunt, & res omnes
suo nomine appellasse. Verū quū
diversis sitū essent in orbis locis, non
eisdem vsos verbis ferunt: propterea
& diversos literarū characteres exti-
tisse. Primosq; hominum cœtus suū
quemq; gentis initium fuisse. Ve-
rū primi homines nullo subsidio ful-
ti, duram agebāt vitam, quū igno-
rarent agrestes fructus in vsum futu-
rum condere, & ac egestatem serua-
re: hinc fiebat, ut hyeme plurimi aut
fame, aut frigore interirent. Experi-
mento deinde edoctos, & speluncas
aiunt quæsisse, ad vitandam frigoris
vim, & fructus servare cœpisse. Ignis
ad hæc notitia, cæterarūq; utilium
rerum percepta: & cætera quoque vi-
tæ hominum commoditates brevi
tempore esse adinvenas, denique
necessitatem ipsam rem magistra
fa-

factam, singulorum peritiam ingenij mortalium subministrasse: quibus coadiutores daræ sunt manus, sermo, animique præstantia. Et illi, qui eam hominis originem fuisse persuasum habuere, & non ad diuinam ætulerunt providentiam, Æthiopes omnium mortalium primos fuisse dixerunt, hac coniectura vti, quod Æthiopicum solum ante omnes terras syderis propinquitate intrepescere cepisset, quum terra esset ab initio viginosa: quo contingit, vt ex prima illa humores calorisque temperie homo sit ipse genitus, atque eam terram in qua nasci contingisset, libensque requeat, quam dispersam vllam, quam ignota adhuc essent omnia, quæ fuerit. Ibi ergo exordientes, vbi prius paucula de Aphrica vna trium patrum, in quas totus terrarum orbis, & hic liber noster partitus est, promiscuam: de Æthiopiae situ, & eius gentis moribus primum, & singularum regionum, & gentium per ordinem, qua poterimus diligentia, referemus.

Magistra-
rerum ve-
cessitas.

Aethio-
pes omni-
um mor-
talium
primi.

Captatio
benigne-
tie & dicit
dona pro-
positione.

polita: fertilitate præstat. Verum
 maxima inculta est, & vel ab arenis
 sterilibus obducta, vel obsecum cel-
 li deserta: vel multo ac malefico a-
 nimalium genere infesta. Mare quo
 à septentrione cingitur, Libycum vo-
 catur, à meridie Aethiopicum, ab oc-
 cidente Atlanticum. Aquarum non
 amplius nationibus ab initio Aphri-
 cum solum incolebatur, hæc quondam
 (sic scribit Herodotus) indigene sunt,
 eorundem alienigenæ. Indigenæ qui-
 dam Phœni atque Aethiopes: quo-
 rum alteri ad aquilonem Aphricæ, al-
 teri ad austrum incolunt. Adven-
 tæ Phœnices & Græci. Ventilio-
 res Aethiopes, Æthiopes & Aegyptij
 si vera sunt, quæ ipsi de se prædicant,
 asperi & ioculi ab initio: ferina car-
 nes herbaeque, veluti pecoribus, vul-
 go cibus suere: neque moribus, neque
 lege, neque imperio vlllo vbi vagi ro-
 mereque palantes, nullas cernas so-
 des habere: ubi opx oppresserat, i-
 bi corpora quieti dabant. Postea ve-
 ro ab Hercule, qui & in eam ter-
 ram colonias deportasse dicitur, mi-
 niores cultioresque facti, ex ijs, nati
 quibus in Lybiâ transfratnerat regna

Aphricæ

incensæ

da, vnde

anilla

quæ non

Aphricæ

lucra

. ut

anilla

anilla

anilla

Indigenæ

Aphricæ

gentes.

Adven-
Aphricæ

gentes.

Aphricæ

gentes.

Aphricæ

gentes.

Aphricæ

gentes.

Aphricæ

gentes.

Aphricæ

gentes.

211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

*Qualitas
Aethio-
pia.*

*Mortalium
vetustissi-
mi Aethio-
pi.*

*Deorum
cultus ab
Aethiopi-
bus insti-
tutus.*

*Litterarum
quibus
Aethiopi
utuntur.*

*Rex ex
sacerdoti-
bus pha-
naticus e-
ligitur.*

no cardine est. Montuosa est circa
occidentem, arenosa in medio, ad ori-
entem deserta. Plurimas habet gna-
res diversae vultus & monstruosos, spe-
ciesque horribiles. Prima omnium moris
humani creditur, ceterisque indige-
re, & feraciter. Nunquam expere
Semper gens libertas in eorum
fir. Primo deorum cultum apud eos
institutum memorat, primisque sa-
crocrum caerimonias. Duplicem lite-
rarum usum, ut quae sacre dicebantur
sacerdotibus dicerent, notae essent.
Alterum eorum, quae vulgo pare-
rent. Praeclarum tamen literarum figu-
rah ab eis habet, ut ex illis syllabis con-
Ziterasque lesse videntur, sed animantibus extremis.
quibusque. Quod tamen in partibus, varijsque, in-
Aethiopiae. In frumentis, artificumque perquam si-
poh. aibus multos singulisque, sua inerat figuris.
runt. Quaeque vitan accipit, celeriter.
inter eos dicitur malum, colludat in, or-
culos, sique alia in dicit. Ex sacerdoti-
bus, quem phanatico cultu eorum
ferri videntur, omnium sanctissimum
iudicari. Quem sibi Regem crederent
runt, veluti nomen in eis, aut si
minus divina providencia eis datus,
vulgo adoratis, uti vultus in Sacer-
statuam

statutam legibus debet, omniaque
 facere iuxta patrios mores. Nemi-
 nem neq; premio neq; poena affice-
 re. In quem autē animaduersum vo-
 let lictorem signum mortis habentem
 ad eum mittit, quo inspecto con-
 festim, quisquis ille est, domū reuer-
 sus sibi mortem consciscit. Tantus
 regibus honor, tantumque studi-
 um ab his tribuebatur, ut si quando
 aliquis corporis parte ex quavis cau-
 sa debilitaretur Rex, domestici homi-
 nes sponte sua eandē partē debilita-
 tē turpe existimantes, Rege claudē
 aut monoculo & nō amicos omneis
 claudos aut vnoculos esse. Perunt
 quoq; consuetudinis esse, amicos vl-
 tro in Regis mortis vita defungi
 existimantes eum interitum glorio-
 sum verēque amicitiae testem. Plus-
 ses syderis propinquitare nudi a-
 gunt, quillis capdis pudenda obte-
 gunt, pauci omnino pecorum vesti-
 untur pellibus. Alij subigacula capil-
 lis cōtexta ad medium corpus indu-
 eunt. Penuriam rem vulgo exercēt
 pecora pāsilla admodum durit hirci-
 que vellētis. Canes & ipsi nihili ma-
 iores, ceterum asperi & pugna-

Obedien-
 tia Aethi-
 opum

tenent.
 et. In quā
 aethiops
 similis est

Vestitus
 Aethiops
 Studium
 & exerci-
 tium.

ces. Milij hordei que fraguens vultu
 unde porum etiam conficiunt: cete-
 ris carent frugibus. prater palmu-
 las, easque perratas. Quidam herbia
 videntur, tenuioribusque harundi-
 num radicibus, carnibus, lacte, caseo
 vescuntur. Merot: fuit olim regni
 caput, clypei figuram ea insula imi-
 tatur, ad tria milia stadiorum. Eius
 Nilo protensa. Accollunt pastores
 am, qui passim venant. Agricoltæ
 arifodinas habent; Herodotus au-
 tor est, apud Macrobios. Scitopea
 as pluris existimari, quam aurum
 tam vilis sit, vsus, ut Cambyses legati
 eo profecti, fontes viderent absce-
 cæthenis in custodia victos. Qui-
 dam Sisamū, alij lotum ferunt: Hebe-
 no abundat, & Siliquastra. Elephan-
 tes venantur, & comedunt: Leones
 habent, Rhinoceros, Basiliscos, Pa-
 dales, Draconesque, qui multiplici me-
 ru implicitos Elephantes haustu san-
 guinis conficiunt. Hyacinthus ibi,
 & chrysoprasus reperitur. Colligi-
 tur, & Cinnamonum: Arcubus ve-
 cuntur quadricubitalibus ligneis &
 perustis, instruuntur bello & mulie-
 res, quatum pleraque oris labium
 anco

Merot
 lin regni
 cubiopi
 ei caput.

Aurum
 apud Ae-
 thiopes e-
 re vilium.

Arma e-
 thiopum.

archa traiectionem habent circuitu. Mo-
nerantur eorum quidam orientem
solem, occidentem diis supplicatio-
nibus insectantur. Mortuos nonnul-
li in profucentē deiciunt, alij fictilibus
condunt dolij, quidam etiam vitte-
is conditos domi in annu afferunt re-
ligiosq; interm colūt, pūpūtiis of-
ferunt. Sunt qui tradant Regem ab
his potissimū declarari, qui forma &
alendorum pecorum peritia, robore
que, & opibus ceteros antecellat.
Fuisseq; ius olim vs Memphisicis Sa-
cerdotibus mortis per interpuceiū
Imperande, alteriusque inde mortui
locū, quū libitum esset, constituendi
di. Deum alterum immortalem cre-
dere, cū qui ierum sit princeps atq;
vniuersi conditor: mortalem alterū,
eumque incertū. Regem vt dictum
est, & eum, quū de ciuitate meritis
sū. Ideundum post Regem, vudeos
venerantur. Et talis fuit ab initio, &
iam ante multa secula Aethiopiē sta-
tū hūgenus ritus & mores. Hodie
verō, vt sc Marcus Antonius Sabelli-
cus (ex quo maiore partem eorum,
qui hic, & in sequentibus à nobis
dicuntur, accepimus) ab ipsis loco;

Religio
Aethio-
pum.

Sacerdo-
tum Ae-
thiopum.
Dij Ae-
thiopum.

Receptes
Aethiopi
mores.

*Pretoia-
nes, Gia,
sive pres-
byter lā
Aethio-
pia rex.*

*Sacerdo-
tes coniu-
gati sunt
aquidict.*

rum illorum indignis cognovisse di-
cit Aethiopiae Rex (quem nostri Pre-
toianem vocant, ac sacerdotem Io-
annē sive Ianem: illi Giam, id est, po-
tentem) iam potens est, ut duobus, &
seraginta alijs regib⁹ imperitare prae-
diceret: magnorum Antistitum desy-
deria ad ipsum omnia referri, atque
sacerdotia impetrari, quod Roma-
nus pontifex Regum Maiestati de-
dit. Sacerdos tamen ipse non est, nec
villis sacris initiatus. Primorū Antisti-
tum ingens numerus: atque, cuique
horum, ut minimum, viginti obedi-
unt episcopi: Principes atque alios
maiores dignitatis Antistites, quom-
in apertum exeunt, crux praecedit, &
autē vas terra refertū, ut hoc inspe-
ctum euntē suę admoneat mortalita-
tis, illā dñice passionis: Sacerdotes
procreationis causa ducūt uxore, si
si morte amiserint, nefas est aliā se
perducere: Magna divorum tēpla, ac
nōstris opulentiora, plurimūq; so-
nitas opere ad sumnū edocta: Mul-
tū priorum ordinum familiarē; Anto-
nij, Dominici, Calaguritani, Augu-
stini, Machabei, Colote amicum.
tūc indiscreto antistitum permissu.

Secundum Deum optimum deipa-
 mque virginem, summa in his re-
 re veneratio Thomae cognomento
 Didymo. Regum ille maximus, *Thomae*
 quem illi vocant, a Davide procrea- *apostoli*
 tus, stirpe vnius gentis in tota *in Aethio-*
 res ipsi persuasum habent) ptopa- *pia sum-*
 gara. Etque non atro vi plurimi *ma veno-*
 thiorum, sed candido colore Garama *ratio.*
 vbi regia, quae non muris, non pa-
 tiebus constat, sed tabernaculis in
 ordinem digestis ex serico, bisso, pur-
 pure interitis. Veteri instituto Rex in
 aperto agit, nec se intra omnia plas-
 tidia continet: aut quia id corpe du-
 cant, & molle, aut quod lege qua-
 dam non liceat. Decies centum mil-
 lia hominum ad bellum instruit, quin-
 gentos Elephantos, equorum ad
 haec, & Camelorum ingentem nu-
 merum: & haec vel mediocri rerum
 moris. Suntque in tota gente familie
 stipendiarias, ex quibus omni, signo
 tracto, velut cauteislo insigniuntur,
 cute leniter incisa. Arcu in bello
 videntur: conto, torica, galea. Sacerdo-
 tium in summa dignitate. Secunda
 dignitas sapientum, quos balsama-
 toi & Tenquinos vocant: tribuitur
 etiam

Arma bel-
lica Ae-
thiopum.

ciant non parum innoce[n]de & pu-
 blicati, quam primo sapientie gradu
 collocant. Nobilitati reru[m] habent
 honores, sequuntur stipendia, ladi-
 ces de vita hominis decedunt. de-
 cretum ad praefectum vobis deferunt,
 quem Lycomegiam vocant, locum
 regis is tenet. Legibus nullis ex se-
 creto videntur, ex bono & aequo iu-
 dicant. si quis adulterij se conu-
 ctus, quadragesima honorum omni-
 um pars multa est, de adultero de-
 dotem vi mactat. vltio illi quousque inter-
 vi mulieri pueriunt. Viri dotem constitu-
 bus consti- uis, quas sibi matrimonio iungunt
 tuunt, non aliunde quaerunt. Mundus mo-
 libris ex auro, quae gens plurimum
 abundat, Margaritae & sericeae, vix &
 formosae vestitu videntur ad pedes
 demisso, manicato, nec vspiciam ada-
 pto indifferere colere, praeterquam
 nigro, qui in ea genere luciferus est.
 Defunctos lugent quadraginta dies.
 Laetioribus convivijs secunda moca-
 la erude inferuntur carnes, quibus
 affabre conceisse, respectusque aromate
 quidissimè relectur. Lausicio ex-
 rent, sericeae aut lina vestimenta got-
 tem non vult omniibus sermo, sed
 varia

varijs loquendi ratio, varijsque distin-
ctis nominibus. Agriculturam exer-
cent, & rem pecuariam. Bina mellis
est illis: bina etiam castas. Quicquid
Libycarum gentium ad Aethiopia *Mahome-*
hae seu India usque ad occidentem *tur* etiam
solem, omnes Mahometi impii in *Libya*
tem colunt, vivuntque collecti fere observa-
tore, quo & barbari qui in *Aegypto* *tur*.

sunt hodie, & Mauri appellantur, ab *Mauri in*
pse, ut creditur, Maurarum euagatio *Aegypto*
se: nam ea quoque gens Libyae non
minus infesta fuit, quam Sarraceni
illis illis temporibus, quibus ma-
gis in humanis rebus facta est mu-
tatio, mores gentium, pietatis cul-
tus terrarum nomina passim immu-
ta.

De Aegypti & rix gentis vetustate.

CAPUT V.

Aegyptus regio in Africa, vel *Aegypti*
secundum aliquos Africae pro denomi-
nata, ab Aegypto Danae fratre *natio*
se appellata, quum prius Aeria dice *descriptio*
retur. Hae teste Plinio libro v. Ab
orientis rubro mari, Palestineq; con-
tingitur: ab occasu Cyrenae & Africae
indiduum habet: a meridie usque in A-
thio-

thiopiam protenditur. A septentrione mare Aegyptium. Eius insignes urbes fuere Thebae, Abydos, Alexandria, Babylon & Mēphis. Hodie Damietta & Soldani sedes ciuitas Charyrus siue Alcyra amplissima. In Aegypto (vt Plaro inquit) nunquam visum est pluerē, sed terram ipsam Nili inundatione quorannio post æstuale solstitium fecundari; à plerisque inter insulas relata est, ita se Nilus scindente, vt triquetram terræ delineet figuram quo contingit, vt à Grecæ literæ similitudine, sit à multis

Aegyptij Delta cognominata. Aegyptij omnium primi duodecim deorum nomina commenti sunt, aras & simulachra delubraque statuisse creduntur: animalia in saxis figurasse: quæ omnia planè arguunt eos ab Aethiopi-

ab Aethio bus esse oriundos, qui horum omnium fuerunt auctores, vt tradit Diodorus Siculus. Eorum formine olim negociari, cauponari, iustitiorumque obire munera consueverunt. Viri intra murorum parietes terere, hi opera capitibus gestare, mulieres humeris: illæ stantes miscerere, hi sedentes: Romæ vulgo ventrem exonerare, in

vijs comessari. Mulierum nulla ne-
 que Dei cuiusquam, neque dex sa-
 cerdotium habuit. Initiantur non si-
 gillatim cuique decorum, sed grega-
 tim: quorum vnus est pontifex: vbi
 is defunctus est, filius eius subroga-
 tur. Mares liberi, gentili instituto, pa-
 rentes haud iuncti alebant: contra
 cogebantur filix etiam nolentes. Ple-
 niq; mortalium in funere deglabrant
 capita, barbam promittunt. Aegypti
 promittebāt capillum & barbam tō-
 debant: panem pedibus, lutum ma-
 nibus subigebant. Horū fuit (vt Gre-
 ci persuasum habere) & qui ab illis
 vincendi sunt virilia circumcidere. A
 dextra in sinistram literas digerunt.
 Horum mares binis vestibus vti mo-
 ritus fuit: feminas singulis: bipar-
 titus literarū vsus, profanus hic, ille
 sacer, sed vterque Aethiopibus sum-
 ptus: Sacerdotes tertio quoque die
 corpora rasare, ne quid sordis, quū
 sacra faciunt, intercurret. Linea non seri-
 fere vestimenta, semper retens ab-
 luta, falsi munditiæ gratia se circum-
 cisos esse, quia satius sit mundos es-
 se quā decoros. Vestem sacerdotes
 lineam tantum gestare, & calceos

Legendi
 defunctos
 ritus ad-
 mirandos
 Circuncido-
 dere viri-
 lia à qui-
 bus ince-
 ptum.
 Sacerdos
 in Aegy-
 ptiorum
 mūdities
 Taba im-
 mundum
 legumen-
 tur neque
 comedi-
 tur ab
 Aegy-
 ptijs.

papy-

papyraceos. Fabam neq; ab eis feri,
neque alibi natam vefci. Sacerdoti-
bus etiam illa videre prohibitum, eo
quod immundum hoc legumen fit.
Lavantur quotidie frigida aqua, in-
terdiu et nocte bis. Hostiarum ca-
pita prius execrationibus diis dam-
nata non manducabant, sed aut pere-
grinis negociatoribus venditabant
sacerdotes, aut si qui illa emerent,
non affuissent, in Nilum projicie-
bāt. Boves mares eosdem humidos,
ac vitulos vniuersi Aegyptij immo-
lant: scrofas immolare non licet,
utpotē Isidi consecratas. Cibo è fa-
vum ex re, quod quidam filiginem vocant,
confecto viciunt. Vitis vitiatur fa-
cto ex hordeo: desunt enim in ea re-
gione vitēs. Viciunt quoque tum pis-
cibus, partim crudis ad solem arsa-
tis, partim salsugine cōditis, et au-
bus, sed earum crudis prius tamen
sale cōditis, conuincibus anaribus
que apud Iacuplores: Eorum cum mul-
ti conuenerunt, & à cena discessum
est, circumfert aliquis in loculo mor-
tuum è ligno factum, aut plectura &
opete maxime imitantem, longitu-
dine cubitali omnino, aut bicubita-

ostendensque singulis conuiua-
 rum ait: in hunc intruens pota, & ob-
 lectare, talis post mortem futurus.
 Minores maioribus nato obuij in
 via cedunt, arque descedunt: adue-
 nientibusque è sedili assurgunt: qua
 in re cum Lacedæmonijs conueniunt
 occurrentes nutu se in vijs ado-
 rant manu genutenus demissa. Vesti-
 bus vt dixi lineis amictuntur, circa
 crura simbratis, quas Castiras appel-
 lant: super quas candida ferunt ami-
 cula alia tanquam superiecta. Lanez
 vestes neque in ædes sacras gestan-
 tur, neque vna cum cadauere sepeli-
 untur. Nunc quoniam omnes, qui o-
 lim doctrina aliqua excelluere, qui-
 que alijs gentibus leges, & vitæ insti-
 tuta præscripserunt, ad Aegyptios pri-
 us, vt mores illorum, leges & sapien-
 tiam (quibus tum omnes terræ na-
 tiones facillè anteibant) perciperent
 transire: vt Orpheus, poëtaque Ho-
 merus, Musæus, Melampodes De-
 dalus, Lyncæus, Spartanus: dein-
 cept Solon Atheniensis, Plato philo-
 sophus, ac Samius Pythagoras, & ha-
 ius discipulos Salmoris, Eudorus
 quoque mathematicus, Democritus

Mutua
 adoratio
 in vijs.
 Læcaris
 vestium co-
 temptum.

ab.

*Christiana
nostra
religio ple-
raque ab
Aegyptijs
mutata.*

*Regū Ae-
gyptiorū
seruos
quales o-
portebat
esse.*

abderites, & Inopides Chius, Mo-
ses Hebraeus, atque alij multi, ut in
sacris eorum libris contineri Aegy-
ptij sacerdotes gloriātur. Libet, con-
ueniēs etiam esse mihi videretur, illo-
rum viuendi ritibus diutius immo-
rari, ut cognoscatur, quid & quē quis-
que illorū ab his acceperit, atque a-
lio transportant. Nā ut Philippus Be-
roaldus super Apoleianū Asinū scri-
bit, pleraque etiam ex Aegyptiorum
religione translata in religionem
nostram sunt, ut lineae vestes, deorsa
sacerdotum capita, vertigines in al-
tari, pompa sacrificialis, musicae mo-
dulamina, adorationes, preces, alia-
que id genus complura. Aegyptij Re-
ges (ut scribit Diodorus Siculus li-
bro secundo) vitam non aliorum re-
gnantium more, quibus volūtas pro
lege est, traducebant licentia. Sed le-
gem instituta in cogendis pecunijs
quotidianoque victu sequebantur.
Eorum cultui obsequioque nullus de-
putatus erat, neque empicius, ne-
que domo genitus seruus, sed nobili-
um sacerdotum filij, tum ultra vigin-
ti annos nati, tum doctrina prae ceteris
eruditi, ut horum corporis ministro-
rum

die noctuq; astantium cōspectu
 motus Rex; nihil turpe cōmitteret.
 Iaro enim potentes rerum mali eua-
 dent, ubi desunt suarum cupidita-
 tum ministri. Instituta erant diei no-
 ctisque hora quibus regi, lege per-
 missa, agere fas erat. Mane surgentē
 Regem primo epistolas omnes mis-
 sis capere oportebat, ut cognitis his
 quae sibi agenda essent responso da-
 te singula tempore, exq; ordine re-
 segerentur. His actis quū in viro-
 rum excellentiam cetera lavisset eor-
 um, vestem praeclaram inducus sacra-
 lissimam faciebat. Mos erat sacerdotum
 principi iura aram hostijs deductis
 ante Rege, magna voce audiente
 populo valetudinem prosperam om-
 niūque bona precari; Regi iustitiam
 la subditos colenti: narrare insuper
 particulatim Regis virtutes, in deos
 pietatem, ac religionem, in homines
 humanitatem seruantis, rursus illum
 continerem dicere, iustum, magni-
 ficum animi veracem, liberalem, om-
 niūque fruentem cupiditates, pec-
 cas insuper mitiores quā postula-
 bant errantis crimina exigentē, red-
 dentē verō gratiā meritis ampliorē
 plu-

Mos lau-
 dandi Re-
 ges in tē-
 plis obser-
 uatum.

plu-

**Criminū
Regis ex-
purgatio.**

plura his similia orans, tandem his
exorationem in malos exqueba-
tur. Tum Regē culpa purgans, om-
ne crimen in ministros, qui Regi
iniqua suaderent conijciebat. Qui-
bus actis sacerdos & regem ad feli-
cem dijsq; gratam vitam hortabatur
& simul ad bonos mores, agēdūq;
non quæ suaderent mali, sed quæ ad
laudem & virtutem maximè pertine-
rent. Demum quum Rex tanta dijs
sacra fecisset, Sacerdos quædam ex
sacris libris clarissimorū virtutum cō-
silia, atq; proferebat: quibus rex
monitus Imperio piæ ac iustæ aliorū
exemplo vteretur. Non autem pecu-
nijs cōgregandis vacandi, iudicandi
quæ legibus solum antiquis, sed de-
bulandi quoque lavandiq; & cum vi-
xore cubandi, omnisque degendæ vi-
tæ tempus erat lege præstitutum. Ci-
bo simplici vescēbatur simplici, ut quorū mo-
re nihil præter vitulū, & asserem in-
ferretur: vini potandi certa statuta e-
rat mensura, qua neque farciri ven-
irem, neque inebriari possent. Deni-
que ipsorū vita ea tenebatur mode-
stia ut non à legislatore, sed à peritis-
simo medico ad cōservandā sanitatē
compo-

composita videretur: Mirabile videretur Aegypti non ex voluntate, sed ex lege vitam privatam agere: sed multo est mirabilius illis, neque iudicandi, neque pecuniam congregandi, neque puniendi quemquam per superbiam aut iram, aut aliam iniustam ob causam, licentiam permissam. Sed veluti privatos teneri legibus: neque id egre ferebant existimantes parendo legibus se beatos fore. Nam ab his qui sui indulgerent cupiditatibus, multa censebant fieri, quibus dāna periculaque subirent. Sciētes enim sapius se peccare, tamen aut amore, aut odio, aut alio animi morbo victi nihilominus aberrēt. Qui verò sapientia consilioque vitam instituūt, in paucis offendunt. Hac vti erga subditos iustitia, *salus re-*
 Reges omnium benevolentiam adeo assequuti sunt, ut non solum sacerdotibus, *gis omni-*
 sed singulis Aegyptijs maior Regis *bis cura.*
 quam vxorum filiorumque; aut aliorum principum, salutis inesset cura. Vita vero his moribus defunctum, oēs communi mœstitia lugēt, vestes lacerāt, *luctus in*
 templis clausis forū non frequentāt, *regū mor-*
 festa solemnia non agunt dies septuaginta duos luto deturpantes capita, *te publi-*
ca.

ac sindone subrus mammæ cincti, vnâ viri mulieresque ducenti ferme aut trecenti circumambulant bis in dis nouâtes luctum atque ad numerum cum cantu, virtutes regis commemorantes. Cibis animantium coctisq; ac vino omniq; mensæ apparatus abstinere. Non lauacris, non vnguents, nō stratis lectis, nō veneris vtuntur: sed tanquàm defuncto filio

Aegyptio per eos dies merentes lugent. Hoc
rum regū tēpore, quæ ad pōpā funeris spectant
funeratio præparatis, postremo die corp⁹ in arca conditum ante sepulchri aditū ponunt. Ibi breuiarium in vita ab rege gestorum de more recitant, volētiq; facultas datur defunctū accusandi. Astant sacerdotes, mortui recte facta laudâtes, populus is permagnus est, qui crequias circumstans applaudens veris laudibus, in reliquis magno reclamâs tumultu. Quo accidit vt plures reges repugnante multitudine, solito caruerint sepulchri honore ac magnificētia. Is timor coēgit Aegypti reges iuste viuere, veritos futurâ post mortem plebis iram, atque odiū sempiternum. Antiquorum Regum viuendi mos hic maximè fuit. Aegy-

pro

pto omni in plures partes, quarū quę *Aegypti*
 libet Græco verbo *νομός* appellaba *vetus ad-*
 tur, diuisa: cuiuslibet prætor aderat, qui *ministra-*
 omnium haberet curam. Aegypti ve *tio.*
 stigalibus trifariam partitis, priorem
 portionem percipit collegium sacer-
 dotum magna apud incolas autori-
 tate: tum propter deorum curā, tum
 propter doctrinam, qua plures eru-
 diuntur. Hanc partem tum ad sacri-
 ficiorum ministeria, tū ad priuata vi-
 tæ commoda impertunt: neq; enim
 deorum cultum omittendum putāt,
 neq; publici consilij utilitatēq; mini-
 stris æquum censent vitæ commoda
 deesse. Adsunt em̄ gravibus in rebus
 hi semper consilio atque opere regi-
 bus; tum astorum petitia tum verō
 sacrificijs futura prædicentes. Ex li-
 bris præterea sacris priorum gesta re-
 ferunt, quibus Reges in agendis no-
 scant, quę sint profutura. Non enim,
 quemadmodum apud Græcos, vnus
 homo aut vnica mulier sacris præest
 sed plures in cultus deorū honoreq;ue
 versantur, qui eandem sacrorum cu-
 ram filijs tradunt. Hi omnes immu-
 nes sunt, secū dumq; post Reges ho-
 noris dignitatisq; locū tenēt. Altera

portio ad Reges pervenit, quā & ad bella & ad vitæ cultū, tum ad liberalitatem erga strenuos viros pro meritis impendunt. Quæ ex re fit, ut populares nullo grauentur tributo. Tertiam percipiunt milites: & qui belli sunt instituti ministerio, ut hoc stipendio accepto parationem habeant animū ad bellorū pericula obeunda. Est

Politia insuper eorum politia in tria hominum genera instituta. Agricolarum, *Aegyptio* pastorum, & opificum. Agricolæ par-
rū in tri- ua quadam mercede à sacerdotibus
plici bo- regeq; aut militibus agros mercati:
*minū ge- per omnem ætatem ab ipsa pueritia
nere con- rei rusticæ sine intermissione vacāt:
*sistebat.**

Agricole quo fit, ut agricultura ceteris tum ob doctrinam à parentibus perceptam, tum ob continuum usum, præstent.

Pastores. Eodem modo & pastores cura atq; arte regendi pecoris à patribus accepta semper in eo gubernando ætate agunt. Artes quoq; apud Aegyptios admodum exultas videmus, & ad summum perductas. Nam soli Ægy-

Opifices. ptij opifices, omiſſa, rerum publicarū cura, nullum nisi aut legibus permissum, aut à patre traditum opus exercent: ut neq; eos docētis invidia, ne-
que

que civile odium, neq; aliud quid ab
 instituto impediatur exercitio. Iudicia
 vero eorum non casu fiebant, sed ra-
 tione: existimabant enim rite facta plu-
 rimum vitæ mortaliū prodesse. Nam
 punire nocētes, auxiliū ferre oppres-
 sis, optimam ad prohibenda mala fa-
 ciora viam putant. Pœnam verò de-
 lecti aut pecunia aut gratia tolli exi-
 stimabant confusionem vitæ cōmu-
 nis fore. Quamobrem ex ciuitatibus
 elationibus vt Heliopoli Memphi,
 Thebis viros optimos eligebāt, quos
 iudicij præficerent, qui iudicium con-
 sessus, neque Athenarum Areopagi-
 ris, nec Lacedæmoniorum senatui
 longo tempore postea institutis ce-
 dere videbantur. Postquā hi cōue-
 nerāt triginta numero, inter se elige-
 bant optimum virum, quem iudicij
 principem constituebant, in locum
 cuius ciuitas alium iudicem substi-
 tuebat: his omnibus victus, sed prin-
 cipi opulentiore Rege dabatur: is au-
 rea catena signū varijs ornatum la-
 pidibus à collo suspensum, quod ap-
 pellabant veritatē, gestabat. Cœptis
 iudicijs ac signo veritatis à principe
 iudicium propositum, omnibusque le-

*Iudicia
 Aegyptio
 rū nō ca-
 su sed ra-
 tione.*

*Iudicium
 electio.*

*Iudicibus
 Aegyptio
 rū victus
 à Rege da-
 batur.
 Veritas in
 signe iudi-
 cium prin-
 cipis.*

gibus, quæ octo libris continebatur in medio eorum constitutus. Mor erat accusatorem scribere ea, in quibus alium accusabat, modumque patratæ iniuriæ, aut damni facti, quanti eam extimaret scribere. Reo tempus dabatur rescribendi ad singula: & aut se id non fecisse, aut recte fecisse purgandi aut iniuriam vel damnum minoris extimandi. Rursus accusatoxi reoq; inuicem respondendi locus erat. Ita bis auditis litigatoribus, cum iudices de controversia quæ fuissent, princeps signo veritatis in partem veriorum verso, sententiam ferebat: hic mos iudiciorum erat. Quoniam de legum institutione mentio incidit, haud alienum ab instituto est, antiquas Aegyptiorum leges etiam referre, quo cognoscatur, quantum ceteris præstent, & rerum ordine & utilitate. Primum periuri capite multabatur, tanquam qui duplici tenerentur scelere: ut qui ad pietatem in deos violarent, & fidem inter homines tollerent, maximum societatis vinculum humanæ. Si quis iter faciens aut hominem à latronibus caedi comperiret, aut quamlibet iniuriam per-

*Periuri
capitale
fuit apud
Aegy-
ptios.*

perpeti, neque subueniret auxilio (si
 posset) mortis erat reus: Si auxilium
 ferre non posset, denunciare latro-
 nes tenebatur, & iniuriam accusa-
 tione prosequi: qui ea negligebat
 plagis ad certum numerum plecte-
 batur, triduoque carebat cibo. Falso
 quempiam accusans, si postmodum
 adiudicium delatus foret, poenam
 calumniatoribus statutam subibat:
 Aegyptij omnes scripta nomina sua
 ad praefides, & simul quo exercitio
 vivere deferre: qua in re si quis men-
 tiretur, aut si iniusto viveret questu,
 in mortis incidebat poenam. Siquis
 sponte aut liberum aut servum oc-
 cidisset, morte damnare leges iube-
 bant: quae non fortunae conditione, *Homici-*
 sed consilium facti pendentes, homi-
 nes à sceleribus deterrebant, & si-
 mul vindicata servi morte reddeban-
 tur liberi securiores. Parricij qui filios *Lex alia*
 occiderent, non erat poena mortis in-
 dicta, sed tribus diebus noctibusque co-
 tinuis edictum ut circa defuncti corp⁹
 assisteret publica etiam custodia astan-
 te: Non enim iustum putabatur, cum vita pri-
 uari, quae vitae filijs autor fuisset: sed po-
 tius continuo dolore factique poenitentia

*Homici-**diu mor-**te inhibi-**tum.**Lex alia**in parietes**qui libe-**ros occi-**derent.*

*Lex in
parrici-
das atro-
cissima.*

affligi, quò ceteri ab simili facto auer-
terentur. Parricidis et quisquam impo-
suerunt pœnam. Nam articulatim
præacutis calamis cæcos iuebant
vivos supra spinarum acervum com-
bur i: maximum inter mortales iudi-
cantes, scelus, ei mortem per vim in-
ferre, à quo vitam accepisset. Mulie-
rum morti destinarum si prægnan-
tes essent, partus expectabatur: exi-
stimantes penitus iniquum esse, e-
um, qui nihil commisisset, vñà cum
facinoroso pœnam pati: aut duos
plecti, quò vnus deliquisset. In bellis
qui aut ordinem reliquissent, aut nò
paterent ducibus, non plecteban-
tur morte, sed maxima omnium igo-
minia: quia postmodo virtute &
recte factis delera, ad priorem statum
redirent. Ea lex & homines assuefa-
ciebat, vt id dedecus pessimum ma-
lum, morteq; ipsa grauius censeret.
His qui secreta hostibus revelassent
linguam lex iubeat abscindi. Et qui
monetâ circûcideret, aut adulterinâ
cuderet, aut pòdus vel signa immu-
taret, aut literis inscriberet, aut de
scripto demeret, aut falsas synga-
phas afferret: ambae amputabatur
ma-

*Lex ca-
stris ig-
nominio-
sa.*

*Lex in mo-
netarum
falsarios.*

manus, ut quæ corporis pars peccasset, per universam vitam lueret poenā. Ceteri quoque aliorum calamitate moniti: ab simili scelere abstinerēt. Aspe-
 re etiam poenæ circa mulierum delicta *Lex in mæchos.*
 statuta erāt. Nā ei, qui mulierē libe- *Lex in adulteros*
 rā violasset virilia execabātur: quoni- *& adul-*
 am vno crimine tria haud parua sce- *teras.*
 lera complexus esset: iniuriā, corrup-
 telā, & liberorum confusionē. In adol-
 terio spontaneo deprehensus virgis ex-
 debatur ad mille plagas, mulier naso
 mutilabatur. Quo dedecore vultus
 maculatus ea mulctaretur parte, qua
 maxime facies exornatur. Legū quoque
 ad hominum cōmericia pertinet, Boc-
 choridē latorē fuisse scribūt. Hæ mā- *Bocchori-*
 dāt, creditis absque scriptura mutuo pe- *des legis-*
 cunijs, si negaretur, stari debitoris in- *lator.*
 ramētō: ut quæ iusiurandū veluti reli-
 giosam rē magni extimarēt. Nā cum
 certū sit ijs, qui sæpius iurant abroga- *Ad iura-*
 ri fidē: plurimi ducūt, ne boni viri no- *mentū rē*
 men amittatur, raro ad iuramētū des- *ro descen-*
 cendere. Legis insuper lator omnem *dendum.*
 fidē in virtute cōstituēs, bonis mori-
 bus iudicavit assuefieri homines ad
 probitatē, ne indigni fide viderētur,
 debere. Iniquum etiam putavit eis,

*Lex fena
toribus
data.*

quibus absque iuramento credita pecunia esset, de re sua iurantibus non præstari fidem. Frenus quod ex scripto contrahebatur, prohibuit ultra contracti mutui duplum exigere: solutio ex bonis debitoris solum habebat. Corpus non poterat adduci creditori: putabat enim oportere bona tantum subdita esse debitis. Corpora, quorum opera & bello & pace uterentur, civitatibus addicta esse. Non enim æquum videbatur milites, qui pro patriæ salute pericula subirent, pro usuris in carcerem duci, quam etiam legem Solon videtur ad Athenienses transtulisse: quam Sisæream appellavit: de cernens ne ob usuras civium corpora necerentur. Lex privatim præterea de furibus apud solos Aegyptios hæc erat. Iubebat eos qui furari volebant, nomen suum apud principem sacerdotum scribere, atque euestigio furtum ad eum deferre, similiter quibus res furto crepta erat, ad eundem rei sublatæ tempus diem & horam scribere tenebantur. Hoc modo facile inuento furto, qui rem amisisset, quarta multabatur parte, quæ daretur furi: satius legislator esse duxit, quam

*Lex de furto
admiranda.*

quum impossibile esset, prohiberi
 furta, alicuius portionis, quàm totius
 rei amissæ homines iacturam pati.
 Nuptiarum non idem apud Aegyp- *Matrimo-*
 tios mos est. Sacerdotibus vnā *nia.*
 tantum uxorem ducere licet. Reli-
 qui pro voluntate & facultatibus
 plures habent. Nullus ex eis nec ex
 serua quidem emptæ genitus spurius
 habetur. Solum enim patrem existi-
 mant generis auctorem, matrem &
 nutrimentum & locum infanti præ-
 bere. Natos adeo parua educant fa- *puerorū*
 ciliq̃ue impensa, vt vix credi pos- *educatio*
 sit. Nam tum scirporum, tum alijs ra- *& impen-*
 dicibus, quas sub cineribus coquūt, *sa modi-*
 tum caulibus palustribus, quas par- *ca.*
 tim coctas, partim assas igni, partim
 erudas pro cibo præbeant, liberos nu-
 tritū: discalciati nudiq̃; maiori ex par-
 te ob patriæ temperiæ vitā ducunt.
 Omnes sumptus in pueros, quousq̃
 ad ætatem perueniant, à parentibus.
 impensus nō excedit dragmas vigin-
 ti. Erudiunt sacerdotes filios & lite-
 ris, quæ appellantur sacræ, & alijs
 quæ ad cōmunem spectāt doctrinā,
 vt plurimum Geometriæ, Arithmeti-
 cæque studio intenti. Palestre aut

*Musica
dānatur
ab Aegy-
ptijs.
Morbos
Aegyptij
vomitiū
curāt aut
ieiunio.*

*Medici
Aegyptio-
rum.*

*Variorum
animaliū
cultura
portēiosa.*

Musicae non vacant, existimantes
quotidianum illius exercitium ienio-
ribus infirmum esse, & periculosum.
Ex eoque breviores vires effici. Mu-
sicam non solum inutilem, sed no-
cua ducunt, tanquam virorum animos
effœminantem. Morbos vel ieiunio
curāt, vel vomitu: idq; aut quotidie,
aut tribus diebus aut quatuor inte-
riectis: asserunt enim ex ciborum su-
perfluitate omneis creari morbos: e-
am ergo ad valetudinem curam esse
optimam quæ morborum principia
auferat. In militiam aut peregrina-
tionē profecti, nulla impēsa mercede
curantur. Medici enim ex publico vi-
ctum sumunt, ægros secundū legem
curant ab antiquis medicis compro-
barisque scriptoribus traditā. Si quis
normam sacri libri sequutus infir-
mum curare nequiverit omni caret
crimine: si præter ea, quā quæ libris
continentur, illum curaverit morte
punitur. Credidit enim legislator ea
medendi cura, quæ plurimo tempore
ab antiquis medicis observata pro-
fectaque sit, haud faciliē meliorem re-
periri posse. Colūt Aegyptij animātia
quædā præter modum non solū viva
sed

sed etiam mortua: sicut Felem, le-
neumonas, Canes, Accipitres, Ibi-
des, Lupos, Crocodillos, & cuiusmo-
di plura. Non solum horum cultum
palàm profiteri non erubescunt, sed
tanquàm in honoribus deorum ef-
fusi, id laudi sibi & decori ducunt. Cū-
que signis illorū proprijs vrbes, & va-
na loca circumciant procul ostētan-
tes, quæ seruet animalia, ea more sup-
plicium singuli venerantur. Cū ali-
quod eorum moritur, sindone conte-
ctum cum vlulatu pectus percutien-
tes sale liniunt: ac Cedri liquore vn-
guentisq; odoriferis, quò diutius ser-
uetur corpus vinctū in sacris locis se-
peliunt. Siquis aliquod horū animalium
spōte occiderit morte dānatur, Ælu-
io & Ibide exceptis, quos si quis spō-
te vel secus occiderit, interficitur ac-
currente turba, & absque iudicio ho-
minem varijs supplicijs adfectum in-
terficiunt. Quo timore, qui hos mor-
tos conspexit, procul astans, lamen-
tatur, testificans animal absque sua
culpa mortuum esse. Nutriuntur hæc
animalia summa cura atque impēsa
in templorum ambitu à viris haud
quaquàm contemnendis. quæ similia

*Ibidē vel
felē apud
Ægypti-
os interfi-
ciēs inter-
ficitur.*

*Animalia in tē-
plis splen-
dide nu-
truntur.*

gine & alica varijsque epulis lacte
conditis cibant, anseres tū elixos tū
assatos apponūt quotidie. His, quæ
cruda edunt, aues captas præbent, de
nique ea omnia magna sustentāt cu
ra atque sumptu. Eorum mortem æ
quæ ac filiorum lugent sepeliuntque
sumptuosius, quàm eorum facultas
ferat, ita, vt Ptolomæo Lago Aegyp
tum tenente, quum bos in Memphi
ex senectâ mortuus esset, qui illius
nutriendi curam ceperat, pecuniam,
quæ in eius sumptu data erat perma
gnâ ac insuper quinquaginta talen
ta argenti mutuo à Ptolomæo sum
pta, in eius sepulturam impendit. Vi
debuntur forsitan hæc, quæ diximos
miranda, sed nequaquàm minus ad
mirabatur quis, si quid apud quosq;
Egyptios sit consideret in funere
mortuorum. Nam vbi aliquis defun
ctus est, propinqui omnes amici, qui
deturpato luto capite lugentes ciui
tatem, quo ad mortuus sepeliatur,
circumeunt, interim neque lauan
tur, neque vinum capiunt, aut cibum
nisi vilem, neq; vestibus vtuntur splē
didis. Sepulchrorū tres habet speci
es, sumptuosos, mediocres, & humi
les.

*Apis bos
mortuus
maximo
sumptu se
pultus.*

*Mortuorū
funeratio
apud Ae
gyptios
admiran
da.*

les. In prima argenti talentum exponunt. In secunda minas viginti. In ultima parum quid sumptus irrogant. Qui funera mortuorum curant, eo exercitio à maioribus tradito funeris impensam domesticis descriptam ferunt, scrutantes quanti velint celebrari funus: conventionem facta, corpus eis traditur, ut iuxta impensam curetur funus. Primus grammaticus (ita enim appellatur) positò humi corpore, circa illa describit, quantum à sinistra parte incidatur: deinde qui dicitur scissor habens lapidem æthiopicum, quantum lex sinist' aperit, subitoq; cursu à prosequentibus, qui astant, lapides que cum execratione in eum iacientibus fugis. Existimāt enim odiū inherere, quicūq; amici corp' vulnere illato violatit, Curatores verò corporis, hos salitores appellāt, honore digni existimationeq; habentur, utuntur enim sacerdotibus templaq; pariter ingrediuntur. His penes cadauer assatib', vn' per scissurā corporis interiora præter renes & cor, ducit. Quæ singula alter vino phœpiceo ex reb' odoriferis lauat, deinde corpus totum

tum primū ex cedro, tū alijs pretiosis
 vnguētis vngūt dies ampli⁹ triginta,
 Myrrha deinde ac cinnamomo, cēte
 risque rebus liniunt, quæ non solum
 id seruare diutinè, sed odoriferum
 reddere queant. Curatum cadauer
 cognatis tradunt defuncti. Ita sin-
 gulis eius partibus etiam super-
 ciliortū palpebrarumq; pilis integrè
 seruatis, vt omnis corporis species
 dormientis more integra perduret.
 Antequàm sepeliatur corpus prædi-
 citur à cognatis tum iudicibus, tum
 defuncti amicis sepulturæ dies, asse-
 rentes illum mortuū paludem tran-
 siturū. Astantibus iudicibus amplius
 quadraginta numero, sedētibusque
 in præparato vltra stagnum Hemicy-
 clio trahitur navis ad id composita
 ab his, quibus ea cura iniuncta est,
 tum antequàm corpus in arcam con-
 datur permittitur lege volenti accu-
 sare mortuum. Si quis probatur
 male vixisse, Iudices sententiam fe-
 runt, qua censent corpus eius se-
 pulchro priuandum. Qui deprehen-
 ditur iniuste crimen obiecisse mag-
 na multatur pœna. Quum deest ac-
 cusator, aut, per calumniā accusari
 constar,

constat, cognati finito luctu, ad laudes mortui vertuntur, nil de genere eius, sicut Græci consueverunt, narrantes. Existimant enim se oēs Aegyptij pariter nobiles esse, sed ordientes à pueritia, in qua vitæ institutionem, eruditionem, quæ recensent, ad viri ætatem descendunt, eius erga deos religionem, iustitiã, continentiam, virtutesq; cæteras commemorantes inuocatis verò inferis dijs, precantur, ut cum inter pios locent: ad quæ verba omnis multitudo correspondet gloriam mortui extollens, tanquam apud inferos cum beatis semper futuri. Sepeliunt post eã quique suos, hi in proprijs sepulchris, hi quib⁹ ea de sunt domi apud firmiorem parietem arca corporis erecta. Qui verò crimine aliquo in scenore sepultura prohibentur domi absque arca ponuntur. Quos posteri ditiores facti, ac debita crimina solucentes honorificè sepeliunt. Mox est apud eos defunctorum parentum corpora dare in pignus creditori. Summa illos, qui non reddunt, sequitur infamia, & sepultura carent. Mirabitur quis merito eos, qui hæc instituerunt, non solum quæ

*Defuncto
rū paren-
tū corpo-
ra credito-
ribus op-
pignerantur.*

Solum quæ ad viuentium mores spectarent prosequutos, sed etiam quæ ad mortuorum sepulchra cultumque pertinerent, Adeò hoc pacto ad bonos mores quantum fieri posset componi vitam hominum existamabant Græci sanè, qui fictis fabulis, ac poetarum dictis fidem excedentibus de piorum meritis malorumque pœna tradiderunt, nequaquam potuerunt suis scriptis traducere homines ad virtutem. Quin econtrà potius derisi contempnique sunt ab improbis. Apud Ægyptios verò non fabulis, sed visu, impijs pœna, iustis laus impartita. Singulis diebus utrosque eorum, quæ vitæ utilia existant admonent: quum videant cuique pro his, quæ egit debiti præmij memoriam impendi. Qua ex causa ad meliorem singuli vertuntur viuendi normam. Eas enim optimas esse leges putandum est, quibus non diuites, sed honesti prudentesque homines sunt & hæc de Ægyptijs: nunc de reliquis Aphricæ populis.

De Penit & ceteris Apbri-
 ce populis.

CA. IV. VI.

Poenorum multae sunt & variae
 nationes: Adrimachide Aegyptū
 versus siti, eisdem quibus Aegy-
 ptij moribus vtuntur, Vestem gestāt
 qualem & alij Pœni, vxores eorum
 in vtroque cruce armillam æream ha-
 bent: capitis comam nutriunt: pedū-
 culos suos, quos quisque capit, pre-
 mordet, atque ita abijcit: quod isti
 tantum ex omnibus penis faciunt,
 solique virgines nupturas regi exhi-
 bent, quæ illi placida fuerit eā deuir-
 ginat. Nasamones grādis & dira na-
 tio nauis syrtibus inuolutarum spo-
 liatores: sub æstatem relicti ad ma-
 re pecoribus descendunt ad locū au-
 gilem decepturi palmulas, quæ ibi
 permultæ & speciosæ sunt, & fructi-
 feræ omnes. Ex quibus ibi palmulas
 immaturas decerpserunt, ad solem
 siccantes maturæ faciunt: deinde la-
 cte maceratas sorbillant. Vxores plu-
 res singuli è cōsuetudine habent, &
 cum his in porpatulo coeunt, co-
 dem penè, quo & Massagerum modo,
 nisi quòd hi prius scipionem pre-

*Nuptura
 regi deuir-
 ginanda
 exhibetur
 Nasamo-
 nes nauti-
 um expo-
 liatores.*

*Sponsa a-
pud Nasa-
mones à
singulis
conuiujs
cognosci-
tur.*

*Fidei dà-
da consue-
tudo.*

*Garamā-
tes homi-
num com-
mercio su-
giunt.*

tendant. Mos etiam Nasamonibus est, quum quis primum ducit vxorem, vt sponsa singulos conuiujs adeat veneris gratia. & vt quisque cū ea concubuit, donū det illi, quod secum habet domo allatum. Iureiurando ac diuinatione tali vtuntur per eos viros, qui instissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur: iurant illorum sepulchra tangentes, diuināt ad suorum accedentes monumēta: & illi vbi preces peregerint indormiunt: vbi quodq; per quietem insomnium viderunt, eo vtuntur. Fidei dāda consuetudo hęc est: Ne manu alterius vterq; sumpto inuicē poculo bibit: quod si nihil humoris habuerit sumptū ē terra cinerem lingūt. Garamantes omnium hominū commercia aspectumq; refugiūt: nihil bellicę armaturę habētes, nec defendere quidē sese audētes, supra Nasamonēs incolūt, Circa maritima verō occasum versus his Macę confines sunt: qui summū capitis verticē radūt in medio capillos crescere sinētes, hinc atque hinc in orbē rondētes. In bellū subterraneorū struthionū pelles pro argumēto ferūt Guidanes Macis cū

ter-

termini: quorum mulieres fimbrias
 pelliceas ferunt, singulae multas: ob
 hoc (ut memoratur) quod ut à quoq;
 vno venerè passa est, fimbriâ orat: &
 ut quæq; plurimâs habet, ita præcla-
 rissima censeatur, tanquam à pluribus
 viris adamata. Machlyes circa palu-
 dem Tritonidè habitâtes occiput eri-
 nitum gestant. Auses verò anteriore
 capitis parrem. Horû virgines anni-
 versario Minervæ festo in honorem
 ipsius Deæ indignè inter se bifariam
 diuisæ præstantur lapidibus fustibus-
 que, dicentes se morem patrium ser-
 vare ei, quam Minervam dicimus,
 & quæ virgines ex vulneribus de-
 cedunt, eas falsas virgines appellant:
 sed priusquam à pugnando desistunt
 hoc faciunt, quæ virgo in pugnam
 optimam operam navavit, eam sem-
 per communi sensu cæteræ virgi-
 nes exornant: tum cætera armatura
 Græca, tum crista Corinthia, & cur-
 rui impositam circa paludem circun-
 ferent. Idem promiscuè cum mulie-
 ribus non vna habitantes, sed pecu-
 dum more concubunt: ubi apud mu-
 lierem puer robustus est factus, a-
 pud quem virum habitare sustinet
 (nam

*fimbriâ
 Veneris
 pretium.*

*Virginum
 decertatio
 in miner-
 na festo.*

(nam tertio quoque mense viri conueniunt) eius filius censetur. Atlantes à monte Atlante, iuxta quem habitant, appellati, & ἄνθρωποι sunt, id est, nomen proprium singuli non habet, Solem transcendentem execrantur, eique propterea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat, nullo animante vescuntur, nec somnia vlla cernunt. Pastoricij Aphri carne & lacte viciant nihil vaccinum gustantes, quia nec Aegyptij suam gustant, nec vaccam alunt, nec Cyrene foeminae ferire eas sibi fas putant, ob Isidem, quae in Aegypto est: cui & ieiunia, & dies festos agunt studiosè. At mulieres Bareae nō modo gustu vaccinae carnis sed etiā suillae abstinēt. filij ipsorū ubi quadrum effecti sunt, venas verticis quidem etiam temporum illorum lana succida inurūt, ob eam causam, ne vllō vnquam tempore pituita officiat capite defluens: eaq; de re aiunt esse optima valetudine. Eo modo sacrificant: ubi pro primitijs pecudis aurem praeciderunt, eam supra modum abijciunt, hoc acto, ceruicem eius auertunt, Solis omnium dō.

*Sacrificā-
dritum.*

deorum immolant soli & lunæ. De-
 functos, ut Græci, sepeliunt omnes *Sepelien-*
 Aphri, præter Nasamones, qui illos *di ritum*
 sedentes sepeliunt, observantes, ut dū
 quis cœpit agere animā, eum seden-
 tem constituent, ne supinus expi-
 ter. Domicilia eorum sunt virgul-
 tis compacta suspensis circa lenti-
 scos: & ea quoque versus versantia.
 Maries dexterā capitis partem co-
 maram gestant, sinistram radunt cor-
 pus minio tingūt, asserētes se à Tro-
 ianis esse oriundos. Zabicum Maxi-
 bus confiniū scēminę aurigātor cur-
 rus in bellum. Ziganes (ubi magnā
 vim mellis apes conficiunt, sed mul-
 to plus opifices viri facere dicuntur)
 omnes minio inficiuntur, ac simijs
 vescūtur, quarum affatim gignitur
 ijs, qui in montibus degunt. Hi om-
 nes Libyci vita sylvestri sub divo, ut
 plurimum habitant, victu (ferarum *Lybica-*
 more) contenti, nil domesticum edūt *rum gen-*
 nullis vestibus, præter caprarum pel- *tiā vita.*
 libus, regunt corpora. Potentiores
 inter eos, nullas habēt civitates, sed
 rutes aquis proximas, condentes in
 eis, quę usui super sunt. Subditos po-
 pelos singulis annis adiuvāt, ut prin-
 cipi

cipi pareant, obtemperantes, ut so-
 cios diligant: abnuentes imperium,
 ut latrones persequantur. Eorum al-
 ma sunt & regioni & moribus con-
 grua. Nam cum sint corporibus le-
 ues, patria verò ut plurimum plana, ne-
 que ense, neq; gladijs, neq; armis u-
 tuntur in bello. Tris tantum ferunt ha-
 ctas, lapidesq; in uasis ex corio factis
 delectos, cum his errantes, tum in con-
 gressu, tum etiam recessu: primo fe-
 rire hostem conantur ad cursum. La-
 pides recte iaciendos longo usu edo-
 cti. Erga externos nullum ius, nullam
 que seruatur fidem. Throgodytae (qui
 & à Graecis, quod ex pecoribus ui-
 uant, pastores appellantur) Aethio-
 pia: populi cœtus ac tyrannos inter
 se constituunt. Vxores ac filios ha-
 bent communes, excepto (qui vnici
 tenet) tyranno. Huic appropinquanti
 muham tyrannus irrogat certo pecu-
 dum numero. Erthesiarum tempore,
 quo maximi decidunt imbres san-
 guine & lacte immixti, paulumq; co-
 elis nutriuntur. Aestiu solis deficien-
 tibus pascuis ad loco declinant pala-
 stria, pro quibus solis inuicem ces-
 tant. Pecora vetusta aut in morbos
 cadu-

Belligerã-
 di ritus.

Troglody-
 ta qui e-
 tiã pasto-
 res dicun-
 tur.

Erthesiarum
 id est ven-
 torum qui
 xl. dies
 post cani-
 cula exor-
 tum per-
 flant.

cadentia occidūt, exq; his per omne
vivunt tempus. Parentum nomina
minimè indiderunt filijs, sed tauri, a-
rietis, ovis. Ex hos quidē patres, hos
matres: quoniam ab his, nō à paren-
tibus quotidianus præbeatur cibus,
appellāt. Utūtur potu Idiotæ Paliuri
arboris succo: potentiores ex quodā
flore expresso, qui est deterrimo no-
stro musto persimilis. Armentorum
greges secum ducentes varias, ne ijs
dem in locis morentur diutius, re-
giones mutant. Corpora, præter viri-
lia, quæ pellibus teguntur, nudi. Pu-
denda Troglodytæ omnes velut Æ-
gyptij circumcidūt, his demptis, quos
à casu claudos appellant. Hi soli in-
tra regionem hesternorum habitan-
tes ab infantia nō novacula inciduntur.
Arma ferunt Troglodytæ ij, quos
dicunt Megauares: scutum ex corio
crudo bonis, rotundum, & ferratam
clausulam arcus lanceasq;. Sepulchra
nihil penitus curant: nam paliuri vi-
minibus corpus ligantes defuncti
cervicem cruribus applicant, deinde
cadaver in loco editiori positum la-
pidibus ridentes obruunt, imposito-
que supra saxorum acervum capræ

*Certami-
na femi-
nae diri-
munt.*

cornu abeunt nullo dolore moti. Bel-
lantur invicem non ut Græci, ob i-
ram, aut ambitionem, sed pabuli gra-
tia: In eorum concertationibus pri-
mum iactis lapidibus, quoad aliqui
vulnerantur concertant: tum arcu
quo admodum exercitati sunt pugnan-
tes mutuis vulneribus cadunt. Ea cer-
tamina dirimunt, quæ ætate præce-
dunt scæminæ: quibus nullo periculo
in medium prodeuntibus (nefas est
enim has vlllo pacto lædere) exem-
plo à certamine cessant. Inualidi ob-
senium armenta sequi, gutture bo-
vis cauda adstricto vitam finiunt.
Qui mortem differt, licet volentem
eodem modo (admonitum tamen an-
teà) vita priuare: ibique habetur benefi-
cij loco. Febricitantes item, aut mor-
bo incurabili correptos, simili ad-
ficiunt morte. Maximum arbitrantur
malorum ab eo vitam diligi, qui ne-
queat aliquid agere dignum vita. He-
rodotus scribit: Troglodytas specus
in quibus habitent excavare, nullo
habendi diuitias desiderio tenent:
quum paupertati se voluntarie ad-
dicant: tantum lapide vno gloria-
ri, quem Exaconthalicum nomina-
mus:

mus: Serpentum carnibus vesci. Ser-
 monis ad hæc ignaros esse, & prop-
 ter hoc stridere magis quam loqui. *philosophi
 radicibus*
 Alia in Aethiopia, quæ supra Ægyp-
 tum est habitat gens, Rizophagi vo-
 cantur, radices arundinum, quas
 ex propinquis locis effodiunt, magna
 cura lauantes barbari lapidibus terunt,
 quoad molles factæ cohaereant: dein
 de placentas ad modum lateris, qua-
 rum manus capit factas, atque ad so-
 lem decoctas mandunt. Quem so-
 lum cibum, ipsi per omnem vitam
 suam atque affatim habent, eò quod
 pacem continuam seruent. Bellantur *Rizopha-
 gi leoni-
 bus præ-*
 tamen cum leonibus, qui e deserto un-
 guis canis, & ut minores venentur se-
 tas egrediuntur, Aethiopum multos ex pa-
 de sunt.
 ludibus exeuntes dilaniant. Et iam-
 dudum ea delata esset à leonibus na-
 tio, nisi natura eis sponte præsidium
 tulisset. Nam sub ortum canis mira-
 bilis atque innumera nullo agente
 vito culicum multitudo ad ea loca
 adnolat. Homines ad paludes fugi-
 entes minimè lædunt: leones abire ex
 his regionibus compellunt, cum mor-
 su tam vocis sono territos. His pro-
 pinqui sunt Ilophagi Spermatopha-
 gi que;

gique: quorū hi quidem fructus, qui
 aestate ex arboribus decidūt colligen-
 tes absq; labore edūt: reliquo tēpore
 herbam in vmbrosis nascentem lo-
 cis decerpunt, quæ vitæ subuenit in
 egestate. Ilophagi verò cum filiis v-
 xoribusque ad loca campestris acce-
 dentes arbores ascēdunt, ac teneras
 ramorum summitates auferunt: tan-
 tam ex cōtinuo vsu ramos ascenden-
 di peritiā habentes, vt (quod incredi-
 bile videtur) de arbore in arbore ve-
 lut aues profligant, ascendantque te-
 nues absq; periculo ramos, macilen-
 tiale vitæque corporis nixi: quod si
 quando pedes labātur, manibus ra-
 mis cōprehēsis sese à casu peropor-
 tūne vindicant: quod si fortē diciderint
 nulla in re propter corporis leuitatē
 leduntur: ita ramis tenerioribus den-
 te exillis ventrē farciant. Hi semper
 incedūt nudo corpore communerq;
 vxores ac liberos habēt. Pugnant in-
 dicem pro locis armati baculis ad-
 uersus alios ad dominantur victis:
 moriuntur vt plurimum fame, quā
 deficiente visu corpus prinetur eo sen-
 su, quo cibum quærebat: Reliquā cir-
 ca regionē Aethiopes tenent, qui Cy-
 nea

Homines
 de arbore
 in arbore
 vt aues
 profligant-
 tes.

neci dicuntur, numero haud multi, *Cynecife-*
 vita ab reliquis diuersa. Syluestrem *rarum ti-*
 enim incolentes patriam, & penitus *more su-*
 asperam, rarisq; aquarū fontibus, su- *per arbo-*
 per arbores ferarū timore dormiunt. *res habi-*
 Sub auroram ad aquarum decursus *tant.*
 armati prodeunt, se abscondunt in
 ter arborum frondes. Sub aestu verò
 solis agrestes boues pardalesq; ac va-
 ria ferarum genera, cum caloris tum
 sitis impatientia ad aquas potus cau-
 sa confluunt. Repletas grauesq; a-
 qua bestias Æthiopes ex arboribus
 descēdentes adorant, ac lignis adu-
 stis saxisq; & sagittis occisas, perque
 coctas diuisas edunt. Aliquando ve-
 rò quāuis perrarò & ipsi à valentio-
 ri bestia interficiuntur. Sed multas ipsi
 dolo & arte valentiores beluas capi-
 unt. Si quando defint animalia, ante
 à captorum pelles madefactas remo-
 uis pilis ad ignem lenem ponunt: di-
 spartitasq; singulis anidè ad satieta-
 tem sumunt. Impuberes pueros ex-
 ercent ad certum signum iacere, fo- *expile-*
 lis cibum præbentes his, qui signū te- *phari*
 nēre; ideo iaculatores optimi eua- *locustis*
 dat rigente fame. Aridophagi de- *visitan-*
 sent coeterni homines. Sunt paulo *tes.*

ceteris breuiores macilentius ac supra
 modum nigri. Vetus tempore zephy-
 rus ac Licycus venti infinitum penè
 locustarum ex deserto ad eos defe-
 runt numerum. Hæ permagna sunt,
 sed colore alarum turpi ac inualido,
 Aethiopes ad id affueti in quandam
 lacram longinquæ multis stadiis con-
 uallam plurimum materiei ex pro-
 pinquis locis ingerunt, quum suo te-
 pore tanquam locustarum nubes à
 ventis supra vallent defertur, mato-
 riem congestam, omnemq; loci her-
 bam antea succisam incendunt. Lo-
 custæ deluper volantes ingenti fumo
 enectæ paulum ultra vallam ad terram
 tanta decidunt copia, vt victum om-
 ni genti abundè præbeant. Has enim
 Sale (quem regio plurimum fert) su-
 perinfuso diutius seruant, cibum gu-
 stuleis suauem: hic est solus eorum per
 omne tempus locustarum victus. Ne-
 que enim pecora nutriunt, neque pe-
 sces edunt, procul à mari positæ: neq;
 vllum aliud vitæ adminiculū habet.
 Corpore leues sunt, veloces cursu, et
 vitæ breuis: vt qui longissime viuunt,
 quadragesimum non excedunt an-
 num. Finis eorum non solum mirab-

lis est, sed & incredibilis. Nam propinquante senectâ, pediculi alati, nō solum visu varij, sed specie horridi, ac turpes, in corporibus nati ventrem primo, tum pectus, deinde totum corpus paruo tempore exedunt. Qui morbum patitur primum veluti scabie cuiusdam pruritu allectus, corpus scalpit, voluptate simul & dolore perceptis. Deinde exorientibus pediculis simul effluente sanie, morbi acerbitate ac dolore percitus, vnguibus corpus magno cum gemitu lacerat. Tanta verò vermium copia effluit: alijs super alios tanquā ex perforato vase, scaturientibus, ut delesu nequeat: hoc pacto siue cibi, siue aëris causa miserū sortiuntur vitæ finē. Extremas ad meridiem Aphricæ parces viri habitāt à Græcis Cynnamini à vicinis Barbaris sylvestres appellant. Barbas habet admodū magnas, preges sylvestrium canum nutriendis præsidia vitæ. Nā ab æstivis tropici usq; ad mediū hyemis Indici boves innumera multitudine eorum partiā ingrediuntur: causa incerta est, utrum ne alias insectantes se feras fugiant, an passi penuria, an alio nata

*Pthiria
si acrido-
phagi mo-
riuntur.*

*Cynami
mi siue
Sylve-
stres, ca-
num gre-
ges na-
triant.*

rz (quæ omnia miranda gignit) im-
 pulsa hominibus ignoto acti. His ho-
 mines, quæ obistere nequeant, suis
 freti viribus, se canibus tuetur: quib⁹
 in venatione vsi, boues per multos
 capiunt. Et hos quidem recentes e-
 dunt, hos saliant ad futurum vsum.
 Multa insuper & alia animantia à ca-
 nibus capta comedunt. Postremi qui
 ad meridiem habitant, in hominis
 forma ferarū vitam ducunt. Ichthyo-
 phagi, sub Troglodyticā orā in Ara-
 bico sinu Barbaræ gentes. Nudi per
 omnem vitam degunt, vxores filios-
 que communes habent, bestiis simi-
 les: vt qui neq; voluptatis, neque do-
 loris vllum: nisi naturalem sensum
 percipiant, neq; turpis neq; honesti
 discrimen norint. Habitacula habet
 non longe à mari iuxta promōtoria,
 vbi, non solū profunda cavernæ, sed
 conualles immensæ & augustæ spe-
 lonæ existūt, egressu ipsa natura dif-
 ficili ac tortuoso. Harum tanquā
 ad eorum vsum natura factorū adi-
 tus incolæ magnorum congerie lapi-
 dum obsecpiunt: qua veluti retibus
 capiuntur pisces. Maris enim flore,
 quod his, diebus singulis circa tertā

ex lū-
 ex pī-
 bu vi-
 nant.

ad bonam horam accidit, oras litto-
 ri propinquas inundantes: aqua in im-
 mensum excrefcens operis locis om-
 nibus innumerā copiam diuersorum
 piscis secū in continentē defert: qui
 quū in diuersa loca cibi gratia diuer-
 tant, refluyente mari per lapides pis-
 ces in secco destituunt. Quos incolę
 et vxoribus puerisq; concurrentes
 capiunt, capros supra petras ad meri-
 diem sitas, nimioq; solis ęstio incēsas
 ponunt, pauloque post reuolunt: a
 quibus sic ad solem decoctis, carnē
 omnē excutiunt, & conuulso saxo in
 iectā pinunt, admixto paluri senti-
 ne, cibū sibi conficiunt suauissimum.
 Nam sic immixtas carnes in modū
 longioris lateris formant, ad solem-
 que paulo desiccatas, sedentes, cum
 voluptate edunt: non quidem ad cer-
 tam mensuram, aut pondus, sed ad
 satietatem: habent hunc cibum sem-
 per velut ē penu promptum. Neptu-
 no pro Cerere cum large submi-
 nistrante. Quando verò maris tem-
 pestate adeo littori vicina loca mul-
 ti diebus inundantur, ut nulla
 deat piscandi facultas (quo tempo-
 re tibi penuria laborant) Conchas

legunt permagnas, quantum testa sa-
tis atropa interiori carne orda sapo-
re Ostreis perlimili vefcuntur. Vbi ve-
ro tempestas ventorum, vi diutius
perfeuerat, concheq; deficiunt ad olla
sue spinas, ex piscibus exouffas, & in
hunc vsum coateruatas confugunt;
tenuiores recentioresq; ex his denti-
bus mandunt; duriores edunt fapo-
concratas, nil brutis animalibus dif-
similes. Epulantur autem palam
cum leticia, vt dixi, cantuq; abfona
omnibus inuicē cōgratulationibus: de-
iūdo mulieres, vt in quauis, quis for-
te incidit, cognofcunt: prolis cura,
coniūcta ob ciboru, qui prefto funt
copiā, vacui his ftudijs quatuor die-
bus intenti: quinto porus gratia ad
fontes pergūt gregatim: omnibus fi-
mul vocē (velut inconditū fonū) tol-
lētibus. Est post profectio hæc haud
dissimilis ab armentis boū. Repleto
aqua vtre adeo, vt vix redire quefit.
Ea die nihil edūt ampli: tacet quifq;
aqua plen^o, distētusq; fimiles ebrio.
Postera die denū ad capiendos pis-
ces redeunt: ita eorū vita per omne
tempus transacta ob simplicē victū
taro in morbos incidunt: breuioris
tamen

tamen quam nos sunt vitz. Natura
eorum incorrupta famem sedare ma-
ximum docet bonum: nullam aduen-
ticiam voluptatem quærens. Hæc eo-
rum qui intra suum habitant viuen-
di norma est. Aristorum qui extra fi-
nē sunt multo est mirabilior: vs qui
nunquam bibant & natura ab omni
semporū sunt animi passione. Hi pro-
cul a terra habitabili tanquā in loca
deserta: fortuna eieci piscationi dāt
operam: Humida non appetunt, pis-
ces edunt semicrudos, nō quo sitim
effugiant, sed feritate quadā cōten-
ti victū quē, a fortuna sortiti sunt.
Felicitatem summā putant his care-
re rebus, quæ dolorem possent egen-
tibus afferre. Tantæ patientiæ esse
dicuntur, vt si quis educto ense eos
percussisset, nō diffugiant, & verbera
& iniurias perferētes, solū percussen-
tem respiciant nullum neque iræ, ne-
que misericordiæ signū ostendētes.
Sermone carent, nutu, manibusque
significant quibus indigeant, & quæ
volunt. Hæ gentes vnanimi consen-
su pacem curant, nulli externo homi-
ni inueste, quod vitz genus licet mi-
nile, a pulcis olim repositibus ea gēs

*Homines
ab omni
animi pas-
sione se-
moti.*

*Mira pa-
tientia ho-
mines.*

seruant: sine ita longo tempore af-
 sueta, sine acta necessitate. Habitacu-
 lis non iisdem, quibus Iethiophagi
 vtuntur, sed diuersis habitant modis:
 quidem in speluncis diuersos ha-
 bent, ad arcum positis, in quibus cu-
 ymbra, cum spirans aura eos ab ar-
 solis tutatur. Nam quae ad meridie
 loca spectant, fornacibus ex nimis
 aestu similia, accessum ad ea adiungit.
 Qui sunt aduersus arcum ex colli-
 cetorum incuruis, quas mare plurimas
 effert, ex utroque positos latere col-
 ligatisque, quas maris alga operitur,
 habitacula, sibi extruunt ad euitan-
 dos aestos. Natura sibi artem ex ne-
 cessitate ad se tuendam repente.
 Et talis fertur esse Iethiophagorum
 vita. Superest parca de Amozoni-
 bus dicere, quas priscis temporibus
 in Libya ferunt extitisse, Mulieres
 pugnaces & validas viribus. Non e-
 andem, quam nostra vitam duxisse,
 Nam mos fuit illis certo tempore
 bellicis ad seruandum virginitate re-
 bus excitari. Transactis militie annis
 viris coniungi proles gratia. Has so-
 las & principari & publica obire mu-
 nera viros nostrarum foeminarum instar
 multi.

Amazo-
 nes belli-
 cose mu-
 lieres.

domestice rei curā habere, tum obte-
perantes foeminis, tum militie prin-
cipatusque ac omnis Reipublice ex-
pertes: post partum nati infantes vi-
ris dantur, quos lacte nutriant, alijs-
que rebus prout ætas poscit. Mas-
culis mox natis, ut bellicæ rei inuti-
les sint, dexterum brachium fran-
gunt: aut eos interficiunt, vel procul
adlegāt. Formellis mamillas, ne cre-
scent, inurūt: afferentes impedimen-
to eas ad bellandū esse. Unde à Gre-
cis, eo quod mammis careant Ama-
zonæ appellantur. Hisperam insulam
inhabitasse illas asserunt: dictam ita,
quod ad occasum sita sit. Eam verò
esse in Tritonidis palude, quæ proxi-
ma oceano, à flumine, quod in eam
defluit, Tritonia appellatur: Æthio-
pia contermina & monti, qui Atlas
dicitur, oraniū in ea terra maximo.
Hæc insula permagna est, varijsque
arborum fructibus, ex quibus incolæ
vivunt, ferax, multos tum caprarum
tum pecudum greges habet: quorū
lacte & carnibus vescuntur: frumen-
to penitus carent: illius vsu
incolis ignoto.

DE ASIA ET

CELEBRIORI.

EVS RIVS GEN.

TIBVS,

LIB. II.

CAP. I.

*Asia de-
nomina-
tio.*

*Asia qua-
tuor late-
ra.*

*Tauri mō-
tis mēsto.*

Sia altera Tripartita
terra pars, appellata
ab Asia oceani &
Thethyos filia Iape-
ti vxore ac Prome-
thæi matre: Sive ut
alii volūt, ab Asio Manæi Lydi filio
à meridie per orientem vsq; ad septen-
trionē protēditur: terminos habet ab
occidente Nilū & Tanaim cū Euxino
ponto & parte mediterranei maris:
tribus alijs partibus iāgitur oceano,
qui ab oriente Eous, à meridie Indi-
cus, à septentrione Scythicus appella-
tur. Taurus mōs mediā quodāmodo
continentē diuidit ab oriēte in occide-
tem excurrēs, partem ad aquilonem
relinquit, partem ad meridiem, alte-
ram Græci interiorem vocant, al-
teram exteriorem. Mons hic mul-
tis in locis latitudinem habet sta-
diornum

diem multo milium milobgita dicta
 quantam Asia, stadiorū circiter qua-
 draginta. & quinque milia à transma-
 cina Rhodi ora vsq; ad Indiā ac Scy-
 thia extrema orientem versus. Idem
 in nomina, ac partes multas diuidi-
 tur: quarū alia maiores, alię minores
 ambiens comprehendunt. Tam larū
 autem & partes dicunt esse, quicquid
 terræ Asiæ nomine continetur, vt A-
 phrica & Europa reliquæ duæ partes
 non magis complectantur, quā hæc
 sola. Cælo temperato est, solo ferri-
 li, & propterea omnium animantium
 genere cultissima. Prouincias huius
 gignes multas habet: vbi Aphricam
 aspicit Arabia est: regio inter Indæ-
 am & Egyptum triplex, vt Plinius
 refert, vna Potrea: à septentrione &
 occasu Syriæ inserta, cui à fronte de-
 ferta prætenditur Arabia, à meridie
 altera, quæ felix nominatur. Qui-
 dam etiam Panchiā & Sabæā adiu-
 guat Arabia dicta ab Arabo Appelli-
 ta ex Babylone filio. Arabes longè
 lateque diffusi diuersis moribus vi-
 uunt & culibus plurimis, crinibus
 intonsis mitrata capita habent redi-
 mitu pari, pars rafa in cutem barba.

Artes

Arabia
 triplex.
 Petrea
 Deserta.
 Felix.

*Cum ma-
tribus &
sororibus
coquant A-
rabes.*

*Equi vul-
li in Ara-
bia.*

Artes hand ab vno in alium transi-
runtur, sicut apud nos, sed in paucis
quisq; permanet institutis. Qui na-
talius est natus, is in totam gentem
regnum obtinet. Quae possident
vniuersae sunt cognationi commu-
nia, vna omnibus vxor. Qui prius
domum subiecit, posito ante ianuam
scipione, cum ea congregitur, cum gra-
diori natu pernoctat: ita omnes om-
nium sunt fratres: coeunt cum ma-
tribus & sororibus pecudum ritu. A-
dulter capite plectitur: alterius sa-
guinis congressus pro adulterio est
domestici in vniuersum legitimi ha-
betur. Coniugia ferè terdeni celebrant,
& in his Musicae artis duo non in-
periti, consanguinei sibi inuicem mi-
nistrant. Vrbes & oppida sine mu-
bus pacatè inter se agunt. Sesamum
oleo vtuntur beatissima alloqui-
um vbertate. Omnium greges can-
di velleris: grandiori statura boues
equi omnino carent: quorum des-
derium adimit chamelorum copiam
Aurum, argentum & plura aromati-
tū genera terra pecularia. Es, feni-
vestis, purpura, crocus, costus, rosmari-
naria aliunde aduehūtur; Defectorum

corpora stercore abiectiora, Regum *videt A-*
 cadaver sterquilinijs sepeliunt. Fidē *rabum.*
 inter homines, ut qui maximè ser-
 uant, quàm in modum dāt. Quoties
 fœdus inire volūt, alius quidem me-
 dius inter vtrunq; stās, acuto lapide
 ferit volam iuxta maiores digitos i-
 psorum, qui fœdus inenit: deinde
 sumpto flocco ex vtriusque vestimen-
 to, inungit eo sanguine septem lapi-
 des in medio positos, inter inungen-
 dum inuocans Dionysium & Vraniā *Vrania et*
 hoc acto, idem, qui fuit sequester fœ- *Dionysi*
 deris inter amicos cōtrahendi, vada- *in fadere*
 tur hospitem, aut forte ciuem, si cum *inuocan-*
 tue res agitur. Quod fœdus, & ipsi, *tur.*
 qui amicitiam contraxerunt, serua-
 te iustum censent. Myrrhæ farmētis
 ignes fouent quorum fumo satis no-
 tio nisi odore cremati storacis oc-
 currant plerūq; incurabiles morbos
 contrahunt. Cinnamum per sacer-
 dotes legitur: hostis prius cēsis, quæ
 cūm litauerint, obseruatur, ut messis
 nec ortum solis anticipet, nec egre-
 diarur occasum. Quisquis principa-
 tum tenet sarmentorum strues hasta
 diuidit, quæ sacrata est in hūc vsum:
 ita portio manipulorum etiam
 Soli

*Carrei au-
ro & ar-
gento abun-
dantes.
Naba-
thai par-
tissimi
Sarrace-
norū gens
in Ara-
bia sum-
psit exor-
dium.*

auro, alia argento: quædam lapidi-
bus splendent. Nonnulla, tum elephā-
torum dentibus sunt excultra, tum
multis præterea rebus alijs, quæ plu-
rimi apud homines æstimantur. Et
eam sanè multis seculis perpetuam
habuere felicitatem. Absuit enim ab
eis penitus, quæ multos in præceps
dedit, ambitio per auaritiā aliena
possidendi. Nec Garrzi his minus
opulenti, quorum ferè suppellex om-
nis ex auro est & argento: ex his &
ebore domorum limina, tecta, parie-
tes construunt. Nabathæi omnium
continentissimi, in querendis opibus
mira gentis industria, sed intuentis
multo maior. Qui se domesticā mi-
nuit, publicè multatur, contra hono-
re afficitur, qui patrimonium auri.
Gladio, arculacea & funda in bello,
plurimum etiam bipēnibus Arabes
utuntur. Dicit Sarracenorum gens,
pestis illa hominum tererrima, inde
sumpsit originem. Abijcque (ut cre-
dere est) pars Arabum maxima in
Sarracenum nomen: cæterum vete-
rem appellationem nunc quoque re-
nent, qui circa Ægyptum habitant.

corus mino adA iustitudo mox

gux

opto plurimum viuentes chamele-
on celeritate freti.

De Panchaia & moribus

Panchaiaorum.

CAP. II.

Panchaia Arabię regio. Diodorus
Siculus insulam esse dicit, ducen-
torum stadiorum latitudine: tres
itaque nobiles vrbes enumerat, Dali-
dam Hyracidam & Oceanidam. Re-
ge omnis quā vbi arenosa fructife-
ra est. Vini maximè abundās & thu-
ris, quod in ea adeo exprescit, vt per
vniuersum orbem satisfaciāt deorū
sacris. Fert etiam myrrham pluri-
mā, & alia varijs generis aromata,
valorem præbentia, quæ panchai le-
gunt, & Arabis mercatoribus ven-
iunt: à quibus alij precio sumptas in
Phœniciam, Syriam, & Ægyptum
transuehūt: inde à reliquis orbis mor-
tibus importatur. Curribus in bel-
lo Panchai vtuntur more prisco. Po-
lis eorum trifariam partita est. Pri-
mum locum sacerdotes tenent, qui-
bus adduntur artifices, Secundum
agricolæ habent. Tertium milites,
tribus pastores adijciuntur. Sacer-
dotes omnium sunt duces, quibus &

*Thuris in
Panchaia
copia.*

con-

*Ophiophagi
serpentium
comestores.*

*Deba di-
uites au-
ri.*

*Sabai
thure ac
myrrha
opulenti.*

Soli dicatur: quæ si iuste diuisa est, radijs inflagrata incendium sponte concipit. Pars eorum, quibus asper victus est, angues edunt. Nulla illis animi vel corporis cura, ac propterea Ophiophagi nomiatur. Nomadibus usus camelorum frequens, his pugnant, proculq; onera exportant, lacte & carnibus vespentes. Flouius quem accolunt, auti ramenta habet, id non constant artium inscitia. Debz & ipsi pastores, colunrijdem & agros aliqua ex parte: gens auti abundans, inter glebas temerè iacescentes aureas pilas in glandium magnitudine reperiunt: quibus lapillis asfabre interiectis monilia conficiunt, haud iniucunda aspectui, ea collo & manibus inducunt. Vendunt aurum finitimis triplo æris pretio: argenti duplo: cum auri contemptum de syderio, quæ commercia parantur. Proximi his Sabzi thure myrrha & cinnamomo diuites: & in ora huius tertæ Balsamum nasci quidam prodiderunt. Habent & palmas odoriferas, & calamum. Serpens ibi palmæ lōgitudine, letalis ferè eius morsus: in arborum radicibus cubat. Odo-
m.

nimius rerumque fragrantia stupore
 sensibus inducit, quem bituminis
 suffitu, & hirci barba leuant. Penes
 regem omnis iudicandi ratio. Sabao-
 rum plerique sunt agricolæ: aromata
 alij legunt. In Æthiopiam ob nego-
 cia nanigant, nanigijs corio cōtectis.
 Cinnamomum & Cassiam ligneæ
 materiz loco igni adhibent. Huius
 generis metropolis est, quam Sabam
 appellant, supra montem sita. Reges *Reges Sa*
 ex generis successione habent eos, *baorū re-*
 quib' multitudo honores distribuit *giam exia-*
 bonis malisque immixtos. Regiam *re nō au-*
 nunquam exire audent, ne a turba *dent.*
 hominum lapidibus veteri quodam
 deorum responso obruantur, timen-
 tes. Sabæ ubi regia est, toreumata ar-
 gentea, aureaque omnis generis po-
 culorum habent. Lectos insuper tri-
 podasque argenteis pedibus, cete-
 ramque supellectilem vlrato fidem
 sumptuosam. Magnis quoque colum-
 nis porticus fulciuntur: quarum ca-
 pita, tum argentea, tum aurea ex-
 stant: laquearia verò, ac portæ aureis
 phialis prætiosis lapidibus intermix-
 tis totius domus sumptuosissimum
 ornatum ostendunt. Alia enim auro,
 alia

Supelles
Sabæorū
omnis ex
auro &
argenteo.

trouerfiarum iudicia & publicarum
 rerū arbitria permiffa, mortis pœna
 tantummodo excepta. Ruffici agros
 colunt, fructus omnes in commune
 conferentes. Qui ex eis optimè vi-
 dentur agro colendo vacare, hi vi-
 que ad numerum decē ad cæterorum
 exhortationem distribuendorum fru-
 ctuum iudices à facerdotibus legun-
 tur. Pastores tum ea, quæ ad fœcra
 pertinent, tum reliqua in publicum
 alia numero, pondere alia, cum om-
 ni ferunt diligētia. Nil cuiquam pri-
 uatum est, domo atque horro exce-
 ptis, sed tū vectigalia, tum cætera fa-
 cerdotes percipiunt, æquē illa, pro-
 ut vſus fuerit, diſpattientes: ipliſq; du-
 plum conceditur. Veſtibus induun-
 tur mollibus. Oves enim apud eos
 plurimum ab alijs differūt mollitie.
 Ornamenta antea non tantum mu-
 lieres, ſed etiam viri deferunt, torqui-
 bus collum ornantes, armillis ma-
 nus, aures more Perſarum in auri-
 bus, pedes nouis ac varij coloris cal-
 ceis. Milites patriam armis rutantur.
 Sacerdotes vltra reliquos delicijs va-
 cant, vitam ducentes mundam ac
 ſumptuoſam: Stolas lineas maxime

*Nil p̄-
 ehai pri-
 uati.*

*Sacerdo-
 tes pan-
 chaicorū
 delicijs
 dediti.*

tenuēs, ac delicatas; quandoque etiā
 vestes ex molliori lana contextas in-
 dunt. Mitras insuper gestant auro
 intextas. Sandalijs pro calceamentis
 varij coloris vtuntur, summa arte fa-
 ctis. Ferunt & aurea (mulierū more)
 præter in aures, ornamenta. Hi mari
 mē decorum incumbunt cura, hym-
 nis & laudibus eorum gesta recen-
 sentes. Genus eorū à Ioue manasse
 narrat, quū in Panchaiam venisset:
 quo tempore inter homines versa-
 tus orbi imperauit. Referta est ea pa-
 tria auro, argento, ære, stanno, ferro:
 quorum nil extra insulam asportari
 licet: neq; verò sacerdotibus extra
 locum sacrum proficisci fas est, vltra
 deprehensum interfici licet: Dona
 plurima aurea atque argentea dijs à
 longo tempore oblata in templo ser-
 uantur. Valuz, eius structura mirabi-
 li auro, argento, ebore, sunt decorz:
 dei lectus sex est cubitorum longi-
 tudine, quatuor latitudine, aureus to-
 tus, opificio splendido, ac venusto.
 Simili modo & Dei mensa cum ma-
 gnitudine tum pari impensa splendo-
 reque iuxta lectum posita. Templū
 ingens ex albo ædificatum lapide,

*Iuppiter
 in Pan-
 chaiam
 exulatus,*

*Sacerdoti-
 bus sacrū
 locum exi-
 re nō licet*

*Templum
 vltra fidē
 ingens.*

magnis sculptis huc suffultum columnis, duorum iugerum longitudinem, cui æqua est latitudo completur. Per magnæ deorum statuæ summa arte fabricatæ templum exornat. *Ager circum templum* circum sacerdotes, quibus sacrorum cura demandata est, domos habent. *Dij sacer* Ager qui circumiacet stadiis ducentis diis sacer est, cuius vectigal in sacrificijs consumitur.

De assyria, Assyriorumq; viuendi moribus.

CAP. III.

Assyria fines.

Assyria regia Asie ab Assur filio, Sem, vt Augustinus ait, appellata: hodie Syria dicitur, habens ab ortu Indiam & Mediæ partem, ab occasu Tygrim flumi-
nem, à meridie Susianam, à septentrione Caucasum montem. Raro in Assyria pluit: quicquid in ea frumenti prouenit, fluminis irrigatione paratur, non sua sponte, vt in Ægypto, sed accolarum ingenio & labore: tanta alioquin vbertas vt ducentena vulgò, & vbi ermiè ferax est, trecentena messe redundet tellus, quaternum digitorum latitudine tritici, & hordei folia sint. Sesami & milij proceritas instar arborum

arborum atrolatur. Quæ omnia sibi
 explorata, cunctantius tamen Hæro-
 dotus memoranda censuit, velut pos-
 credibilia: si ijs, qui ea nō viderunt, ta-
 lia prodesset. Palmis vescuntur, ex
 quibus mel & vinum conficiunt. Flu-
 vialibus navigiis utuntur, in speciem palmarum.
 clypei orbicularis, non puppi, nō pro
 ra discretis, quæ super Assyrios in As-
 syria salicibus texuntur, crudo
 nox exteriori parte obducto: Amict-
 untur Assyrii duabus tunicis linea
 na ad pedes demissa, altera linea bre-
 vi, candidaque stola his super inie-
 cta: calceos pedibus inducunt, quæ-
 les Thebanæ solez fuerunt: talunt co-
 mas mitraque redimunt: vnguentis
 delibuti in publicum exeunt. Annu-
 lum signatorum singuli habent, &
 sceptrum affabre factū, cui malum,
 aut rosa, aut lilium, aut aliud simile
 sit impositum, sine insigni aliquo id
 gestare indecorum, ac turpe credi-
 tum. Ex legibus, quibus ea gens
 usa dicitur, et ea mihi res memora-
 bilis visa est, quod virgines iam ma-
 tura viro in publicum productæ, si
 quis annis ijs venales proponeban-
 tur, qui uxores ducere vellet, daban-
 tur.

Calyx

Calyx

Mel & vi

nam et

palmarum.

Nauigia

Assyrio-

rum.

vestitus

Assyriorum

Annuli

vsi.

Abq; sce-

ptro in

publicum

nemo pro

dit.

Virgines

nubiles

venū ex-

posita.

E

turcy

turque primo ventum formosissimas
 quæq; Quibus minus spectata erant
 corpora, & quas ad modo non quisquam
 sibi mercurus fuisset, sed ne gratia
 quidē alioqui ducturus, ea pecunia,
 qua fuerat pulchrioribus venditis in
 publicum redacta, conuicio locabi-
 tur. Herodotus autor est. hunc olim
 morem in Venetijs Illirico finitimis ser-
 uatum, idque fama se compertum ha-
 buisse. Ego (inquit Antonius Sabel-
 licus) tenuerimne mos ille gentis al-
 quando, haud multo plus comper-
 tum habeo, tacum affirmare possam.
 Venetijs, cuius urbis opes hodie ter-
 ra marique insigniter pollent, inter
 præclara ciuitatis instituta, virginem
 furtim conceptas & ad limen pietatis
 expositas, ex publico ad nobiles vi-
 que annos in operto sub tectica di-
 sciplina institui: quæ sunt eleganti-
 ri forma, quoniam sunt ingenuæ in-
 stituta, aut sine dote matrimonio lo-
 cari: ijs præferunt, qui periculo al-
 quo, aut graui morbo seruari, vici-
 sum damnari, eas sibi in uxores depo-
 sunt. Alij pudicitiam sequuti, aut
 formam, sine dote ipsas sibi virginem
 pungunt, modo si sine, qui liberaliter,
 quæ

quas duxerint habituri existimentur:
aut si nihil horum sit, minus graui do-
re nubunt, quae forma praestant, quae
si facie fuerint parum liberali: etsi pa-
ri disciplina institutae. Altera Baby-
loniorum lex, quo utilior, eò magis
memorabilis: quum nullus ab ini-
tio in his esset medicorum usus: lege
serunt comparatum: ut qui aegrotā-
re cepisset eos de morbo consule-
rent, qui idem languoris genus pas-
si essent, medicamque ad id leuan-
dam opem aliquam experti. Apud al-
ios scriptum reperio: in publicum
aegrotos deferri solitos, legeque cau-
tum: ut qui aliquando aegrotas-
sent, male affectos circuirent, do-
cerentque singulos: quae ipsi ope po-
tissimum adiuti aliquando à morbo
liberati essent. Eorum sepulchra in
melle: funebris luctus, qui & A-
egyptijs. Qui cum vxore noctu con-
gressus est; nihil prius uterque tan-
git, quam lotus fuerit. Omnibus Ba-
byloniorum mulieribus olim mos
fuit, ex causa quadam in aliqua re
Veneres cum hospite permisceri: spue per-
eum turba & cultu plurimo ad il-
lum venientibus, quolibet noto

Babyloni-
orum lex
utilissi-
ma circa
infirmos

Mulieres
cum ho-

Mulieres
cum ho-
spite per-
miscban-
tur.

aliquo redimiculo coronabatur: he-
 spes q̄ cognoscere volebat ponebat
 super illius genna argentū quātrūq̄
 bi videbatur, tum coibat cum ea
 longē à fano abducta: argentum il-
 lud Veneri sacrum erat. Fuere in his
 familiarē quēdam, nulla re alia nisi
 piscibus victitantes: quos ad solem
 arefactos: pistillisq̄ rufos ex ea;
 materia asservata, vndisq̄ resper-
 stas conficiebant, torrebantq̄; eas in
 ysum panis ad ignem. Tres fuere ma-
 gistratus, vnū eorū qui iā militia e-
 meriti erant, nobiliorum alius & se-
 num, seorsum regio posito. Fuere e-
 tiam Magi qui & Chaldaei diceban-
 tur tales quales in Aegypto sacerdo-
 tes ad deorum cultum instituti, per
 omnem vitam philosophari, astrorū
 peritiam tenere, nunc augurijs nunc
 carminibus sacris, mala hominis a-
 uertere, bono afficere: auguria, in-
 somnia, prodigiaq̄ fida interpreta-
 tione explanare: nec foris instruēti
 sur ut Graeci, sed à parentibus disci-
 plinam, velut hereditariam somni-
 pueri domesticè disciebant, quia per-
 petua cura facilis sequebatur profe-
 ctus: vna constansq̄; docendi ratio,

magistri
 vel magi
 -id est
 magi
 secundum

Magistra-
 tus Affy-
 viorum.

Magorū
 officia.

vnde
 -ad magi
 -et q̄ magi
 vnde magi

non varia, & anceps, quælis apud Græcos, ubi qui eā tradere consueverunt varia de principijs, & rerum causis, atque inter se repugnantia differebant. Sed hi mundum communis assensu æternum opinati, neque principium habuisse neque finem habitum, vniuersorum ordinem & ornatum diuina providentia constare: celestia corpora non sua sponte, fortuitoque motu, sed lege quadā certoq; numinis iudicio moueri. Astorum cursum vetusta obseruatione perscrutari, multa ex illorum inspectione mortalibus futura variciniari. Maximam vim planetis tribuere, præsertim huic, quem nostri Saturnum vocant. Clarissimum solem omnium arbitrari: & cui præcipua adesset virtus, Martem, Venerem, Mercurium & Iouem præ cæteris obseruari: quoniam velut proprium cursum sortiti, futura ostenderent, tanquam deorum interpretes. Quod ipsum vsque adeo persuasum habuerunt, ut quatuor illa astra vno nomine Mercurii appellarent, ventis præterea imbribus, æstu, cometis, solis & lunæ defectu, terræ hiatu, multis denique

**MUNDUS
aeternus
habitus
à Chal-
deis.**

Planeta-
rum obser-
vatione

1875
1876
1877
1878
1879

et asiris
caldeis fu-
tura pre-
dixerunt.

Temporū
per Chal-
deos sup-
putatio
falsa.

ignis, salubria simul ac pernicioſa
predicere. Imaginari ad hæc alia ſy-
dera illis ſubieſta: & ex ijs quædam
noſtro hemiſphærio alia ſubterraneo
vagari: pari ad hæc cum Aegyptijs
errore duodecim ſibi deos ſixe-
runt: quorum ſingulis menſem, & v-
ſum in zodiaco ſignum tribuere.
Multa quidem regibus natura vati-
cinabantur: vt Alexandro victoriam
cum Dario dimicaturæ. Hircanoni
deinceps Seleuco, & alijs Alexandri
ſucceſſoribus: mox & Romanis ſuc-
ceſſoribus non pauca, quorum even-
tus fide non caruit. Numerant præ-
terea ſydera quatuor, & viginti: ex-
tra zodiacum, ad boream duodecim:
reliqua auſtrum verſus, horum quæ
appareant ad viuos pertinere arbi-
trati: reliqua ad eos, qui vita de-
functi eſſent. Hæc illi ad alias rerum
ambages effuderunt mortalium o-
culis: vt quæ de annorum obſerua-
tione meminerunt quadraginta tria
annorum millia à prima ſuarum re-
rum memoria ad Alexandri aſcen-
ſum colligentes, quod impudenti qui-
dem mendacio aſſerebāt, niſi aliquis
eam annorum rationem menſuram

interpretetur, qualis apud Aegyptios
fuit.

De Iudea & Iudeorum vivendi rite.

huius legibus ac institutis.

C. A. P. IIII.

Palestina, quae eadem est quae Iu-
dex, particularis Syriae provin-
cia, inter Coelosyriam iacens & A-
rabiam petream, ad occasum Aegy-
ptiaco albitur pelago: perfunditur
& Iordano fluvio ad orientem solis:
hanc terram bibliaci libri, & Iose-
phus eos secutus, Cananeam appel-
lant: terram variarum opum divitem,
frugibus fertilem, agnis illustrem,
optimam balsamo. In medio orbis
constitutam, quo fit, ut nec frigore
nimio rigeat, nec calore torreatur.
Ob quam elementorum gratiam esti-
manunt Israelitae suae Hebraei ge-
antiquissima, & apud quam solam à
prima hominis formatione coelestis
ac veri numinis cognitio cultusque,
& primum idioma permansit, eam esse
que patribus olim Abraham Isaac, &
Iacob promissa à numine esset, ter-
ram videlicet lacte & melle fluen-
tem, ideo Iosue fortissimi ducis

Cananea
terralacte
& melle
fluens.

Terra A-
brahe &
seminis ei
promissa

*Leges à
Mose lu-
das pro-
mulgate
Decalog
in monte
Sina da-
tus.*

*Puerile-
ges discat*

*Blasphē-
mi suspē-
dantur.*

docto quadagesimo anno postquam
Egyptum exissent suæ ditionis fe-
cerunt, vno & triginta regibus in ea
potenti manu deiecit. Leges Israel
litæ tenent, ac secundum eas vi-
uunt, quas à Mose primo suo duce
acceperunt. quamvis & multis annis
Mosen seculis absq; lege aliqua scrip-
ta pie sancteque vixerint, veritate
diuinis præculis animique acuminis
& magnitudine consecuti. Existima-
bat eximius ille theologus Moses nul-
lam ciuitatem sine iuris, & iustitiæ
iis cultu diu committere posse. Iam
quoniam bonorum præmijs, & impro-
rum supplicijs suos ad amplectenda
virtutem, & impietatem fugiendam, i-
is exhortatus esset. tandem super de-
cem illa legum capita edictis tabu-
lis ad Sinam peractis, alias populo lo-
gocutioneque instituta promulgauit.
Hæ quæ adeo multe sunt, vt Iosephus
gram librum præstare possent. mem-
rabiliores tantum hic ponæ, ceteræ
à Iosepho bibliacisq; libris peten-
tur. Sanxit Moses, vt pueri in his le-
ges discant: quoniam disciplinam illam
se optimam contineant. Qui Deo
men blasphemia læserit per diem
suspē-

suspendatur, insepultus abijcitur, & ex
 meretricia pecunia sacrum nullū
 fit. Septem sint in singulis urbibus
 principes, qui iustitia & prudentia
 ceteros antecellant, ut duo cum iis
 leuiticis ministri iudicent. In re iudicanda
 autem si, quid rectum sit, iudicibus
 patum liqueat, Pontificis, & se-
 niores arbitrio res tota decernatur.
 Ne unus testis recipiatur, ac ne duo
 quidem nisi horum prius sit spectra-
 ti fides. Tres autē testimoniū dicāt, quum.
 Sed ne multos testis sit, neque manci-
 pium, quod in hoc fortuna, leui-
 tas in illa merito suspecta habeatur.
 Puerum ne ex conuictis arboribus au-
 ferunt, liquid ante quartū annum attinge-
 rit, & tūc ex frugibus decimę datur.
 Propinqui & hospites nō nihil perici-
 piant, quod scilicet in sacris agricolę
 foris sit, ut semina munda. Non in-
 sta terre condantur, quod dissimili-
 um commotione terra nō gaudeat,
 vique viator non a frugibus arce-
 atur, sed quantum volet ex his legas
 si lectas ptesens usus exigat. Si pudor
 obster, vltro accersatur. Quam rari-
 pēque nū fecerit, alterive nuptum
 ut ne ducatur, ut puella pēuigine
 ducta,

*Leges à
Mose lu-
das pro-
mulgate
Decalog
in monte
Sina da-
tus.*

docto quadragesimo anno postquam
Egyptum exiissent suæ ditionis fe-
cerunt, vno & triginta regibus in ea
potent manu deueniens. Leges itaque
litæ tenent, ac secundum eas vi-
uunt, quas à Mose primo suo duce
acceperunt. quamvis & multis annis
Mosen seculis absq; lege aliqua scri-
pta pie sancteque vixerint, veritate
diuinis præcolis animique acuminis
& magnitudine vniuersi. Existima-
bat eximius ille theologus Moses nul-
lam ciuitatem sine iuris, & iurati-
onis cultu diu consistere posse. Im-
mò quum bonorum præmijs, & impio-
rum supplicijs boni ad amplectenda
virtutem, & impietate fugiendam, si-
bi exhortatus esset, tandem super ve-
sentis. Haec legum capita duobus tabu-
lis ad Sinam perlata, alias populo lo-
gorum cuiusque instituta promulgauit.
Hæc quæ adeo multe sunt, ut iosephus
gramm librum præstare possent. mem-
rabilliores tantum hic ponæ, ceteræ
à iosepho bibliacis que libris petan-
tor. Sanxit Moses, ut pueri in iose-
pho discant: quum disciplinam illam
se optimam contineant. Qui Verbo
men blasphemia læserit per diem
suspens.

*Puerile-
ges discant*

*Blasphemia
suspensio
datur.*

suspendatur, insepultusq; abijciatur, & ex
 meretricia pecunia sacrum nullū
 fiat. Septem sint in singulis vrbibus
 principes, qui iustitia & prudentia
 ceteros antecellant, & duo cum iis
 leuitici ministri iudicent. In re iudi-
 canda autem si, quid rectum sit, iudi-
 cibus parum liqueat, Pontificis, & se-
 niores arbitrio res tota decernatur.
 Ne vultus testis recipiatur, ac ne duo Magistra
 quidem, nisi horum prius sit specta. In Iudea
 tria fides. Tres autē testimoniū dicāt, quum.
 Sed ne nullus testis sit, neq; mancipi-
 um, quod in hoc fortuna, leui-
 tas in illa merito suspecta habeatur. Tres testi-
 monium
 Proterea ne ex consiliis arbitribus a-
 liquid ante quartū annum attingat
 rē, & tūc ex singulis decimę datur.
 Propinqui & hospites nō nihil petiti-
 piant, quod reliquum sacra agricolę
 foris sit, vt semina munda. non in
 xta terre condantur, quod dissimili-
 um communionē terra nō gaudeat,
 utq; viator non a singulis arce-
 atur, sed quantum videret ex his legas
 si lectas ptesens vsus exigit. Si pudor
 obster, vltro accersitor. Quum rita
 pē quāvis fecerit, alter huc impetrit
 xor nō ducatur, vt puella pē uirgine
 ducta,

*Vidua si-
ne liberis
relicta cui
nubat.*

*Illius pa-
rentibus
iniurius
suspenda-
tur.*

*Aes inue-
ntum pro-
clametur.*

ducta, si corrupta sit corpore reperta,
statique conuicta lapidibus obrua-
tur, aut viua cremetur. Si quis virgi-
nem alteri desponsatam, non inuicta
vitauerit uterq; extremo supplicio
afficiatur. Si vis illata fuerit, iniuria
auctor poenam luat. Quae sine liberis
vidua relicta est, sciri defuncti con-
iugis nubat, ex eoque matrimonio
in successionem generis prolem col-
lat: si eam ducere nolit, causam ap-
ud seniores dicat. Si causam proba-
uerint, cui valet illi nubendi facultas
sit, ut luctus in trigessimum diem ex-
tendatur, sat esse id tempus sapien-
ti ad lachrymas. Filius si parentibus
iniurius fuerit extra orbem suspen-
datur. Hostis bello prostratus non
insepultus isceat. Si pignus ab ino-
pe creditor acceperit, ante noctem
restituatur. Qui non fuerit solvendo
apud eum, cui debet, seruientiam ser-
uiat. Si quis contribulus emerit, em-
ptus sexto max anno liber existat.
Qui aurum & argentum inuenit, inue-
ntum palam praeculis voce faciat, ut
aberrans pecus ad magistrum gregis
reducatur, vel, quoad dominus e-
xistat, custodiantur. Ut Israelitas non

ne venena cōficiat, neq; cōfecta a-
 lunde emat. Qui venenū alicui mi-
 serit sceleris convict⁹ id bibat. Qui
 oculū alicui per iniuriā eruerit, pari
 elade puniatur. Si taur⁹ quēquā pēre-
 merit cornu lapidibus obruatur, &
 ius carnes non attingantur. Deposi-
 tum v. sacrū custodiatur, v. filius pa-
 tris scelus non luat, nec parentibus
 erit fraudi, si quid filius deliquerit. Et
 hanc domi. Militiæ verd illa, v. bellū
 priusquā inferatur, per legatos
 aut praecones repetuntur: si res non
 reddantur, dum placeat, ite inferatur.
 Administrandi belli summa penes
 hunc sit, qui strenuitate & prudentia
 alios anteibat: v. miles ex omni
 molitudine fortissimus legatur. Si
 hostis obsidione premitur, frugifera
 arbores ne exdantur: laeta enim si
 vocem habeant, conuictum facerent
 populatori. Rebelles victor ad vñ
 interficiat. Ceteri quum victi fue-
 rint, tributarij aut vectigales sūt. Ne
 qua mulier belli tempore virile actin-
 gat instrumentum, neque vir mulie-
 bre. V. vescendi sanguinis vsus in v.
 niversum Israëlitis nullus esset. Le-
 pra infecti, & quib⁹ genitale semē spō

venena
 misericord
 Iudaeis
 prohibetur
 v. m. m. d.

omniq; q
 v. m. m. d.
 Leges ca-
 strenses.
 v. m. m. d.
 v. m. m. d.
 v. m. m. d.
 v. m. m. d.

Sanguine
 Iudaei nō
 nesciunt.

*Leprosi
Gomorum
civitate
expelluntur
bantur.*

*Expiatio-
nes Iudeo-
rum.*

*solennis
suspecta-
rum vxo-
rum ex-
purgatio.*

*Adul-
terij pena.*

magis

de leui

capitulum

te flueret, civitas expelleretur & de
in his mulieres septem diebus, qui
menses essent, octavo redirent tota
dem dies abeant, qui suam domum
haberent. Vt sacerdos duabus agnis
pro eo faciat, qui fluxum seminis per
quietem passus est, ipseque prius, &
quam ingrederetur, parique ratione
expiaretur, qui cum coninge parum
legitimis diebus concubisset. Pu-
erpera xl dies templo accetur si ma-
rem enixa fuisset, si feminam octo-
ginta. Qui uxorem impudicam arbi-
traretur, hordeaceæ farinae altarium
offerret, & mox ad templi postes
constituta in sacerdotis verba iurare
cogeretur, nihil lasam, & se pud-
icitiam. Si falleret, femore dextrum
dissecto, retroque pueris factis mor-
iretur. Si eas iuraret de cimo mœ-
so puerum sine vteri noxa trahere-
tur, ut sacerdos Dei in membra
na nomen diluens phiala de iure
mulieri bibendum. Adulterio, ince-
sto, sodomiticæque fœditati capitalē
pœnam irrogavit. Vt sacerdos man-
co debilius corpore altaris ascensu
prohiberetur: aleretur tamen sacra
oblationibus, ut terra septimo quoque
anno,

anno, si quando Cananeam Iudæi *Septem*
 obtinuisſent, aratri eſſet immunis. *obſerua-*
 Quæ tellus ſua ſpõte ferrer: quinq; *tio.*
 geſimo quoq; anno, qui Iobeleus di- *Iobeleus*
 cebatur, tribulibus eſſet & extraneis *precipi-*
 communis: debita relaxarentur pe- *tur obſer-*
 cuniæ: libertate ſervi donaretur: præ- *nari.*
 dia quæ vilius veniſſent antiquis poſ-
 ſeſſoribus redhiberentur. His ille in-
 ſtitutis domi forisq; ſub id tem-
 pus quo vita deceſſit Iſraëliſas in-
 ſtituit. Adhibuit & precationem ſo-
 lenne pro eorum ſucceſſu, qui rite
 lege & inſtituta ſanctè cuſtodirent
 contra diras, imprecationes iu prepa-
 ratos. Poſtremo populum ſacra-
 mento adiecit, ut diuinas & humanas
 leges, quæ ſemel latæ eſſent, perpe-
 tuo obſeruaret: nec ſi quis violare ef-
 ſet auſus impune factum pateretur.
 Cæterum quia ſatis conſtat nullum
 genus hominum ceremoniarum ſtu-
 dioſius magiſq; religioſum fuiſſe
 vquam, quam Iſraëlitæ fuere:
 quæ fuerit apud illos ſacrificandi ra-
 tio ab initio inſtituta operæ precium
 duco breuiter explicanda. Duobus
 ab initio ſacrorum generibus Iudæi
 uſi ſunt, quorum vnum holocau-
 ſtum

Holocaustum itum dicere, idque primores gentis
summa perpetrabant: qui erat sine bone, sine
crificium agno rem diuinam facturus, sine
primorū quid aliud immolasset, annicula ma-
 sculaq; esse oportebat animalis uis
 adhibenda: altaris oram sacerdos vi-
 stimali cruore perfundebar, inde ho-
 stia membratim dissectam super ara
Plebeiorū cōcremabar. Alteram genus plebe-
sacrificiū um, in quo maiora anniculis offere-
 bant, cruoreq; super aram diffuso re-
 nes, adeps, omēta imponebantur. Mi-
 nis: pectora & crura dextra sacerdo-
 tibus dabantur, quæ supererant lu-
 tra bidnum: qui rem diuinam fecis-
Inopum sent esirabant. Inopia si qui preme-
sacrificiū tur columbas offerre, aut curretes da-
 at, quarū hæc in holocaustū abibat,
 illam sacerdotes sortiebatur. Qui im-
Piacula prudens deliquisset, hodie annientia
delinquē- agna erat, aut hædas piaculum. Qui
tium occulsi sibi criminis fuisset conscius,
 ex præscripto legis casso ariete ex-
 piari oportuit: horum carnibus ves-
 cebantur sacerdotes in templo, tam
publicū publicis quàm privatis sacrificijs,
sacrificiū mundissima farina adijcitur, in ag-
 no assarij mensura, in ariete duorum,
 in cauto tris. Adhiberi & oleū, quod
 sacris

factis infundebatur. Agnus mane &
 vespere publicè immolari. Septimis
 quisque diebus, quæ ipsis ex lege ma- *sabbatū*
 ximo sacre erant, & sabbata diceban- *Iudeis*
 tur, gurginatz hostiaz aris admouebat- *maxime*
 tur. Principio mensis duo boues cū *sacramen-*
 septē anniculis agnis, ariete vno, &
 hædo vno piaculi causa. Adijciebant,
 binos hædos, horū vnus extra fines
 missus multitudinem expiabat: in su-
 perbanq; alter delat⁹, loco purissimo
 cū totis vellcribus cramabatur. Pōti- *Menſe*
 ſex tantum in id sacrū, & in holocau- *Hyperne-*
 stū arietem dabat. Fuerunt & illis a- *retibus,*
 lia sacra stas ceremonijs ferijsue
 permixta, quale fuit xv, mensis die,
 quæ Macedones hyperueretheū dise-
 rūt: & verrere autūpo tabernacula fi-
 gere: holocaustaque ferijs tenenti-
 bus stas quotannis reddere, myrthe
 salicis palmarū & malipersici ramos,
 qui hæc facerent, gestantibus Xan- *Menſis*
 thico mense: vnde principium sume- *Xanthi.*
 bat annus sub plenilunij diē, sole a- *cu id est*
 rierem transunte: quia his diebus ex *aprilis.*
 Aegypto egredi conzigisset, mystico *Azymo.*
 agno faciebant. Inde azymorum te- *ra feria.*
 ritia. Luna itidem plena paucis inter-
 iectis diebus celebres erant gēii: tauri
 duo,

Pentecostes.

*Israëlita
ex Aegy-
ptio ex-
puli.*

duo, aries vnus, agni septem quodā
die per eos dies holocausto cremā-
batur. Adijciēbatur hyrcus vnus pī-
culi nomine. Secunda azymorū pe-
nitia frugū cum oleo assarib datan-
tur, & fugū principijs agnus in ho-
locaustum. Erant & penecostes septi-
mū dies, Asarthan id illi tempus voca-
tabāt, id est, quinquagesimā: fermenta-
tos tū panes ex siccis alphis offer-
rebat. Agnas duas in holocaustū, vine-
los duos, arietes totidos duosq; pro
piaculo hyrcos. De Iudaeis & Mo-
duce eorū Ethnicis scriptores ab Ec-
clesiasticis dissentiūt. Cornelius enim
Tacitus xxi. diurnalium libro egres-
sionem gentis illius ex Aegypto non
diuinæ volūtatī, sed necessitatī tri-
buēs scribit. Orta per Aegyptū scabies
& prurigine fœda, Boethionis Regis
in Harmonis templo remediū peti-
se, iustum regnum purgare atq; illud
hominū genus deis iniustum aliā
in terras ablegare. Quo expulso, vbi
ingens scabiosorum colluies va-
stis in locis relicta consedisset, exte-
ris per lachrymas torpentibus, Mo-
sen vnum exaltem monuisse, ne quī
deorum hominūque opē expecta-
rent;

retit: sed sibi, ut duci crederent, assen-
 sum esse, atque omnium ignaros for-
 titu iter arripuisse: sed nihil æque,
 quam aquarum inopia laborantes: tum
 iam aut procul exino totis campis
 procubuerant, vidisse agrestium as-
 norum gregē ē pastu in rupem ne-
 more opacā concedere, secutum
 Mosen, quo sibi in posterum gētem
 firmaretur: nouos ritus contrariosque
 ceteris mortalibus indidisse. Profa-
 ba illic omnia, quæ apud nos læta,
 rursum concessa, quæ nobis incesta:
 Animalis effigiem, quo monstrante
 sum, erroremque depulerant pene-
 trali sacravere, cæso ariete in contri-
 meliam Hamonis. Bos quoque im-
 molatur, quem Aegyptij apim colūt.
 Sex abstinent ob scabiem vitandam
 cui animal hoc obnoxium. Septimo
 die occidunt, quia is finem laborum
 tulerit, deinde blandiente inertia sep-
 timum quoque annum ignauiz da-
 tum: alij honorem eum Saturno ha-
 beri ob famem & ieiunia. Panis eo-
 rum non fermentatur. Hi ritus quo-
 quo modo inducti defenduntur: &
 quia apud ipsos, fides obstinata, &
 misericordia in proptu est, sed aliter-
 sus

Indecorū
 ritus ante
 rerū mor-
 talium ri-
 tibus con-
 trarij.

**Religio
Iudaeorum.**

1000 1100

et similis

1100 1200

1200

**Pharisaeorum
modi
res.**

fas omnes alias gentes hostile odisti
separati epulis, discreti cubilibus: pro
iectissima in libidinem gens aliena-
rum concubitu abstinent: inter se ni-
hil illicitum, circumcidere genitalia
instituerunt, ut diuersitate nobiscum.
Nec quicquam prius imbuunt, quam
contenere deos, Animas praelio aut
supplicio peremptorum aeternas pu-
tant eadem cura & de inferis & per
suasio celestium. Contra Aegyptij pla-
raque animalia effigiesque copiosas
veneratur. Iudaei mente sola, vnum-
que nomen intelligunt. Profanos
qui deorum imagines in species ho-
minum fingunt. Hæc & multa alia
Cornelius Tacitus & Trogus libro
x x x v i. scribunt. Iudaeorum sectæ
tres à communis reliquorum vita di-
scerere erant, Phariseorum, Sadduce-
rum, Essæorum. Pharisei cultu austo-
ro, & victu perparco utebatur: tradi-
tiones suas statuentes quibus tradi-
tiones Moysi determinabant. Piracia
chartarum in fronte gerebant, & in
sinistro brachio, quibus decalogus
inscriptus erat, quod dixerat deum
habebis: quasi quid appensum inter
oculos tuos & in manu tua. Et hæc

Phylacteria dicebatur, à phylere, quo
 servare est, & iherat legem. Hi etiā
 maiores fimbrias alijs ferentes spi-
 nas eis affigebant, quibus puncti in-
 ter condum memores mandatorum
 dei fierēt. Vniuersa deo deputabant,
 & Emarmeni, id est, fato agere qui-
 dem quæ iusta sunt, vel negligere: in
 arbitrio hominum plurimum esse di-
 cebant, tamen in singulis adinquare
 Emarmenem, quam ex moribus cor-
 porum superiorum fieri putabant.
 superioribus suis & natu maioribus
 nunquam contrarium respondebat.
 Iudicium Dei futurum credere, om-
 nem animam incorruptam esse, solas
 bonorū animas in alia transire cor-
 pora vsque ad resurrectionem & iu-
 dicium: malorum autem æternis de-
 trudi carceribus: & quia à communi
 hominum habitu diversi erant, ideo
 pharisei dicebantur. Sadneci Emar-
 mentem negabāt Deum inspectos
 omnium dicentes, & in arbitrio ho-
 minum, sicut esset bonū malūve
 faciant. Animarum post hanc vitam
 vel supplicia negabant vel gaudia.
 Quod resurrectionem mortuorū fu-
 turam negabant, animas mori cum

Exo 31
 120 1100
 -in morte
 239

(animas
 -mā 112)
 -mā 112
 Animas
 in alia
 Corpora
 migrare.

Animas
 cum corpo-
 ribus in-
 terire.

*Essæorū
vita tota
monasti-
ca.*

*Omnia Es-
sæis com-
munia e-
runt.*

*Antiqui
etiam
etiam*

*monach
etiam
etiam
etiam*

corporibus putantes, nec angelos ei-
se dicebant, solos quinque libros
Mosi recipiebant. Ipsi seucti nimis
erant, nec inter se sociales, ob quam
seueritatem Saduceos, id est, iustos
se nominabant. Essæi verò in omni-
bus monasticam agebant vitam, nu-
ptias & foeminarū congressum om-
nino fastidientes, non quia coniugia
& hominum successionem censerent
perimendam, sed cauendam intem-
perantiam mulierum, nullam earū
de seruire viro putantes. Omnia habe-
bāt communia, probra vnguentū &
balneum ducentes, squalorem decus
putarent, dummodo in veste cādida
semper essent. Nulla eis certa ciuitas
sed in singulis domiciliis habebāt. An-
te solis ortum nihil profanū loquen-
tes, Solem, vt oriretur, orabant, post
vsque ad quintam horam operantes
loti corpus in aquis, simul & cum si-
lentio edebant. Iuramentum habe-
bant pro periurio. Sectæ suæ nemini
adhibebāt, nisi sub annua probatio-
ne. Recepti autē ad se post annū, duo-
bus alijs annis mores probabant, de-
prehensum in peccatis a se pellebat,
vt herbas pecorum more deserpens
vsq;

usque ad obitum poeniteret. Quum *Sabbati*
 decem sederent, nullus hominem inui- *observan-*
 ris loquebatur. Spuere in media, vel *tio.*
 in dexterā partem sui vitabant. Ad eo
 sabbatum observabant, quod nec eo
 die alium purgarent, dolabram fere-
 bant ligneam, qua in loco secretissi-
 mo fodiebant terram ad alium pur-
 gandum: demissa veste, diligenter se
 coniegentes, ne splendori diuino fa-
 cerent iniuriam: ob id etiam statim
 foueam replentes: vivebant quam
 longissimè ob victus simplicitatem.
 Palmis enim victitabant. Pecuniz
 eis nullus usus erat. Mortē pro iusti-
 tia iudicabant meliorem. Animas om-
 nes à principio creatas pro tempo-
 ribus incorporant: creatas bonas cor-
 poribus, ultra oceanum degere, ubi
 sit reposita eis perfectio, ad oriētem
 magis malis procellosa, & hyberna
 loca delegātes. Erant in eis qui futu-
 ra prædicant, quidam coniugibus,
 sed moderate operam dabant: ne si
 & mulieribus abstinentium arbitra-
 rentur, genus humanum deficeret.
 Syriam hodie Græci inhabitant, qui
 & Giphoni dicuntur, Iacōbitæ, Ne-
 floriani, Sarraceni duxque Christia-

*De ani-
 ma esse
 orum o-
 pinio.
 Animarū
 exiitā
 corpore
 merita.*

Itadiaz
amido
oia

hæc pietatis gentes Tyriani & Ma-
rouini Syriani Græcanico ritu faci-
ficant, parueruntque aliquandiu Ro-
manæ ecclesiæ. Marouini sentiunt
cum Iacobitarum gente. Horum lin-
gua & literæ, quæ & Arabum. Ad Ly-
banum montem habitant hæc pios
hominum genera. Sarraceni circa He-
rosolymam strenui in bello gaudent
agrorum cultura. Syriani inuiti,
Marouini pauci numero, sed vni pa-
guacissimi.

*De Media Medorumque
moribus.*

De
Media
Moribus

Media Asiæ regio à Medo Med-
æ Egei Arheniensium regis li-
o appellata, & populi Medi

Media ap-
pellatio.

dicti, vt Solinus refert: Iosephus au-
tem à Medo Iaphet filio dictos fuisse scribit. Hæc regio, vt Ptolemæus

Media f-
uer.

haber, à septentrione mari Hyrcano
terminatur, ab occasu maiori Armeni-
a & Assyria, à meridie Perside, ab
oriente Hyrcania ac Parthia quæ
montibus excluditur. Sagittandi &
quiritandique studium genti præci-
puum ac penè peculiare. Perniculis &

erudis g-
p.

regum veneratio. Tiara pileus totum
 corpus, & manicatae vestes ab his ad
 Persas cum Imperio fluxere. Propri-
 um Medorum regum fuit. Plures u-
 xores ducere, mox & in privatos trans-
 latum ut minus septem habere non
 liceret. Pulchrū & feminae multos
 habere viros, pauciores quinque, cala-
 mitatem arbitrari. Iueunt scelus Me-
 di cum Graecorum ritu, rum feriendo
 brachia, quo illi humeris connectun-
 tur ac mutuum sanguinem delingunt.
 Sterilis regio, qua ad septentrionem
 obuersa est: quo fit, ut ex malis in
 hunc usum exicatis ac contusis mas-
 sam conficiant, ex tostis amygdalis
 panem; ex herbarum radicibus vi-
 num, ferreis carnibus plurimum vi-
 sitantes.

De Parthia & Parthorum

viuendi moribus.

CAP. VI.

Parthiam Parthi Scytarum ex-
 les a se vocauerunt terram futo *Parthia*
 occupata, a meridie Carmania,
 a septentrione Hyrcanum solum, ab
 occidua solis plaga Mediam, ad or-
 tum Aniam habentem. Regio est me-

*Quatuor-
decim Par-
thorum
regna.
Arsaces
Parthorum
reges.*

morosa montana & inops frugum.
Gens ipsa Assyris Medisque tempo-
ribus oblectabilissima. Regnoque à Me-
dis ad Persas translato, velut vulgus
sine nomine: victoribus prædæ tuæ.
Postremo Macedonibus cecidit. Pro-
cedente deinde tempore, ea fuit ip-
sius gentis virtus, hi rerum succe-
sus, ut non tantum finitimus impe-
raret, sed à Romanis omnium gen-
tium victoribus bello petita, eos ma-
gnis cladibus victos affecerit. Plini-
us quatuordecim Parthorum regna
numerat. Trogus his orientis Impe-
rium attribuit, velut orbis divisione
cum Romanis facta. Administratio
gentis post defectionem Macedoni-
ci Imperij sub regibus fuit: qui Arsa-
ces ab Arsace primo Rege diceban-
tur omnes. Regum maiestati promi-
nus populorum ordo fuit: ex hoc du-
ces in bello, ex hoc rectores in pace
electi. Seimo his inter Scythicum Me-
dumque medius, ex utrisque mixtus:
Vestis olim sui moris: postea quæ
accessere opes, ut Medis per lucida
ac fluida. Armorum patris ac Scy-
thicus mos. Exercitum non ut aliæ
gentes liberorum, sed maiore ex par-

se servatum habet. Quorum vulgus
nulli manumittendi potestate per-
missa, ac per hoc omnibus servis na-
scentibus indies crescit, hos pariter
ac liberos suos habent, & equitum &
fugitare magna industria docent, ut
quisque locuples est, ita magnum re-
gi ad bellum iuro equitatum iustru-
it. Itaque Antonio bellum Parthis
infestum, quum quinquaginta milia
equitum occiderent, solus ex
liberis fuit. Cominus in acie praeliari
nesciunt, obsellasque expugnare vir-
bes: pugnant autem procumben-
tibus equis, aut terga dantibus, sepe
etiam fugam simulant, ut vincant, non
adversus vulnera insequentes ha-
beant, signum hic in praelio non ter-
ba, sed tympano datur, nec pugnare
dum possunt. Ceterum intolerabiles
essent, si quantus his impetus est, vir-
tute & perseverantia foret: plerumque
in ipso certaminis ardore praelia de-
serunt, ac paulo post pugnam ex se-
pe petunt: & cum maxima vicissitudo
suppetat, tunc tibi discrimen subena-
des. Munieris equis loriceo
plumato, idem & equis, quibus hello
vuntur. Aurum argentum nullum olim.

Pariter
pugnandi
ratio.

adversus
certamen

nisi in armis usus. Vires dulcedine
 variae libidinis singuli plures ducto
 nec illud gravius flagitium, quibus
 adulterium vindicant: ob id mulieribus
 non coniugia solum virorum,
 verumetiam conspectum intendunt.
 Quid autem & in his Strabo,
 coniuges eos suas amicis in mari-
 monium tradere, ut liberos ex eis
 suscipiant. Carne non alia vescentur,
 quam venabiles quae sita. Equis om-
 ni tempore vehuntur, his perunt bel-
 li, his convivia adeunt, mercesque
 colloquantur, omniaque publica &
 privata obeunt munia; equo seden-
 tes; atque singulare illud inter ordi-
 nes discrimen, quod servilis fortune
 viri pedibus committitur, ingenuis
 quis vehuntur. Sepultura vulgo an-
 tium aut canum lanatus est. Nuda de-
 mum ossa terra obruant, deorum in
 ra veneratioque principia. Ingenui
 gentiumida, seditiosa, fraudulenta,
 protracta quippe violentia viris, man-
 suetudinem feminis assignant; Sed
 per aut in exterior aut in domesti-
 cos motus inquieti. Natura taciti ad
 faciendum, quam ad dicendum prom-
 tiores. Proinde secunda aduersus qui
 silentio

*Sepul-
 crum Parib
 rum.*

silentio regunt. Principibus metu nō
pudore parent. In libidinem proie-
cti, in cibum parci, fides dictis promi-
sisque nulla, nisi quatenus expedit.

De Persia & Persarum mori-

bus, ritibus &

institution.

CAP. VII.

Persia Orientalis Regio, à Persæ *Perses* &
Ioula & Danaë filio dicta: à finis.
quo & Persæpolis totius gentis
caput, Populi Persæ dicti sunt. Hæc
regio ut Ptolemæus lib. 9. scribit, à
syndone Medis terminatur, ab oc-
casi Sasanis, ab ortu solis duab^{us} Car-
manijs: à meridie parte fines Persi-
æ, eius oppida fuere Arima, Persæpo-
lis, Oisopolis. Cælum Persæ Iovem
credidere: Solem quem Mitræ di-
cunt lapideis venerantur: colunt &
Iouem, Venerem ignem, tellurem, a-
quam, & ventos: non aras, non sta-
tuas habere sed sub dño, excelsoque
loco sacra operari: cū imprecationi-
bus coronatam hostiam ad aram sta-
tueret, nihil præter hostiæ animam
superi dandum existimare, nec eos
cū quicquam aliud velle: quorundā

*Religio
Persarum.*

F a tamen

tamen in ea gente extra focia imponere motis fuit igni sacrificantes arda ligna imponunt corrice adempta, & aruina superinfecta, delinde in falo oleo succendunt, nō inspirantes, sed ventilantes: quōd si quis inspirari, aut mortuum quid cōsumve in ignem immiserit, morte plectitur. In flumine Persarum non lavantur, non mūrunt, nec cadaver in ioinat, nō pīā spūnt, aut quid calesfaciunt, sed aquam hoc modo religiosissime colunt. In lacum vel fontē vel fontem venientes seniores faciunt, ibiq; hām iugulant, caueant ne quis proxime aqua sanguine cōtingatur, in quā omnia polluturi: post cōturbata super myrto lauro imposita, magi, subilibus, virgine combūnt, & factis imprecationibus quiblibet oleum lactis & melle mīstura infigunt, non in ignem nec in aquam, sed in terram imprecationes petunt, tum tempus faciant, falsocium vīgarum myricinarum genuina reciter. Reges creantur ex vna familia, qui regi non parueris capite & brachiis amputatis in sepulchro abijcitur. Infert Polictius quōd Persarum legem

Aquā religiosissime colunt.

Reges ex vna familia creantur Persa.

gum quisque suas ades in monte
faciat, & thesauros & tributa, quas
erigis, ibi recondat, bene admini-
strare rei monumentum. Exigere
eos ex terra maritima argentum, ex
mediterranea, quas quith; regio fe-
rat, ut colores, medicamenta, lanam,
vel aliud tale, eodem modo & peco-
ra. Neminem illi ob unam tantum
causam occidere licet, neq; alicui u-
llorum Persarum quicquam in ali-
quo ex familiis suis atrociter agere. Uxo-
res doctae singulae multas alunt, pro-
pagandae sobolis grata, pellicesq; pla-
nitas. Reges praemia proponunt his,
quod anno plures procreaverint filios:
qui erudi sunt ante quinquevium ad
patris conspectum gentili instituto
non perducuntur, sed apud formi-
nas degunt: ea praecipue grata, ut
si forte adveniens quis decedat,
nullam e planno patri afferat mole-
stiam. Nuptiae verno equinoctio ce-
lebrantur. Sponsus malum, aut cha-
mellam medullam, nec super haec aliud
quicquam scenatur, thalamum in-
greditur. A quinto anno ad quartum
& viginti annos discunt equitare, tan-
tum sagittare, & imprimis vera loqui:

lapis quem summo id honore habet,
 & ob id mortuo eum nō apponunt:
 Nec etiam ignem, ob honorem & re-
 uerentiam, quam illi deferunt. A tri-
 gesimo anno ad quinquagesimum
 militant, fœderem rem non no-
 runt, neque vendunt quicquam neq;
 emunt. Cetero in Rhombi speciem
 ad bellum instruuntur, ac præter pha-
 retam sagarim & ficas habent, & pi-
 leum turritum: squamosum gestant *Principiū*
 circa pectus thoracem. Principes *Asiæ Persarum*
 narystidem triplū habent, & tunicam vestitus,
 manicatam ad genua demissam: in-
 tus candida sulcra, exterior pars co-
 lore infecta. Amictum æstate purpu-
 reum, hyeme varium, Tiaras magis
 rum insolis similes. *Vulgi Populi*
 humionis tunica, ad media usque *fici vesti-*
 cuncta demissa: circumdapoſimdenij
 veli volubiles ingens. Lecti & pocu-
 larum ornatus ex auro & argentoſ
 de rebus maximis non, nisi medio
 potu, conſolant, eam demum con-
 ſolationem firmiorem rapi, quam
 quæ à sobris ſit imitatio. Noti inter ſe, &
 æquales osculo ſeſim accuſu excipi-
 unt. Qui humiliori ſunt fortuna, ve-
 nientem adorant. Solo ſepeliunt
 F 4 corpora,

corpore, extra oblinentes. Magos in
 sepulchro abiciunt, auihus laudatos.
 Quam matribus instituto quodam pe-
 culiam coeunt, & huiusmodi moresque.
 Persarum superbiae doctas & alios
 quosdam habet haud memorari in-
 dignos, ut quod ridere eorum ego,
 aut sperare nefas dixerint, & flagito-
 sum. Græcos ab his rideri, quibus peti-
 suum esset deos ex hominibus or-
 ton, quicquid nefas esset facere idem
 & dicere nefarium arbitrari. Turpe ere-
 ditum debere, sed omnium turpissimum
 mentiri. Cadaverem non prius huma-
 re, quam à canibus, aut aliter trahere
 sentis, & quod indecorum sit ceteris
 gentium opinione, patentes
 inopia adacti vulgò filias prostitu-
 unt: quanquam Babyloniorum id
 proprium esset. Hodie Persæ à Sarmatis
 mixti, Arabumque delitio in
 horum tentibus agunt: bellica olim
 origens, ut quæ diu in oriente sit, ab
 hostibus remota, nunc ar-
 mis defuncta, & eorum gloria est
 & gloriæ. Huiusmodi est & idola & pop-
 uli, quæ olim in oriente erant, & alio-
 rum, quæ in oriente nonnulla sunt. De
 his quæ olim in oriente erant, & alio-
 rum, quæ in oriente nonnulla sunt.

Annali di Lodovico prodigio. 1513

— ၁၀၂၆ —

1911

Non oritur ergo, alia ratio
 huius, quam quod exhibetur, ut bene

[illegible]

tradant. Pomponius tantum lino

ne occupare scribit: quantum per

et dies noctesque edificandibus domibus

los est; appellam à nominc ludo, in

quem ab occidentali plaga detineat, &
meridionali mari incipient, adufond

foliis ovatis portigium, si à senectute

de vsq; ad montem Caucasum per,

venir gentes haber muchas, & oppo-

his adeo exulta, ut quidā in ea quin

que milia fuisse dicane, nec magis hys, a
solde confirmare, vel de soluto co

in omni foli lodi ppaus. A ppaus

tolare effing; Elgnios memorabi-

ports: Gangem' dolum: Hypanis

Edomianum Ganges. Terra favorij

place fibroblasts in an anabolic

...trugens, vice hyemis Ethelias pa-

and defines an independent Musical

...solaire, ferre succumant. Nag. 2

Manufactured in Australia: John & Co.

chrysanthemum, pipera, & calamus albus

F S ticum

India v
beras de
nitro que
admiran
do.

ticum et Arabia, & Ethiopia. Ebenus
 arborea sola producit; Rhinoceros
 uem, monoceros bestiam; Beryllus,
 chrysolitus, adamantinus, carbunculus
 in aëre hinc, lychnitibus, margaritis, uariis
 obutibus, gemmis abundat. Binae illae
 insulae, scilicet, tenera, & temperata con-
 tinua sunt, ubi ubi solis, & aquarum abun-
 dantia. Ceterum ob id & triginta an-
 norum exum eorum quidam, ut Ma-
 gna India, agunt. Scribitur vita aliquanto
 longior. Indis omnibus est promi-
 sa caesaries, non siue facio ceteri dei
 crocei coloris cultus praecipuus cum
 gemmis: habent discrepantissi-
 mus, alij laneis, alij lineis peplis ve-
 stuntur, pars nudi, pars obscena &
 miculati, plurimi etiam flexibilibus
 libris circumdari. Niger vulgo co-
 poris color, in materno utero talis
 fons, seminis dispositione, quales
 placent qui genere. Genitale se-
 men, ut Aethiopibus, nigrum, sta-
 totis procreta ac valida. In victu fru-
 gales sunt praesertim in castris, nec
 multa turba gaudent: ornatum pluri-
 mo ut dixi videntur: sed a fastis mag-
 nopere abstinere legibus, videntur
 non scriptis, dicere non norunt, sed
 omnia

omnia memoriter administrant, & propter simplicitatem, ac vitæ parsimoniam omnia eis prospere succedunt. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt: potum ex oriza conficiunt, & hordeo: cibus magna ex parte oriza sordibilis est. In legibus & contractibus maximam simplicitatem esse, vel ex eo argui potest, quod nō multum sunt litigiosi: nam nec commissi nec depositi iura vlla habent, nec testibus indigent, nec sigillis, sed simpliciter credunt: domum frequenter incustoditam habent, quæ profecto omnia continentiar sunt indicia. Ceterum non facile quis admittat, ut quod soli degant, & quod non una omnibus, & cenandi & prandendi nota sit, sed ut quique libitum sit. Nā ad societatem civilemque vitam illa sunt commodationa. Exercitum præcipue frictionem probant, & maxime strigilibus. Ebeno arbore corpora excolunt. In tumulis, & sepulcris faciendis perparet. In cultu corporis nimis. Nam & auram gestant, & lapillis ornantur, et sindonem candidissimam induunt, & umbellæ strum portant: nam pulchritudinem

*Literari
apud In-
dos null
vsm.*

*Potum
& cibus
indorum.*

*Simplici-
tas Indi
affectata.*

*Frictio cor-
poris pro-
bat.*

*Senibus
nisi pru-
dētes sint
honor nul-
lus exhi-
bent.*

*Sacrifici-
di Indarū
ratio.*

*Regis via-
tu mulie-
ribus a-
pud In-
dos per-
missa.*

excolentes, omnia faciunt, quæ ad
decorandam faciem petuunt, veri-
tatem petipde recipiunt, atque, tunc
tem: etati senum parrogantiam nul-
lam tribuunt, nisi prudentia excel-
lant. Multas nuptas habent, quas à
parēibus accipiunt, pari boni empan-
alias obediētiæ gratia, alias proliis ac
voluptatis, & nisi castas esse cogant,
fornicari licet. Nemo ex Indis corn-
uatus sacrificat, nec adoleſ, nec la-
baz, victimas non ingulant, sed pre-
eluso spiritu necant, ne quid man-
cum Deo offeratur, sed integrum.
Qui fallus testis deprehenditur ex-
tremis decuratur digitorum, arde-
lia. Qui membro aliquo quemplam
orbaverit, non modo rationis pa-
dū lubu, sed etiam manu truncant.
Quod si quis perficis manum pec-
lūm ve ademerit, capitale est, Regi
corpore impudicia mulieres curant, et
regem custodiant, & reliquis etiam
tus maret extra portas. Si qua mu-
lier Regem ebrium occiderit, manus
habet, va cum illius successore in-
gatus, in thronum autem filij Regis
ardidit, dormire non licet, ne
cogitur cubilia per hostes, parat
idque

idhuc propter insidias. Quum in ca-
 stis non est, serpē exiit nam & ad iu-
 dicium exiit, & audis & si hora est, vi
 corpus cutes, quod strigulum si per-
 frictione, simul & audis, & à tribus
 perfusionib⁹ perficitur: exiit etiā ad
 sacrificia: tertio ad venationē: ubi Bac-
 chico more maxima mulierum co-
 rrua circumfunditur: stipatores fo-
 ris manent, via funibus obsecratur
 quod si quis intro ad mulieres pre-
 nantur, capite plectitur: praece-
 dunt cum tympana & cinnabula.
 Quum in locis septis venatur, assi-
 stant ei duae trēsve mulieres arma-
 ta: quum verò in locis non clausis
 venatur ab elephante sagittae mulie-
 rum aliquae in curribus sedent, quae-
 dam in equis ac elephanti: quemad-
 modum & militant: omnibus armis
 praecitatae, multum profecto à ho-
 stis discrepantes. Acque haec etiam
 à rerum scriptoribus dicuntur, quod
 Indi lonem pluviale, & Gangem
 sacrum, & indigetes genios colant: *Indigenae*
 & quum eorum Rex capillos ablaet *gens in or-*
 solennia celebrant, & in maxima dona *dines se-*
 mittunt: divitias suas certacim missas *ptem di-*
 dant, in septem pedines olim divi *nisa.*

sa vniuersa gens fuit, quorum pri-
mus philosophorum erat, qui ceteris
numero pauciores, honore & di-
gnitate apud Reges longè antebant.
Hi ab omni opere immunes neque
seruiunt quiquam, neque imperant
recipiuntque à priuatis ea quibus sa-
era dijs faciunt, & curam habeant de
functorum, tanquam chari dijs: &
que fiant apud inferos præcipue no-
rint: propterea dona plurima hono-
resque eis impenduntur: multum e-
nim profunt Indorum vitæ. Nam an-
ni principio vnâ convenientes siccitates,
pluuias, ventos, morbos, prædi-
cunt: ceteraque, quorum cognitio
possit utilis esse: futura enim audien-
tes cum populus cum Rex, & fortuna
declinant mala, & bonis futuris in-
minet. Qui autem philosophus falsè
prædixerit, nullam, præterquam quod
perpetuo silet, pœnam subit. Secun-
dus ordo est agricolarum, qui multitudine
superantes ceteros, à bello
reliquosque opere liberi, solis agri
colentis tempus impatiunt. Nollit
hostis eos lacessere neque spoliare, sed
existimans illos in ætenui vilitate
versari ab omni iniuria abstinet: in-
quo

Philoso-
phi quã-
tum vita
nostra
profunt.

que soluti metu agricolæ, terramque
libere colentes, rerum afferunt vber-
tatem. Vivunt autem in campis cū
vzore & liberis, neque in vrbes com-
meant: dāt Regi (omnis enim India
subdita est Regibus) tributum, nulli
privato licet agros possidere absque
tributo: quintam quoque fructuum
partem regibus impēdunt. Tertium
ordinem conficiunt omnis generis
pastores, qui neque in ciuitatibus,
neque in villis morantur. Utuntur ea
bernaculis, venarū ac rētibus: ru-
tas à feris auibusque regiones red-
dunt: hoc exercitio Indiam dome-
sticam præstant, multis variisque
tum bestiis, tum auibus sementi agri-
colarum infestis copiosam. Quartū
locum artifices tenent: quorum pars
armis, pars rusticis instrumentis, alij
alijs vtilibus rebus fabricandis va-
cant. Hi non solum immunes à tri-
buto sunt, sed frumentum insuper à
regia percipiūt. Quinto ordine mili-
tes, sed numero secundi, belli discipli-
na exercentur: omnis ea mulierudo
armis dedica, tum equi, elephantiq;
bello apti et Regia victum habent.
Sextus est ordo Ephorū: hi quæcū
que

que in India aguntur insipientes in
gi referunt. Septimo loco existunt
qui publicis consilijs præsunt, nume-
ro paucissimi, nobilitate prudentiaque
maximè insignes. Ex his enim ad ma-
gum consilia, cum ad rem publicam ge-
rendam, tum ad res dubias indicandas
asciscuntur, donec insaper ex his deli-
guntur, ad principes. Has in partes
Indie politis distributa, hanc qua-
quam licet vnius ordinis visum alie-
rius usorem ducere, neque exercitum
mutare. Neque enim fas est mili-
tè agrum colere, aut philosophari faci-
ficè. Sunt & apud Indos statuti prin-
cipes, qui iniurias ab aduenis probi-
bent: si qui eorum infirmetur, con-
ductis medicis curant, defunctos
quoque sepeliunt, eorum pecuniæ potius
minoribus et adita: Indicos causas co-
gnoscent, foedera diligenter pueni-
unt. Servilis conditionis apud eos
nemo fuit, imò legè quaedam sancti-
tatem, nomen omnino feruere esse
liberos, quo iure hominesque haberi
otiosos, qui assuescerent, neque pos-
sunt: ceteris neque iniuria quocun-
que afflicto, opibus obtemperat for-
tuna, casus insuperare non, stultum h

apud In-
dos nemo
servilis co-
ditionis.

ne videri leges æquas omnibus po-
sitas, fortunæ noni quæ omnibus
communes esse. Sed quia Indorum ge-
res multas species & formas, & linguas
pertinet ad istam regionem tractum, quæ
seculis istis, quos descripsimus mori-
bus æque omnes viuunt, sed quia
basilam etiam in alioribus. Eorum
qui aurorum spectant alij rei pecu-
nia dediti sunt, alij non. Item alij in
palustribus, fluminibus habitantes,
crudis vescuntur piscibus, & gressu ad
rudimenta nauigij exceptant. Sin-
gula autem nauigia è singulis arana-
dimis interodijs sunt, istius Indis
ferunt vestem è tegere, quam vbi è
summe messuerunt inciduntque
placentes in modum flores, tam-
quam thosacem sibi induunt. Idis se-
nitati aurotam versus sunt. Indi pe-
cunias cunctis crudis vescentes hol-
tine vadæ, qui talibus vii moribus
narrantur. Quoties ciuium aliquis,
aliquæve ægrotat, virum quidem sui
maximè familiares interimunt, quod
dicant illum morbo tabescentem
cunctis ipsis corrupturum, & licet se-
nerat ille ægrotare, ac nihilominus
isti non ignoscent necant eum,

*Nauigia
Indorum
ex arani-
dium in-
terodijs.*

*Agroti
et interia
militar
concedunt
ut. 117*

epulanturque. Molieri vero sunt ma-
xime necessarij idem, quod viro mi-
faciunt. Qui autem ad senium pene-
rit, ex itidem macerato pascuntur. I-
deoque cum hac de causa, tam quia
in morbis necantur, non solum san-
corum ad senectutē perveniunt. Et
aliorum. Indorum hæc diversa con-
suetudo, ut nullum animalium inter-
rimant, utque nihil serant, nec do-
mos parandas existiment, atque her-
ba viderent. Est eis semen quoddam
milij instar sua sponte nascens in ter-
ra suo in calyce, quod cum ipso caly-
ce lectum coquunt eduntque. Quo-
rum quisque in morbo incidit, in
locum desertum pergit, ibique decum-
bit, eius vel discumbentis, vel desin-
ti curam gerente nemine. Horum
etiam omnium, quos iam recensui
Indorum coitus in propatulo est, si-
cut pecorem. Philosophos habent
Indi Gymnosophilas, qui, ut Pe-
trarcha scribit, ultimas & umbras
regionis partes incolentes nudi (q-
ipsum nomen indicat) ac vagi in so-
litudinibus philosophabantur, ab
orta solis ad occasum, perstantes im-
mobilibus oculis urbem eandem

*Moriendi
ritum.*

*Gymno-
sophilla
Indorum
Philoso-
phi.*

tissimi syderis contuebatur, in globo
igneo rimantes secreta quædam in-
sistebant: alternis pedibus toto die
serpentiibus hærentes citra dolorem,
& frigora uiuunt & flammæ æstus *Brachma-*
perferabant. Inter quos *Brachmana* na gens.
gens fuit, quæ, ut Didimus eius Rex
Macedoni Alexandro, qui illam de-
bellare cogitabat, scripsit, pura & sim-
plici vita uiuit: nullis rebus illecebris
capienti. Nihil appetit amplius quàm
ratio naturæ flagitat: facilis huic ali-
monio non quàm luxuriæ sagacitas
per omnia elementa perquirat, sed quæ
tellus ferro inuiolata producit. Men-
sas epulis onerat innocuis. Hinc est
quòd genera morborum nec nomi-
na numerat diuersa, sed diuturna sa-
lute perfruitur: opem non precatur
aliter ab altero, ubi uiuitur communi-
ter. Inter pares locus non præberit
inuidiæ, ubi nullus superior est. Om-
nes diuites: facit paupertatis æquali-
tas. Iudicia non habet, quia corrigenda
non faciat. Legea nullas tenet,
quas crimina nulla proferant. Vna
genti lex est, contra ius notum natu-
ræ. Quæ laborem natiuat, auaritiā
non exercet, ocium turpè deginat. Li-
bidini

bidini membra ad debilitandum ne
 tradit, omnia possidet, quaecunque
 non cupit. Quod ferocissimum sit pe-
 stis cupiditas; quae solet egenos, quos
 capere efficit, dum finem inquen-
 di non inuenit, sed & magis quo furi-
 or locupletatus mendicat. Sole ta-
 lesceit, sors humectatur, sitim rursus
 frangit, thorum ministrat humo,
 Somnum sollicitudo non rumpit, Me-
 tem cogitatione non fatigat. In homi-
 nes sibi similes superbia non agit im-
 petum; nec quenquam vel minimis
 seruitute exigit, praeter corpus quod
 solum animo famulari debere cen-
 set. In extruendis domibus igne sacro
 non solum, nec admixtione pulve-
 ris camenta duriora conficit: quae
 potius in defossis telluris speluncis
 aut concanis montibus latebris ha-
 bitati aullos ibi ventorum fremitus
 nullius turbinis tempestatem formi-
 dat. Tunc se ad inopiam defendere spe-
 longam arbitrat, quam regulam
 otiosae geminae est usus; dum viam
 mansionis, sepulturae quando motus
 nullas ibi praeciosas amictus
 sed nicturae papyri regmine, vel quod
 vilius pudore velant. Foranice ad

Spelūcas
Brachma
ni in babi
ant,

ornantur ut placeant, nec sciunt in
 augenda pulchritudine plus affecta-
 re, quam nactus sunt. Ad concubitus ut
 admonet libido sed sobolis amor.
 Bella non gerit, sed pacem moribus,
 non vinibus consummat. Nemo parens
 filij conuulsis exequias, nulla extra
 it instar templorum sepulchra defun-
 ctus nec in gemmatis vasis funera
 combusta recodit, quod non honoris
 esse ducat, sed pene. Pessilentis aq
 alijs corporis moribus, et dictum est
 Bradoniam non patiuntur, quod fce-
 dis actibus ceterum non temerant, sed
 semper apud eos tenet natura cum re-
 sponibus concordia, & vices suas ele-
 ments inoffensa custodiunt. Medi-
 cine remedium parsimonia est, quae non
 soluit illos quod est curare dolores.
 sed etiam praecurare ne veliant. Nul-
 la ludicra spectacula affectat, sed the-
 atrum spectare quom volunt gesto-
 rum monumenta relegunt, quae quum
 sint maxime munda, dolescent. Non in
 fastulis annilibus (ut multi) delectan-
 tur, sed in pulcherrima consiliis ma-
 chinis, & rerum naturalium dispositio-
 ne. Mercandi gratia portuum classibus
 non navigat. Adhibent loquentibus
 dis.

*Regio
drachma-
norum.*

*Cathae
Indi vxo-
res mul-
tas ha-
bent.*

*Vxorum
charissi-
ma cū de
functo vi-
ro trema-
nt.*

discūt. Simplex est apud illos eloque-
tia, communis quae omnibus, solam
praecipiens non mentiri, forum scho-
lasque minime frequentant, quorum
doctrina discors, stabile nihil certum
que diffinit. In honestate una gentis
pars, alia in voluptate bonum consti-
tuit. In cultum diuinum innocuas pe-
cudes non mactant, dicentes Deum
sacra sanguine pullatorum non acci-
pere: cultum potius diligere introci-
tum, verbo propitiari oratum, quod
solum ei hoc cum homine est, sua er-
go similitudine delectari. In Ca-
thae Indis multae uxores in vni-
viri coeunt matrimonium: & is ubi
vita discesserit apud gravissimos iu-
dices suamque de meritis agere
causam: & quae officiosior praecau-
tis vito olariorque fuisse iudicantis
sententia comprobatur, illa in habi-
tu ornatusque pro cultius se exorna-
re potest, victrix & laetabunda ro-
gum ascendit, ac iuxta mariti ca-
net accubat amplexans illud & deo-
culans suppositis ignibus pudicitiae
laude contemptis cum coniuge de-
functo concrematur: ceterae cum hoc
& de deo per vitant. Liberi ab incun-

te astate non parentum arbitrio tol-
 luntur, sed eorum, quibus id negotiū
 publicē iniungitur, tenerorum infan-
 tium illi habitum inspiciunt: ac si qui
 segnes ab initio, aut parte aliqua cor-
 poris debiles deprehendantur, nece-
 ri iubent. Connubia non opibus &
 nobilitate, sed formæ præstantia con-
 ciliant inter se, liberorum magis quā
 voluptatis causa. Consuetudo & a-
 pud Indos quibusdam hæc est, ut qui
 filias præ inopia locare non possunt,
 in ipso ætatis flore, cum tuba & claf-
 ficis, quibus bellica significari solent,
 in forum producant, cum multitu-
 dine connocata puella accedenti pri-
 mum posteriora humerotenus de-
 regit, postea anteriora, quæ quæ pla-
 cita fuerit, & approbata quibuscun-
 que videtur illa nobis. *Megasthenes*
 per diuersos indiarum montes natio *Mōstinae*
 esse scribit capitibus caninis, at- *sa India*
 matas vnguibus, amictas vestitu ter- *gentes;*
 gorum, ad sermonem humanum nul- *Canace-*
 la voce, sed latratibus tantum so- *phaliis*
 nantes asperis rictibus. *Gangis son-* *India.*
 tem, qui necesse est nullius ad escā o-
 pis indigere, odore viuunt pomorum
 syluestrium, longiusq; pergentes ea-
 dem

*Homines
odore solo
vinentes.*

*Monoculi
in India.*

*Monopodes
in India.*

*Mulieres
quingentis
annis viventes.*

dem illo in praesidio gerunt, ut al-
factu alantur, quod si territorum for-
te spiritum traxerint, etiam
eos certum est, & illorum aliquos in
Alexandri castris fuisse memorie me-
dium est. Legimus monoculos quo-
que in India esse: Quosdam etiam
ita insigniter auritos, ut aures ad pe-
des defluant, atque in alterutra earum
decubent, quarum duritie arborum
compellant. Quosdam item singulis
pedibus, & adeo latis quidem ut vi-
se defendi a calore vellent, resupinas
his totaliter inumbrentur. Apud Chi-
nam legitur quasdam feminas in
semel tantum parere natosque co-
pos ilico fieri. Esse rursus gentem
terram, quae in iuventa sit cana, in-
grosca in senectute, ultra cui nulli
terminos perennantem. Esse etiam
perhibent alteram foeminarum gen-
tem, quae quinquennes concipiat,
sed ultra octavum annum viviendi spe-
cia non protrahere. Sunt qui cen-
cibus carent & in humeris habent o-
culos. Sunt praeter eos iam enume-
ros sylvestres quidam homines canis
capitibus, hirsuti & aspero corpore, in-
dore terribili. Sed haec & alia id ge-
neris

natusque de India & gente eius mem-
 moratur, quoniam magna est opus
 fide, ut pro veris recipiantur, quam-
 ne in ijs quidem, quæ sunt pene oeu-
 lis admota, nisi grauate adhibere, qui
 aliena legunt scripta, parcus sunt re-
 ferenda. Cathaini hodie eam Indiarum
 partem, quæ inter Gedrosiam Indum
 quæ flumen sita est, atque ab his mo-
 do Cathainis appellatur inhabitant. *Cathaino*
 Scythicum genus hominum, & in quo *rū mores.*
 bus magna morum mutatio facta vi-
 deri possit, si vera sunt, quæ Armeni-
 us Aitonius de illis prodidit in histo-
 ria. Sagacissimi sunt, inquit, a- *Sagacis-*
 simi, se solos hominum duobus lu- *simi mor-*
 minibus cernere, ceteros mortales *salium Ca-*
 aut cecos esse, aut altero oculo cap- *shaini.*
 tos, magnū ingenij acumen, sed iactan-
 tia maior. Persuasum est vniuersis
 genti, se exteris mortalibus artium
 subtilitate & scientia longè antecel-
 lere. Candidum genus hominum,
 paruis oculis, natūra imberbes: licet. *Homines*
 utuntur Romanis quadratura li- *natura*
 millibus, alij alio superstitionis agone *imberbes*
 ut delirio. Ceterum omnes veræ *Cathaino*
 pietatis expertes. Solem adorant hi, *rum reli-*
 illi lunam, quidam fusiles statuas. *gio.*

nonnulli bonam : variaque per hæc
monstra, sparsa est gentia superstitio.
Non scriptas leges, non fidē norunt
vllam : & quum in opificijs mirū sit
gentis acumen, nulla tamen his re-
rum diuinarum notitia. Timidum
genus hominum, mortemq; formi-
dant : gerunt tamen bella magis in-
geniose, quā fortiter sagittis in pu-
gna utuntur, telorumque generibus,
quibusdam hominibus aliarum gen-
tium minime notis, papyracea mon-
ta in vso, quadrata forma, & in ea re-
gis imagine expressa, quæ si vetusta-
te obliterari cœperit, obsoleat, cum
recentius impressa in regla commo-
rant. Supellex ex auro & argento,
ceterisque metallis : olei inopia in-
signis, hoc reges duntaxat vnguen-
ti loco utuntur. Ex de Indis hacten-
us, nunc de Scytis, qui sunt Indis
contermini, dicendum.

De Scythia Scytharumq; feris moribus.

Scythia

appellatur

ab

Herodoto

quodam

Scythia regio septentrionalis, i
Scythæ Herculis filio, ut tradit
Herodotus, dicta vel, ut Berossus
quodam alio ex Araxe prisca, quæ
Nox coniuncta fuit, genito indigena
Scythia.

Scythia: Hi olim à primordio parā
 patriam possidebant: postmodo pau-
 latim per virtutem & vires aucti quā
 regio deq; multas sibi subdidissent,
 in magnū Imperium gloriamque
 peruenire. Ea primum natio iuxta
 Araxim flumen parā numero pro-
 pter ignobilitatem contempta con-
 sediti nacti regem quendam bellico-
 sum, & militari virtute principum,
 agros ampliarunt. Montanos qui-
 dem vsque ad Caucasum, campe-
 stres verò vsq; ad oceanum & Mae-
 tidā paludem, aliāq; loca ad Ta-
 naim vsque flumen, à quo Scythia
 ipsa longo tractu versus orientem pro-
 tensa: Imā monte per mediam ve-
 lut in duas Scythias diuiditur, qua-
 rum vna Scythia intra Imāum mons *Scythia*
 tem dicitur, altera extra: ab alieno *semper in*
 imperio aut inacti aut inuicti Scy- *visti per-*
 thae semper manserunt. Darium per- *māserunt*
 sarum regem turpiā Scythia submo-
 uēte fuga. Cyrum enim omni dūto
 cito occiderunt. Alexandri magni
 ducenti cum copijs vniuersis dele-
 uerunt. Romanorum audire, non
 sentire arma, gens & laboribus &
 bellis aspera, vires corporū immēse.

Hæc intet se olim difformi non erat,
 utpote, quæ neq; agrum toleret, neq;
 quæ tectum sedesq; haberet, illarū
 per solitudines & inculta vagabatur
 loca, armenta pecoraq; præ se agens;
 coniuges & liberi plaustris, vehēba;
 suæ legibus nullis obnoxia; instituta
 spem, æqueleba; nullum furto gratius
 in tota gente flagitium fuit, ut quæ
 non patribus aut sepius armentum
 circumdat, sed in propatulo habet.
 Nullius ipsi aut aurū, aut argenti va-
 lus. Lac & mel in cibariis frequens;
 contra frigora & rigores æstivis pel-
 libus, aurinisque corpora commu-
 nibus. Languæ usus ac reliquum igni
 novus genus. Erat, is sane vinendi
 ritus frequens. Scythia 3, sed non
 omnibus. plerique adrum, ut loca
 plurimum distantes; sic, ab invicem
 vita diversi, veluti peculioses inter se
 fovebant mores; de quibus postea
 dicemus. ubi adhuc communes
 quædam dixerimus. Gaudet Scy-
 tharum plures humana exde, quam
 primum virum in bello, vis Scythæ
 cepit, ejus sanguinem potat, quos-
 cunque in prælio interemerit, eorum
 capita regi offert, nam capite ablatō

Homi-
 dio Scy-
 thæ gau-
 dent.

si præda, quamcumque respexit pat-
 ticeps, alioquin expers, caput hoc
 modo præcidit, in orbem illud ampu-
 tat circa aures, verticeque sumpto
 excutit, deinde pellem detrahit, & v-
 bi sicut levis corium, manibus mol-
 litur, tanquam mantile possidet, eaq;
 ad habenas equi sui appensa gloria-
 tur: qualia mantilia ut quisque pluri-
 ma habet, ita vir præstantissimus iu-
 dicatur. Multi etiam sunt, qui coria
 hæc humana, tanquam brutorum,
 consuunt, quibus pro amuleis indu-
 untur. Caesorem hostium manus de-
 xtras cum vulgibus excoriat quidam,
 atque cum his pharetrarum opercula
 obducunt. Nonnulli totos homines
 excoriant, & coria super ligna ex-
 nenta supra equos circumferunt. Ca-
 pitæ dicto modo exterius crudo bo-
 vis corio superducunt, inferius in-
 tænt etiam, qui ditiores sunt, & pro
 poculis utuntur, hospitibus, qui ad
 eos veniunt, viri alicuius existima-
 tiōis exhibet, referuntq; illos à se esse
 superatos, ad strenuitatis loco ponen-
 tes. Semel quotannis singuli regio-
 nū principes vinum crateri misceri,
 munusque obedi-

Humana
 coria pro
 amuleis
 concinnan-
 tur.

Ossa capi-
 tum huma-
 ni scyphis
 pocula
 præbent.

humani
 coria
 pro
 poculis
 utuntur

de quo Scythæ omnes hostium ha-
 micidæ bibunt, nemo gustat, qui nihil
 præclari operis ediderit, sed sine ho-
 nore seorsum fedit, quæ res apud e-
 os maximæ est ignominia, qui vero
 complures eos fecerunt, hi duo-
 bus pariter, quos habent, calicibus
 potant. Deos hos solum propician-
 tur & colunt, vestam autem omnes, de-
 inde Iovem ac Tellurem, existiman-
 tes Tellurem Iovis coniugem es-
 se, post hos Apollinem, & ceteros
 Venerunt Maris & Herculem nullam
 in eis simulacra, erat & delubrum
 faciendi putant præterquam Maris,
 cui ex captivis ceterissimum quæque
 immolant, ceteris cum alia pecora,
 tum præcipue equos, suæ pro nihilo
 putant, quos nec alere omnino in
 sua regione volunt. Rex in quæ
 morte animadvertit, eorum non li-
 beros quidem relinquit, sed universos
 mares interficit, foemina nihil
 læsis. Fœdera cum quibuscumque in-
 vunt Scythæ, hoc modo infuso in
 grandem calicem sicilem vino, cum
 miscunt eorum sanguinem, qui fœ-
 dus ferunt percutientes cultella,
 aut incidentes gladio aliquantulum

col.

*Dij Scy-
 tharum &
 religio.*

Incunctos

qui

equos non

animæ in

adipiscitur in

aliquo

incunctos

*Incuncti
 federis
 forma a-
 pud Scy-
 thas.*

corporis, deinde in calice tingunt.
 scinacem, sagittas, securim, iaculum,
 hæc ubi fecerunt, sese multis verbis
 deuotunt, postea vinum epotant
 non modo hi, qui sceleratus fecerunt,
 sed etiam comites hi, qui sunt maxi-
 mæ dignitatis. Regum sepulchra a-
 pud Gerros sunt, ubi Borysthenes
 iam nauigabilis est. Ibi quum rex
 eorum decessit ingentem scrobem
 offodiunt, forma quadrata dehinc
 mortuum accipiunt, corpore incen-
 tato, aluo euulsa atque expurgata,
 quam silere contuso & thymiamate
 apijq; semine & anisi quum expleue-
 runt, resuunt rursus, impositumque
 plaustro cadaver ad aliam gentem,
 ferunt, quod qui excipiunt, eadem
 agunt. Sed regij Scythæ autem de-
 cidunt, crinem circumtendent, bra-
 chia circumcidunt, frörem nasumque
 consauciant, sinistram manum sagit-
 tis traiciunt: postomodo cadaver ad
 aliã gentem, cui imperitant, ferunt,
 quæ ipsos comitatur ad eos vnde pri-
 mum venerant, ubi iam mortuum
 circumferentes sigillas gentes lustra-
 serunt, quibus imperant, apud
 eos deponunt, qui in extremis

*Pompa in
regio su-
uere.*

*Regij Scy-
thæ.*

habitant & in sepulchris, ij postquā
 illum super thorum in loculo con-
 struere, hastis hinc atque illinc de-
 fixis, de super ligna disponunt atque
 pallio contegunt: deinde ubi in reli-
 qua loculi spaciositate pellicum una
 omnium charissima, vincler vna,
 coquus, agaso, viator, pincerna, e-
 quus, strangulati sunt, cū anreis pla-
 lis, aliarumq; rerum omnium primi-
 tijs cum rege tjs consepeliunt: circumacto anno
 intimi fa hoc iterum agunt, & famulis regis in-
 muli sepe timos sumunt. Sunt autem famulare
 huiusmodi Scythæ, & quos ipse
 rex iusserit, nam nullus venalitus
 quinquaginta. Regi ministrat: horum ministrorum
 quinquaginta ubi strangulantemur,
 ac rotidē prestantissimos equos, eds
 ctis intestinis pallijsq; rursus disten-
 tis atque consutis: per ambitum re-
 gij sepulchri fornicato opere equos
 & super eos famulos insidentes eri-
 gunt, ac ita statuunt, vt procul aspi-
 cienti equitatus speciem, defunctū
 regem custodientis præbeant. Ex m-
 lis regum humatio est, & sepultura.
 Prinato- Habent & priuari morem quendam
 rum Scy- in sepeliendo, nā ubi quis decessent,
 tharū hu- proximi quique in planstrum collo-
 matio. catum

eorum ad amicos circumferunt, eos
 singuli amicorum excipientes. Sepulchrum
 præbent, tam propinquis, quam et exo-
 tris cadaver comitantibus, adhuc in-
 dum quadraginta diebus circumma-
 ctum, dehinc humatur, capite prius
 erinacito, atque abloto: supra cor-
 pus tria ligna statuant mutuo in-
 clinata, circa quæ prætendunt lancea
 pilea, quam maximè possunt consti-
 pantes, & in scaphâ in medio ligno-
 rum pileorumque positam lapides
 conijciunt ex igne perspicuos. Viri
 Scythæ oblauantur, sed vxores eo-
 rum infundentes aquam corpora
 ad lapidem aliquem scabrum conte-
 runt, cypressi, cedro, aut thuris lig-
 no, deinde perfritum corpus,
 quod intumescit, illud, facieque
 medicamentis oblinunt. Id eas si-
 mul bene olentes facit, ac postero
 die medicamentis amotis mudas &
 splendidas. Iurandi iusiurandumq;
 interponendi ipsis per regium so-
 lum mos est: quo si quis periu-
 rasse, & diuinatoribus, qui hoc
 salignis virginibus experiuntur, con-
 uincitur, sine mora capitis po-
 nam subit, atque facultates omnes

*Lauandi
 mirabilis
 ritus.*

*Massage-
the &
mores co-
rum.*

amittitur, quas accipiunt qui illum
periculis probauerunt. Massagerum
populi Scythiarum in Asia ultra mare
Caspium vestitu & victu Scythiarum per
quam similes, quo sit, ut Scythiarum à ple-
risque capdantur, ex equis pugnam
& pedibus: veròque pugnae genere
penè invicti: sagittis, hasta, fangan
(sic enim ferrum quo vulgò accin-
cti sunt dicitur) auro in baltheis & ca-
pitis & arillarum ornari videntur. Au-
reos thoraces equorum pectoribus
inducunt. Ex auro fræna & phaleras
conficiunt: aureas cuspides hastis
præfigunt, aure phaleras munione.
Ferre & argenti nullus apud eos va-
sus. Singuli uxorem ducunt, easque
communiter videntur, idque Sey-
thiarum soli faciunt, si Scythiarum habes-
se sunt. Quoties aliquis mulieris li-
bidine capitur, suspensa ad plastrum
phalera cum ea sine pudore co-
cumbit. Terminus vitæ nullus ge-
ni præfinitus, ubi quis admodum con-
senuit, eum propinqui & necessarii
in unum coëantes cum quibus ali-
quot immolant, & carnibus prope
lo, ubi decoxerunt, indifferentes vel-
luntur, quod genus obitus apud eos

beatissimum habetur plangore ex-
 tinctos. nō edunt, sed terra operiunt,
 loco damni putantur, quod ad immo-
 lationem non venerunt. Nihil omni-
 na sepius peccatis victitant, & pis-
 cib; quos Araxes abunde suppeditat.
 lac plurimum potant. Ex dijs v-
 num Solam venerant, cui equos
 immolant, & perniciosissimo Syderi de
 precoribus omnibus periculosissimum
 ma fient. Seres mites inter se & quie Seres am-
 tissimi omnium mortalium ceteris nō quie-
 fugiant, addo & ceterarum gentium, & ceteris
 contrahere abnuant, primum co-
 sum aliquem meriores transeunt, migra-
 in cuius ripis nullo inter partes com-
 mercio, sed disposito rerum precios
 oculis testificantibus, sua tradunt,
 non emunt nostra, apud illos neque
 merentur neque adultera, neque fur-
 ad iudicium deducitur, neque de-
 casus homo ferat ibi aliquando
 sed est apud eos legum suarum me-
 us vehementior, quam genesis con-
 stellatio. In initio orbis terra habi-
 tuit, quia casta vivunt, nec erugi-
 ne, nec grandine, aut pestilentia ex-
 terisve malis affliguntur. Fama
 postquam coecepit, a nemine pe-
 titur,

Nullis ca-
lamitati-
bus affli-
guntur
seres.

Græci
Tauris
theopbi-
genia im-
molant.

Hostium
capita su-
pra domo-
rū tecta fi-
guntur.

titur, neque quum purgatur, carni-
bus immundis nemo vescitur, sacrifi-
cia nulla nouit, secundum iustitiam
omnes sibi ipsi iudices sunt. Ideo
non castigantur huiusmodi plagis
que pro peccatis accidere solent
sed plurimum temporis perduran-
tes, absque xgritudine vitam sentiunt.
Teutiscythæ à monte Tauto circa
quæ habitant. Virgini naufragos im-
molât, & quoscunq; Græcos illuc de-
latos, hac modo in postquam præce-
peregerint homines caput elaua feri-
unt, truncum ejus quidam aiunt per-
turbari è typo. Nam in typo præce-
pta templum est conuexum situm, truci
adfigunt caput, quidem de capite
spingendo consensatione, sed tunc
cum è precipitio deijci negant, sed
humo conregi dicunt. Damonem
cui immolant, aiunt esse Iphigeni-
am Agamemnonis filiam. In hostes
quos ceperint, hoc agunt: amputa-
tum quisque hostis caput domum
portat, & fusti suffixum, admodum
sublime supra tecta statuit, & plebs
que supra fumariū. Ideo in sublimi
locantes, quod dicat eos tectis domi
esse custodes. Vivunt autè rapto & in
bello,

bellorum: At agathirsi excelsissimi viri
sunt, & aurum plerunque gestantes
in commune cum mulieribus coeunt,
vix inter se germani sint ac domestici
omnes: nihil neque laboribus, neque
multaribus mutuo exercentibus: nec
rum ad Thecenum similitudinem accen-
dentes. Neuri Scythiarum vincturibus
tribus, qui vna ante Dari expeditionem
gestato, coacti fuerant, propter ser-
pentinam multitudinem, in ipsorum
sola procreata, terram inditare, sibi
persuadent, deiciantes se quotannis
ad dies aliquot lupos fieri, & rursus
in pristinum habitum & formam re-
di. Anthropophagi, i. humane car-
nis comestores, agrestissimos omni-
um hominum mores habet, non iudicij,
nec legibus ullis viuentes, rem pecuariam
exercent: vestem Scythicam simili-
tem gestant, linguam propriam ha-
beat. Melanchleni omnes indumentis
nigra gefunt, unde & cognomen
tam habent, qui soli ex his huma-
na carne vescuntur, institutis Scy-
thicis viuentes. Budini ingens na-
tis atque numerosa, caecis, oculis
omnis ac rufa. Gelonus vrbis, & qua
& Geloni dicuntur, gentis caput est.

Neuri
quotannis
dies ali-
quot lupo
sunt.

Anthropo-
phagi
omnium a-
grestissi-
mi.

Melanchle-
ni nigra
omnes in-
dumenta
gerunt.

Gelonus
vrbis
caput

Libero Trieterica, id est, triennialis
 agitur, & Bacchanalia exercent, Græci
 quondam fuere, sed Summoni, ibi
 confederant. Lingua adhuc panim
 Scythica; partim Græci: viuentes: sicut
 tamen Bardani à Geloni, & lingua
 & vim dissimiles: Nam quoniam ibi
 nati sunt, pecuaria operantur, soli
 que eius regionis pedunculosa, ad
 Geloni agriculturæ operam dantur,
 frumentum victitant, & hortos possi-
 dent, nihil illis neque aspectu, neque
 loci similes: horum regio omnino est
 arboribus frequens ex hoc, qui ibi
 etiam ingens est, & multus, & Lyncæ
 capiunt, castores, aliaque, multas feræ,
 ex quarum pellibus renones faciunt
 atque induunt, Lyncei venationem
 victitant, hoc modo, consensibus
 ribus, quæ & per omnem eorum re-
 gionem frequenter sunt, feris insili-
 unt, singulis adest canis & ioc equus
 in ventrem subare edoctus, huius-
 modi subsidendi gratia, ubi quis ab ar-
 bore feram viderit, sagittaque per-
 cussit, consensu equo illam perse-
 quitur, comitate eant. Agypti sub
 excelsorum montium radicibus in-
 colunt, homines, qui ab ipso nati
 calui.

calui sunt, mares pariter, & foemines
 similis quoq; naribus, & ingenti me-
 ro, proprio quodam oris sono. Sey-
 thicam gestantes vestem, ex arbori-
 bus victitantes, rei pecuarie haud sta-
 dent: unde ei pecorum non multum
 est: sub arbore quisq; cubat: per hye-
 mem quidem vbi arborem pileo al-
 bo firmoque contexerint, per aesta-
 tem verò sine hoc pileo, his nemo
 mortalium iniuriam infert. Sacri e-
 nim dicuntur esse, nihil martium ar-
 morum possident. Idem finitimorū
 controuersias dirimunt, ad quos quis
 que confugit, is à nemine laeditur. Is-
 sedones talibus moribus uti feruntur,
 quoties pater alicui decessit, omnes
 eius propinqui pecora abducunt, quae
 vbi mactauerunt, concideruntque,
 concidunt & mortuum patrem illius
 à quo in conuiuia adiciuntur, cō-
 muneisq; omnibus carnibus con-
 uiuium exhibent. Caput tum defun-
 cti denudatum purgarumque inau-
 rant, eoque pro simulachro vtuntur.
 agentes illi quotannis maiores ho-
 stias & ceremoniasq; haec filius patri,
 pater filio facit, quemadmodum Gre-
 ci natalicia, dicuntur praeterea & isti,

*Homines
 opinione
 sacri.*

*Is sedones
 parentes
 defunctos
 comedunt*

*Anniver-
 saria pe-
 rentur
 nec.*

*et mactant
 sacrificia*

insti

iusti esse: & ipsarum uxores peræque
fortes ac viri, & tales olim fuisse Scy-
tharum mores, à Tactaris postea subar-
ctis, & illorum vivendi instituta com-
pleti, Tactarorum more vivunt, Tat-
tarique uno nomine vocantur.

*De Tartaria gentisque Tartarorum
mores & potentia.*

*Tartaria
situe &
termini.*

*Tartaria
appella-
tio.*

*boni &
aquorum
stercore
ignes fo-
gentur.*

Tartaria, quæ & Mongal, ut Vin-
centius scribit, in ea terræ parte
sitæ est, ubi orientis Aquiloni
coniungitur, ob orientem Katheonem
ac Solangorum terram habuit, à me-
ridie Sarracenorum, ab occidentem
Naymanorum, ab aquilone oceanus
circundata. Tartaria à flumine Tar-
tar, qui per eam currit appellata. Re-
gio plurimum montosa, ubi campo-
stris est, admixta glarea arenosa est,
sterilis nisi aquis fluvialibus, quæ sa-
men rarissime sunt, irrigetur, & ob
hanc etiam causam multum deser-
ta & infrequens est, civitates in ea
nullæ, nullæ villæ, præter unam, quæ
Cracuris dicitur, lignorum in pluri-
que locis adeo inops, ut arido bonum
aquorum stercore incolæ ipsi ignes
fontem

fouere atq; cibaria decoquere cogā-
 tur. Aer & cælum intemperatum &
 mirificum, tonitrua & fulgura in æ-
 state adeo horrida vt præ timore ho-
 mines intreoant, iam calor magnus
 est, mox frigus & densissimæ uines
 cadūt, ventorum frequenter tam va-
 lidi flatus vt equitantes derineant, &
 ad terrā homines deijciant, arbores
 radicitus evertant, & multa damna
 inferant. In hyeme ibi nunquam plu-
 uit, in æstate frequenter, sed adeo par-
 ce vt vix terra madescat. Regio alio-
 quā oīm animalium diues in came *Tartaria*
 boves &c. iumenta & equos in tā *pecoruna*
 copia & multitudine gignit, quan- *dines.*
 tam non credimus reliquum mundi
 habere: à quatuor ab initio populis
 habitabatur. Vnus Iecchamongal, id
 est, magnimongali dicebantur. Secū- *Quatuor*
 dus sumongal, id est, aquatici mon- *Tartaria*
 gali. Et illi sese etiam à Tartar fluuio *populi.*
 iuxta quem habitabant Tartaros ap-
 pellabant. Tertius Merchar vocabat-
 ur. Quartus Metrit. Omnes vnā
 corporis formā, vnā linguā habebāt *Petustia*
 Fer? ab initio cult?, sine morib?, sine *res Tartar*
 lege, sine vllō vitæ cultu, armēta pas- *corū ma-*
 cent, obscuro nominis inter Scythas, *res.*
 fini-

*Canguis-
ta primus
Tartaro-
rum rex.*

*Militia
ordinatio*

*Imperij
vires
septem
principum*

*Imperij
vires
septem
principum*

finitimorum vectigales, mox gens
ipsa in plures velut tribus divisa est,
eccepitque sub ducibus agitare, penes
quos erat totius gentis summa pendere
tamē nihilominus. Naymanis vicinis
aecolis tributū. Quum Canguista oc-
culo quodā primus est Rex ab ijs crea-
tus. Is recepto Imperio primum
omniū malorum demonū cultū ab-
rogavit: edictūq; præcepit, ut tota gens
Deum optimū maximum coleret, cu-
ius providētia regnū credi voluit.
Se receptū edictū est deinde, ut qui-
cunq; per ætate atma ferre possent,
ad certū diem regi præsto adessent.
Estq; militaris multitudo in hūc mo-
dū distributa; ut decuriones ceteris
nib; parerēt, ceteruriones chiliarchis,
chilarchi miriadū præfectis. Inde ad
petelicandas Imperij vires septem
principū (ex ijs, qui universæ genti in
te constitutū regnū præfuerāt) filios
parentū manu iussit interfici, sacel-
lunt illi Imperium: etsi acerbum &
atrox cum multitudinis metu, cum
religionis adacti: credere enim vulgū
celi nuntien. eiusmodi regni iniuriam
interfuisse, non regem, sed deū ipsum
violari arbitrantur si illius dictū in-

nos obtemperassent. His fretus opibus Canguista primū finitimos Scytharum bello subegit, subiectos vestigales fecit, & cum his eos, quibus ipsi ad id rēpus tributū pependerant. Inde remanentes populos aggressus tā prospere, tamq; feliciter à Scythia ad solis vsq; ortum, & ab ortu solis ad mediterraneum mare, & ultra, armis suis omnia regna, gētes, & nationes subegit, vt merito iam se totius orientis dominum & Imperatorem scribat. Sunt autem Tartari omnium hominum deformissimi corpore, vt plurimum, parui, oculos habent grossos & prominentes multum coopertos palpebris, ita vt valde parua est apertura in eis: latas habent facies & imberbes excepto quod in superiori labro, & mēto raros habent pilos & volatiles graciles sunt in medio comitum: omnes: radūt caput per verticē ab aure vna ad aliā in occipitiū ita vt rasura illa barbari formā præterdat, capillos in reliqua parte quemadmodum mulieres nostrae longos trahunt: de quibus duas tricas sive cordas faciūt, & versāq; retro aures colligunt: quo more non Tartari solū faciunt,

Equi Tartari duntaxat, sed quaecunque gentes in
mini commotantur. Ipsi porro leues sunt
ma om- & agiles, boni equites, pediter mali,
nia ebene nullus pedes vadit, omnes & minimi
 etiam aut equis aut bobus insident
 quocunque sit eundum: equitant et-
 iam mulieres, equis viuntur castra-
 tis, & qui non feriunt: fixa plurimo
 auro, plurimo argento, et gemmis ex-
 culta sunt: campanulas admodum
 resonantes ex equi collo pendent
 gestare gloriosum. Sermones horridi
 sunt & clamoroso, cantantes luperci
 more ululant: caput quatunt quan-
 do bibunt: bibunt autem quam spissi-
 sime & ad ebrietatem, quae apud eos
 gloria est. Non in villis aut urbibus,
 sed in caelo veterum Scytharum ritu sub
 tabernaculis habitant, pastores enim
 sunt plerique omnes. In hyeme ma-
 nere in planitie solent, in aestate vero
 pascuorum libertatem sectantes in monti-
 bus degunt. Stationes in tentorii mo-
 dum aut ex virgultis contexunt, aut
 filiro leuigatis lignis sustentor in me-
 dio rotunda fenestram faciunt, quae lu-
 cem præbeat, & fumus emittatur
 in medio habet, iuxta quem libenter
 vires versantur, sagitationibus in-

**Habita-
tio Tartarorum.**

rationibusque viri gaudent: venato ^{venandi}
 res mirabiles sunt: ataphraclis ad ve- ^{ritas.}
 nandū pergunt, feram conspicientes:
 corona circumstanti, & tunc sagittis
 quas quisq; in illam misit præpeditā
 capiunt. Panem non habent, nec pin- ^{Religio}
 sunt: mappis non utuntur, non man- ^{Tartara-}
 tibz: Vnum Deum credunt, & q- ^{vam.}
 plura omnia esse tam visibilia
 quam invisibilia factorem: non ra-
 tū aliqua cæremonia, aut ritū colū
 sed potius idola quædā de ficto arte
 serico ad hominis formam effigiatā:
 et vtriusque rectoris parte constiten-
 tes pecorum suorum custodes esse
 præstantur: atq; plurimum reuerentiæ
 exhibet: his primum lac omnis iument-
 i ac pecoris offerunt: & ante quā quis ^{aditum.}
 quis vel bibere, vel comedere incipit ^{-oritur}
 unam partē apponit: quodcūq; animal ^{q- vi. cent}
 ad eum mactant illius cor in scypha ^{-abund}
 perintegram noctem appositum ma-
 ne coquunt & comedunt. Venerant
 enim & sacra faciunt Soli, Lunæ, & ^{Cham ve}
 quatuor elementis: Cham præter ^{gem filiū}
 et regem, & dominum suum filium ^{Dei cred-}
 dei existimantes, religiosissime ad- ^{dites Tar}
 unt, sacrificiū, & tantū illi tribuunt ^{tari adq-}
 ut dignior in toto mūdo nō esse cre- ^{rant.}
 dant,

dant, nec aliquē alium nominare per-
 uenerunt. Ceteros homines adeo ha-
 gēs cōtemnit, & se prudētia & boni-
 rate excellere putat, ut alloqui fasti-
 diat & à se explodat. Papā Christia-
 nosq; cūctos canes appellāt, & idola-
 tras lapides & ligna adorēt. Ipsi ma-
 leficis artibus inreuti: somnia obser-
 uāt, Magos habēt, qui ea ipsis inter-
 pretētur, & ab idolis responsa petūt,
 & accipiant. Deum enim cum illis
 loqui persuasum habent & propter
 reā ex oraculo vniuersa faciunt. Tē-
 pus & praeferim lunationes obser-
 uant: nullum tamen, prae alio aut sin-
 gulari festiuitate aut abstinētia co-
 lunt, equaliter omne habent. Tanta
 auaritia, & cupiditatis sunt, ut ubi
 quispiam aliquid viderit quod habe-
 re desyderat, si illo potiri cū volūtate
 possessoris nō possit, dūmodo Tatar-
 tari non sit, vi rapit: ex praecepto &
 instituto, regum licere arbitantes.
 Quum tale mandatum à Cangista
 Chaamque primis regibus habeant,
 quod quicumque Tartarus, aut eti-
 am Tattari seruus equum, homi-
 nem, siue virum, siue mulierem,
 in via repererit, literas aut condū-
 ctum

*Auaritia
 Tartaro-
 rum in sa-
 tianda.*

ductum regium non habentem
 cum sibi vendicer, & pro suo, perpe-
 tuo utatur. Pecunias indigenarum co-
 mutant, sed pro grandi & intolerabi-
 li usura, vnum denarium de decem
 singulis mensibus accipientes, & de
 usura usura, si dilata fuerit. Tributari-
 os suos tantis tributis, tantis exactio-
 nibus molestant, & aggraunt, quan-
 tis nullae aliae gentes vnquam suorum
 exerceuissent leguntur: incredibile rela-
 tum est: cupiunt semper, & vt domini
 omnium extorquent, nihil retribuunt.
 Mendicantibus eleemosynam etia-
 m denegant, in hoc laudantur
 quod prandio aut coena superueni-
 entes volentes comedere non ex-
 cludunt aut repellunt, sed inuitant,
 & quibus vescuntur misericorditer
 communicant. Victus autem inimicu-
 diffimi sunt, vt potè qui mensas: vt di-
 ctum est, inaptilibus non operiant,
 inapti ergijs non utantur, quum ma-
 nus non lauent, non corpus non ve-
 stimenta: panem neque edant, neque
 conficiant: oleas non edant, non le-
 gmina, sed tantummodo omnium
 animalium carnes. Casum etiam &
 rutorum, equorum ac grandiusculo-
 rum

libertat
 p[er]uicacit[er]
 T[ar]tari
 . . .

scilicet
 vultu
 . . .

**Crudeli-
sal: Tar-
tari in
signis.**

rum autem Captorum Inimicorum
corpora, ad crudelitatem totius ostes-
tandam, & vindicandi desiderium,
ad ignem quandoque assant, & ibi
plurimi comesturi conveniunt, den-
tus stuporem ad instar dilaniant, &
que absumunt: eorum sanguinem e-
tiam ad hoc prius collectum canibe-
ris infusum epotant. Lac iumentorum
aliis ipsis porus est. Vinum apud
eos non nascitur, aduectum, sicut ex-
teri homines, avidissime bibunt, al-
ter alterius pedumculos comedunt
de capite vel aliunde extrahentes, &
dicunt, & sic inimicis nostris faciunt.
Scelus magnum habetur si cibi al-
quid aut potus perire permittant.
Ideoque ossa, nisi medulla prius ex-
cepta sit, canibus nequaquam prop-
eunt. Nullum animal ex nimia co-
nacitate comedunt, & absumunt
regnum & sanum, sed quando mul-
tarum fuerint, & penitusque iam aut
noctures, aut aliqua alia penitus la-
guescere. Multum frugales sunt &
paucis minimisque comenti, bibunt
mane unum vel duos scyphos lactis
& interdum toto die aliud nihil bibunt
aut comedunt. Vestitus est vini qui mo-
licres

**Vestitus
Tartari-
um.**

his serè vno induuntur, viri mitris
aut obtegunt non multum pro-
fundis, obtusis antè, retrò caudatis;
vires palmæ longitudine, pari lati-
tudine, quæ vt capiti adhæreant, &
in vento quidem deturbentur, iu-
maures insutas fascias habent, qui-
bus sub mento connectantur. Foemi-
ne coniugata: canistro quodam ro-
undo teguntur vnius pedis, & se-
mi longitudine, in summitate instar
planis, diuersicolori serico aut
pauonum plumis circumorna-
tis gemmis ad hæc & plurimo auro,
vestiuntur, vt quæquæ diues est,
vestiuntur; potentiores purpura,
serico: quæadmodum earum viri.
Mitras portant miromodo forma-
tas, fissura earum in sinistro latere, à
capite induuntur & exiuntur, nodulos
duos aut quinq; habet, quib; clau-
ditur vestimenta quæ in æstate ge-
nera nigra sunt communiter omnia,
vt in hyeme pluuiosisq; tempori-
bus alba, infra genua non descen-
dit, pelliceis vestibus, quibus ma-
nus vestiuntur pilos non occultant &
non applicant, vt nos, sed corium,
quia propter decorem vidēdos præ-
bent.

H

bent.

*Unus pe-
ne virorū
& mulie-
rum habi-
tus.*

*Bellica
Tartaro-
rum ar-
tis.*

bent. Virgines à non coniugatis se il-
le à viris discerni facile nequeunt, &
indiscreto ferè omnes à viris & habi-
tu, & gestu sint. Pœmoralibus æquè
omnes vtuntur. Bellom inritum bra-
chia quæ nuda habent, quidam fer-
reis laminis circundant, corrigijs
quibusdam concatenatis, quidā mul-
tiplicato corio, quo etiam caput ob-
muniunt. Scutis vti nesciunt, pauci
quoq; lanceis, & lōgioribus gladijs.
Enses habēt, brachiali lōgitudine ab
vna parte fastigatos, quibus pugnan-
tes à latere percutiunt. Equites sunt
agiles sagittandiq; sciētissimi. Is om-
nium fortissimus censetur, qui & Im-
perij obseruantissimus est: sine stipē-
dio militant, gens in prælijs & rebus
gerendis solers, & ad omnia monē-
ta rerum imperiumq; obeundum
præsto. Duces & principes bellum
non intrant, sed procul stantes, suū
adclamāt, hortanturq;: & quid facto
opus sit diligenter prospiciunt: libe-
ros, vxores, & aliquando hominum
imagines equis impositas exercitui
addunt, vt maior, ac hosti terribior
magis appareat. Nec fuga turpis, si
conducibilis sit, aut necessaria. Si-

git.

gittatori dextrum brachium ab armatura exiunt : & tanta vi postmodum sagittas excuriunt, ut nullum armorum genus sit ille non penetrabile. Turmatim pugnam capeffunt, tur *Strategem* matim fugiunt vulnifico sagittarum *ma Tartarorum* iactu sequentem à tergo hostem cou *rorum*. ficientes. Inde pugnantium paucitatem conspicari subito in pugnam redeunt homines equosque sagittantes vulnerant, ac tum maximè vincunt quum victi creduntur. Quum regionem aliquam inuadere veniunt, diuiso exercitu ab omni parte inuadunt, ut eos occurri non possit, ac ne mo incolarum effugere, ita victoriã semper in manibus habent. Illa superbissimè vtuntur capto nulli partentes, non pueris, non mulieribus, non senibus, omnes promiscuè occidunt, præter artifices, quos ad opera sua reseruant: occidendos per centuriones diuidunt, seruo cuique ad interficiendos decem, plures, vel pauciores, prout numerus fert, assignantes, quibus omnibus bipenni, ut sues, mactatis cæteris in terrorem hoc agunt: quemq; millesimum accipiunt, & capite subuerso, pedibus ad stipitem

*Cru-
deli-
tas Tarta-
rorū feri-
ta.*

*sodomiti
ei Tartari
& Sarraceni.*

in medio castrorum erectum ita suspē-
dunt, vt suos adhuc admonere & au-
dire videatur: plerique ad iacentum
corpora ipsa procedentes ē recenti-
bus vulneribus emanantem sangui-
nē ore excipiunt, & ingurgitant. Ne-
mini quantumcunque etiam se obli-
gauerint seruant fidem, quin in dedi-
tos eo modo, & multo grauius secul-
ant. Iuenculas mulieres in quā quis
que incidit, & quamcunq; vult supra
ri licet: abducuntur quæ liberaliores
formæ sunt, atq; in extrema omniū
rerum penuria seruire perpetuo co-
guntur. Incontinentissimi enim om-
nium hominū Tartari sunt: nam li-
cet vxores ducant quotquot volunt
& sustentare possunt, nullasque (ex-
cepta solummodo matre filia, & soro-
re) ipsis aut consanguinitatis aut affi-
nitatis gradus ad matrimonium con-
trahendum obster. Sodomitici tamē
vltia modum sunt: se non minus,
quā Sarraceni indifferenter, & im-
punē cum masculis pecudibusque
commiscentes. Mulierem quam sibi
coniungunt pro vxore non habent,
nec dotem accipiunt, donec peperer-
it: vnde sterilem repudiare possunt,

& aliam superducere. Hoc mirū est, quòd licet mulieres multæ virum vnum habeant, propter illum inter se non facilè rixentur, cum tamen vna alijs præferri soleat, atq; iam cum illa, mox cum alia dormire: vnaquæq; autem suam stationē habet, vnaquæque suam familiam: castissimè viuūt, nam in adulterio deprehensū tam vir quàm mulier lege ipsa occiduntur. *In adulterio depre-*
benfi lege
occidūtur
 A re bellica feriatī viri pecora in pascua ducunt, & custodiunt, venanturq; & se luctando exercent, aliud nihil agunt, mulieribus omnia cōmittunt: his curæ est & quæ sunt victui & quæ amictui necessaria procurare. Gens ipsa multas superstitiones observat, cultellum in ignem mittere, vel eo saltē attingere: carnes item ex olla cultello extrahere magnum nephas est: nihil etiam iuxta ignem securi secāt, ne quocunq; modo lædant, quem aliās religiosè venerantur, & à quo omnia purificari debere persuasum habent. Flagello quo equus impellitur, calcaribus enim nō vtuntur, corpus aut brachia quicquid gratia supraponere, aut flagello sagittas tangere maximè debitas habet

nes aues non solum non occidunt,
 sed nec capiunt quidem. Fræno equum
 non verberant. Os osse alio non frā-
 gunt. Cibum ac potum præsertim lac
 nemo profundit. In stationibus ne-
 mo mingit: quod si obstinate aliquis
 faceret, absq; misericordia occidere-
 tur. Si autem necessitas cogat, vt sa-
 pius sit, tentorium in quo factum est,
 & omnia quæ in eo continentur pur-
 gari debent, tali modo: duos ignes,
 tres passus ab inuicem distantes faci-
 unt, intra quos hastas duas infigunt,
 iuxta quemq; ignem vnâ stantes
 res, deinde cordula ab vna ad aliam
 ducta, ac buccaranno intecta per me-
 dium illarum, ceu per ianuam, quæcunq;
 purificanda sunt traducunt: mulieres
 duæ, quarum hoc interest, in alia parte
 stant, hinc atq; hinc vna, aquam in-
 spergentes, ac carmina quædam sub-
 murmurantes. In conspectum regis
 nullus advena, cuiuscunque dignita-
 tis existat, & quantacunq; agere ha-
 beat admittitur, nisi purgatus prius.
 Qui limē tentorij in quo Imperator
 aut ducem aliquis moratur pedib' cal-
 cat, in ipso vestigio interficitur. Præ-
 terea si aliquis morsum fecerit, quæ
 de.

Purgandi
 per ignes
 ratio.

Limen re-
 gij tento-
 rij calcas
 interfici-
 tur.

deglutire non possit, cogereturque
 eundē euomere, accurrunt illico om-
 nes, & foramē sub statione faciunt,
 per quōd extractum crudeliter ne-
 cār. Multa alia sunt, qua pro inopia
 bilibus peccatis habent, aut homi-
 nem occidere, aliorū terram invade-
 re, res & bona aliorū cōtra ius fasq;
 diripere, Dei pręcepta negligere, pro
 paruo aut nihilo ducunt. In mundo *Aeterna*
 quodam alio, quem tamen discibe- *vitā Tar-*
 re non possunt, se post hanc vitam *tari cre-*
 eternaliter victuros credunt, & me- *dunt,*
 ritum suorum cōdigna pręmia
 percepturos. Quum quispiam infir-
 mari cępetit, & mortū iam vicinus es-
 se, hastam vnam cum nigro panno
 tabernaculo, in quo decumbit, prę-
 figunt, ut ab ingressu prętereun-
 tum avertat. Nemo enim hoc con-
 specto innocuus intrare audeat. Post
 quā verō defunctus est, omnis il-
 lius familia convenit, & funus extra
 tentorium in locum aliquem antea
 delectum clāp portant, & fovea la-
 ta profunda; satis facta, tentoriolū
 in ea erigunt, mensam ferculis in-
 struunt; atq; defuncti corpus prius po-
 tissimo habitu vestitū ad eā appli-

cavido

H 4

cantes,

*Sepeliendi
Tartaro-
rum ritum.*

h. v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

h. v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

v. v. v. v. v.

cantes, vñā omnes terra obruiunt. Se-
pelitur etiam cum eo iumentum y-
num, & equus phaleratus vnus. Po-
tentiores in vita seruū vñū eligunt,
atq; cauterio suo inultum seculum in-
mulari faciunt: & hoc ideo, vt in alio
mūdo his vtātur. Dehinc amici equū
accipiūt, & mactāt, carnes comedūt,
cutem feno repletam, atque resu-
tam quatuor palis supra sepulchrum
in defuncti signum erigunt. Ossa in
animæ expiationem mulieres com-
burunt. Cum cute potentiotes alios
agunt, in tenuissima lora illam discin-
dunt, atque his extensis per sepul-
chri circuitum terram demetuntur
tantum nanque in alio orbe defun-
ctum sortiti credunt, quantum hic
ab amicis illi hoc cotio admensum
fuerit. Tricesimo die lorum finiunt.
Quidam Tartarorum Christiani no-
minis, sed pessimi, parētes iam senio
confectos, vt citius moriantur multa
pinguedine diu obescant, & inde de-
fundos comburunt, puluerem di-
ligenter collectum, quasi præciosum
aliquid observant, illo cibaria sua
quotidie condientes. Quæ autem pō-
pa, qua festiuitate Tartari post regis
obitum

obitu aliū illi substituant, quoniam nec
 dum scribere, sed legere forte radio-
 sum paucis absolvam. In locum in-
 campis aptum ad hocque consue-
 tum principes duces barones & om-
 nis populus totius regni conveni-
 unt, cum cui regnū aut ex succes-
 sione, aut electione deberet in thro-
 num adire, collocant, atque proci-
 dentes unanimi voce & accessa om-
 nino hunc impetū acclamant: Roga-
 mus, volumus, etiamque precipimus
 ut dominetur nobis. Respondet ille:
 Si hoc à me vultis necesse est, parati
 sitis quicquid precepero facere, quū
 vocaero venire, quocunque misero-
 ire, quēcunq; occidi iussero id intre-
 pidos facessere, & totum regnum in
 manus nostras statuere atque commit-
 tere. Vbi respondet, fundit inquit
 rursus, ergo oris mei sermo decere-
 ro gladius meus erit, si applausus à
 populo. Principes interea ipsum è
 regio solio exceptum supra asserunt
 in terra stratum humiliter sedere fa-
 ciunt, ira alloquētes: Vide factum
 & agnosce Deum, ac respice filium
 in quo sedes deorsum, si bene admi-
 nistraveris, ad totū habebis omnia.

*Christia-
ni Tarta-
ri parētes
necant.*

*Mos in re-
gis crea-
tione me-
morādm.*

*Regū po-
testas nor-
tatur.*

*consilio
magis q̃
visu
magis*

Si autem male, adeo rursus humilia-
 beris, spoliaberisque, ut ne exile hoc
 filitru, in quo sedes, tibi relinquatur.
 quo dicto, charissimam vxorum ad-
 iungunt, & ambos cum filitro eleuan-
 tes, hunc omnium Tartarorum Im-
 peratorem, illam Imperatricem salu-
 tant. Adsunt tum mox ab omnibus
 gentibus, quibus impetrare habet,
 dona. Adsunt & quæcunque Res de-
 functus reliquit, de quibus nouus
 Imperator vnumquemq; principum
 donat, cætera sibi seruari præcipit, &
 cum hoc comitia dissoluit. In eis
 manibus seu potestate omnia sunt
 nemo potest, audetque dicere, hoc
 meum est, vel illius est. Nemo com-
 rari in aliqua terre parte debet, quæ
 in assignata. Imperator ipse duces
 assignat, duces millenarij, millena-
 rij centenarij decanis, decani cæro-
 rit. Sigillum quo vtitur ita inscribi-
 tur: Deus in celo, & Chuichuh
 Cham in terra: Dei fortitudo, & om-
 nium hominum Imperator. Quinq;
 maximos & robustissimos exercitus
 habet, quinque duces, per quos om-
 nes, qui obstant, expugnat: aliam
 gentium legatis ipse non loquitur,

sigillum
 Imperato-
 ris Tartar-
 orum.

nec etiam in conspectum admittit,
 nisi tam ipsi quàm munera (sive qui-
 bus vestire præsertim non debent
 nec possunt) à mulieribus quibusdā *imperat-*
 ad hoc deputatis prius purgati fue- *ror Tartar*
 rint, per medias personas respondet, *rorū per*
 quibus quando & quandiu loquitur *se non res-*
 (quantūcūq; magni sint) flexis geni *spondet.*
 bus debet, & ita attendere, ut ne à ver-
 bo quidem aberrent. Nemini enim
 licet imperatoris verba mutare: Ne- *Potentio-*
 mini latæ ab illo sententiæ quali- *res Tartar*
 cunque modo contraire. In publico *rorū quæ*
 is nunquàm bibit, neque aliquis Tar- *equitant*
 tatorum princeps, nisi prius cante- *obumbrā-*
 tur ei, aut citharizetur. Potentiores *tur.*
 quum equitant, umbella quæ lon-
 giori hastæ imposita iuxta eos por-
 tatur, obumbrantur: quod & mulieri-
 bus eorum fieri dicunt. Et tales Tar-
 tatorum genti mores anno ab hinc
 ducentesimo erant: hi vivendi ritus.
 Georgiani quos Tartari eodem fe-
 re tempore devicerūt cultores Chri- *Georgian-*
 sti erant, ritum Græcorum servan- *orum rit-*
 tes, Persis vicini, longo terrarum tra- *itu.*
 ctu à Palestina ad Caspios vsque
 montes eorum dominum extende-
 bant. Episcopatus decē & octo habe-
 bant,

*Radūtur
in capite
Georgiani.
mulieres
ad bellū
edoctæ.*

*Armenio
rū ritus.*

*Ieiunia
Armenio
rum.*

bant, & catholicum vnum, id est, episcopum vniuersalem, qui loco patriarche erat. Antiocheno patriarchæ cui at initio subiecti erant, belliciosi homines: rasuram in capite faciebant, clerici rotundam, Laici quadratam. Mulieres eorum quædam equestri ordinis erant, & ad prælium doctæ. Georgiani ordinatis iam aciebus in pugnam ituri repletam optimo vino pugillarem cucurbitam epotare solebant, & aduersarios postea animosius adire. Clerici vsuræ & Symoniæ liberè vacabant: cum Armenijs mutuo & perpetuo odio persistebant: Erant enim & Armenij Christiani nominis populus antequam, Georgianis subactis, Tartari illos superauere: sed à fide rituq; orthodoxæ ecclesiæ in multis discordabant. Diem natalis domini ignorabant, nullas festiuitates, nullas vigilias, nec etiā quatuor tempora obseruabant. Sabbato Paschæ non ieiunabant, Christum eo die circiter vesperam resurrexisse asserentes. Omnibus sextis feriis infra paschatis & pentecostes festiuitates carnes manducabant. Multum ieiunabant, à septuagesima quidem

dem incipientes ira stricto vt nec in
quartis sextisque ferijs oleo, vino,
aut piscibus uteretur: plus peccare ex-
istimantes, qui his diebus vinū bibe-
ret, quā eū, qui veneris gratia lōpa-
nar subiret: die Lunę penit' se ab om-
nibus cibis abstinebāt, de Martis ac
Iouis comedebant semel, die Mercurij
& Veneris omnino nihil, Sabbato
verō & dominico die esitabant car-
nes, & reficiebantur laute. Per to-
tam septuagesimam, exceptis sabba-
tis & dominicis diebus missarum of-
ficia nemo celebrabat, nec etiam se-
xtis ferijs per totum annum: per
hoc enim violari ieiunium volebāt.
Porro duorum mensium infantes, &
quoslibet alios indifferenter cōmu-
nioni admittebant, aquam sacrificio
non addebant, cum lepore, vrsō, cor-
niculis, & huiusmodi sicut Græci,
Iudaizabant. In calicibus vitreis &
ligneis celebrabant: quidam sine pa-
ramentis & sacerdotalibus vesti-
mentis omnino: quidam cum diaco-
ni & subdiaconi infula tantum oper-
ti. Vsuræ & symoniæ tã clerici quā
laici, quemadmodum Georgiani, æ-
quē studebant omnes. Sacerdotes

H 7 quoque

*Sacerdo-
tes Arme-
niorum
uxores du-
cebant.*

quoque divinationibus & necro-
mantiz incumbebant. Potationi-
bus magis quàm laici vacabant. Uxo-
res ducebant, sed post mortem alte-
rius secunda coniugia virisque pro-
hibita erant. Adulteram viro repudia-
re & aliam ducere licentiam episcopi
dabant. De igne purgatorio penitus
nihil tenebāt. Negabāt etiā obstina-
te in Christo duas naturas fuisse. In
triginta articulis à recto Christiana
pietatis tramite eos aberrare Geor-
giani prodidero.

*De Turcia, Turcarumque mori-
bus, legibus, & institutis
omnibus.*

CAP. XI.

*Turcia
fines.*

TERRA, quæ nunc Turcia est, ma-
iorem Armeniam ab ortu ha-
bet, excurritque ad Cilicium vs-
que pelagus, septentrionem versus
Euxino terminatur ab Aitono Tur-
quia dicitur, plures in ea provincie:
Lyconia, in qua Icomiū caput gen-
tis: Capadocia, in qua Cæsarea: Ionia,
vbi Selucia: Licia, quæ nunc Briga-
tonia, quæ Quiscū, vbi Ephesus. Pa-
phlagonia, vbi Germanopolis. La-
nech, vbi Trapezus. Hoc quicquid est

terra,

gentes] quæ hodie Turcia tenet no- *Gentes*
 men, non vna gens inhabitat, sed *Turciani*
 Turci, Græci, Armeni, Sarraceni, La- *incolentes*
 cobitani, Nestoriani, Iudæi, Christia-
 ni. Secundum leges & instituta ple-
 runque viuentes quas Mahometus
 pseudopropheta Sarracenis Arabiæ
 genti anno salutis sexcentesimo at-
 que vndetrigesimo sanxit: vir dubiū
 Ambrosius an Persa, vtrunque enim tra- *Mahometi*
 ditur: Patre malorum demonū cul- *ti paren-*
 tor, matre Ismaelita, & ob id He- *tes.*
 bræ legi non ignara: distrahere
 puerū illi, ambiguumq; effingere, dū
 hic, dum illa suam vterq; legem inge-
 rit. Igitur vtroq; puer imbut' cultu,
 neutrum adultus recepit, quin ho-
 mo callidus atque vaser ingenio, in
 utriusque Christianæ pietatis viros diutissi- *Ex duab'*
 me versatus, rem perniciosam homi- *legibus*
 ni generi ex duabus legibus cōmen- *Mahome-*
 tus, Hebræos aiebat impie facere, *ti vna*
 qui Christum natum ex virgine infi- *commen-*
 rentur, quando id prophetæ, viri
 præcipua sanctitate, diuinoque affla-
 ti spiritu, futurum cecinissent, expe-
 ctandumq; multo antea prædixissent.
 contra Christianos stulte credere lo-
 sum Dei amicissimū natumq; ex vir-
 gine,

*Sarrace-
ni & Tur-
ci, quid
de Christo*

gine, opprobria & cruciatu à Iude-
is perpeti voluisse. Martinus Segoni-
us Nouomontanus suq hæc de Chri-
sti regis nostri sepulchro memoriam
prodidit. Sarracenos & Turcas, ex
antiqua Mahometi prædicatione vi-
dere Christianæ gentis homines, qui
id conditorium venerabundi obser-
uent. Christum prophetam summum
affirmantes, ex Dei spiritu, omnis ter-
renæ labis expertem, venturum indi-
cē gentiū inficiari tamen verū ipsius
sepulchrū adiri, quoniam gloriosum
corpus, diuino cōceptum flatu pro-
sus fuerit impossibile. Hæc Segoni-
us & alia in hanc sententiam, quæ à
Mahometicæ gentis hominibus nō
magis impie quàm stultè in nostras
iactari soleant. His pseudopropheta
quum suā gentem malis imbuisset,
legē tolit, cui nē ab hominibus san-
ctis quādoq; iretur obuiā, abroga-
returq; ut sordidæ & pestilēti, capiti-
lē inscripsit pœnā, sanxitq; in suo Al-
corano, si quis de ea ausus esset dis-
putare. Quæ sanctione palam fecit
nihil synceri in ea lege esse, quam vo-
luit mysterium quoddā texerit veme-
ritque tractari, ut quale esset id quod
fere-

*De lege
Mahome-
ti disputa-
re capita-
le est.*

ferrebat populus hand scire posset.

Sergij Monachi Nestorianæ impietatis viri consilio & opera in illa ferenda præcipuè usus. Hæc ut popularior esset, ex omnium gentium sectis aliquid assumpsit. Christū imprimis laudandū celsit, virū fuisse affirmās sanctum & omni virtute præstātem, eundēq; supra humanitatis fastigiū ponere, nūc verbū, nūc spiritum & Dei animā prædicans virginis utero natum: ipsam virginem miris efferte laudibus, astipulari miraculis & Evangelicæ historiæ quatenus à suo non discrepat Alcorano. Evangelia ab Apostolorum discipulis corrupta esse dicebant, oportuisse per Alcoranum suum emendari, & Christiani nominis multitudinē per hæc blāditus à Sergio voluit baptizari: inde in aliorum studia conciliandæ cum Sabellianis negare Trinitatem cum Manichæis binarium in divinis nūmerum ponere: Negare æqualitatem patris & filij cum Eunomio: spiritum sanctum creaturam dicere cum Macedonio: cum Nicolaitis multitudinem vxorum probare, & vetus testamentum, tamē id quod

*Sergius
Monach⁹.
Lex Ma-
hometi ex
sectis mal-
tis mendā-
cata.*

*Christia-
nis per
quæ Ma-
hometus
blanditus
est.*

*Volupta-
tis indul-
gentia.*

*Sarrace-
ni vnde
appellati.*

quoque diceret quibusdam in locis non carere vicio: prætexit his ambagibus incredibilem illecebram, qua facile vita capitur, remissis suæ genti veneris & omnium voluptatum habentis. Serpit pestis hæc propterea in gentes innumeras, ut iam quota pars hominum præ multitudine illa à vero aberrantium adhuc sit in officio. Ex hoc facile attendi potest quòd Christo credat non Europa tota, Mahometo autem & illius maxima pars cum tota fere Asia & Aphrica. Sarraceni, qui hanc pseudo-prophetæ impietatem & delirium primi acceperunt eam Arabiæ partem incolebant, quæ Petra dicta est ubi videlicet terra ipsa ab vno latere Iudeæ est & reliquo Aegypto, Sarraco loco Nabathæis propinquo siue ut ipsi volunt à Sara habrææ uxore appellati: vnde legitimos se omnium mortalium solos divinæ promissionis successores esse adhuc persuasum habent. Agricultura quidam vacabant & rei pecuariæ, maior autem pars militiæ: & ob id ab Heraclio ad Persicum bellum stipendio conducti, quum se ab illo post

con-

consequutam victoriam fraudari cognouissent, ira & ignominia accensi Sarraceni Mahometo duce & monitore in Syriam secedentes Damascum occupabant, ubi copijs cōmeatu aucti Ægyptum perebāt, qua subacta Persidem, postea Antiochiam, & hinc Hierosolimā: adeò potentia & fama indies eorum res crescebāt, adeò indies augmenabantur, ut nihil amplius ipsis resistere posse timeretur: quum Turcæ fera & crudelis Scythica gens ex Caspijs montibus à finitimis pulsi iam per Caucasæas portas in minorem Asiam primò, postea in Armeniam, Mediam, ac Persidem descendentes, vi & armis omnia sibi subiugarent. Sarraceni igitur his utpote Imperij fines defensori obuiam processerant, sed quia ipsis impares erant in breui ad eam desperationem adducti sunt, ut Mahometi fide ab his recepta passi sint eos in Perside secum regnare: ut ne scias vtra gens maiorem fecerit iacturam, quæ tanto regno cesserit: an quæ eam sibi pestem inculcati passa sit regnandi cupiditate: vnius itaque fidei vinculum ita vtranque gen-

*Rerū Sar-
racenorū
incrementa
14.*

*Turcæ
qualis gē-
vnde
progressa
Turcæ
Sarrace-
ni in vna
confluxi.*

*Militia
Turcarū
ex quib⁹
constet.*

*Bassa ex-
ercit⁹ Tur-
carum du-
ces.*

*Aconizie
milites fa-
tales.*

*Charippi
equites il-
lustres.*

gentem copulauit, vt Sarraceni pro
Turcis, & contra Turcæ pro Sarrace-
nis indiscreta appellatione aliquan-
diu vocati sint. Nunc vt video Tur-
carum nomen inualuit, altero aboli-
to. Non vnum apud hos equitū ge-
nus in vsu. Sunt Thimarcini, qui li-
pēdij interpretantur, ad octoginta
milie: hi vicos, villas, castella, vt quis
que meritis est, Regis indulgentia
possidet stipendij loco, præstōq; sunt
Sensacho, duci videlicet eius provin-
cie, cui attributi sunt. In duos hodie
diuisi sunt exercitus, Asiaticū & Eu-
ropeum, ductū inde maiorū ducum
militaturi, quorum hic Asia, ille Eu-
ropæ præsidet. Hos Bassas genti
lingua appellant. Sunt & Aconi-
zie fatales dicti, hi sine stipendio
militant, semperque agmen præco-
dunt prædabundi, quintam præda
partem regi debēt, manubiarum no-
mine: sunt hi circiter quadraginta
millia. Abijit tertiū genus in Charip-
pos, Spahiglanos, & Soluphtatos,
præstantissimi horū Charippi eque-
stris dignitatis illustres, & circa Re-
gē frequentes ostingēti numero et
Scythis Persisq; neq; alio genere ho-

alios lecti in conspectu regis insigni-
 er, quū opus est, dimicant. Sphai &
 Soluphtari sunt, qui ab initio ad tur- *Sphai & Soluphtari*
 pem usum, pueri adhuc, apud Regē *ri Regij*
 iocēre, mox adulti Regis indulgentia *stipato-*
 vxorē ducunt, auctiq; dote coniugis *res.*
 & stipēdio plurimū oratorū vtuntur
 officio, Regis latus dextra leuaq; sti-
 pantes inter eundem. Ad præfectu-
 rum & cæteras dignitates ex hoc ferē
 ordine legūtur, Mille sunt & trecēti *Peditum*
 numero. Triplex in peditib' ordo. Ia *turcarū*
 nazari hi impuberes adhuc ex toto *triplex*
 Imperio leguntur à conquisitoribus *ordo.*
 aliquandō militari disciplina instru-
 untur, sub magistro in publicis gym-
 nasijs, mox militiz ascripti amicion-
 tur breuiori veste, & pileo albo, ac
 sursum versus erecto: arma, scutum,
 ensis & arcus: hi castra muninnt, vr-
 bes oppugnant, suntq; ad viginti
 millia, & amplius. Secundi sunt ordi-
 nis Asappi, leuis armaturæ pedites,
 cæse, scuto, & longiore hasta instru-
 untur, rubro pileo à Lanizaris discre-
 ti: hostium equos in prælio confon-
 dunt: horum numerus ad belli ma-
 gitudinem accommodatur, minimū
 quadraginta millia, cū Rege proficis-
 cuntur

*Regius e-
xercitus
ducenta
milia.*

*Turcarū
in re mili-
tari peri-
tis.*

cuntur: his stipendium cum bello fi-
nitur: ex hoc instituto, Regius habet
exercitus ad ducēta armatorum mil-
lia. Cæterum peditum turba sine sti-
pendio voluntariorum, aut euocato-
rum, suntque his calones mixti, Li-
xx, fabri lignarij & qui pugnantis
necessaria ministrāt: sternūt vias, per
loca ardua & abrupta: pontes flumi-
nibus aut stagnis imponunt, aggre-
tes in hostes erigunt, cæteraque ad
expugnationes vrbiū vtilia expediūt
Comitantur castra Numularij Tra-
pezitæ: institores atque aliorum id ge-
nus hominum ingens colluio, ne
quid desit eorū, quæ humano vsui cō-
ducunt. Sed nihil est quod in eagen-
te magis mirari possis, quā celeritas
in agēdo, in periculis cōstantia, obser-
uatio imperij: ad minima delicta ca-
pite plectuntur: profunda & voraci-
sa tranant flumina, abruptos superāt
montes, iussi per æquā & iniqua e-
unt præcípites, non vitæ sed imperij
memores, peruigilij, inediaque, tolerā-
tissimi: nulla ibi seditio, null⁹ tumol-
tus: fremitu non clamore vruntur in
prælio, in castris noctu tā pertinax
silētiū, ut patiātur captiuos dilabi ne-
ce.

mult⁹ excitetur aliquis. Hi ex om-
ni mortaliū numero hodie legitime
militant, vt nemini mirum videri
possit, quid sit, quod res eorum tan-
tum ad hunc diem creuere, quantū
ducētesimo ab hinc anno nullius al-
terius gentis, possitque verē dici es-
se id genus hominū inuictū, nisi aut
lee aut, peste aliqua reterrima, aut
domestica discordia vincantur. Vesti-
tus quo milites vtūtur honestissimus
est, nihil indecentis, nihil in honesta-
tis omnino habens. In sellis ac fra-
gis nulla curiositas aut superfluitas
est. Armis indutus eorū nemo ince-
dit, nisi quū pugna instet, arma post
eos in sarcinis deferūtur. Vexillis nō
vtuntur, sed lanceis, ex quarum sum-
mitate quædam diuersicoloria fila de-
pendunt, per quæ singuli ducum à su-
is internosci valeant. Tympano ta-
men & fistulis ad convocandum cō-
dicandumque ad pugnam vtuntur.
Registrario, qui magnatū vnus est,
defuncto bello præsentari oīs exerci-
tus debet, tum vt qui, & quot bello
missi sint cognoscatur quum vt in il-
lorū locū alij scribātur. Pro militib⁹
in oībus cōgregationib⁹ & cōuiujs

*Soli Tur-
ce legiti-
mè mili-
tant.*

*Vexillis
non vtun-
tur Tur-
ce.*

*Tympano
& fistu-
lis etiam*

*Turce v-
tuntur.*

*Pro militib⁹
bus & co*

sis suis

Turce

orant.

orant,

orant sed multo magis pro commu-
 ni patriæ causa cæsis; felices beatos-
 que eos appellantes, quod non domi
 inter coniugū, filiorumq; lamentatio-
 nes obierūt, sed foris inter hostiū fre-
 mitus hastarumq; fragorem. Maio-
 rum suorum victorias describunt, de-
 scriptas cantant & extollunt: multū
 enim militum animos per hoc exci-
 tari existimant. Domus & cætera æ-
 dificia, sub quibus habitare solēt, de
 lignis & terra vulgo sunt, pauca de
 lapidibus, solorum magnatū domus
 balnea & deorum tēpla ex his vulgo
 cōstructa quāvis & plebeiōrū quidā
 locupletes aded sunt ut exercitum
 armare expedireq; integrum vovē
 possit: sed quia frugales sint, & om-
 nem sumprū devirent, humilitatē di-
 ligant: voluntariam hanc paupertē-
 tem, & rerum situm patienter ferūt.
 Ob hanc etiā causam picturas abij-
 ciunt, imaginū sculpturas sic abhor-
 rent, sic detestantur, ut Christianes,
 qui eis tantum delectemur idolatrias
 vocitēt, & in veritate esse concedant.
 Sigillis in literis siue regis aut cuius-
 cunque alterius fuerint nullis vrom-
 tur, nullis signis obmuniunt, fidem

*Maiores
 victorias
 Turce de
 cantant.
 Humili-
 ter Turce
 edificant*

*Christia-
 ni idola-
 tre à Tur-
 eis haben-
 tur. sigillis li-
 teras Tur-
 ce non ro-
 borant.*

ha-

habent statim ubi solum modo mit-
tentis nomen audierint aut scriben-
tis stylum inspexerint. Campanarum
usus apud eos nullus, nec etiā Chri-
stianos inter eos habitantes habere
ac vti permittunt. Pro pecunia aut ali-
qua alia re non ludunt, ludere reper-
tos ignominij multis & probris affi-
ciunt & prosequuntur. Ad sedēdum
scamnum, sedile aut aliud fulcimen-
tum nemo cuiuscunq; dignitatis co-
ditionisve existat requirit, sed decen-
tissima quadam & membrorum & ve-
stium cōpositione super terrā puero-
rā more recumbit. Mensa supra quā
vescuntur ut plurimum ē corio bubu-
lo parata est; aut cervino nō concin-
nato & adhuc hirsuto, rotunditatem
habens, quatuor vel quinque palmariū
latitudinis, circulos multos per cir-
curum insutos ferreos quibus cum
corrigiæ inductæ sunt, instar burse
clauditur, expāditur & portatur. Do-
mum, ecclesiam aut alium locum in
quo sedendum est: nisi discalceatus,
nemo intrat, quum inhonestum in-
decorumque valde habeatur, ut cal-
ceatus quis sedear, quare calceamen-
to quodā vtiuntur, quod facile & de-

*Sedibus
& scānis
Turca nō
vitiuntur.*

*Mesa Tur-
carum de
corio est.*

poni potest & recipi. Locus in quo
vel domi vel in ecclesijs sedetur ita
tus regentibus lanceis est, aut scitpeis:
habentur quoque interdum propter lo-
Vestimen- corum humiditatem, & immonditi-
sa Turca- tabulata. Vestimentis veniunt tam viri
tum fla- quam feminae satis largis & longis
xa. in anteriori parte apertis, quo homo-
stius corrupti naturae opus perfec-
re celareque possint. Multum e-
nim in egestionem cavetur, ne me-
ridiem versus, quo orantes se versa-
re solem faciem convertant. Multum o-
tiam ne ab homine quopiam conspu-
cti turpitudinem suam ostendant. Cor-
rupti etiam quemadmodum apud nos
mulieres mictururi: nam si stando
quispiam mingere pro stulto aut ha-
eretico ab omnibus haberetur. A vi-
no, quoniam peccati & omnis immunda-
tioni seminatio sit, ex lege abstinent,
vina tamen comedunt, & mustum
potant. Abstinent se quoque a carne
& sanguine suillo, necnon ab omni
morticino, reliquis comestibilibus
cunctis vescentes. Diem Veneris ab
omni labore feriatu tanto studio &
religione colunt, quanta nos domi-
nicam, aut quanta Iudaei sabbatum.

In singulis ciuitatibus ecclesia vna
 principalis est, in qua eo die post me-
 diem conueniunt omnes, atq; ora-
 tione solenniter peracta, prædicatio
 fit. Vnum Deum cōfitentur, qui nullū
 ali vel similem habeat, vel æqualē,
 cuius propheta fidelis Mahometus
 fit. Quinquies in die Sarraceni oēs
 iure tenentur, faciebus ad meridiē
 versis, & hoc antequā faciant, per-
 fectissimam corporis mundiciam ha-
 bere, culam, veretrum, manus, bra-
 chia, os, aures, nares, oculos, capil-
 la, ad vltimum pedes etiam decen-
 tissime lauare, præsertim post coi-
 tum & egestionem, nisi ægrotave-
 rint, vel in itinere fuerint. Si verò a-
 qua eis ad hoc desit, quod tamē con-
 tingere raro aut vix potest q̃ in om-
 nibus ciuitatibus cōtinua balnea ad-
 hæ habeātur, puluere mūdæ & recē
 i terre perficiunt: ante ablutionem
 hæc, pollutos quacunque pollutio-
 ne loqui secum, aut se etiam videre:
 quantum possibile est permittit ne-
 minem. In quolibet anno mensem
 integrum & hebdomadam strictissi-
 me ieiunant, interdictū nec comeden-
 da, nec bibentes quicquā: nec etiā se

Quinquies in die orare Turci se tenentur meridiem versus.
Loti corpore.

Continua in omnibus ciuitatibus balnea.

Ieiunia Turcarū.

*Pascha
Turcarū.*

*Domus
Dei in Me-
cha.*

*Sarraceni
ad sectam
suam co-
gunt ne-
minem.*

*Sacerdo-
tes Tur-
carum.*

mulieribus commiscentes: post Sa-
lis autem occasum ad vsq; sequenti
diei exortum cibis, potibus, ac vee-
ri ad placitum indulgent. In fine iei-
nij & postea iterum sexagesimo die
Pascha celebrant, in memoriam Arie-
tis Abrahæ ostensi in sacrificium filij
loco: noctisq; cuiusdam in qua Al-
coranum de cælo datum existimant.
Semel quotannis etiam ad domum
Dei, quæ in Mecha est ire Sarraceni
omnes debent, tum propter profes-
sionem suæ recognitionis, tum an-
nuos honores Mahometo persoluen-
dos, cuius sepulchrum ibi observa-
tur. Religionem seu sectam suam ab
negare Sarraceni meminem cogūt,
nec istud alicubi persuadere conan-
tur: quamvis Alcoranus præcipiat,
ut aduersarios prophetasq; eorundē
perdant, & omnibus modis perse-
quantur: unde fit ut in Turcia omni-
um sectarum gentes habitent, & quæ
q;que, ut solet, suo Deo sacra faciat. Sa-
cerdotes præterea eorum à commu-
ni populo nō multum differūt, nec à
priuatis ædibus ecclesiæ. Alcoranū
scire sufficit & quæ ad orationē cul-
tūq; legis pertinet: meditationibus,

literarumq; studiis minime vacant.
 nō enim ecclesiarum aut animarum
 aliqua cura occupati sunt, sacramen-
 ta nulla habent, reliquiarum, sacro-
 rumq; vasorum, & altarium nulla ob-
 servatio, sed vxoribus, liberis, ac ex-
 teræ familiæ inter, agriculturæ, mer-
 caturæ, venationi, & similibus stu-
 diis, quibus victus quæritur & vita
 sustentatur, quemadmodum laici ex-
 teriq; incumbunt: nihil est ipsis fa-
 cere illicitum, nihil prohibitum, à
 servitute, ab exactionibus immu-
 nes sunt, honoris plurimum ab omni-
 bus percipiunt, ut qui legis extemo-
 nias sciant, ecclesijs præsideant, & al-
 ios docere possint. Gymnasia multa
 & magna habent, in quibus civiles
 leges à Regibus latæ pro regni admi-
 nistratione defensioneq; plurimi do-
 centur, quorum dein quidam eccle-
 siasticis, quidam secularibus officijs
 præficiuntur. Sunt etiam in ea secta
 multi & varij religiosi, quorum qui-
 dam in memoribus & solitudinibus
 vitam villatim ducentes hominum
 commercia effugiunt, quidā in civi-
 tatibus hospitalitatē exercētes pere-
 grinos pauperes ad hospitia saluē res-

Religio-
 rum Tur-
 canum fa-
 milie.

*iustitia
Sarrace-
norum.
Adultero
vñ pena*

*3m pu-
na.*

cipiunt, si non habeant quo reficere possint: ex mendicitate enim & ipsi vivunt: alij per ciuitates vagantes, & vtribus quibusdam bonam atque semper recentem aquam portant, quam cuique petenti bibendam libere offerunt, pro quo pietatis officio, si quid ipsis porrigitur accipiunt, capiunt nihil, tantam religionis ostentationem in dictis & factis, in moribus & gestu præ se ferentes, ut non homines sed angeli credi possint, signum quoddam quisque gerit per quod cuius professionis sit intemisci habet. Iustitiæ Sarraceni seu Turcz extractores strenuissimi sunt, qui hominis sanguinem fuderit pena na semper plectitur. In adulterio deprehensus cum adultera absque misericordia, absque mora lapidatur. Est etiā fornicarijs sua pena expressa, octingentos flagelli ictus seu verbera tolerare debet, qui præuērit fuerit. Fur prima & secunda vice deprehensus rotidē ictibus flagellatur: tertia manu truncatur, quarta, pede. Qui damnatum alicui infert, precio æstimatum satisfacere compellitur. In possessionibus repetūdis ut petentibus com-

comproberetur, lege sancitum, utq; ne-
garot iuramento sese expurger. Te-
stes nullos nisi valde idoneas proba-
tusque personas, & quibus sine iura-
mento credi possit admittunt. Inquisi-
tores per regionem multi constituti,
sunt; qui orationum ad quas tenen-
tur, negligentes indagatos talibus
quidem adficiunt ignominijs: tabu-
lam vnam cum plumbis candidis vulpi-
nis illorum collis appendunt, & hinc
inde per totam ciuitatem trahentes
non dimittunt donec se certa pecunia
absoluat. Extra matrimonium nemi-
ni, qui ad procreandam aetatem iam per-
uenerit, vitā agere licet. Vxores aut
docere legitimas quatuor possunt, &
deptis matribus & sororibus quascun-
que volūt, nulla sanguinis habita ra-
tione illegitimas verò quotquot pla-
cuerint, & enutriti valeant. Filij tā ex
his, quā ex illis suscepti haeredes im-
patri bonis aequaliter habentur. Hoc
tamen seruato, quod dux filix filio
vno coaquantur. Coniuges duas
aut plures non in vna domo, nec e-
nam in vna ciuitate habent, ob in-
ges contentiones earum, atque in-
quietudines, sed in singulis ciuitari-

liber II.
199
Tunc
liber II.
199
Tunc
liber II.
199
Tunc

Vxores
Turcas
quatuor
ducunt.

*Repudiū
apud Tur-
cos.*

*Mulierū
Sarrace-
norū ve-
stium.*

bns singulas. Libertatem viri cap-
tio repudiandi habent, reitio item re-
cipiendi. Repudiata vendi à quo viri
suscipiantur, si lubet, permanere pos-
sunt. Hæ Investiti honestissime sunt.
In capite mitris utuntur velis ipsi
superpositis, ita, ut decenter hac in-
uoluit; una veli extremitas à dextra
aut sinistra capitis parte dependeat,
qua, si domum exire, vel in domo in
vitorum conspectum prodire de-
beant, sine mora totam faciem præ-
ter oculos velare possint. Nunquam
audet femina Sarraceni ubi virorū
congregatio est apparere. Fo-
rum adire, vendere aliquid aut eme-
re omnino feminis illicitum. In ec-
clesia maiori locum à viris longe
remotum habent, & adeò oclusum,
ut nemo introspicere possit, nec alio
quo modo intrare. Quem tamen nō
omnes, sed magnatum solum vro-
res, & nunquam alias quàm die ve-
neris ad vnicam orationis meridia-
næ horam, quæ apud eos, ut dictū est,
solēnis est, intrare debet. Collocutio
viri & mulieris in publico adeò ra-
ra est, adeò præter consuetudinem
ut si inter eos per annum integrum

motarent, semel vix videre posses.
 Virum apud mulierem in apetro se-
 dere, aut equitate cum aliqua pro mō-
 stro duceretur. Cōiugati mutuo, alijs
 videntibus, nunquam lascivient, nū-
 quam risantur, quū nec viri erga mu-
 lieres gravitatem, nunquam renū-
 tant, nec mulieres erga viros reuerē-
 tiam. Magni domini, qui apud suas
 perpetuo esse non possunt, ad earum
 custodiam deputatos Eunuchos ha-
 bent, qui tanta custodia illas obser-
 vant, & tuerentur, ut præter maritum
 impossibile vili viro sit eas alloqui
 posse, impossibile ipsas posse præuari-
 cari. Postremū Mahometo, legibus-
 que ipsius fidei tantum Sarraceni
 tribuunt, ut illas seruantibus eternā
 beatitudinem certissimè promittant:
 Paradisum videlicet deliciarum hor-
 tum dulcibus & amoenissimis aquis
 quaque versum irriguum sub puro
 & temperato cœlo constitutum, in
 quo quicquid velint habituri sint:
 omnium ferculorū genera ad satura-
 tatem, serica atque purpurea indu-
 menta, adolescentulæ ad nutum spe-
 ciosas, cum auris argentiq; vasis, An-
 gelos pincernarum thore in aureis

Eunuchi
 mulieri-
 bus depu-
 tati.

lac, in argenteis vina rubea vberim
 propinantes ministros. Contra non
 seruantes infernum comminantes
 interitumque sempiternum. Hoc e-
 uam credunt, quod quantiscunque
 quis criminibus obnoxius, si morien-
 tus tantum Deo credat. & Mahome-
 to, saluus fiat.

De Christianis, eorumque

origines & ritibus.

*Cause na-
 tunitatis
 Christi.*

Christus Iesus Dei patris omni-
 potentis verus & æternus fili-
 us, secunda in sancta indiuidua &
 quali perpetua trinitate persona, in-
 comprehensibili & à seculo abscun-
 dito consilio, atq; mysterio aucto ob
 hinc millesimo quingentesimo vi-
 gesimo, ut miseros, & infelices homi-
 nes in primis parentibus Adā, & Eua
 per inobedientiæ peccatum cheu la-
 pso, & ob id multis seculis cœlesti
 patria exclusos erigeret, eoque reduc-
 ret: ac detrusorum spirituum verustio-
 rem ruinā, ad quam supplendam pri-
 cipue creati fueramus, aliquando in
 cœlo resarciret: Sancti spiritus coo-
 peratione in Iudæa à virgine Maria

de progenie David homo cōcopens, *Maria*
 & natus est. Tricesimo vitæ suæ an- *virgo*
 no vsq; tricesimum quartum: quo ex *Christi*
 Iudæorū inuidia cruce affixus periit. *matro*
 Iudæam omnem percurrent, Iudæos
 primum; deinde alias gentes ab anti-
 qua Mosaica lege, ad idolorum pro-
 fana cultura ad nouam suam instituta-
 tionem adhortatus est, Sequaces *Christi se*
 quotquot habere potuit discipulos *quaces dē*
 appellauit. Ex quibus duodecim se- *scripsi vo*
 lectioribus post mortem suam, cum cati-
 (ut prædixerat) iterum viuis appa-
 ruerit, commisit: ut apostolorum
 sue legatorum nomine, in orbem v-
 niuersum irent: & quæcunq; ab eo
 didicissent vidissentq; creature omni
 prædicarent. Symō Petrus, cui eccle- *Petrus ec*
 siæ suæ regimen principatumq; diu *clesiæ*
 antea post se suscipiendū tradiderat, *Christia-*
 num post sancti spiritus præceptio- *ne prin-*
 nem alij ad alias terræ oras, ut sortiti *ceps.*
 & iussi fuerant, ad prædicandum di- *Antio-*
 uersissent, primum Antiochiam ve- *chia pri-*
 nit, ibique ecclesiæ cathedram pri- *ma eccle-*
 mariam constituens, cum alijs apo- *sia sedes.*
 stolis, qui sæpius ad eū venerant cō- *a Christo*
 aliū celebravit: in quo inter cetera *christiani*
 Christianos à Christo deinceps dici *appellari.*

decerem, qui illius dogma ortho-
 xamque pietatem amplexi tueren-
 tur. Romam deinde sede primaria
 translata, pro maximo ipse, & succes-
 sores sui semper habuere negotio, in
 dem & incultam adhuc Christi sui
 sectam, eamque profectos aliquo bo-
 no ordine, & gubernatione ex Mosai-
 ca lege, quâ Christus nō soluere, sed
 adimplere venisset, ex politijs Roma-
 ndrum, Græcorū, Ægyptiorum, alia-
 rumque gentium sacris & profanis
 ritibus, legibus, moribus: ex saluber-
 sima imprimis Christi Iesu doctri-
 na, & sancti spiritus inspiratione cul-
 flores facere. Rem aggressi, quemad-
 modum non solum apud Hebræos,
 sed alias etiam gentes diuisos vide-
 rint homines in sacros & profanos,
 & tam his quàm illis pulcherrima
 ordinatione, suos gradus, suas dig-
 nitates. Esse monarcham orbis uni-
 uersi tunc Romanum Imperatorem,
 esse consules, esse patritios, qui & se-
 natores ad arbitrium quorum om-
 nia ordinarentur, esse per terram re-
 ges multos, duces, comites, præsi-
 des, præfectos, suffectos, tribunos mi-
 litū, tribunos plebis, prætores, primi-
 plos,

pylos, centuriones, decuriones, qua-
 terniones, duumviros, quæstores, æ-
 diles, ianitores, scribas, lectores, &
 privatos homines vtriusq; sex⁹ mul-
 tos. In deorum verò templis Re. *Hebræo-*
 gem sacrificulum esse, archisflamines, *rum cini-*
 protosflamines, flamines, sacerdo- *litat.*
 res, pari ordine apud Hebræos in sa-
 cris summum pontificem esse, mino-
 res sacerdotes, leuitas, nathaneos, lu-
 minum extinctores, exorcistas, iani-
 tores siue edituos, & cantores. Apud
 Græcos chiliarchos, hecatontar- *Græcorū*
 chos, penthacōtarchos, decarchos. *admini-*
 pētharchos. Esse præter eos quoque *stratio.*
 tam apud hos, quàm illos diuersos
 & virorum & mulierū religiosos cō-
 uentus multos, Saduceos Essæos,
 Phariseos apud Hebræos: Salios, dia- *Ro. ponti.*
 les, vestales apud Romanos. Cōsen- *Papa vo-*
 sere sanctissimi apostoli omnes, vt *casus.*
 Petrus & qui ei in Romana sede suc-
 cederent, imperpetuū Papa tanquā
 pater patrum, vniuersalis, apostoli-
 cus, sanctissimus, & summus pon-
 tifex diceretur. Ecclesiæ catholicæ
 Romæ tanquā monarcha Roma. *Quatuor*
 nus Imperator, orbi vniuerso præsi- *patrarch-*
 deret. Cōsules quorū semp duo erāt *cha.*

Primates
Archiepi-
scopi.

Episcopi.
Coëpisco-
pi.

Præpositi
Archipres-
byteri.

Cancella-
rij.

Archidia-
coni.

Decani.
Presbyte-
ri.

Diaconi.
Subdia-
coni.

Exorcistæ
Hostiarij
Lectores.

Acolythi
Clericorū
in eccle-
sia digni-
tates.

æquarent in ecclesia patriarchæ qua-
tuor. Constantinopolitanus, Antio-
chenus, Alexandrinus, & Hierosoly-
mitanus, senatores Cardinales expri-
merent. Reges qui tribus ducibus.
Primatas tribus archiepiscopis im-
perantes designarent, archiepiscopi
seu Metropolitanæ ducibus compara-
rentur, quod velut illi pluribus Co-
mitibus, sic ipsi episcopis mandaret.
Episcopi Comitum similitudinem ex-
primerent. Coëpiscopi siue episcopo-
rum vicarij præsides, præfectos præ-
positi. Tribunos militum archipres-
byteri redderent. Tribunos plebis
cancellarij, prætores archidiaconi.
Cæturiones decani. Decuriones pres-
byteri parochi. Aduocatos Sacerdo-
tes alij. Aediles diaconi. Quaternio-
nes subdiaconi. Duūuiros exorcistæ,
Questores hostiarij, aulae ianitores,
lectores, cætores, siue poëtas. Acoly-
thi scriptores aut exroferarios præ-
sentarent. Eos omnes communi
appellatione clericos, à cleros, id
est, sortè, qua ex populo primum
in Dei sortem eligebantur, vocati
voluere. Septem tamen, quos ad-
huc Romanus pontifex solenniter

laci.

sacrificiis secum in altari haber, cæ-
 teris nominatores esset. Episcopos
 scilicet presbyteros, diaconos, subdia-
 conos, acolythos, cantores, quibus
 singulis in ecclesia, habitum atque
 dignitatem attribueret. Episcopis *Quid Epi-*
 clericos alios ordinarere, virgines ve- *scopis con-*
 lare, & benedicere, pontifices con- *cessum.*
 secrare, manus imponere, confir-
 mare, basilicas Deo dedicare, de-
 ponendos ab officio, sacerdotes
 deponere & regradari, synodos ce-
 lebrare, chrisma conficere, vestes
 & vasa sacrare, & alia quæ etiam mi-
 noribus sacerdotibus communia,
 ut catechizare, baptizare, sacramen-
 tum altaris conficere, alijs commu-
 nicare, à peccatis poenitentes absolue-
 re cõtumaces arcius irretire, euânge- *Sacerdo-*
 lium annunciare, Caput in apice, *tum qua-*
 quatuor digitorum latitudine, in ro- *lis vita et*
 tundem more Nazæorum radere, *habuit.*
 & neque comas neque barbam nu-
 trare, perpetuò castos esse, sacerdoti-
 bus omnibus præcipere. Victum his
 solum ex primitiis, decimis & obla-
 tionibus esse, secularibus curis ne-
 gotijsque omnino vacare, honeste
 vestiri, incedere, & conuersari: soli
 Deo

*Christia-
norum re-
ligiosi con-
uentus.*

Deo & ecclesie deferuire, lectioni sa-
cræ sedulo intumbere, ut omnia que
Christianæ religionis sunt, in quib⁹
alios instituere obligantur, ipsi perfe-
ctè norint. Religiosi conuentus tam
virorum quàm mulierum sunt Be-
nedictini, Prædicatores, Franciscani,
Augustiniani, Bernardini, Antonia-
ni, Ioannitæ, Cartusiani, Præmonstra-
tenses, Carmelitæ, Cistercienses, in-
numerique alij, quibus omnibus ex
regula, quàm sibi priusquam quicq; præ-
scripsere, certus habitus, terraque vi-
uendi ratio est, continentiam, pau-
pertatem atq; obedientiam perpetu-
am professi, ut plurimum, vitam soli-
tariam agunt, quare monachi, id est,
solitarij appellantur, quidam abbates,
quidam præpositos, aut priores sibi
præficiunt, Episcopis aut Romano
tantummodo pontifici subsum. Cy-
cillo quamuis non vnius coloris fe-
rè vtuntur omnes, & carnibus absti-
nent. Episcopis sacrificaturis sacra-
tas vestes ex Mosæica lege desum-
ptas ob perfectionē eorū quindecim
numero esse, Sandalia, amictū, albā,
talarem, cingulum, stolam, manipu-
lā, tunicam, hyacinthinā, dalmati-
cam,

*Monachi
solitarij.*

*Quinde-
cim sacra-
episcopo-
rū vestes.*

eam, chirothecas, annulum, castulā,
 sudariolū, pallium, mitrā, pedum, &
 iuxta altare, in quo sederet, cathedra.
 Equibus novem quoque minoribus
 sacerdotibus communes esse volue- *nonē pri*
 re, amictū, albam, talarem, cingulum *natorum*
 stolam, manipulum, castulam. Ro- *sacerdo-*
 mano pontifici præter eas ex Constā *tū vestes,*
 tini magni largitione, omnia Roma-
 ni Imperatoris insignia permitta, tu- *Romani*
 nica coccinea, purpurea chlamys, sce *pontificis*
 ptrum, diadema fastigiarum, qui- *vestes.*
 bus in magna festiuitatib⁹ in sacra-
 tio ritē indutam rem diuinam factu-
 rum ad altare stipatum procedere,
 presbytero à dextro, diacono à sini-
 stro lateribus: subdiacono cum libro
 clauso exroferarijsq; duobus, & v-
 no eū thuribulo suffumigāte præce-
 dentibus, eo peruentum mitrā depo-
 nere, atq; in imis gradib⁹ peccatorū
 publicam confessionem cum comi-
 nibus dicere; ascenso postmodū altari
 codicē in cornu aræ sinistro iacen-
 tem aperiri, deosculari, & missę sacri-
 ficiū suis cæremonijs perficere, *Septies*
 Subdiaconum epistolam, Diaconum *per diem*
 euangelii legere. Septies per singu- *orare sa-*
 los dies Deum laudare, orareq; præ- *cerdotes.*
 scri-

*Nota se-
ptem ca-
nonica.*

*Orationes
quis ordi-
nauit.*

*Alterna-
tim can-
tare.*

Scriptis orationibus, tam maioribus
quā minoribus sacerdotibus præce-
pere, creiter vesperū vespertas, sub no-
ctis crepusculo completorium, marta-
tino tempore matutinas, primam, ter-
tiam, sextam, nonam, prima, tertia,
sexta, nona dici horis. & hoc, si fieri
possit in ecclesia ante altare humili-
ter orientem versus. Oratio domini-
ca, symbolumque Apostolorum, quæ
admodum adhuc hodie à vulgo, ab
initio tantum dicebantur. Beatus
Hieronymus Damasi papæ impulsu,
psalmos per ferias digessit, & ho-
ris singulis proprios deputauit. No-
cturnis die sacro nouē: nō sacro, duo
decim. Laudibus matutinis quinque,
Vesperis quinque, cæteris omnibus
treis. Euāgelia, epistolas, aliāque, quas
ex veteri ac nouo instrumēto adhuc
leguntur, præter cantum, pro maiori
parte ordinauit. Damasus antiphona-
nas, quas Ambrosius mediolanensis
episcopus cōscripsit, diuiso psallēti-
um choro alternatim canrare insti-
tuit, & singulis versum gloria patri,
&c. adiecit. Lectiones & Hymnos,
qui horis singulis præmittuntur con-
cilia Tolletanum, & Agathonense ap-
pro-

probauere. Orationes, gradualia, tractus, alleluja, offertoria, communionis in missa, Antiphonas, versiculos, tropos aliaque quæ tam in nocturno quam diurno officio cantantur, legunturque ad decorem, & laudē dei Gregorius, Gelasius, Ambrosius & plerique alij sancti patres non vno, verum diuersis temporibus addidē.

Missæ (sic appellant sacrificium) à le- *Missæ of-*
ctione primum, eo simplici apparatu *ficij appa-*
tenoreq; , quo adhuc sancto paschæ *ratus.*

sabbato sit, celebrabatur. Celestinus Papa introitum addidit. Thelesphorus Gloria in excelsis, Hymnum & in terrā Hylarius Pictaniensis cōposuit. Symachus cantari instituit. Salutationes, quæ per Dominum vobiscum septies in ea sunt, ex libro Ruth transumptæ, Clemens & Anacletus interposuere. Gelasius cætera ad offertorium vsque ordine quo peraguntur ordinauit, præter sequētiās, quas Nicolaus, & symbolum, quod Damasus ex Constantinopolitana synodo immiscuere. Prædicatio, quæ ex suggesto diebus festis à sacerdote aut diacono ad populum fit Nec- *Sermo*
mix aut Esdræ exemplo inoleuit ma- *quare in*
missa sua

gis

gis quam instituta est. Monebantur
in hac ab initio quum omnes in mis-
sa presentes ex precepto commu-
nicarent, ad mutuam concordiam,
qui odio infectabantur, ut mundi non
polluti vitijs, sacramentum altaris
perciperent, ratione cuius publi-
ca peccatorum confessione adhuc
hodie ea concludi solet, veteris ac
nouæ legis instrumenta, decem dei
precepta, duodecim fidei articuli, se-
ptem ecclesiæ sacramenta, sanctorum
vitæ & martyria, dies sacri, doctrinæ,
virtutes & vitia: & quæcunque alia,
quæ Christiano homini cognito ne-
cessaria sunt, edocentur. Offertori-
um Gregorius apposuit. Leo præfa-
tiones. Maiorem & minorem cano-
nes Gelasius. Sanctus, beatus Sixtus,
Pater noster ex Matthæi euangelio
Gregorius. Martialis beati Petri dis-
cipulus benedictionem dare episco-
pos, pacem minores sacerdotes In-
nocentius instituit, Agnus dei Sergi-
us adiunxit. Gregorius communio-
nem. Conclusionem per Ite missa,
per benedicamus domino, & Deo
gratias, Leo adiunxit. Duodecim fi-
dei articuli, quos quemlibet nedum
con-

*De quib⁹
sermo
pat.*

*Offertoriū
Præfatio.
Canon v-
serque.
Oratio do-
minica.
Agnus
Dei.*

*Duode-
cim fidei
articuli.*

constantissime confiteri, verumetiam credere beati Apostoli mandauere, tales recensentur. Primus vnum Deum & trinum esse patrem. omnipotentem cœli terreque factorem. Secundus Iesum Christum filium eius vnigenitum, dominum nostrum. Tertius eundem de spiritu sancto conceptum, ex Maria virgine natum, Quartus sub Pontio Pilato passum, crucifixum, mortuum, atque sepultum. Quintus ad inferna descendisse, rursus à mortuis tertia die resurrexisse. Sextus ad cœlos ascendisse, sedere ad dexteram Dei patris omnipotentis. Septimus venturum rursus cum gloria, iudicatum viuos & mortuos. Octauus spiritum sanctum esse. Nonus sanctam ecclesiam catholicam. Decimus sanctorum communionē, remissionem peccatorum. Vndecimus carnis resurrectionem. Duodecimus æternam post obitum in alio orbe vitam. Decem præcepta, quæ *Dei præcepta.* Deus digito suo conscripta per Moysen Israëlitico populo dederat, & nos obseruare voluere. Primum est, vnum Deum credere. Secundum, ipsius nomē vanè non assumere. Tertium
fab.

sabbata sanctificare. Quartum, parentes & naturam maiores honorare. Quintum, non occidere. Sextum non mechari. Septimum non furari. Octauum, falsum non attestari. Nonum, rei alienae non inhiare. Decimum alteri nuptiam neque rem concupiscere. Septimum. ecclesiae sacramenta, quae in posterioribus quinque fidei articulis includuntur, & credi à nobis sancti patres precepere. Primum, baptismus est, hoc ex canonica sanctione, nisi maxima necessitas citius depoposcisset, olim non nisi in fide prius optime instructus & approbatus catecuminis per examina vel inquisitiones septem, quae septem certis per quadragesimae ieiunium diebus fiebant, sacris paschae & pentecostes sabbatis, quibus consecrari in parochijs omnibus solet dabatur. Quoniam verò praeter ceteris ad aeternam salutem id apprimè necessarium est: ne quis eo orbarus ex vita hac abscedat: statuere, ut nato mox infante, patrini huic tamquam testes, aut fidei iussores, rogentur, à quibus ante ecclesiae fores staturus, à sacerdote ad hoc accersito priusquam sacro fonte immergatur quæ-
rere.

Septem ec-

clesiae sa-

cramenta.

Baptismus

Primum.

Septies

baptizant

di olim e-

xamina-

bantur.

retetur, an Sathani pōpisq; eius om-
nibus abrenunciauerit, an fidei Chri-
stianæ articulos omnes firmiter cre-
dat. Patrinis pro eo affirmantibus,
sacerdos ter in faciem illi insufflans,
exorcizat, catechizatq;e. Septem po-
steà cum eo per ordinē facit, benedi-
ctum. (al ori illius primo immittit.
Secundo oculos, aures, nares, terra
suo spūto madefacta illinit. Tertio
nomen, quod postea vocetur impo-
nens, in pectore & dorso oleo sancto
in crucis formam consignat. Quarto
baptismo ter sanctę trinitatis nomi-
ne, patris & filij & spiritus sancti: quo
etiam alia sacramenta omnia exhi-
bentur, immergit, aut in crucis for-
mam ter perfundit. Quinto pollice
sacro chrismate intincto frontem ip-
sus cruce notat. Sexto vestem eum
candidam induit. Septimo cande-
lam ardentem præbet. Iudæi antea
quàm baptizantur, ex Agathonensi
concilio menses novem catecumini
in fide instruuntur, diesq; quadragin-
ta ieiunare debet, divitijs se suis om-
nibus abdicare, servos manumitte-
re: filios si quos Mosaica lege cir-
cunciderint, à se procul repellere.
Nemi-

*Septē cir-
ca bap-
tizandos.*

*Tam grā-
tate In-
dei cur
baptizen-
tur.*

*Confirmatio
secundu
m sacra
mentum.*

*Tertiu
m sa
cramen
tum sacer
ordo.*

Nemini ob id mirandū, si tā grauat
gens illa baptismo admoueat. Cō
firmatio, secundum sacramentum ab
Episcopo solum in ecclesia, ante al
tare adultis, & si fieri possit, ieiunij,
tali quidem ritu largitur. Confirmā
di cum singulis patrinis omnes ad
sunt. Episcopus dicta super omnes
vna ratione singulorum frontes hu
mectato chrismate pollice, crucis for
ma in patris & filij & spiritus sancti
nomine consignat, alapam que ma
xillæ sinistræ in suscepti sacramenti
memoriam, ne repetant, incutit. Pa
trini ne recens vnctio defluat, aut
per incuriam abstergetur, mox præ
parata ad hoc fascia frontem obli
gant, quam non nisi septimo die de
ponere fas ducunt: tantum hic sacra
mento sancti patres concessere, ut
nomen in baptismo impositum,
si displiceat, in huius perceptione ab
Episcopo in aliud mutari possit. Ter
tium sacramentum est sacer ordo
similiter ab Episcopo solum in pri
ma ecclesia in Decembri tantum,
nunc constitutis sex anni temporibus,
puta singulis quatuor ieiunio
rum, eam ob causam institutorum,

lab.

sabbatis. Sabbato, quod sicientes di-
 citur, & sacro sancti paschæ sabbato
 confectur; manibus solummodo. &
 quorundam vitæ conditio, corporum ha-
 bitudo, animorum qualitas, satis co-
 gnita perspectaque sit. Septem, secun- *septē cle-*
 dam quosdam, novem enumeran- *ricorum*
 tur, in quibus singulis characterem *ordines.*
 specialem susipientis animæ impri-
 mi; & eum hominem factum docti-
 cepe esse, ciodi sancti patres volueret
 bi psaltes sunt, hostiarii, lectores, ex-
 ore istæ, acolythi, subdiaconi, diaco-
 ni, presbyteri, episcopi, unum tamen
 sacramentum, non plura, ratione fi-
 nalis officij quod est dominicum
 corpus consecrare censetur. Singu-
 lis sua in ecclesia officia, insigniaque
 ex Tolerano concilio constituta. Ho-
 stiarijs sacerdotes tueri, aperire, & re- *Ordinib*
 cludere. clavis ob id eis in ordina- *officia*
 tione datur. Lectoribus veteris te- *insignia*
 stamenti sacrarumque historiarum *data.*
 legendi facultas, Codex tribuitur.
 Exorcistis obsessos malo demone
 homines adjuvare, in signum quo il-
 los compingitur, liber porrigitur. A-
 colythi candelabra, luminaria, &
 scotos ad aram disponere, & de-

portare. Candelabrum eis cum cereo, vrceoliq; vacui præstantur. Subdiaconis oblationes percipere, calicem, patinamq; attrahere, & ad sacrificium deferre. Vinum & aquam in vrceolis diaconis administrare, vacuus ea de re ipsis calix cū patina ab episcopo, vrceoli vino aquaq; pleni, & mappula ab archidiacono dantur. Diaconis Dei verbum gentibus prædicare, & sacerdotis in sacris ecclesiæ actibus deferuire committitur. Evangelij liber tribuitur, & stola in modum iugi altero tantummodo indus humero iniecta. Presbyteris dominicum corpus consecrare, pro peccatoribus orare, atque perinunctam poenitentiam Deo rursus conciliare potestas. Calix cum vino, patina cum hostia, stola super utrumque humerum, & castula insignia. Quid episcopo datum supra ad dictum. Dominica hic tantum die, horam circiter tertiam, infra missæ officium priusquam Euāgelio legatur, ordinatur. per manus & libri super caput positionem ab alijs episcopis, cōnumerato Metropolitano, tribuerebant. Episcopi in prima ecclesia ab alijs pres-

ad 111. 10

Episcopi
consecra-
tio.

episcopi à
presbyte-
ris olim
nihil dif-

ferebant.

presbyteris parum aut nihil differ-
bant, communi concilio ecclesie mo-
derabantur, antequam dissolutiones
vulgò audirentur, quibus unusquisque
se, non à Christo, sed à quo bap-
tizatus esset, hic Paulus, alius se Apolla-
nis, tertius Cephæ appellaret: pro
uniformitate, igitur conferenda, &
schisma vitandis, necessario de-
crevere sancti patres, ut cōmuni ap-
pellatione omnes qui baptizarentur
Christiani deinceps, à Christo dice-
rentur, utq; singulis provincijs, pro
primæ vel parvæ essent, unus aut
plures presbyteri probatores, episco-
pi nomine, præficerentur, qui non,
ut antea, suo nuntio, sed ecclesie Ro-
mæ sacrorumque conciliorum sta-
tutis ordinationibusque subditum
sibi & clerum & populum guber-
narent, instruerentque. Tunc pri-
mum piorum principum auxilio
permissoque regiones per totum
Christianum orbem in dioceses, di-
oceses in conventus seu capitula, capi-
tula in parochias divisæ, & pulcher-
rima illa ordinatio, qualis adhuc cer-
nitur tam in clero quàm populo fa-
cta, ut populus vicarius dato iure suo

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

in iure

corpus et
sanguis
Christi
quarta sa-
cramen-
tum.

Quarta
inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

inductio

parochus obediens, parochus decanus,
decanus episcopo, episcopus archie-
piscopo, archiepiscopus primati sub
ubi patriarcha, patriarcha sue patriar-
chis legato, legato papa, papa con-
silio, consilio Dei totum. Corporis et
sanguinis Christi saluberrimum sacra-
mentum sacerdos quisque hunc secun-
dam ecclesie ritus ordinatus con-
secrareque intendens, observare ver-
borum formam conficere, et ex munda
pane verum corpus, et vinum verum
sanguinem Iesu Christi prestare ipsi
met Christus dominus noster, nosque,
que passionis sue, die proximè pre-
cessit, cum discipulis celebravit, et in
memoriam sui ipsius celebrandum,
manducandumque perpetuo insti-
tuit, et consecravit. Magna fide et
idcirco, statim, et primo transmuta-
ri patet in corpus, vinum in sangui-
nem Christi, prout dicitur. Secundo
est quotidie fiat Christum, tamen
non augmentari. Tertio manduca-
tum in dies non minui. Quarto sacra-
mentum in partes, partes in se non
gram Christum in singulis ostanti-
minis particulis permanere. Quinto
ab homine malitioso manducatum

non cōtingant. Sexto flumentibus
malis morēm, ubi vitam æter-
nam conferre. Septimo manduca-
tum, non in manducantem, verū alius
cibus, sed manducantem in ipsū
conuerſi. Octavo manducatum il-
leſum in cœlum rapi. Nono tam
in exigua & modica panis aut vini
forma immenſum incomprehenſi-
bilēque Deū & hominem Chri-
ſtum cōprehendo. Decimo vnam
aqueidē Chriſti corpus in no-
mētoe multis in locis, multis ab
hominibus, & diuerſis ſub ſpecie
percipi. Undecimo mirata ſubſtan-
tiā panis in vetano Chriſto carnem,
vinū in ſanguine verum, mirata
decidentia panis & vini per manū
et non carnis aut ſanguinis aſſume-
nt. Duodecimo digne manducanti-
bus vilitates duodecim maximas,
quarū in his verſibus enumerantur,
ſubminiſtrare. Inflammat, memorat,
ſuſtinet, roborat, augeat. Hoſtia
ſpem purgat, deſicit, vitam dat, &c.
Conſirmat ſidem, ſoluit ſcandala
et remittit. Ultimo tam vult
quā deſunctis pro quibus & ſacer-
dote ſpecialim in ſacrificio offer-

*Eucharis-
tia com-
munis.*

corpus

genium

corpus

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

genium

etiam in sacrificio offertur muto mo-
do saluificum & utile esse. Eucharis-
tiam communionem propter illi-
ci, consecrabatur quidem ab exordio
Christianæ religionis; & adhuc, vs-
unt, apud schismaticos quosdā, tan-
ta magnitudinis vnus panis, qui à sa-
cerdote in septellam comminutus,
omnibus qui sacrificio aderant, com-
municari satisque esse posset, ex præ-
cepto namque olim Christiani de
eo quotidie communicabant: dein-
de dominicis tantum diebus. Sed

*Quo tem-
pore su-
mendum.* cum nec his etiam dignè obseruare-
tur, præceptū in anno ter vel ad mi-
nus semel; sacro videlicet paschalis
vaticii. ætempore, in omni que vitæ periculo

pro viatico; quo etiam nomine appel-
latur, Christianus homo quilibet sa-
ne rationis diligentiori qua vnquam
possit, & animæ & corporis sui ad
hoc præparatione percipiat. Mani-

*Matrimo-
nium Sacra* monium, quod est maris & femine
legitima coniunctio, iure naturali di-
mentum uino, gentium & civili inductum si-
guistum. cramentum quintum. Sancti patres
in Christiana plerare vovon, non
plura simul, publicum non clande-
stinum, in ecclesia vel eius fontibus

solenniter fieri præcepere, ita scilicet, ut sacerdos accersatur qui virum primo, deinde feminam inquirat. In matrimonium contrahendum utri-
que ne consentiant: quibus consen-
tientibus, quod maximè in eo neces-
sarium est ipse comprehensis ambo-
rum dextris eos in individuum sanctæ
que Trinitatis & unitatis nomine
patris & filij & spiritus sancti con-
iungens, iubet hortaturque, ut vna-
nim huius & mutui coniugij per-
petuo memores, viventes se mutuo
nunquam derelinquant, mutuo dili-
gant, mutuo deserviant, honorent
procreationi, non libidini studeant:
natos ex se. pueros honestè & dili-
genter educant: annulo postea eos
suharrati: & aqua benedicta aspersos,
porrecta stola in ecclesiam introdu-
cit, supplices ante altare, si prius be-
nedicti non sint, benedicit. Mulier
rubea vitta, & supra hanc candido ve-
lamine obvelatur, sine quo deinceps
in publicum prodire, aut viris affide-
re haud licitum. Duodecim esse, qui-
bus matrimonium contrahendū im-
pediri, contractum dirimi rursus vo-
luere. Personæ utpotè errorem, con-

*Matrimo-
nij iura.*

*Duode-
cim ma-
trimonio
obstacula.*

conditionem interpositam, cognationem, crimen apertum, sectæ disparitatem, violentiam, sacrum ordinem, ligamen, quo alij alter obstringitur, publicam honestatē, affinitatē, cōsundi impotentiam. Sextum ecclesiæ sacramentum. Pœnitentia est à Christo pro altera naufragij tabula datum, Christianus homo quilibet indubie credere debet in quatuor consistere. Pœnitentiam videlicet pœnitentiam, canonicam confessionē, absolutionē, satisfactionēque. Primo, nō leni, sed gravissima pœnitentia in animæ penetralibus super perditā, iterumque amissa illa per peccatum pœnitentia & innocentia, quā vel baptismo, vel superioris pœnitentia beneficio consequutus fuit dolere, & dolore siue pœnitentia se reconciliandum rursus Deo speret, omnia quibus sese innocentiam amisisse, indignationemque Dei in se concitasse cognoscit, sacerdoti prudenti, ore proprio humiliter verē loco Dei confiteatur, firmiterque credat, quod à Christo illi cœ suo in terris vicario potestatem concessam esse, ut se à peccatis confessis omnibus absol-

absolvere possit: Postremum pro sa-
tisfactione, & culpam remedio nō
gravare; verū alacriter obeat; quo-
quid facere iussus fuerit: indubita fi-
de credat absolutum esse se; quā-
mox à sacerdote absolutio debita
verborum forma pronūciata fuerit.
Vltimum sacramentum: Extrema vn-
ctio creditur; per oleum; quod ad
hunc usum ab episcopo in singulis
diocesis, annuo ritu, quinta feria,
quæ paschæ festum proximè præce-
dit; quemadmodum chrisma conse-
cratur à sacerdote v. Iacobi aposto-
li præcepto: & Felicis Papæ in so-
cietate beati Petri quant institutione mo-
nuit tantummodo adultis; atque
eant poscentibus præstare: Præscri-
pta verborum forma & crebra san-
ctorum inuocatione; ita corporis
membra inunguntur, quibus quia
quæ sensus; visus; auditus; gustus;
olfactus; tactus; maxime vigere de-
bet homo deliquisse existimatur; v. potē-
tior, oculi, aures, nares, manus, & pe-
des, quæ concedi, si digne percipia-
tur; nedum leuium delictorum om-
nimodā remissionē; verum quoq; aut
mox pristinam sanitatē; aut obitum

Satisfac-

tia. in

Absola-

tio. in

Vlt. sa-

cr. v. m.

dia ex-

trema.

Quæ cor-

poris mē-

bra inun-

gantur.

Extrema

unctionis

effectus.

matu-

*Qui dies
Christi-
nis sacri.*

*aduentus
domini.*

*temporis
dimissio.
circunci-
sio chri-
sti.*

*apipha-
nia dñi.
Purifica-
tio marie*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

*Annunti-
atio dñi.*

maturorem lenioremque sancti pa-
ter credi voluere. Festi dies quos
per annum ab ecclesia observari pre-
cepere, initium à Christi domini no-
stri aduentu, quem in Decembri-
postolus Petrus per hebdomadas in-
regras treis, & dimidiâ ieiunio & ora-
tione ante natiuitatem eiusdem, que
vltimis Decembria diebus continuis
octo ingenti gaudio & solennitate
celebratur omnes auspiciantur. An-
num in hebdomadas quinquaginta
duas hebdomadas in menses duode-
cim, menses vt plurimû in dies trigin-
ta diuisere. Prima Ianuarij die, vt se-
cundum Mosaicam legem Christus
præputio circumcisus sit, ecclesia re-
colit. Tertia postea, vt à magis tri-
bus, tribus muneribus adorata, at-
que à Ioanne in Iordanis flumi-
ne baptizatus, nouæ legis primordia
iecit. Secunda Februarij die, vt im-
maculata mater eius patrio ritu obe-
diens templo ipsum intulerit, & sese
purgari permiserit: in cuius rei me-
moriâ solennis ab ecclesia eo die
processio peragitur candelâq; cereæ
benedicuntur. Vicequinta Mar-
tij, vt nascitur Christus virgini Mariæ

per angelum annuntiatus, sancti spi-
ritus obumbratione in vrero con-
ceptus sit: quo tempore, quadra-
ginta etiam dies, quos nobiscum in
terris agens ieiunavit: & nos, ieiun- *Ieiunij da*
nare passionemque & ipse mor- *mini.*
tem, quam vt nos à diaboli iugo li- *eloheq.*
beraret, spontè sua sustinuit, recolare *Passio da*
volueret: vltima illius ieiunij die, quæ *mini.*
frequenter in Aprilem cadit, maximo
omnium festo, vt superata morte ad
inferna descendit, diabolo expugna- *Resurre-*
to rudijs suis æterna viuus, & gloria *ctio dñi.*
sua multū apparuit celebrare. In Ma-
io vt spectantibus discipulis viueret *Ascensio*
sit propria virtute in celos ascendit: *ad celos.*
Quo tempore beati Mamerti episco- *Letanie*
pi Viennensis institutione per uni- *minores.*
uersum Christianum orbem peregrina- *Penteca-*
tiones seu letanie de ecclesia vna *stes fe-*
ad aliam minores sunt. In Iunio & *stium.*
Maio quandoque vt promissus spiri-
tus sanctus discipulis Christi singu-
lis in igoitarum linguarum formis
descensum datus apparuit: ac omni-
um nationum linguas & loqui & in-
telligere dedit. Octaua die sequen- *Trinitatis*
ti festum sanctæ trinitati celebre, *festum.*
Deinde quinta ex Urbani sexti insti-

**Corporis
Christi,**

ad hunc
intra

Apostolo

rum divi

fionis

Assumptio

nis Marie

Natiuita

tu Marie

Presenta

tionis in

templum

Conceptio

nis Marie

Visitatio

nis.

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

ad hunc
intra

tutione ut in ultima cena Christus
in perennem sui memoriam saluberrimam
corporis & sanguinis sui sacramentum
sub panis & vini speciebus per
petuo visendum & venerandumque
sacris post se relinquentis instituit, ita
que uti celebrant recolitur. Decima
quinta Iulij, ut beati Apostoli re-
fationis iussu fuerant, duodecimo anno
post dominum sui in celos ascensum
nem, ad praevidendum gentibus in
orbem universum abierunt novis se-
sto memorantur. Obitus geminitis
Christi decima quinta Augusti. Na-
tionis in civitas octava Septembris, ut ipso
templum praesentata deum ibi ad publicis
visq; ad annos Deo iugiter seruando
permanerit, viceima prima Nouem-
bris peragitur. Octava Decembris
immaculata illius ex diu sterilibus
parentibus conceptio venerandi se-
cunda Iulij die, ut montaprae-
scedens Elizabeth dogantur in-
sit. Constituit etiam duodecimo ap-
stolis, quibusdam martyribus, non-
nullis confessoribus, & virginibus,
sacri dies. Viceima quarta Novembris
Februarij. Martij. Marti octava
et viceima quinta Aprilis, et octa-
v.

Lea.

Christianas maiores Gregorius fieri or
 idinavit; Philippo & Jacobo maiori
 prima Maij, Petro & Paulo vicefi-
 mionna Iunij, & eiusdem mensis di-
 es vicesima quinta: Natalis Ioannis
 baptiste facta est; Vicesima quinta
 Iulij Iacobo minori; Bartholomaeo
 vicesima quarta Augusti; Marthae vi-
 cesima prima Septembris; Vicesima
 octava Octobris Simoni & Iude; Vi-
 cima Novembris Andreæ; Vicesima
 prima Decembris Thomæ & eiusdē
 mensis vicesima septima euangelistæ
 Ioanni; prothomaryni Stephano præ-
 sedens dies dicata; Innocentibus
 pueris subsequens; Laurentio deci-
 ma Augusti; Georgio vicesima tertia
 Aprilis. Martino & Nicolao solis ex
 omnibus confessoribus festa; Iuvis
 sexta Decembris; Illi undecima No-
 vembris tota. Catharinae virginis
 vicesima quinta Novembris; Mariæ
 Magdalene vicesima secunda Iulij.
 Est etiam sub vniuersi Michaelis no-
 mine omnibus beatis angelis die vi-
 cesima novem Septembris sacra.
 Et in commune omnibus sanctis &
 electis Dei primum Novembris
 volvere Septimam præterea quauq;

*Dominica
ea dies
Christiana
vi lu-
das fab-
batum sa-
era.*

*Quinta
quaque
dies olim
sacra vi
dnica ho-
die.*

*Processio
dominico
die quare
fit.*

diem, quemadmodum Iudæis sabbatū. Dominica appellatione ab omni seruiti operatione prorsus Christianis quietam esse: Solum diuinis laudibus, diuinis sacrificijs in ecclesia operari. Euangelium & fidei præcepta à sacerdotibus prædicantibus ad discite: ac quibuscunque modis ecclestis in nos numinis iram diebus sex intermedijs prouocasse timem⁹, hac die totum deprecari expiareq. Olim quæque quinta dies pari celebritate observabatur: sed ne idolatri gentibus quæ Ioui hac die ferebant non nihil condonaretur, obrogata rursus fiebat tam dominicis diebus quàm quintis ferijs ante missæ inceptionem per ecclesiarum circuitum à clero & populo solennis processio, atque aquæ benedictæ per sacerdotes asperitio. Agapitus insinuat, hanc in mentionē Christi ascensionis, in illa glorioſa resurrectionis, quæ de dominica in dominicam, vel de octaua in octauam perpetuo festo celebratur. Per noctes, quæ præcipuus solennes dies præcedūt, totas olim ex præcepto clerus & populus ois in ecclesia diuinis laudib⁹

inuigilabant: sed ob plura enormia
 scandala & crimina, quæ tenebris oc-
 cultantibus à multis interrim per-
 petrabantur, mos iste sublatus, pro
 eo ieiunia die præcedenti instituta
 adhuc vigiliarum nomen retinent. *Quinque*
per annū
 Quinque per annum ecclesiam re-
 colere statuere, à dominica, quæ se-
 ptuagesima à septuaginta diebus, *ecclesia*
 quos includit, ad octauam paschæ
 Christi domini ieiunium, passionis,
 mortem, sepulturam, præterque hoc *Christi*
 primorum: patrum miserabilem *passionē.*
 lapsum, maximosque humani gene-
 ris errores, illos, quibus à veri no-
 minis cognitione cultusque abdu-
 cti, ad idolorum & malorum dæ-
 monum profanam observationem
 declinavit. Duram item & intolera-
 bilem illam seruitutem, quam sub
 Ægyptio Pharaone Israëliticus po-
 pulus seruebat: quare in canonicis
 horis Geneseos & Exodi libri legun-
 tur & tristitiam tam in gestu quam
 cultu omnem ecclesia ostendat. Ab
 octauo paschæ die ad octauam
 pentecostes Christi resurrectionem, *Christi re*
 ascensionem, & sancti spiritus trans- *surrectio-*
 missionem: cumque hoc humani *nem.*

*Christi in
mundo co-
uersatio-
nem.*

supra

infra

infra

infra

*Christi e-
spectatio-
nem.*

infra

infra

infra

generis Dōd p̄ior p̄ter filiorū in con-
solationem et dampnamentū quā et in
quā p̄figurata fuit in filiorū ista
et certā p̄missionis restitutionem
nō ob id instrumenti libri degun-
tur & iocunda de taque agnita repe-
tuntur. Ab octavo deinde p̄recedit
ad Christi aduentū usque p̄ hebdo-
madis plus viginē miracula & con-
uersationem illius cum mundo ce-
lebrare voluerit p̄terque hoc lo-
gati illam peregrinationem quam
a restituta salute ad extremum se-
culi diem de generatione in genera-
tionem longa serie humanum ge-
nus facit, vnde ob diuersam fontē-
nam quae velut in aestuoso p̄lago na-
vis fluctuatur ecclesia, neque satis
exultat neque tristatur, verum ut ca-
to ambulet, victoriamque ex ingru-
entibus procellis reportet, varij vete-
ris & noui instrumenti libri p̄te-
guntur. A domini insuper aduentu
ad ipsius natiuitatem temporis me-
minisse, quod a Mose ad Messie ex-
ortum perdurauerit, quo certificari
de sua salute humanum genus ex lo-
ge & prophetis illius aduentū futu-
rumq; regnū ardentissimis desyderijs
expe-

expectauit: prophetias igitur legi & ieiunium obseruari statuere: ut ecclesia ex his & edocta melius & habitata domini sui Christi natalē, qui in quarta hebdomada semper celebratur, digne exceptum læta salutis suæ primordia, veluti continuo festo ad septuagesimā vsque digne & merito pertractaret. Oratoria siue templa, quæ Ecclesias appollaudere, non nisi Episcopi dioecēsani permissu & edificari voluere, & comportata ad struendam materia fundoque solido: si reperto: eundem ad hoc accitum lapidem primarium angularem in fundamentis benedicere, signo crucis signare & orientem solem versus dirigere: tum primis fabricæ elementis superedificare fas esse, Adem inhumani corporis seu crucis formam. Chorum in quo summum altare, & psalterium clericorum chorus, à quo appellatur, esset, caput præferre orienti obiectum, rotundum posteriori, & ficto breuiorem: sed propter peccatos, qui in capite sunt, magis luminosum, cancellis à reliquo corpore, veluti collo, distinguere. Turris hinc vnam, aut duas (for-

*Christi 16
su natalē
diem.*

*Christia-
norū ora-
toria siue
templa.*

*Dispositio
templorum
Christiana
norma.*

*Posterior
edificiū.*

*Sacrarū
columnæ*

*Altaria
& eorum
adorna-
tio.*

*Baptiste-
rium.*

*Sacrū ri-
scum.*

tan aptius) aurium loco aonecti. Cū
panas in his suspēdi, ad populum ad
diurna nocturnaque officia conuo-
candum. Posteriūs edificium, ita quo-
quo versum constituit, ut apte bra-
chia ad dexteram leuamque, reli-
quū corpus cum pedibus porrectum
in longum latūque significet. Con-
clauē concameratum, ut plurimum
sub turrium vna esse: ianuam in cho-
rum habens, in quo sacrorum vasa,
consecratæ vestes, aliæque ecclesiæ
vtriusque reponantur. Sacrarium illud
dici. Colūnas duplici ordine locari,
in quarum epistylis testudinem aut
rectum quiescere, basibus inferius
altaria applicari, altaria pallis du-
bus ritē instrata, Christi cruce, aut
sanctorum reliquias conseruante ar-
cula, Candelabris duobus hinc at-
que hinc dispositis, & libro semper
extornata esse. Parietes intus & extra
incrustari variæque pictura insigniri.
In singulis parochijs singulos crea-
tos & bene munitos lapides habe-
ri, in quibus consecrata baptismatis
ymda pro baptizandis cōseruaretur.
Ad dexteram summi altaris parieti
aut applicari aut incidi ritē in quo

dominici corporis sacramentum ac
 oleum sacrum pro ægrotis, Chrisma
 pro baptizandis omni tempore sub
 clausura haberi voluerit. Suggestum
 in ecclesiæ ad hæc medio esse: ex quo
 festis diebus populus à sacerdote
 suo, quæ sciri opus sit edoceretur.
 Clero soli eorum in ecclesia locum
 esse, profanæ multitudini postero-
 rem partem: diuinitatem tamen vni-
 uersam latus, mulieribus sinistrum ho-
 nesto utroque & gestu & cultu esse
 quicquid contra bonos mores, con-
 tra Christianam religionem esset ma-
 gna diligentia deuitare. Comas in
 prima ecclesia tam viros quam mu-
 lieres nutrire, & corpus nudum ex-
 stantare mos fuit. Nihilque aut pa-
 rum in corporis cultu differre. Mulie-
 res capita obnubere, viros comas de-
 curtare: & utrosque in habitu discre-
 tos esse beatus Petrus primum præ-
 cepit. Admetiri porro sacris ædibus
 omnibus adiacentem agrum, in quo
 Christianorum hominum cadavera
 communiter sepelirentur, Cœniteri-
 um appellari, ab Episcopo cōsecrari,
 atque omnibus quibus ecclesia priuile-
 gijs

Suggestum.

Christia-
norum bo-
nestas in
ecclesia.Cœnite-
rium.

**Defuncto-
rum exe-
quia, &
quandam
lugentur.**

**Christia-
norum fu-
neratio.**

legijs vti. Defunctis nō ubique æqua-
liter exequiæ parantur: aliqui enim
continuis diebus septem, aliqui no-
uem, quidam triginta aut quadragin-
ta, aut quinquaginta, nonnulli cen-
tum, reliqui toto anno nigris inda-
mentis obuolupti magis quam vesti-
ti lugent, & iusta quotidie faciunt.
Cadaver lorū prius sudatioque æne
cilicio indutum, à suæ conditionis vi-
ris clerici à clericis, laici à laicis cum
cantu Toleraſcum concilium eſſent
decreuit, à sacerdote thore suffragum
& benedicta aqua conſperſum cum
certis imprecationibus ſepulchro im-
poni reſupinum pedibus ad orientem,
capite ad occidentem, ſolem reſpic-
tens, terra poſtea obrui. Sepulchrum inſi-
gnum Chriſtiani ibi ſepulchri ligno
cruce & circum eam hedera, copreſ-
ſoſque lauro inſigniri. Chriſtiani
ex religionis iuſticia
ta hæc ſunt.

DE

Caracores autem probos suscipiens
 illa loca etiam prave habitata, & per
 latrocibus mitigantur. Quemadmo-
 dum obtinētes Græci montes pe-
 trasque incoluerunt pulchrè ob pro-
 vidētiā circa civilia artesq; & reli-
 quum ad vitā sensum. Romani quo-
 que multas gentes accipientes, quæ
 natura inhumana erat, ex ipsis locis
 asperis importuosisque & frigidis,
 causave alia male habitatis in loca-
 biles homines inter se multis alijs
 admixtis connexerunt. Et civiliter
 quidem vivere agrestiores duriores
 que docuerunt. Quātum autem Eu-
 ropæ ipsius in plano est, naturalemq;
 temperiem habet multum adiuvant
 ad ista: quandoquidem id quod est
 infelici regione, pacificum omne est
 & quod in tristi, pugna & virile: ac-
 cipiantque hæ gentes aliqua inter se
 beneficia: alie enim opem armis fe-
 runt, alie fructibus & artibus, mo-
 rumq; doctrina. Manifesta verò sunt
 etiam non auxiliorum invicem de-
 licta. Habet superius quiddam
 vis utina tenentium, nisi ea ipsa mul-
 titudine superetur: adest quoque etiam
 ipsi etiam vltra hoc quoddam natura-
 le

le bonum, quod ea sanè omnis plau-
 cie, montibusque distinguitur. Ita ut
 usquequaque descriptibile & civile
 pugnareque subiaceat, plusq; esse al-
 terum, id scilicet, quod est pacis fa-
 miliare: ita ut hoc vincat adinuicib^{us}
 etiam ducibus. Græcorum prius. Ma-
 cedonum verò Romanorumque po-
 sterius. Ex hoc autè & ad pacem &
 ad bellum sufficientissima est sibi. E-
 zenim multitudinem pugnacem a-
 bundè habet, & quæ agros colat, &
 quæ urbes quoque contineat: Excel-
 lit hæc & fructus afferens optimos,
 vitæque necessarios, & metalla quæ
 cunque vsui sunt, odores ad sacri-
 ficia, nec nò multi sumptus lapillos
 ipsa extrinsecus perit. Quarum etiã
 rerù inopibus nihilo deterior, quam
 abundantibus est vita. Similiterque
 pecudum exhibens mitium multarum
 copiam: At bestiarum ferarumque
 habet raritatè. Et talis quidè natura
 est Europæ in vniuersum: particula-
 ris autem pars prima est

optimum ab or-

ta Græcia

ad pacem
 & ad bel-
 lum sibi
 suffici-
 entissima

Europa
 ad pacem
 & ad bel-
 lum sibi
 suffici-
 entissima

ad pacem
 & ad bel-
 lum sibi
 suffici-
 entissima

ad pacem
 & ad bel-
 lum sibi
 suffici-
 entissima

ad pacem
 & ad bel-
 lum sibi
 suffici-
 entissima

De Grecia, & legibus à Solone institutis

De filiis Græcorum longè prius

De iuribus & legibus sanctis

De iure & legibus à Solone institutis

*Græcia
descri-
ptio.*

Græcia Europæ regio est à quo-

dam Græco, qui latè in ea re-

am olim potitus est, appellata. Hæc

ab Isthmi angustiis incipit, & à sep-

trionem in meridiem vecta, qua sol

ditur Ægeis, qua occidit Ionis flu-

viis obiacet. Thermopylæ medi-

am dirimunt, ut Italiam Apenninus

iluga montium à Lenæde, et mari ad

occidentem solem versa, ad alterum

mare quod ad ortum spectat tenden-

tia. Extremos montes ad occasum

Oetham vocant, quorum, quod al-

tissimum est, Callidromum appel-

lant, per cuius vallem in Malliacam

siqu iter est, non latius x. passibus.

Hæc una via militaris est, per quam

si nemo prohibeat, traduci potest e-

xercitus: cetera loca adeo ardua &

perplexa, ut ne expeditissimis qui-

dem sine periculis ideo pylas, quasi por-

tas dictæ: & à calidis aquis inibi na-

scuntibus Thermopylæ. Iacēt ad ma-

re versa Acarnania, Ætolia, Locris,

Ehociis, Bæotia, Eubœia penè tenz

Termo-

pyla.

Apenninus

iluga

montium

ad Lenæde

et mari

ad occasum

Oetham

Callidromum

in Malliacam

siqu iter

est

non latius

x. passibus

Hæc una

via militaris

est

per quam

si nemo

prohibeat

traduci potest

exercitus

cetera loca

adeo ardua &

perplexa

ut ne

expeditissimis

quidem

sine periculis

ideo pylas

quasi por-

tas dictæ

& à calidis

aquis inibi na-

scuntibus

Thermopylæ

Iacēt ad ma-

re versa

Acarnania

Ætolia

Locris

Ehociis

Bæotia

Eubœia

penè tenz

22.

anhera. Attica & Peloponnesus, longius prædictis in mare excurrunt, diuersa montium specie: & quæ ad septentrionem obuersa iacet, includitur Epirus, Perrebia, Magnesia, Thes-
 salia, Pthiote, & sinus malliacus. Athenæ civitas liberalium literarum & instituta philosophorum mater, & qua nihil habuit tota Græcia clarius atque mobilius, fuit inter Achaïam & Macedoniam in regione quæ Attica appellatur ab Arthis filio Athenarum regis, qui Cecropi in regno successit, & Athenas condidit, vnde & Cecropia dicta est, & postea à Mopso, Mopsopia: & à Ione Xuri filio, vel, vt Iosephus scribit, à Iano Iaphet filio Ionia: postremo à Minerva Athenæ: Græci enim Mineruâ Athenâ vocant. Atheniensibus Draco primus leges conscripsit, deinde Solon Salaminus multis prioribus ob poenarum magnitudinem abrogatis: omnibus enim ferè legibus quas Draco rulerat poena erat morte diffinita, vt ocij & delicti convicti, capite plecterentur. Qui olera fructusve in alieno prædio legisset, eodem quo & parricidæ supplicio puniretur. Civitatē census

*Athenæ
rū appella-
tio.*

*Draconis
leges.*

*civitas
in ordi-
nes distri-
buita.*

æstimatione Solon in ordine distri-
buit. In primo ij fuere, quibus quin-
gentorum Medimnū esset census. Se-
cundo dein loco adscripti, qui trecē-
tis censu foret, equosq; alere possent.
Tertius equorum onere adempto pa-
ri censu æstimatus. Et ex his ferè or-
dinibus Magistratus creati, qui infra
fuerunt Mercenarij nūcupati, con-
cionis habendæ, iudicandiq; munia,
ceteris exclusi magistratibus obibāt.
Quam civilem institutionem Romæ
Servius Tullius magna ex parte imi-
tatus creditur. Concilium in Areo-
pago ex annuis magistratibus con-
stituit, instituti huius Draconem au-
torē prodiderunt. Quidam secundū
hæc, quæ dixi, ut omnem Solon civi-
lis discordiæ occasionem in futurum
tolleret, ne temeraria multitudo in-
certis (ut solet) flatibus iudicia turba-
ret: ex quatuor tribubus, quæ Athe-
nis erant quadringentos legit viros,
ex singulis centum: his permissum,
ut quæ Areopagitæ decreuissent, si
æqua visa forent, probarent: si minus
essent placida, pari potestate rescin-
derent. Atque ita, velut duabus an-
choris nixus, aduersus oēs fluctus
im-

*Concilium
in Areo-
pago.*

*Quatuor
tribus.
Quadrin-
genti viri
Areopagi-
tis additi.*

immobilis mansurus civitatis status
 videri potuit. Parricidij, affectateque
 tyrānidis dānati, ne magistratum ca-
 perent lege vetuit. Nec hoc solum
 ab honorum petitione exclusit, sed
 eum quoque, qui orta in civitate se-
 ditione, neutram partium secutus es-
 set, mali civis esse ratus, quum pro-
 prias rationes in roto collocarit, nul-
 la cōmuni cura sollicitudinēve tene-
 ri. Habuit nec minus admirationis il-
 lud, ut *Lex admo-* *lud*, ut *foeminae*, quae viros parum ad *rada pro*
 rem venerem idoneos sortitae es- *mulieri-*
 sent, unum, quem vellent, ex mariti *bm.*
 propinquis impunē admitteret. Pec- *Dotes pe-*
 narias dotes ē medio sustulit, ut pau- *cunaria*
 ea vestimenta, & vasa quaedā parvo *sublata.*
 omnia paterna domo ferret mulier:
 testatus coniugij societatem, non
 precio, sed natorum charitate iungi
 oportere: ne in defunctos vita male-
 dicta iacerentur. Si quis in sacro aut
 in iudicio, civium cōvitiū fecisset,
 quinque dragmis multaretur. Legan-
 da pecuniae, ceterarumque rerum
 facultatem testari volentibus per- *Legenda*
 missam, quū prius patrio instituto in *pecunia*
 familia esse debere cēseretur, quae a *facultas*
 micitia propinquitate praelata est, & *permissa.*

*Luctus in
alieno fu-
nere inhi-
bitum.*

*Adultero
vñ pena.*

*Victorū
præmia.*

*Lupus ab
Athenien-
sibus infe-
ctatus.*

*Occisorū
in bello li-
beri ex pu-
blico aliti*

gratia necessitari, in ea cautū ne de-
mentia subdolave persuasione fieret.
Ploratus & lamentationes in alieno
funere sustulit. Nec subsidia alimen-
tave vlla filius patri deberet à quo
nō arte esset aliqua ad vsum vitæ in-
stitutus. Qui illegitimo essent thoro
procreati, neu parentes alerēt. Enim-
verò qui meretricio non abstinere cō-
gressu, is perbelle demonstrat, se non
liberorum procreationi, sed volu-
prati studere, seque ipsam mercede
priuat. Mœchum in adulterio depre-
hensum impunè necari voluit. Qui
vim ingenuæ virgini intulisset, de-
cem dragmis multari. Ius venden-
dæ filiae sororisve sustulit, nisi adhuc
in stupro deprehensæ. Qui Isthmia
vicisset, centum drachmas, qui Olym-
pia, quingentas præmium ferret.
Qui lupum victum attulisset, quinq;
drachmas ex publico acciperet. Qui
lupam drachmam vnam: hoc peco-
ris, illud bonis preciū: vetus fuit Athe-
nienſium hanc beluā insectari, quip-
pe quæ æquè sit pecuariae rei, & a-
grorum cultui infesta. Eorū liberos
qui in prælijs occubuissent publice
nutriēdos erudiēdosq; præcepit, quo
sanè

sanè animati singuli fortiter ac strenuè in bellis dimicarent. Voluit etiã vt & is qui oculos in bello amisisset publicè aleretur. Præclarè & illud statuit curatorem cum pupillorum matre non inhabitare. Cavit ne is fieret curator ad quem post pupillorũ obitura substantia spectaret. Illud item, nõ licere anulario venditi anulũ seruare sigillum. Et qui alteri vnũ oculum eruerit, ei ambos erui debere. Et quæ non posuisti ne tollas, si quis secus, facit capitale esto. Princepẽ si ebrius deprehensus esset, morte multandum. Athenienses vt dies secundũ lunæ cursum agerent mouit. Ex omni genere frugũ mel, & cæram extra Atticos fines asportari permisit. Nullum ciuitate donari nisi opificem, qui cũ tota domo se Athenas contulisset, aut perpetuo exilio natali solo pulsus esset, senserat. Has leges Solon ligneis tabulis, quas Axionas dixere, notatas, in centum annos sanciendas curauit, haud ignarus fore, vt his ciuitas longa temporis intercapedine assuetã, in perpetuũ deinceps sanciret. Herodorus in decem annos Atticis legi

*Curator
pupillorũ*

*Princeps
ebri' mor
te multan
dam.*

*Legitima
bule Ax
ionis di
ctæ.*

*Minerva
Atheniē.
sua legum
autor.*

*Athenien-
sum ori-
go & in-
uentia.*

*Tres leges
in Neptu-
ni placationem
in mulie-
res.*

*Casos in
bello quo
modo A-
theniēses
sepeliunt.*

bus eorum prodidit. Sed ut sanctiores essent, magisq; obseruarentur, aliorum legumlatorum more, qui las leges ad nomen aliquod referre solent, ipse quemadmodum Draco antea, Minervam suarum autorem dixit: atque in verba sua iurare in foro ad lapidem senatum populumq; induxit. Fuerunt Athenienses non advenæ, neque passim collecta populi colluvies originem ubi dedit, sed in eodem nati solo, quod incolunt: & illis sedes, eadem origo est. Primi lanificij, & olei, & vini usum docuere, arare quoque & serere frumenta glâ de vescentibus monstraverunt: licetæ certæ, ac facundia, & hic civilis ordo disciplinæ veluti templum Athenas habet. Tres leges, quæ in Neptuni placatione à Cecrope in mulieres, à quibus Deus ipse suffragio fastiditus fuerat, & Minerarum post habitus, latè erant, adhuc observabantur, videlicet, ne vlla unquam mulier sanatum ingrederetur, ut nulla earum proles maternum nomē accipiat, ne quis eas Athenæas siue Athenienses dicat, sed Atticas. Casos in bello Thucidide autore in hunc modum se-

peliunt, facto ante triduum taberna-
 culo, mortuorum ossa proponuntur,
 & suorum quisq; reliquijs, si quid lube-
 at, imponit, quū efferuntur singula-
 rum tribuū, singulas tribus suæ quan-
 que tribus ossa cōninentes vehicula
 portant. Vnus item thoros inanis fer-
 tur, constratus eorum, qui non ex-
 tant, qui inter caesos non fuere re-
 perti. Efferunt autem promiscuē vo-
 luntarij quiq; vel ciues vel hospites
 sceminis propinquitate cōiunctis ad
 sepulchrum eiulantibus, conduntq;
 in publico monumento, quod est iu-
 sta monumentum Callisti, apud sub *Monumē*
 urbana, vbi semper eos sepeliunt, qui *tum Cal-*
 in bello ceciderūt: præterquam, qui *listi.*
 in Marathone, quorum singularem *Marathō*
 fuisse virtutem existimantes, eodem *ciuitas nō*
 in loco sepulchrū fecerūt: postea ve- *procul ab*
 rò quàm eos humauerūt, aliquis ab *Athenis.*
 ipsa ciuitate delectus vir haud qua-
 quàm pro inconsulto habitus, & cui
 pro dignitate cōueniat, super eos o-
 rationē habet, qualē decet de eorum
 laudibus: qua habita disceditur, hos
 quidem more sepeliunt, quo per om-
 ne belli tempus quoties id accidit le-
 gitimè vtuntur.

De Laconia & Laconum sine Lacedæmonum institutis.

CAPVT III.

*Oebalia
Lacedæ-
monia.*

*spartia.
Lycurgus
philoso-
phus le-
gislator.
Reges si-
mul apud
Lacedæ-
mones re-
gnabant.*

LAconia in Peloponneso prouin-
cia, quæ & Oebalia & Lacedæ-
monia dicitur, à Lacedæmone
Iouis, & Thaygetæ filio: à quo etiam
clara & potens ciuitas in eadem re-
gione ædificata est atque appellata.
Hæc quoq; Spartia dicta est, à Spar-
tho Phoronæ filio, Agamennonis re-
gia fuit. Lycurgus insignis philoso-
phus Polydectis Regis frater quum
vita illo defuncto Imperium relictum
filij tutoris nomine aliquandiu admi-
nistrasset, ciuitatis statum atq; regio-
nis optimis institutis, optimis legi-
bus excoluit. Quum antea ex omni-
bus ferè Græcis soli Lacedæmonij
pessimè morati essent, tam circa se
quàm circa hospites, nullo consueta-
dinis conuersationisq; cōmercio. Ly-
curgus ergo audacter rem aggres-
sus, omnia iura, instituta, & priscos
viuendi ritus abrogauit atque civilio-
ra quædam multoq; laudabiliora
instituit. Primùm omniū seniores de
Republica electi, qui cū Regibus qui
duo numero creati sunt consultarēt:

is ordo velut arbiter fuit, inter regiā *Octo et vi*
 potestatem, & vim multitudinis: ne, *ginti se-*
 aut hæc contumacia sciret: aut Im- *niores.*
 perio illi. Octo & viginti seniores *Democra-*
 (tot enim fuisse Aristoteles scripsit) *tia, id est*
 duobus regibus assidebant, ne nimi- *principa-*
 um Democratia intalesceret proui- *us po-*
 dentes: & rursus, ne qui Regnum te- *puli.*
 nerent, tyrannicum quippiam mo-
 lirentur, quæ hic ordo decrenisset, cæ-
 tera multitudo vt sciret necesse erat.

Addita deinceps post multos annos
 Ephorum potestas, huic pauco- *Ephorum*
 rum administrationi, quæ Græco *potestas.*
 verbo Oligarchia dicitur, Postea *Oligar-*
 quàm nimis visa est ferocescere: est. *chia.*
 quæ quasi frænum concilio illi inie- *agrorum*
 ctum, accidit id tamen centesimo à *diuisio.*

Licurgi interitu anno, quum Theo-
 pompus regnaret. Alterum ob Oli-
 garchia institutum, agtorum diuisio:
 persuasit illi multitudini, vt solum
 omne Laconicum in medio positū
 æquis in singulos portionibus diuide-
 retur: oportere rarus ciuem cui in-
 genio, & virtute non luxu, & diuitijs
 præstare. Abijt igitur vniuersa
 terra in sortium nouem & triginta
 milia: in nouem milia urbanus ager.

Paganicus & Municipalis in triplo
 & ampli⁹ maiorē numerū: portio que
 liber ea fuit, quæ viro frumenti me-
 dimnos. LXX, fœminæ XXI. annos
 ferret. Habuit à principio animo &
 res mobiles dividere, sed inuidiam,
 veritus, quæ inde imminobat (plures
 enim videbantur id agrè laturos) om-
 nem auri argentiq̃ue vsum è medio
 sustulit, ferreumq̃; nummum indu-
 xit, percussitq̃ue decussem, quem ius-
 sit minimè valere, ac tum demum
 omnis furandi occasio sublata est. Ig-
 nitum ferrum ex quo nummum per-
 cussit aceto extinxit, vt ad rem nul-
 lam amplius ob mollitiem vtile red-
 deretur. Omnes ad hoc artes vt inu-
 tiles vrbe eiecit: quamquàm artifices
 ipsi sublato auri vsu sua sponte inde
 transmigrarunt, quum ferrei nummi
 apud alios in vsu non essent. Mox ve-
 rò vt omnem ex civitate rolleret lu-
 xum, publica cōiuiua, vt diuites pro-
 miscuè & inopes vni adhiberetur cō-
 uivio, vnisq̃ue vescerentur epulis. Ac
 ne lautorum quisquam coenatus in
 publicum veniret, qui minus co-
 pide & hilariter vesceretur, vt pa-
 rum frugi à proximè accumbentibus
 ob.

*Auri &
 argenti v.
 su è me-
 dio subla-
 tus.*

*Artes om-
 nes apud
 Lacedæ-
 mōes sub-
 lata.*

obiurgabatur: quo planè instituto
 omnis verus è medio luxuria sublata
 est. Exarserunt ex ea re potentiorum *Lux' omni-*
 iræ, impetûque in eum facto, alter *nis subla-*
 est illi oculus baculo excussus, qua- *tin.*
 re cautum, ne Spartiatæ cum bacu-
 lo amplius ad conuiuium intrarent.
 Hunc conuiuandi ritum Philias di-
 xerunt, haud dubiè publicæ ami- *Philias,*
 citæ & humanitatis argumento: *id est ami-*
 vel quòd quasi Phiditia dicerent, *citias.*
 quòd ita conuiuando *Phiditia,*
 parsimoniz assuescerent. Qui sacrifi- *id est, so-*
 cij aut venationis causa conuiuium nō *dalitia.*
 occurrissent, his domi cœnare permis-
 sum, cætera multitudo aderat, con- *Ad publi-*
 ferebant ad hoc conuiuium quotan- *cum con-*
 nis singuli farinæ medimnum v. *uiuium*
 num, vini coros octo, casei quinque *quid fin-*
 minas, sicum quinque semis mi- *guli conse-*
 nas. Frequentabant id pueri etiā ve- *rebant.*
 lut temperantiz, omnisq; civilis di-
 sciplinæ gymnasiū assuescere ibi urba-
 nis sermonibus, iocariq; comiter di-
 scebāt, ac sine scurrilitate cauillari. In
 re vxoria haud tam pudicitiz quam
 procreationi ob assiduam militiam
 est cōsultū, consq; vxoribus indultū,
 vt eas viri heras appellaret Virgines
Vxores he-
ra appella-
ta.

*Virginū
studia.*

curſu, palæſtra, diſco, iaculo, exerce-
batur: vt ocio & mulieribus delitijs
ſublatis robuſtiores ad tolerandos
partus fierent: nudæ vt pueri in aper-
to verſari, ſaltare & cantare in ſacris
quibuſdam præſentibus ſpectantibus-
que iuuenibus: nudatio illa nihil tur-
pe habuit: aderat nanque verecun-
dia, petulantia omnis aberat. Hinc
illa indoles tempeſtiuæque in Laco-
nicis fœminis ad omnia prôptitudo.

*Celibes
Indubrio
habiti.*

Qui celebs vixiſſet Gymnicis ſpecta-
culis arcebatur, nudusq; hyeme forū
circuibat, ne vt cæteri ſenes in hono-

*Raptu nu-
bunt vir-
gines.*

re apud iuuenes eſſet. Nubebant vir-
gines raptu maturæ viro. Parany-
pha in cubiculum abducta capillos
ad cutē reſecabat: ſpôſus inde ad eā
ingreſſus cingulum ſoluebat, noctu
tantum cum ea congrediebatur, nec
prius ſponſam aſpiciebat interdū
quā ex illa factus eſſet pater. Filio-

*sponſus
ſponſam
non aſpi-
cit ante-
quam pa-
ter ſit ſa-
tus.*

rum & ſobolis dignis hominibus
permiſſa. Licebat ſeniorum cuique
honestum ex iuuentute ac probum
aliquem ad v̄rorem procreationis
cauſa adducere: atque vbi eam alie-
no ſemine impleſſet, ſuum quod na-
ſceretur efficere: neq; probro dari ſi

quis

quis huic, qui fecundam pudicamq;
 haberet vxorem suadere esset ausus,
 vt cum ea sibi congregari liceret, ceu
 bono fertiliq; solo operaturus libe-
 rorum causa. Ridebant ad hæc qua-
 rundam gentium stultitiam, quod ca-
 nes & equas nunc precio nunc gra-
 tia optimis eius generis animalibus
 supponerët: vxores præsidio custodi-
 rent: ex illis soli ipsi siue amentes es-
 sent, siue ægri infirmi; generare vel-
 lent. Ius alendi partus nullum parē-
 tibus, natus infans in publicum defe-
 rebatur ad locum quem Ieschem di-
 xere, vbi magno effecto puero viri
 pueri formam intuiti, si probassent,
 ex nouem milibus sortium in quas
 vrbani ager diuisus erat, vnā il-
 li curabant adscribi. Infirmitatem &
 deformem ad apothecas locū, haud
 longè à Taygeto præcipitem ac præ-
 ruptum exponendum dabant, vtpo-
 tè Reipublicæ inutilem. Mulieres
 vino non aqua pueros abluebant,
 quo liquore admoto constat resolu-
 i corpora debilitariq; si qua sunt
 Comitiali morbo obnoxia. Nulla lo-
 tis fomenta adhiberi, nulla teneris
 crepundia, solitudinibus tenebrisq;

*Ius a lēdi
 partum pa-
 rentibus
 nullum.*

*Infantes
 infirmi
 præcipi-
 tio necati*

*Puerorū
Lacede-
monū edu-
catio.*

Exercitia

*Iren pue-
rorū præ-
ceptor.*

*Furari ho-
nestas ha-
bita à La-
cedemo-
nijs.*

assuescere. Ob idque externarum ge-
tium quidam Laconicas nutrices li-
beris alendis adhibuerunt. Pueri à
septimo anno in æqualium cœtu ex-
erceri, literasq; pro necessitate ad-
discebant: reliqua disciplina tolerata
percipiebatur. Ad cutem pueri tō de-
batur: nudis calcibus ambulare, duo-
decimo anno tunicā vnā patrio insti-
tuto sortiri, neq; balneas, neq; fomē-
ta seire. Thoris ex arundine constru-
ctis quietem capiebant: Hyeme eos
quos Lycophones dixerunt, thoris
immiscere. Iren qui cœtui præerat,
is creabatur, qui vno anno aut altero
ceteros anteibat, grandiores lignari
imperabat, minores onera furto que-
rere. Maiorum conuiuia ingredi, in-
de etiam aliquid furari: qui deprehē-
si erant in furto flagris admoueban-
tur: non quia nefas esset furari, sed
quòd parum prudenter, & ingenio-
se esset id ab eo factum. Iren quosdā
canere iubebat, alios argutas quæstio-
nes proponere, breue esse oportebat
subitumque responsum, quod si quis
negligentius fecisset, huius pollex
ab Irene acrius mordebatur. Insti-
uebantur ad hæc graui vti oratione
sed

sed quæ iocunditate non careret, sen-
centijsque brevi sermone complexis
ita ut res in proverbium abierit: faci-
lius philosophari homines posse quā
Laconicum sermonem imitari. Ope-
re precium est etiā cognoscere qua-
le ab initio studium fuerit omnium
ætarum, quanta ad virtutem conten-
tio, atque æmulatio. In treis distin-
cta erat chorus omnis ætas. Tum in
solennibus sacris seniorum cœtus ca-
nere exorsus. Fuimus olim robusti et
iuvenes canora voce pronūciabant,
Tum adultæ ætatis eū excipiēs, nos
quidem iuvenes sumus & fortes re-
spondebant: idque si libet experiāmi-
ni: ad eam puerilis chorus, tā boni e-
rimus, & meliores. Plutharchus au-
tor est ad sua vsq; tempora perduras-
se Laconicos quosdā modulos, qui-
bus illi ad tibiam in hostem ituri uti
cōsueissent. Thucidides Laconici hu-
ius instituti relator, tibiæ modu-
los in prælijs vsos scriptum reliquit:
negat tamen id aliquo religionis ri-
tus reive diuinæ causæ fieri solitum,
neque ut vibrarentur animi excitare
tūve ad pugnam (quod cornua &
litui apud Romanos factitarunt) sed

*Prover-
bium.*

*In choros
tres ætas
omnis di-
uisa.*

*Cantus ti-
biarū in
bello vsus
patet.*

ut æquali modulatoque sensim gressu convenientes pugnam capellerent, nec suos ordines distrahi sinerent. Extat Laconici varis carmen, quo apparet non tibia solum Spartiatarum procinctu usus, sed Citharæ etiam concentu: qui mos & ipse à Cretonsisbus sumptus videri potest. Herodotus Halyatæm Lydorum regem scribit fistulatores & fidicinas, & quod penè indignum relato sit, convivorum etiã delicias in acie habuisse, eo bello, quod Milesijs intulit. Romani, præter cornuum & lituorum concentum clamoreque Romani bellum capebant: quod longè diversum ab eo est, quod Homerus de Achæis scripsit, quos tacitos fecit spirantesque, robur in pugnam procedere. Galli tripudio, ut Polybius & Livius scribunt, scutaque super capita quatientes. Barbarorum quidam cum ululatu prælium ineunt. Ex qua rituum varietate potest intelligi, ceteras gentes non id quod Spartani in belli eo, concentu securas. Capillos prætereà à pubertate ex instituto alebant, memorabili legumlatoris dicto conatibus capitalibus multo pulchriora

Citharæ concentu in procinctu Lacedæmones vsi. Cornuum & lituorum concentu clamoreque Romani bellum capebant. Galli cum tripudio bellum iniierunt. Barbari cum ululatu. Rex bellum initurnus Musis sacrificabat

chriora fieri humana corpora, quæ si
 sint alioqui deformia, capillo haud
 dubiè ferocescent, Prælium initurus
 res Musis capram immolabar. Do-
 mi militiæque certa viuendi lege
 sunt vsi, bellicaque exercitatione,
 patriæ, non sibi natos arbitantes.
 Nullas quæstuosas tractabant artes,
 bellicæ tantum exercitationis studio
 teneri. Solennibus epulis reliquū da-
 batur tempus, eoq, per hæc ventum
 est, vt quemadmodum præclare scri-
 bit Plurarchus, Spartani neque nol-
 lent, neq, si vellent, scirent, amplius
 priuatim viuere, essentque ex omni
 parte patriæ dediti. Suffragandi ratio *Suffragan-*
 vt cætera ab alijs gentibus diuersa, *di ratio*
 pauci ad hoc ipsum delecti conclauē *admiran-*
 Comitio propinquum subibant: vn- *da.*
 de ipsi neque quempiam viderent,
 neque ab vlllo viderentur. Tum ve-
 rò, vt primo, alteróve loco compe-
 titorum omnia sortito educta essent,
 quantus vocum assensus ad singula
 nomina ortus esset, diligenter atten-
 debant: ac quoto quisq, clamor loco
 maior minóve esset ad ipsorum au-
 res redditus tabella pernotare, ex
 qua in publicum missa percipieba-
 tur,

tur, cui competitorum plures, essent
voces suffragatz. Primus ad hæc Ly
curgus omni superstitione sublata
permisit cadauera in vrbe sepeliri, tū

Cadauera etiam circa templa sortiri monumē-
in vrbe se ta. Nec vtri nec fœminæ nomen li-
pelire per cebat cuiquā sepulchro inscribere, ni-
missum. si eorum, qui fortiter in bello perij-
sent. Lugendi tempus vñdecim erat

Luctus fu diebus finitum. Nec ciuibus peregrini
nebris vñ nari permissum, ne alienos mores vr-
decim die bi importarent, *Quin &* peregrinẽ ed-
bns. delati, nisi qui reipublicæ viles es-
sent, vrbe excludebātur: ne quid (vt

Peregrina Thucydides habet) Laconicæ disci-
vi Lacedæ plinæ peregrinæ gentes imbiberent,
monibus quod satis inhumanè haud immeri-
prohibi- to aliquis dixerit. Vel, vt Plutarchus
tum. scribit, ne mutuo congressu noui ser-
mones in vrbe orirẽtur, & ex his no-
ua iudicia, dissonæq; voluntates, quæ

Iuuenam publicæ rei perniciosissimæ esse solẽt.
vestitus. Iuuenibus Lycurgus non amplius
Pueri in vna veste toto anno vti permisit, ne
agrū non aliquem cultius quàm alterum: non
in forum splendidius, vt dictū est, epulari. Emi-
duceban- singula non pecunia, sed mercium
tur. cōpensatione iussit. Pueros puberes
nō in forū sed in agrū deduci iussit,

ut primos annos non in luxuria, sed
 in omni labore & opere agerent. Ni-
 hil eos somni causa subteruere, & vi-
 tā sine pulmento degere, nec prius *virgines*
 in urbem redire, quā viri facti es- *sine dote*
 sent statuit. Virgines sine dote nu- *nubere.*
 bere iussit, ut vxores non pecuniar *Seniū a-*
 causa eligerentur: seueriusque matri *puḍ Lace-*
 monia sua viri cohercerent, cū nullis *dæmones*
 frans doris tenerentur. Maximum *honoratis-*
 honorem non diuitum & potētum, *simum.*
 sed senum esse voluit, nec vsquam
 terrarum locum honoratiorem sene-
 ctus habet. Regibus potestatem bel-
 lorum, magistratibus iudicia, & an-
 nuas successiones, senatui custodiā
 legum, populoque sublegendi sena-
 tū, vel creandi quos veller magistrat-
 us potestatem concessit. Hæ quoni-
 am legis aut noua iustituta solutis
 antea moribus dura esse videban-
 tur: eorum autorem Apollinem Del-
 phicum finxit: & inde se eas ex præ-
 cepto Numinis derolisse, ut consue-
 scendi tēdium metus religionis euin-
 car. Deinde, ut æternitatē suis legib⁹
 daret, iureiurādo ciuitatē obligauit,
 nihil eorū quæ sanxisset mutatorum,
 priusq̃ reuertere tēse ad oraculū Del-
 phi-

Apollo au-
tor legum
apud La-
cedæmo-
nes.

*Lycurgus
Volunta-
rio exulat*

*Regum
Spartia-
tarum di-
gnationes.*

*Belli tem-
pore.*

*Pacis tem-
pore.*

phicum profecturum, consulturum
quid mutandum addendumve legi-
bus suis illi videatur. Proficiscitur an-
tem Cretam, ibiq; perpetuum exili-
egit: præcepit etiam moriens ossa sua
in mare abijci, ne Lacedæmonem de-
lata Spartani se de non mutandis le-
gibus à iuramento absolutos puta-
rent. Liber hic quoq; assignare quas
dignationes Regibus suis Spartiarum
olim tribuerunt: duo sacerdotia Io-
vis Lacedæmonij, & Iovis Cælestis
& ius belli in quacunque libuerit
regionem inferendi, ut id nulli Spar-
tiatarum prohibere fas sit, alioquin
piaculari crimine reputeatur, ut in ex-
peditionibus adeundis primi eant
reges, in abeunda postrema sint. Cen-
tum delecti viri eis in militia custo-
dēs adsint. In egressibus utantur quot
cunque pecoribus libuerit, quo-
rum immolatorum pelles omnes ac
terga accipiant. Bellica hæc. Alia
sunt quæ pacis tempore eis tribun-
tur: quoties in aliqua republica evi-
sceratio sit, primi in cæna reges discū-
bant, & ijs primis distribui incipiat,
utriq; eorum duplum omnium quam
cæteris convivijs, libaminaque im-
mo-

molatorum & coria eorum sunt. Singulis quoque calendis instantis mensis singula pecora utrique è publico dentur Apollini immolanda, & farinæ medimnū, id est, sex modia, & vini Laconicus quarrarius. Ex in spectaculis singulorū certaminum certis locis præsideant, liceatque quibus eunque libeat ciuibus inniti, & utrique binos eligere Pythios. Sunt autem Pythij, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quiq; publice cum regibus pascuntur. Regibus ad cenam non euntibus binæ Chœnices, id est, semimodia farinæ: & vini singulæ Corylæ, id est, sextarii: præsentibus dupla dentur omnia. Eadem ratione pupilla vtri danda sit eîne cui mater, an cui pater desponderat, nec non de vijs publicis, & si quis adoptivum filium facere velit inuitis regibus Liceat quoq; eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duo de triginta senibus: si eo non accesserint eorum maximè propinqui, duo senatores ius regū obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viventibus hæc regibus à republica Spartiatarū tribuuntur, illa

*Pythij quid
vocati.*

*Chœnices
Corylæ*

*Monor de
functis re
gibus, ex
hibum.*

*Exequia
regum La
cedæmo
niorum.
Publicum
in Lace
dæmonio
rum regū
funere lu
ens.*

illa defunctis. Equites per vniuersam Laconicam obitum Regis enunciant, Fœminæ per urbem circumeuntes ollas pulsant: quumque hoc sit, necesse est, ex singulis domib' duos ingenuos, marē & fœminā luctu scdati, magnis pœnis (nisi hoc farint) impositis. Eadem circa funus regum consuetudo Lacedæmonijs est, quæ Barbatis Asiaticis. Nam pleriq; Barbarorum eodem ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem posteaquam mortem obiit. Lacedæmoniorū rex, oportet eius exequijs adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios, quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicenorum, quorum & item seruorum atque ipsorum Spartiatarum: posteaquā multa millia in vñ coacta sunt promiscuè cum mulieribus frontes suas intrepidè plangunt, & vlulatu immenso vtuntur. Vltimū quēq; regū dicētes semper fuisse optimū. Qui verò regū in bello periit, eius simulachrū, quū expresserunt: in thoro bene strato efferunt: cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullusq; magistratum cōfessus, sed luctus continuus, in hoc quoque cum

cum Persis isti conueniunt, quòd de
functo rege alter, qui succedit, liber-
rar ære alieno, quicunq; Spartiata ali-
quid aut regi aut republicæ debebat.
apud Persas, qui rex creatus est, om-
nibus ciuitatibus triburum, quod de-
bebant remittit. Cum Aegyptijs etiã
Lacedæmonij in hoc congruunt, q̃
eorũ præcones & tibicines & coquũ
in paterna artificia succedunt, & co-
quus à coquo, & tibicen ex tibicine,
& præco ex præcone gignitur, neque
vlli propter vocalitatem alijs infidi-
ante: seipfos ingerunt, sed in pater-
no opere perseverant, atque hæc quĩ-
dem ita fiunt.

*De Creta insula, & cretensium cele-
bratis moribus.*

CAPVT. IIII.

CReta, quæ & Candia dicitur, in-
sula in mediterraneo mari cen-
tũ xbiũ fama clara: hæc vt Stra-
bo scribit à septentrione Aegeo allui-
tur pelago & Cretico, ab austro Li-
byco, ad occidentem Egilam & Cy-
thera spectat, ad orientẽ Carpathon,
habet in longitudine cclxx. millia
pas.

*Creta de-
scriptio.*

*Ide mon-
is descri-
ptio.*

*In Creta
nullū ani-
mal no-
xium.*

passuum, in latitudine quinquaginta millia. Circuitus quingenta octoginta octo millia passuum complectitur. Insignes in ea vrbes sunt Cortina, Cydonea, Gnosum, Minois regia, & Ida mons omnium qui in ea sunt celeberrimus, celsissimo is vertice asurgit. Appollodorus longitudinem eius duum millium trecentorumq; stadiorum tradit, circuitum quinque milium & amplius. Artemidorus mille minus. Nullum in Creta animal noxium est. Serpens ibi nulla: nulla noctua: & si inueniatur, statim moritur. Capris copiosa. Cervis eger. Optimi vini feracissima, herbam producit, quæ diptamos dicitur: & Alonofam, quæ morsu diuturnam famem prohibet. Sfalangos etiā venenatos gignit, & lapidē qui Idæus dactylus dicitur. Cureta olim vocabatur ab habitantibus Curetibus & per syncopā Creta. Alij dicunt Cretam dictam à Crete quodam. Iovis filio curetum Rege. Alij à Crete Nympha Hesperidis filia. Incultum hominū genus à principio habuit, Rhadamanthus ad mansuetiores vitæ ritus perduxit, sequutus inde minos qui equitate

&

& iustitia adhuc magis excoluit. Plato autor est Lacedæmonios, & alias vetustissimas Græciæ ciuitates hinc sibi leges & instituta quæfuisse. Optimum gentis statum euerit primo tyrānicus dominatus, mox & Cilicis latrocinia. Fuit gens ab initio libertatis studiosa ea se possidere arbitrati, quæ non esset tyrannorum libidini-
bus exposita, fuit & cōcordiæ perpetua cura, quæ seditioni diuitiarum avaritiæ alumna inimica est, modicè proinde antiquitus frugaliterque vitam agitare. Frequētabant pueri conuentus quos greges nominabant. Adultæ ætatis viri publica inter se conuiuia celebrare arma reipublicæ causo tractare, ab ineunte ætate corpora laborib⁹ exercere. Maris ætus & frigora perpeti, acclines semitas saluosque cursu superare, in gymnasijs pugnas ciete, arcibus & sagittis pluri-
mū uti, in armis saltationem, quam pyrrhicem nominant, vulgò celebrare: flexu corporis hæc saltatio fiebat, quo plagæ relaq; euitarentur. Sagulum & militare calceum sibi inducere, arma preciosissimū munus crederentū ad hæc rei maritimæ studiū,

*Matrimo-
nia.*

Dor.

*Musica
studium.*

*Dies la-
pillo si-
gnare.*

ut in proverbium abierit, si quis quæ-
nosset se nescire dissimularet, Cretes
(diceretur) pelagus nescit. Inter æ-
quales connubia conciliari, ex omni-
que iuvenum cœtu virginibus sibi
sponsos optare ius erat, nec prius pa-
terna domo abduci moris erat, quæ
ad domesticam administrationem
essent idoneæ. Dotis magnitudo fu-
it, si frater aderat, patrimonij dimidi-
um. Pueri ex legibus literas & can-
tulas & musicæ artis modulamina
quædam discebant, ad viro-
rum Syllia perdocti homi-
vilibus recti
amiculis sedebant, illisque pugnam
cientibus ministrare puerorum vali-
dissimus maximeque elatus ducta-
bat gregem. Pro viribus singuli plu-
rimos aggregabant æquales, ad ve-
nationes egredi, cursu exercebantur
corpora, statis diebus puerorum cœ-
tus ad tybiam & lyriæ cantum inter se
commitui, ut in re bellica consueve-
re. Huius gentis etiam fuisse quidam
memorant letos dies candido nota-
re calculo, tristes atque molestos a-
tro, & si plures hunc morem
ad Thraces refe-
runt.

De

De Thracia, quæ cum hæc ferijs

et

et

Thracia, quæ hodie Romania ap-
pellatur, Europe regio est, in-

ter partes Scythiæ computata,
Macedoniam sequitur, à septentrio-
ne Istrum habet, ab oriente Pontum
ac propontidem, à meridie Aegeum
mare. Olim Seythou; postea Thra-
cia, à Thrace Mantis filio, sine ab as-
peritate appellata, Græcis em̄ *Ἰσπερ* qualitas
asperum dicitur. Regio est ut Pom-
ponius scribit nec celo, nec solo (quā
ubi mari vicinior est) satis fecunda
temperataque frigida est, & cornu
quæ feruntur maligne admodum pa-
tiens, raro usquam pomiferam arbo-
rem, vitem frequentius tolerat, sed
nec eius quidem fructus maturat ac-
micigat, nisi ubi frigora abiecti fro-
dinu cultores arcuere. In ea quon-
dam vrbes celebriores fuere. Apol-
lophama, Enos, Nicopolis, Byzan-
tium, quæ postea à Constantino Cō-
stantinopolis dicta est, & in magis
austro gloriosissimi Imperij sedes
& totius totius caput delecta, Pe-
lissus, Lysimachia, Calipolis.

*Thracæ
quales ho-
mines.*

*Gethæ se
non mori
putabāt.
Salmoxis
Getbarū
Dens.*

Amnes Hebrus, Nestos, Strymon.
Montes, Hæmus, Rhodope & Orbe-
los. Homines habet feroces & asperos &
numerosos adeò, ut si, aut vultus Im-
perio regerentur, aut idem sentirent,
ut historix pater opinatur Herodo-
tus: inexpugnabiles forent, & omni-
um gentium multo validissimi: sed
quia arduum hoc illis est, & nulla ra-
tione contingere potest, ideo imbe-
cilles sunt. Habent autem multa no-
mina singularum regionum singula,
moribus tamen ac opinionibus con-
similibus imbuti, præter Gethas, &
Trausos, & qui supra Crestonari in-
colunt: ex quibus Gethæ se non mo-
ri persuasum habuere, sed ad Zalmoxim Deum suum post fatum migra-
re. fuit hic Zalmoxis homo Pytha-
goræ quondam discipulus, qui in pa-
triam reuersus, quum animaduerte-
ret Thracæ male viuere & inscite,
ipse edoctus Ionicum viuendi genus
& mores, ipsi leges dedit, docuitque,
atque persuasit popularibus suis sen-
uantibus post obitum ad se in eodem lo-
cum ire, ubi superstites omnium be-
norum cōpotes essent, per hoc dei-
tatis opinionem consecutus se Thracæ

se

se conspectu subdixit, atq; euauit,
 maximo sui desyderio post se reli-
 cto. Ad hunc mittunt assidue adhuc
 cum naui quinq; remigum nuntium
 quēpiam ex seipsis sorte delectum,
 precipientes ea quibus semper indi-
 gēt, cumq; ita mittunt. Quibusdam
 eorum datur negotium, ut tria iacula
 teneant, alijs, ut cōprehensis eius qui
 ad Zalmoxin mittitur, manib' pedi-
 busq;, hominem agitanter in subli-
 me iactēs ad iacula: qui si in presen-
 tiarum extinguitur, propitiū sibi Deū
 arbitrantur, sin minus ipsum nūciū
 sceleris insimulāt, adseuerantes malū
 illum esse virum. Hoc insimulato a-
 lium mittunt, dantes adhuc viuenti
 mandata. Idem Thraces dum tonat
 fulgoratq; in coelum sagittas excu-
 tiunt, Deo minantes, quod nullum
 alium prater suum esse arbitrentur.
 Transi verò in ceteris quidē in om-
 nibus idē quod Thraces: verū circa
 natalicia suorum atq; obitus hoc fa-
 ciunt, Aedito puero propinqui cir-
 cumsedentes, cum prolatione prose-
 quuntur recensentes quascunq; ne-
 cesse est illi, q; vitam ingressus sit per-
 peni humanas calamitates. Homine

Nuntius
 ad Zalmox
 in mitti-
 tur.

In coelum
 sagittant
 dum toni-
 truat
 Thraces.

Aedito
 puero
 Transi la-
 mēatur.

Homine facto funustum, perlustum atque leuissimum
 mortuo terra damadant, referentes quod ma-
 Traxit le lis liberatus in omni sit modo felici-
 santur. tate. At qui supra Crestonas inco-
 vxorum duntaxat agunt: singuli plures vxores
 eharissi- habent, quorum vbi quis docessit, q-
 ana cum sceptione magna sit inter vxores ani-
 marito de amicorum, circa hanc rem iudicio,
 fuisse se quænam dilecta fuerit à marito prae-
 pelitur. pue, quæ talis iudicata est, & huc ho-
 morem adeptæ, ea à vicis & molissi-
 bus exortuata, ad tumultum à suo pro-
 pinquisimo maculatur, vnaq; cum vi-
 ro humatur, cæteris vxoribus id sibi
 pro ingenti calamitate ducentibus
 atque lugentibus: nam id eis summo
 dedecori datur. Cæteri Thraces fili-
 os veteri instituto palam venditare,
 nec virgines à patribus & propin-
 quis adseruari, sed quibus libuit cum
 vicis concubere sinunt: Vxoribus pa-
 dicitiæ sollicitius custodiunt, easq;
 magne ære à parentibus coëmunt:
 fronte notis quibusdam signatas, ge-
 gnabant. nerofum id iudicatur, siq; opibilibus
 argumentum sine his esse. Neptæ
 quæ prae cæteris specie valeant prae-
 subtaxari volumus, & licentia ratio-
 nis admissa non minoribus nubunt

premijs. Quas formæ dedecus pre-
 mit, dotibus emunt quibus coniu-
 guntur, uterque lexus epulantes so-
 cios ambiunt, herbarum (quas habet)
 semine ignibus superactis iudore,
 percussi, pro latitia habent imitari
 ebrietatem sensibus heberatis. O-
 cian, ex rapto vivere pro re hone-
 sta haberi: contra, agros colere pro
 despiciatissima. Martem vulgò Libe-
 rum, Dianam, & Mercurium reli-
 giose colere perque eum solum iu-
 rare, sui generis autorem arbitrari.
 Corporum magnitudine Thraces
 omnes homines antecedunt: caru-
 leis oculis ac truci visu, terrifico vo-
 cis sono, annosa aetate. *Edificia* mo-
 dice ab humo elevata, annona eo-
 dem semper tenore, vites nesciunt:
 pomis abundant. In Regis electio-
 ne non nobilitas prævalet, sed suf-
 fragium vniuersorum: populus
 enim eligit spectatum moribus, &
 inueterata clementia, etiam annis
 gravem: sed hic in eo quaeritur, cui
 liberi nulli sint: nam qui pater fuerit,
 etiam si vita spectatur, ad regen-
 dum non admittitur: & si forte
 dum regnar pignus sustulerit, pote-

state exitur: maximè hic custoditur,
 ne regnum hæreditarium fiat. Tum
 si rex etiam maximâ præ se ferret æ-
 quitatem, nolunt ei totum licere: qua-
 draginta ergo rectores accipit, ne in
 causis capitū solus iudicer. Quod si
 ipse etiam in peccato aliquo argui-
 tur, morte mulcatur: non tamen vi-
 cuiusquàm manu attrectetur, sed cō-
 sensu publico rerum omnium ei po-
 testate interdicta, ipse tandē fame pe-
 reat. Optimates ita sepeliunt prolato
 per tridū cadavere, mactatisq; om-
 nifarijs hostijs cōuiuātur, illudq; de-
 fterum prius, deinde combustum se-
 peliunt, aut aliter humo contegunt,
 adgestoque desuper tumulo cum a-
 lia omnis generis certamina propo-
 nunt, tum præcipuè certa cum rati-
 one Monomachiam, hoc est, singula-
 re certamen. Armatura qua (ut Hero-
 dotus scribit) in Dariana expeditione
 vsi sunt, talis erat: è pello vulpina cas-
 lides gestabant, tunicis induti, & in-
 super circumdati varijs sagulis, pedi-
 bus & tibijs indutis calida è pellib⁹
 hinnulorum, iacula, peltæ & pugna-
 culos: arcu valde pugnaces sunt, &
 exercitatissimi, quem apud se reper-
 tum

rum volunt, vna cum Scythis lingua
 utebantur. Scribit Plinius totam
 Thraciam in quinquaginta stratage-
 as diuidi solitam. Sed ea Thraciz
 pars quæ Gethica olim dicebatur, v-
 bi Darius Hidaspis filius penè pe-
 rijt, hodie Valachia appellatur, à Flac-
 cis quiritum gente. Romani enim
 Gethis superatis, & deletis Flacci cu-
 iusdam ductu eo Coloniam mise-
 runt, vnde primum Flaccia, dein cor-
 rupta voce Valachia dicta: astipula-
 tur huic opinioni Romanus sermo,
 qui adhuc in ea gente durat: ceter-
 um adeò ex omni parte corruptus
 vt vix Romano homini intelligatur;
 Romanarum literarum vsus, ele-
 mentorum forma aliquatenus inuer-
 sa, sacrorum ritus, qui & Græcis. Da-
 ci postea eam terram occupauerunt,
 à quibus aliquandiu etiam Dacia di-
 cta fuit, nunc Teutones, Siculi, & Va-
 lachi tenent. Teutones fortes viri ex
 Saxonia illuc à magno Carolo trans-
 missi, à septem vrbibus, quas habi-
 tant, Seibemburgenses patrio sermo-
 ne vocantur. Siculi Hungarorum
 vetustissimi, ex his qui ab initio ex
 Scythia digressi his locis concedere.

Thraciz
 arcus in-
 mentores
 Valachia
 & cum ap-
 pellatio.

Valachia
 Dacia vo-
 cata.

Seibembur-
 genses.

*Dragula**De Dani**Ioannes**Huniades**Valacho-**rum exer-**citia.**Valachie**quatuor**latera.*

Valachorum factiones duæ Dragula & Dani, alias Dauī, . Nam Gertha & Dauī seruorum nomina inde olim profecta Græcorum quidam prodidēre. Dragula Danis impares Turcas nostrorum partū memoria in eam terram induxerūt, quorum armis Dani ad interuentionem deleri sunt. Ioannes Huniades, viracer, Danis demum auxilio fuit, terrā quæ ab hoste receptam sibi vendicauit. Agriculturæ reliquæ pecuariæ Valachi ut plurimum student, quod originem gentis arguit. Tributum Regi pendunt, sed semel tantum ac id cuique regum & confestim ab eius declaratione totam singulæ familiæ dant bouem tributi nomine, sexaginta milia numero & amplius esse traduntur. Iussi ad bellum exire capitale est non paruissē. Est Valachia Transsylvaniæ contermina ab occasu ad ortum in Euxinum excurrit ad boream & septentrionem Russiam attingit: alluitur ad meridiem Istro, circa quem quicquid vagarum gentium occupat perpetua illis hyems, triste cælū premit. Malignè quiliam solū sterile sustentabat, imbrē colmo

morant fraude defendebant. In caelo *Gentes*
super durata glacié stagno profulta *Israël ac-*
bant in alimentum feras captabant, *colentes.*
nulla illis domicilia, nullæq; sedes e-
rant, nisi quas lassitudo in diem po-
suerat, vilis & his quærendos erat vi-
ctus, quòd horrenda iniquitas coeli,
intecta capita.

*De Russia sine Ruthenia, & recens-
tibus Russianorum moribus.*

Russia, quæ etiam Ruthenia dici *Russia si-*
tur & Podolia, inpartito nomi- *nes.*

natat. Alba superior, & inferior,
pars Sarmatæ Poloniæ præterea, Pen-
tesilvio ad septentrionem includi-
tur, ad orientem solem Moscus, oc-
cidua illi Liuania atque Prussia ex-
tentæ Germaniæ partes: parent ho-
die Ruthenorum huc Rhoxolanorū
(nam & hoc nomine appellantur)
fines diuini itinere, à Tanai ad sep-
tentrionalem oceanum, habetque
id spatium non exigua & amplius
diuini iter, cursus à Germanico o-
ceano, quænt Baltesim vocant ad ma- *Terra omi-*
ri Caspium. Regio adeò fertilis est, *nium fere*
in agro quædam frumētisq; insper- *tilissima.*

*Apum
copia.*

*Sal in la-
cu nasci-
tur.*

*Calamum
aromati-
cum in Ro-
sia.*

so, tribus perpetuis annis fructum fe-
rat, nec opus est agrum quotannis
invertere, sed inter metendum sege-
te leniter excussa alia in sequentē an-
nū sua spēte crescit. Gramē aded pro-
cerum producit, ut pericā transcen-
dat: unde ibi apum tanta copia, ut
mella nedum in alvearijs, aut arbori-
bus, verum in rupium & terræ caver-
nis reponant. Optimus medo, & hi
grandes cararum orbes, qui ad nos
vsque aduehuntur ibi fiunt, Non im-
piscantur piscinæ & stagna Russo-
rum, sed ut aiunt, pisces ex cœli influ-
entia suecrescant. Sal quodam in la-
cu Katzibeio vocato siccis tempo-
ribus colligitur, pro quo genti cum
Tartaris crebra bella. Mirū est quod
dicitur in solo Chelmenſi defectos
pini arboris ramos truncosve, duos
aut tres annos super terram iacen-
tes in saxa indurari. Est ibi optimæ
oreti copia, versus Tanaim & Mo-
rim calamo aromatico & reoponti-
co abundat, pluribusque herbis &
radicibus alijs, alibi non visis. Vrbe
regis Moscovia est, ad Moscoviam
nom sita, quatordecim milliū pas-
sum circum. Nullus hio signat ar-
genti

genti vsus. Lapis est in medio forma, quem si quis ascendit, nec inde vi deturbari possit, principatū vr̄bis obtinet, ingens de ascensu loci & de lectu dimicatio inter indigenas, sc̄piusque ob eam rem pugnarum inter ciues. Gens adeò valida est, quòd superiori anno quodam bellico tumultu in regis castris centum viginti milia equitum recensita sint, quorū singuli ordinem ducerent. Arcu in bello vtuntur, quod gentile & verus est illis, est & lancea in vsu duodenū pedum: cataphracti equites supra hamatam lorica ferreum thoracem induunt, ymbilicis speculorum modo prominentibus: galerum gestant pro casside, in eorum fastigiatum: equite libentius vtuntur in bello quā pedite: pedites alij scorpione vtuntur (balistā Itali vocant) alij plūbeas pilas sulphureo puluere ex æne is excutiūt machinis Teutonico more. Inuisum genti Regium nomen: idcirco ducis appellationem libentius vsurpant, vt magis populariorem: qui ibi rerum potitur, dux dicitur, qui in totam gentem Imperium obtinet: huius pileus paulo

*Signum
argenti
nullius
vsus.*

*Rufiano-
rum po-
tentia.
Bellica
Rufiano-
rum arma.*

*Regiū no-
men Ru-
thenis in-
uisum.*

*Vestitus
Rufianus
rum.*

*rusticus
nebris.*

clatior quàm cæteris plocenibus, cæ-
tero nihil ab alijs differens: omnis
color in usu, præter nigrum. Viri
fœminæque lineo amictiuntur in-
dusio, eoque tenuissimo, & ad cre-
ra demisso, auro circa collum ruben-
tively serico excolunt ad amiculum, la-
xior vestis, ac nihil ferè à Grecis dif-
ferens, qualem Turcæ quoque & to-
tus Septentrio usurpat: manicæ tan-
tum laxiores Ruthenis, auroq; sim-
briatæ à pectore & humeris: Luctina
pellis ambit exterius vestem. Sola
xor iuger virum, obducto capite al-
bo linteo, & ad vlnas delecto, qui-
bus fortuna amplior est, quadage-
simo die à funere convivuntur in de-
functi memoriam: quorum res angu-
stior est quinquies hoc tēporis inter-
uallo solenni modo epulantur, obse-
vantur dies obitus, quæ anniversa-
rijs quoque celebrant epulis: quan-
do ex ea stirpe superest aliquis, cu-
stodiuntur nomina defunctorum
monumentis literarū, ut sciri possit,
quo cuiquā die parentādum sit, plan-
ctu & lamentatione funus educunt.
Patrij moris est mulieris gemmas &
vniocæ ex auribus suspendere, de-
corum

corum & maribus, sed adhuc pueris:
 quæ iterum nupserit, satis castam du-
 cunt, auersantur ut impudicam ter-
 tio nubentem, par in maribus offen-
 sa. Puellæ à tergo capillū promittūt,
 cæterum matrimonio locatæ sedulo
 abscondunt. Viri supra aures tonden-
 tur, datur probro huic sexui omnis
 capillorum cultus. Gens vniuersa
 in venèrem prona, ac bibacissimæ:
 hoc laudis loco ponunt, alterum
 licere arbitrantur, modo id fieri con-
 tingat citra omnem connubij offen-
 sam: fœnerant vulgo, nec fraudi cui-
 quàm, ne sacerdotibus quidem. Pars
 multo maxima Rustianorum seruitu-
 tem seruiunt, nec inuiti, molci qui-
 dem & in his nobiles etiam se con-
 iungem & liberos venditāt: aut quia
 sic maiore orio fruuntur aut quod ma-
 iore voluptate. Antistes sacrorum
 Græcanico ritu nigro amiciuntur
 pallio: horum primores albo, ferunt
 hi bullam ad pectus suspensam, & ta-
 bulam præceptis diuinæ legis inscri-
 ptā: minores sacerdotes & ipsi Græ-
 cè vestiuntur: sacre virginis, quod
 unū genus in ea gēte est, ex Anto-
 nij abbatis instituto nigra stola ami-
 ciuntur,

.C. 1112

.C. 1113

.C. 1114

.C. 1115

.C. 1116

.C. 1117

.C. 1118

.C. 1119

.C. 1120

.C. 1121

.C. 1122

.C. 1123

.C. 1124

.C. 1125

.C. 1126

.C. 1127

.C. 1128

.C. 1129

.C. 1130

.C. 1131

.C. 1132

.C. 1133

.C. 1134

.C. 1135

.C. 1136

.C. 1137

.C. 1138

.C. 1139

Sermo.

*Musica &
gramma-
tica tan-
tum di-
scuntur.*

*Causa du-
bia mono-
machia
probatur.*

*Cervisia
totius se-
ptentrio-
nis potus.*

ciuntur. Est & sors sermo genti, Sy-
thicus verò, an alius parum comper-
tum habeo. Sunt & literæ non mul-
tum à Græcarum figura abhorren-
tes. Musicen & Grammaticè discunt
utranque Græcè, ceteras artes vulgo
aspernantur: de summa fidei cum
Græcis sentiunt: par in cultu eximo-
nia, & in cœlites veneratio. Iudicia
exercent duodecim numero viri: v-
nus aliquis è collegio cognoscit cau-
sam, criménve, cognitum ad colle-
gas defert, interdum & ad Regem.
Si res maioris est ponderis, quam v-
pro collegio vindicari possit, si reus
nequeat convinci, parùmve liqueat
factum, cum accusatore cogitur de
vita dimicare: atque ita victor dupli-
ci pecunia donatur, qualis fuerit æ-
stimata. Agrorum cultum oppido ex-
ercent, equis arant, ager feracissi-
mus præterq̃ vini Cervisiam potù ex
millio, hordeo, atque humulo deco-
ctum porant, & idem ferè totus se-
ptentrio. Ex canapi, papauere, & nuc-
bus oleum conficiunt: oliam non
fert Rustana Regio, neque ex ea ar-
bore liquor aliunde iouehitur, Vana
alio animalium genera, & in his
pleraq̃

pleraque pellium æstimatione nobi-
lia, quarum alioqui à veteribus cele-
brata: piscium ingēs copia, & in his
Seldis nobilissimæ, ex Parellausco la-
cu, perquā similis ijs, qui in Benaco
capiuntur. Lacus in Ruthenia illu-
stres septem, flumina insignia novē:
& in his quem Borysthenen esse su-
spicari libet, ob ea quæ de ipsius ma-
gnitudine & natura prædicant.

De Lithuania & Litua-

CAPITULUM VII.

Lithuania est Poloniæ ad ortum
connera noningentorū milium
passuum circuitu magna sui par-
te palustris plurimumque nemorosa
& ob eam rem difficilis aditu, ac quo-
dammodo inaccessa, aquis palustri-
bus cuncta obtinentibus: hyeme cō-
mercia cum Lithuanis habiliora, pa-
ludibus & stagnis alia glacie concre-
ta niveque superinfusa, sunt omnia
mercatoribus peruia: ut velut alto ma-
ri, quando nulla sit certa via aut
semia, sydera figunt in iter. Rara in
Lithuania oppida, villarum incola-
re infrequens: Accolarum divitiæ
pecora pellesque multigenum fera-
rum,

Diuitia rum, vt Zobellinz sunt, atque Hal-
Lithuano melinzi quibus regio insigniter fea-
rum fera- ter: cæra ac mellis abundans: vsus
vñ pelles. pecuniarum genti nullus: inter se matro-
Pecunie na palam concubinos habent: vñ
nullus v- rum permissu, quos concubini vocat:
sus. adiutores, contra pelliculus vñ pro
 bro datur, solvuntur facillè matrimo-
 nia inuicem consensu, & iterum at-
 que iterum nubunt, adeo gens vñ
 ceteris mortalibus diuerso vivit ritu,
 vt non absurdum sit illud Aristippi:
 Honestum non natura, sed consuetu-
 dine constare. Vini rarissimus vsus:
 panis nigricans non cribatus: armè-
 ta victum præbent, multo lacte vren-
 tibus. Sermo genti, vt Polonis, Sclā-
 uonicus: hic enim sermo quidam tam-
 sine paret, ac plurimis quidem gen-
 tibus communis vsus: quibus que-
 dam Romana ritum Ecclesiæ Regu-
 tur, vt Poloni sunt, Dalmatæ, Croa-
 tij, Carnique: Aliæ Græcorum scita
 peragunt, vt Bulgari, Rutheni, & ex
 Lithuania plerique. Nonnulli ab illis
 diuersa proprias hæreses habent, vt
 Boëmi sunt, Moravi & Bosnienses.
 Hussitarum quædam obseruam deli-
 tiū: pars multo maxima Manichæi:

quedam adhuc etiam gentili ex-
citati tenentur, idola colunt, quemad-
modum multi ex Lithuanis. Hiero-
nymus Pragensis, qui Eugenij quar-
ti pontificatu in ea terra evangelium
predicauit, quique gentis illius ritus
& mores ad id tempus minus notos
nostris hominibus demonstrauit, di-
cebat Lithuanorum quosdam, ad
quos primum peruenisset domesti-
cam serpentes habuisse: quibus per
se quisque ut dijs penetibus sacrifi-
cabant: ceterum tenuisse se, ut prae-
ter unum, qui cremari non potuit, a
suis cultoribus interficerentur: alij
igne colant, capitiq; ex eo auguria.
Solē nonnulli mallei ferrei specie, im-
mani magnitudine propitium ducem
habent, quem magnum vocant: per
sepe tamē regi Polonorum subditi.
Caput regionis Vilna est. Episcopa-
lis ciuitas tantae magnitudinis est
quantae Cracouia cum suburbijis om-
nibus, domus contigua in ea non
sunt, sed velati in rure horti interme-
diant, & pomaria. Duo fortissima ca-
stra habet, vnu in monte seu, inferi-
us in plano alterū. Distat haec ciui-
tas a Cracouia ē ex x. milliarib'. Tar-
tari

*Serpentes
domestica
tim vene-
rati.*

*sol sub
mallei spe-
cie vene-
ratus.*

*ciuitas
tantae
magnitudinis
est
quantae
Cracouia
cum
suburbijis
omnibus.*

tari quidam circa Vilnam in assigna-
tis pagis habitant, qui agros nostro
more colentes laborant, & metes
vehunt, Tarrarica lingua loquuntur,
Mahometum & sectam Sarraceno-
rum profitentur.

DE LINONIA, PRUSIA & mili-
tibus Marianis.

C A P. VIII.

Milites
mariani.

Cymbrica
Chersoneso
sive hodie
Dacia.
Prusia.

Linonia verè fidei cultrix, Ruhe-
nia ad septentrionem præsertim,
& ipsa Sarmaticis finibus, Tar-
tari Scythicum hominum genus cre-
brius incursant. Linonianos ad Chi-
sti cultum milites nostri traxere,
quò antea nullum nisi malorum de-
monum movere, sepius vario cultu de
regni possessione in ea terra bellant.
Sarmaticum mare ab occasu, sinusq;
incompertæ magnitudinis, cuius bo-
rium ab occidente est, non procul
à Cymbrica Chersoneso, quam Da-
ciam hodie vocant. Circa finem ad
septentrionem semiferæ gentes sunt
cum quibus nullum est linguarum
mercium, nuntio & signis permutant
merces. Prusia, ynde Pruteni, terra
hodie Germaniæ, & Samaria pari-
ceps

ceps à meridie illi occurrit. Et terrā
 si Ptolomæus verus auctor est, vistula
 perluit à Torno oppido Gedanum *Vistula*
 vsque: quo in loco Baltheomari in-
 funditur: ad Sarmaticum oceanum
 extensa citra vistulam, vltra Germa-
 niz est: ad orientem solem, & meri-
 diem Massouitz sunt, & Poloni ac-
 colunt: ad occidentem Saxones, Pru-
 sia solum ferax est, maximeque fru-
 giferum, irriguum frequens cultus:
 Regio amena & pecoris abundans,
 piscatus venatioque multa. Vlmeri-
 gi eam terram tenuere, quum ex Scā-
 dinavia insula egressi sunt in conti-
 nentem, ve Tornandes scripsit, Ptole-
 mæus Amærobios, Alaunos, Vene-
 des & Gichones penes vistulam ha-
 bitasse auctor est. Malorum & hæc
 cultrix fuit dæmonum vsque ad se-
 cundi Federici tempora. Deiparini
 milites, qui & Mariam dicuntur, post
 Ptolemaidem in Syria amissam in
 Germaniā reuersi, viri videlicet no-
 biles & rei militaris periti, ne per o-
 tium marcerent eundem, acceden-
 tes, Prusiam Germaniæ conterminā
 Christi cultū spernere dixerunt: sepe
 illius gentis homines in Saxones ceterosque
*Vlmerigi
Gotbi ex
scandina-
uia.*
*Deiparini
milites.*
*Prusia
quomodo
ab ordine
Tentonico
acquisita.*
 105.

*Massonie
duces.*

rosque vicinos excutere, ingentem vim pecorum abigere, esse in animo sibi compescere barbaram gentem, annuatim Imperator provinciamque fratribus perpetuo iure possidentiam tradat, si eam armis acquirant. Iam enim Massonie duces, qui eius se totum Dominos affirmabant, ius suum fratribus concesserant. Grata oblatio Frederico fuit, qui collaudato proposito, quas voluere fratres sub aurea bulla literas concessit. Illi sumptis armis brevi tempore quicquid Prutenici iuris citra & ultra Vistulam fuit subegere: subactam ac belloque sitam, suae ditionis fecere, victa gens Christi fidem complexa est & cum fide Teutonicam linguam. Fuit ad Vistulam annis quereus ubi victis gens à principio castellum erexit, mox ut sunt res hominum, quae tenui principio in maius augentur, oppidum frequenti cultu adolevit. Maria burgoni dixerunt. Caput gentis est, atque sedes eius, qui universi ordinis magisterio fungunt. Sacre huius militiae origo Teutonica est, ne quisquam nisi Teutonicus his sacris initiatur: atque idē clara ortus natalibus,

*Mariae-
burgoni.
Ordo militum
Teutonicorum.
Vestitus
militum
Teutonicorum.*

bus, & cui proponitur, ut aduersus sacratissimæ crucis hostes, paratus sit omni tempore dimicare, albo pallio amiciuntur, nigra cruce insuta, omnes alunt barbam, præter eos qui sacris operantur, & sacerdotes sunt, dominicam orationem milites ipsi pro canonicis horis usurpant: neq; literas discunt: diuitijs abundat, nec minor quam regibus potentia. Sæpe cum Polonis de regni finibus acceptis atque illatis cladibus contendere, nec totis viribus belli fortunam experiri recusauerunt. Est Prussiarum atque Lithuaniae contermina regiuncula, quæ Samogitia dicitur, syluis & fluminibus circumsepta, quinquaginta miliarium longitudine: cuius gentes procerae & pulchræ staturæ, agrestes, tamen moribusque inculti. Matrimonia plura celebrant, & absq; sanguinis respectu, Patre mortuo filius nouercam, fratre frater gloriæ in uxorem accipiunt. Aes nullum habent, humiliter ædificant, ex limo culmoque tuguria in carinarum aut galearum formam, in quorū culminibus fenestram vnā faciunt tam patentem, ut toti ædificio lucem supernæ præ-

Divina-
tioni va-
cant Sa-
magitba
Ignis sa-
crasanti.

supersti-
tio gentis
admiran-
da.

præbeat. Focus perpetuo igne in sin-
gulis vnus, circa quem familia vni-
versa sedens, non solum vt cibos co-
quat, verum etiam vt vehemens fri-
gus, quo pro maiori anni parte ter-
ra hæc cōgelata constrictaque iacet,
propellat. Vaporaria seu stugas ha-
bēt nullas. Gens ad diuinationē &
anguria inclinata, præcipuū ei numē
ignis, quem sacrosanctum perpetuū
que esse persuasum habuēre, quod in
adito colle ad fluvium Neuyasa affi-
dua signorum suggestione per sacer-
dotem aleretur. Vladislavus Poloniz
rex, qui eā ad Christi fidem cōpulit,
illum vna cum turri, in cōservaba-
tur, extinxit, desiecit, & sylvas quas
non minori religione quā ignem
sanctas, proque deorum habitaculis
Sarmatæ (iuxta poëticum illud habi-
tarūt dii quoque sylvas) colebant, &
nedum sylvas, verum quoque quic-
quid eas subiisset sanctum minimeq;
violandū censebant, vt aues erāt &
feræ, Malorum dēmonum præstigio
violantes eas statim in manibus &
pedibus contrahēbantur. Erāt in his
sylvis singulis familijs suus focus &
sacra domus cōstitutā, in quibus de-
fun-

functorum suorum corpora cum e-
 quis sellis & meliori eorū vestimēto
 cōburere mos fuit. Cōuenire eos no-
 cū credebāt, ideoq; sedilia ibi ex su-
 bere contexta disposita, in quibus op-
 timus medio, escaq; ex pasta in ca-
 sei forma omni tempore largē sub-
 ministrabatur, vt ipsis valescerentur.
 Prima Octobris die in his syluis ma-
 ximum festum peragebant, ex omni
 regione vniuersus populus cōgrega-
 tus, quæque familia in sua casula ci-
 bo & potu, vt melius potuit, patrio
 instituto indulgebat, tum ad focos
 dijs imprimis quem Perkumo, id est,
 tonitrum dicebant, libabant. Cum Li-
 thuanis & Polonis linguam vnam
 habent, nam & Polonico sermone sa-
 cerdotes eis in ecclesijs prædicant.
 Romanæ ecclesiæ morem obseruāt,
 licet Rutheni alij ad meridiem &
 Moscouitz ad septentrionem habi-
 tantes Græcorum ritum teneant,
 obedientiamque non Romano ve-
 rum Constantinopolitano pontifici
 promittant. Ad septentrionē his Mo-
 scouia prætenditur terra quadringen-
 toanni nullatiorem patens: argento
 diues, tam valide vbiq; præsidio con-
 clusa,

clusa, ut nedum aduenz, verum indi-
genz etiam absque literis ducis eri-
re atq; intrare nō possint. Plana om-
nino regio est, nō mōtosa, nemorosa
tñ, & ut plurimū paludosa, plurimis
Plumina maximis fluminib⁹ Occa, Volha, Dzu
Mosconia uina, Borystheneque & Dineper iun-
gua: piscibus ob id varijs, & feris a-
bundat, quemadmodum Lithuania,
à qua non multum discrepat, nisi
quod frigidior est, quia septentriona-
lior. Unde pecora parua habet, & cō
Moscu ci muniter mutila. Moscu metropolis
nitas ma- regionis duplo maior quā Praga
xima. Boēmiz: lignea, ut aliz ciuitates,
edificia habet, multas plateas, sed
dispersas, latissimi campi interie-
cent. Mosca amnis ipsam interfecat,
Mosca arx in medio vrbis in plano sita, se-
amnis. ptemdecim turribus & tribus pro-
pugnaculis adeō pulchris & validis,
ut similia vix reperiantur. Sedecim
in ea arce ecclesiz, quarum tres san-
ctę Marię, sancti Michaëlis, & sancti
Nicolai muratz, ceterę omnes li-
gneę. Tres quoque in ea amplissime
Arx am- curiz in quibus nobiles aulici morā-
plissima. tur: palatium in quo dux est Italico
more constructum pulcherrimum,
sed

sed non amplum. Multos nobilissi-
 mos ducatus habet, ex quibus ingru-
 ente bello plusquam ducenta millia
 hominum duobus aut tribus diebus
 contrahuntur. Aqua gēti potus liquor- *Potus Mo*
 que fermentatus, quem quassetzwo- *sconita-*
 cant, arane ligneo aratro: frondi- *rus.*
 bus arborum spinis arpleant: se- *Frigoris*
 getes propter longum frigus, raro curatio.
 maturescunt: ideoque in stubia de-
 siccat, triturantq;. Aromatibus & sub-
 limatis calfactorijs contra frigus va-
 rijs vtuntur. De avena & melle aquā
 ardentem siue sublimatum faciunt,
 & lacte etiam, adeo fortē vt saepius
 ab eo inebrientur. Vino & oleo ca- *Ebrietat*
 rent. Ne inebrientur inebriantem po- *capitis po*
 tum oranem terrae princeps capitis *na multa*
 poena prohibuit: bis aut ter tamen in *tur.*
 anno conceditur. Monetam habent
 argenteam maiorem & minorem,
 non rotundam, sed quadrangula-
 rem oblongam. Dznuingis hanc di-
 cunt. Sclauonica lingua loquuntur. *Lingua.*
 Sectam & religionem cum Graecis *Religio.*
 vnam obseruant. Episcopi eorum
 Patriarchae Constantinopolitano sub-
 sunt, & ab eo confirmationem po-
 stulant. Christum adorant prater

*scythae
idolola-
træ.*

*Zlota ba-
ba idoli.*

*Sclauoni-
ca lingua
alijs lin-
guis vitia-
ta & co-
rumpita.*

Kosanenses, qui cum Sarracenis Ma-
hometum venerantur, & Scythas
quosdam alios, ad septentrionem,
qui linguis proprijs loquuntur, & i-
dola colunt: Imprimis vnum, quod
Zlota baba dicunt, id est auream ve-
culam, tanta veneratione, vt nemo id
pertranscat, quin saltem pilo ex ve-
ste tracto, si aliud nihil habeat, co-
râ eo prostratus pro oblatione proj-
ciat. His populis quamuis sermo sit
vnus, Sclauonicus videlicet, est ta-
men adeò impar, & externis linguis
hic & alibi confusus, vt mutuo se
non planè intelligant. Idololatriæ
tempore pontificem maximum v-
num habebant, quam Crue nomi-
nabant: in ciuitate Romoue (à Ro-
ma dicta) habitabat. Communis gen-
tibus illis mos est, vt non solum ser-
uos vt pecora, sed etiam filios, & se-
metipsos vendât, & abducere quàm
longissimè patiantur, ob victus tan-
tummodo sufficientiam, quam-
uis grossissimis cibis
vescantur.

De

De Polonia, Polonorumq; recentibus
moribus.

CAPVT IX.

POlonia Europæ regio, vasta &
plana, ynde & hoc nomen acce-
pit, significat eſſe Sclauonica lin.
gua, qua & ipſa vtitur: Pole planum:
Sarmatia alio nomine vocata. Hæc
Sleſia ad occidentẽ contermina eſt,
Prutenis, & Maſſouitis à ſeptentrio-
ne, ab oriẽte Ruthenis, à meridie Hũ-
garis, Carpato mōte, quẽ Crapak ac-
colæ vocāt interiaccẽte, hæc in partes
duas diuiditur, quarum quæ Saxoni-
bus Prutenisq; vicina eſt, maior Po-
lonia dicitur: altera Hungarię ac Ruſ-
ſiæ obiecta minor vocatur. Regnum
vniuerſum in quatuor velut regiões
diuiſum, quas in orbem Rex quotan-
nis inuiſit, ſingulæ ternis menſibus
alunt Regem, regiumq; comita-
tum: cæterum ſi caſu conciliõve iſ-
in vna regni parte diutius eſſe perſe-
uerauerit, nihil debetur ipſi amplius,
in Cracovia celebri & ampliſſima
vrbe regia eſt, totiusq; regni gaza,
cæteræ ciuitates parum nitidæ ſunt:
ex maceria domus ferẽ omnes com-
poſitæ, pleræque lato collinitæ,

Sarmatia
Europæa.

Termini
Polonia.
Polonia
duplex
maior &
minor.

Cracovia
Polonorum
regia.

Gens Po- plaga regionis nemorosa. Gens in v.
lonica niuersum prudens, multaq; comita-
prudens te in hospites: dibacissimū genus ho-
& comis. minū, vt totus septentrio, sed rarus
 vini vsus: ignotusq; genti omnis vi-
 nearum cultus: factitia ex tritico, a-
 lijsq; generibus seminum potio in
Potus cer- vsu est: solū ferax, triticiq; abundans.
uisa. Est & pascuis idoneum, armēta late
 pascuntur: venatio multiplex: equus
 syluester cervino cornu, bos ferus.
 Vrum Romani vocant. Plumbum
 duntaxat ex omnibus metallis fodi-
Salisfo- unt Poloni, & salem saxorum duri-
dine. tie: nullumq; toto regno vberius ve-
Mellis ve- stigal: mellis copia tam ingens, vt
stigal. non satis illis atque Ruthenis locis
 perfit, quibus illa recondant: arbores
 nanque omnes & sylvarum alueatibus
 mellificantium nigricant. Literarum
litera. figuratio ex gentili & græcanico mi-
vide rit? xta: promiscuus & fidei ritus inter
Vestitus. Romanum & Græcum: virorum &
 mulierum vestitus Græ-
 canico simi-
 lis.

De Hungaria, Hungarorumque
vincendi institutis.

CAP. II.

Hungaria nunc sanè ea regio est *Hungaria*
quæ olim Pannonia fuit, licet *fines.*

hæc hodie illius fines in totum
non impleat, nec tam latè quondam
paruit, quàm hodie Hungaria. Eni-
muerò à Laytha flumine inferiorem
tantum Pannoniam vsque ad Sa-
uum amnem complexa, ultra Danu-
bium Poloniam attingit, terramque
complectitur, quam Gepidæ & Daci *Gepidæ*
tennerunt: patetque Imperium gen- *& Daci.*
tis multo latius quam terræ nomen.
Erat hæc terra, vt prisci rerum scri-
ptores habent, nonem circulis,
quos hagas Germanica lingua dici-
mus, circumdata, quorum singuli
ita stipitibus quernis siue fagineis
vel abiegnis extructi erant, vt de mar-
gine ad marginem viginti pedum
spacium tenderetur in larum, totidè
eingeretur in altum: ciuitas autè voi-
uerfa aut dorissimis lapidibus aut re-
uacissima Creta repleretur: porro su-
perficies vallorum eorundem inte-
gerimis cespitibus regeretur, Inter
quorum confinia arbusculæ plântæ

erant, quæ abscissæ proieciturque ut plurimū herbas & frondes proferebant. De primo autem circulo ad secundum viginti milliaria Teutonica protendebantur, & inde totidem ad tertium, & ita vsque ad nonum quāvis alius alio semper contractior erat. Intra hos aggeres vici villæq; ita constitutæ ut ab vna ad aliā vox hominis audiretur. Edificia validissimis muris præmunita: portæ nō satislatae propter hanc causam ut per eas latrocinādi gratia quaquā versum exire ingrediq; facile possent. Tubarum clangore vnus circulus alteri cuiusque rei certa signa dabat. Pannoniæ ab initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti, inde Huni habuere, gens Scythica. Mox Gothi ex insulis Germanici oceani profecti, post Gothos Longobardi ex Scandinauia etiam oceani insula: nouissime Hungari ex alia Hungaria. Scythica egressi, quæ non longè à Tanais oritur extat, & Iuhra hodie dicitur: misera adhuc regio, vtpotè sub frigidissimo cælo iacens, duci Moscorum tributaria. Non tamen aurum argentumve, quibus omnino caret.

Pannoniæ

Pæones.

Huni.

Gothi.

Longo-

bardi.

Hungari.

Hūgaria.

Scythica.

sed

sed preciosas animalium pelles. Sa-
bellorum scissinorumque pendunt
homines. Non arant, non seminant,
neque panes habent: ferarum carni-
bus & piscibus vescuntur: aquam
potant: sub togatis ex virgultis cop-
toxis inter densas sylvas humiliter
habitant, vnde fieri homines sylve-
stribus feris commorantes, vestimen-
tis se non laneis neque lineis indu-
ant, sed pellibus nuper aut lupo aut
ceruo visolue detractis. Solem, lunam,
astraque alia alij adoant & quicquid
eis primum occurrat. *Propriam linguam habent. Coral-*
lia piscantur & baleneas, ex quarum
eute rhedas bursasque faciunt: arun-
giam pro impinguatione servatam ex-
teris nationibus vendunt. Mediocri-
tumoris montes ad eam partem qua
oceanus incumbit habet, quos pisces
quidam Mors vocari dentibus se pro-
movendo seantes, dum superio-
ra nacti ulterius nituntur, precipi-
tes decidunt & moriuntur, eos illi
colligunt eduntque: dentes quos largos
& albos valde habent, reservant,
& mercatoribus pro mercibus alijs
permutant. Manubria cultellorum

*Vines Hū
gariae.*

*Buda
vrbs re-
gia.*

*Vestitus
Hunga-
rorum.*

*Mulierū
Hungaro-
rum babi-
tus.*

ex illis optima parantur. Habet
Hungaria nostra ad occasum Austri-
am & Boëmiam, ad meridiem illinc
partem, quæ Adriatico est pelago ob-
versa: ad orientem solem Seruiam,
quam Triballi & Misi tenuerunt,
nunc à quibusdam Sagaria voca-
tam: ad arcum & boream Po-
loni, Moschiq; finitimi. Vrbs re-
gia est Buda, à Bada Arhila fratre ap-
pellata. Ager regionis quarchus col-
tur tritico fertilis est, auro atque ar-
gento diues. Mirum est quod indie-
genæ narrant esse in Pannonia ri-
uum, in quo si sapius ferrum mer-
gatur Cuprum fieri. Viri vestes super
ne excavant circa inter scapillum, li-
nea subtus tunica, circa collū & hu-
meros quodatenus apparens, quam
partē serico & auro ferè omnes ex-
ornant, indifferēs in caliga, coctus,
no superinducto: capillos inungunt,
cōcinnant, lineo galericulo tātēgūt,
rarōq; nec nisi in otio resolunt, qui
mos & à plerisq; Germanis observa-
tur. Muliebres vestitus strictior, &
ad collum subductus, vt omnia re-
gantur, tantū lineæ tuniculæ ora emi-
neant pretiosissime ornata: vestibos
cogant

togam superinducunt, seriem caput,
 aut lineo componunt velamine, ac
 præter oculos & nasum cetera ferè
 abscondunt: gemmis & margaritis
 vulgò utuntur. Cochlearum calcean-
 tur viri, feminaeque ad media crura
 inducto, annum loquentes defensores,
 & quosdam bicornio, Barbam, insitât,
 præterquam superiore labro. Orcho-
 dore fides cultus ex lege indicât. Est
 & alia iudicij ratio, si causa anceps
 sit, aliter liquere possit, his ferro decer-
 nitur, reus & actor dimicant. Rex aut
 qui regis vicem gerit spectat, iudi-
 casque secundum eum, qui superior
 fuerit, satis vicisse credunt, cuius
 aduersarius aut pugna inuictatus
 inibit, aut lineis areæ, quibus pugnae
 locus circūscribitur, exciditur. Qui
 ex equo dimicant lancea prius, dein
 gladio videntur. Pedites, præter ve-
 tenda, cetera nudi pugnant. Suus
 genti sermo, etsi Boëmo non mul-
 tum absimilis. Habent & priuatas
 literas, sed Romanis libentius vrun-
 tur. Ferox hominum genus, & in
 bello validum equestri prælio magis
 quam pedestri idoneum. Regis Impe-
 rio parèt, aut regijs ducib⁹, Cataphra

Certamio
 ne singu-
 lari con-
 trouersia
 dirimun-
 tur.

Hungarorū
 pugna
 diuina.
 sermo.
 Litera.
 Ferocitas
 Hungaro-
 rum.

Et equite in bello videntur, & leui
armatura, sed parcius omnino, tur-
matim configunt, non tamen toto
agmine. Nulla gens Christiani no-
minis turcarum arma magis exer-
cuit. Nulla ab his rursus magis exer-
cita est, adeo paribus animis varioq;
euentu est semper utrinque bellarū.
Alia Hungaria quæ huius mater est,
linguaque & moribus penè adhuc
illi similes, rursus Barbarico viuit ido-
lis seruit.

De Boëmia, & moribus Boëmorum.

CAP. XII.

*Boëmia
limites.*

BOëmia Regio, Germaniæ limiti-
bus inclusa, aquilonis flatibus,
obiacet Hungaria illi orientalis est,
australis Bauaria, Noricus ager occi-
duus, Polonia borealis. Latitudo e-
ius longitudini ferè par: trium fere
dierum iter. Sylua Hercinia tanquā
natiuo muro undique cingitur. Albi
fluuius media irrigatur, atque quodā
alio Multauia nomine, ad cuius ri-
pam Braga sita est amplissima vrbs
& totius regni caput. Solum hordei
& tritici ferax pabulo pecore atque
piscibus abundat, olei sterilis est, quæ
ad-

*Hercinia
sylua.*

Albis.

*Multauia
Braga*

*vrbs re-
gia.*

admodum Germania ipsa vino non
 omnino caret, cervisiam optimam
 facit, quæ Viennam vsque austriæ ve-
 hitur. Boëmi germanis licet undique
 circumsepti sint, Germanica tamen
 lingua non loquuntur, Dalmatarum
 aduentu Teutonica illinc pulsa. E-
 rehim in eorum annalibus reperi-
 tur, fratres duos ex Croatiæ egressos
 alterum in Boëmia alterum in Po-
 lonia consedisse, mutasseque & gen-
 tibus prioribus linguam & terris nomi-
 na Volaterrano autore. Mos vet^r &
 Germanica lingua à plerisque in hanc
 vsque diem obseruantur. In templis
 enim plebes sermone Teutonico do-
 centur, in cœmiterijs Boëmico. So-
 lis mendicantibus olim libertas fu-
 it, qua vellent lingua populos in-
 struere. Nullæ genti leges sunt, nul-
 la sanctiora instituta, quodlibet li-
 cet: quippe Christianæ fidei non so-
 lum non cultus, ut qui Vualdensium
 sectam amplexi tuerentur, tum auo-
 rum nostrorum memoria Hussita-
 rum veneno infecti, Orthodoxæ fi-
 dei cultum parum hodie integrè cu-
 stodiunt. Romanum pontificem in ordi-
 nem redigunt, negantque ceteris Antistitibus

*Cervisia**Boëmica**commen-**datur.**Sermo.**lingua.**Lingua**Germani**ca in Bo-**emia.**Vualdens**ses.**Errores**Boëmorum*

Augustiorē esse ac venerabiliorē, in-
 ter sacerdotes nullū discriminē duce-
 tes. Presbyterū non dignitatē, sed ri-
 tamēntū efficere potiorē. Animas
 corporibus excedentes aut in aeternas
 auestigio poenas demergi, aut
 perpetua consequi gaudia, purgato-
 riū ignem nō inueniri, quo aliquāda
 expientur. Stultū arbitrantur defun-
 ctis paremare, auaritia sacerdotalis
 inuentū esse, Dei optimi maximi di-
 uorūq; simulacra ē medio tollunt.
 Aquarum palmarumque ac cetera-
 rum rerū benedictiones irrident. Mā-
 dicantium religiones malos dæmo-
 nes inuenisse. Sacerdotes pauperes
 esse debere sola eleemosyna conten-
 tos: non opes, non pecuniam posside-
 re. Liberam cuiquam verbi dei prædi-
 cationem parere. Nullum capitale
 peccatum quantumuis maioris ma-
 li vitandi gratia tolerandum. Qui
 mortalis culpæ reus sit, eū indicant
 neque debere seculari, neq; ecclesia-
 stica dignitate potiri, nec etiam pa-
 rendum esse ei. Confirmationem &
 extremam unctionem inter eccle-
 siæ sacramēta minimē teneri. Auricu-
 lampa confessionem nugacem, &
 super-

superdaruam esse: sufficere in cubili
aut alio secreto loco sua quæq; Deo
peccata confiteri. Baptisma fluuialis
unde nulla interiecta sacri olei mi-
xtura recipiendum. Cœmeteriorum
inanem usum, quæstus tantummo-
do causa repertū quæcunq; tegantur
tellure humana corpora. nihil dista-
re. Templum Dei latè parētis ipsam
mundum esse, coartare maiestatem
eius, qui ecclesias monasteria orato-
riaq; construūt. Sacerdotes vestes
altarium ornamēta, pallas, corpo-
ralia, calices, patenas, vasa huiusmo-
di nil habere momenti. sacerdotem
quoque loco, quocunque tempo-
re sacrum Christi corpus conficere
posse, petentibus ministrare: suffice-
re si verba sacramentalia tantum
dicat: suffragia sanctorum in cœlis
cum Christo regnantium impetrari,
in Canonicis horis cantandis dicen-
disque frustra tempus reti. Nullo
die ab opere cessandum esse existi-
mant, quā quæ dominica nūc appel-
latur. Celebritates sanctorū reijcien-
das. Ieiunijs quoq; ab ecclesia institu-
tis nihil mēsse ineritū. Fama est etiā
Bohemorū sacerdotes infātib' ipsis & muniti.
su.

sacramē-
tū eucha-
ristiæ.

Celebrita-
tes sancto-
rum.

Infantes.
Bohemico

& cunctis alijs indifferenter sub vna
 que specie corpus Christi ministra-
 re, hostia quam qua nos vivimus ali-
 quatum grandiori: Georgius Pogge-
 bratius huius instituti autor fuisse dici-
 tur: Picardus quidam ex Gallia; gen-
 tem alio delirio infecti: ipsi non par-
 vam virorum mulierumq; plebem con-
 tractam nudam incedere iussit, Ada-
 mitas vocavit, autor omnis licentia
 vetus publica & mixta, reliqua hos-
 tedia auditu crimina hoc duce cepe-
 rant, & in quibusdam locis adhuc
 durare, sed occulte, à multis dicitur.
 Nam subterraneos Boëmorum qui-
 dam (qui ex hoc Gruebenhaimer ap-
 pellantur) sacra operaturi subeunt,
 inter quæ eam à sacerdote pro mo-
 re illud Genesis pronuntiatur, Cres-
 cite & multiplicamini, ac replete ter-
 ram: lumina quæ ibi habentur con-
 tinuo omnia extinguuntur, & tunc
 neque ætatis ulla, neque sanguinis
 attentæ reverentia, promissæ vin-
 & inquam per tenebras quisque
 incidit, mulieres cognoscunt, pe-
 racto scelere quum in locum suum
 se quisq; receperit, luminaria rursus
 incenduntur, & sacrum peragunt.
 Est

Adamita
 quales, id
 puto calum-
 nias.

Nefandus
 Boëmorū
 ritus.

Est execrandus hic damnatæ gentis
 natus nō multum diuersus à baccha-
 nalibus illis quæ in Hetruria primo
 mox Romæ etiam noctu, multa vini
 & epularum crapula mulieres mari-
 bus mixtæ in abdito celebrare, nul-
 lo neque sexus, neque ætatis res-
 ctu habito ad promiscua puerorum
 ac maronarum stupra, atque aliorū
 flagitiorum, quæ ex ipsis tanquam ex
 officina quadam prodibant, quorum
 sacrorum capita. Q. Marrio Philip-
 po & Posthumio Albino consulibus
 Romæ capitali sunt supplicio affe-
 cta, vt scribit Sabellicus Enneade
 quinta libro septimo. Hanc Boëmo-
 rum impietatem nefandam hæresis
 quatuor reges Venceslaus, Sigismun-
 dus, Albertus & Vladislaus extirpare
 non poterunt, quamuis sæpius totis
 viribus attentarunt.

*Baccha-
 nalio o-
 lim in Ita-
 lia cele-
 brata.*

*Hæresis
 Boëmorū
 inuisa.*

*De Germania, & institutis
 eorum plurimis.*

CAP. XII.

Germania Regio Europæ amplis-
 sima, tota septentrionalis, à Gal-
 lis oli Rheno fluuio diuisa fuit,
 à Rhetis & Pannonib' danubio, à Sar-
 matis

*Germania
 veteris
 limites.*

matris Dacisq̃ue mutuo metu & mō-
tibus ſeparata, cætera oceano ambi-
te, hodie extra hos fines Rhetiã, Vin-
deliciam, Noricã, & ſuperiorem Pã-
noniam, Alpes, partemq̃ue Illiriz &
vſque ad Tridentina clauſtra Germa-
nia obtinet: Belgarum quoque ſerè
tota natio Gallici quondã iuris, om-
niſq̃ue Rhenus in Germaniz no-
men linguamq̃ue conceſſit, vt iam ſe
Gallos dici neſciant, ſi audiant indi-
gnentur Heluetij quoque in Germa-
niz nomen & linguam tempore la-
bente tranſiere. Itaque magnam Gal-
liz Tranſalpinz partem ipſa Germa-
nia ſibi vendicauit. Prutenos fero-
ciſſimam gentem & idolis deditam
intra tricenteſimum annum ex infi-
delium manibus milites Teutonici
vi & armis rapuerunt, vbi & lingua
Teutonica introducta eſt, & Chriſti
cultus genti imperatus, vnde habita
ad primæuos illius terminos conſy-
deratione, videbitur certè illa ſibi fe-
rè plus ſoli extra vſurpaſſe, quàm in-
tus prius continebat. In duas ve-
lut partes ab initio tota Germania
diuiſa fuit, vt quæ Alpibus propin-
quior eſt, ſuperior eſt Germanis ap-
pel-

*Quid Ger-
mania ac-
ceſſit.*

*Prũſiam
Germa-
nia vendi-
cauit.*

*Germa-
nia du-
plex.*

pellata: altera ad Septentrionem at-
 que Oceanum versa, inferior. Durat
 hæc particio sub Alemannia apellatio-
 ne (quæ à Lemano, vt quidam autu-
 mant, laeu est) in hunc vsque diem. *Alema-
 nia.*
 Provincias tam hæc quam illa mul-
 tas habent: superior à Mogano flu-
 mine, quod Franconiam perlabitur, *Proxi-
 mie Ger-
 manie
 mulæ.*
 ascendendo Batiariam habet Austri-
 am, Styriam, Athesim, Rhetiam, *superior*
 Heluetiam, Scuiam, Alsatiā, *Germa-
 nia vulo-
 gariter*
 provinciam Rhenensem Moguntia-
 cum adusque. Inferio, Franconiam, *Hochtent
 schland;*
 cuius magna pars Meridiem ver-
 sus etiam in superiorem protenditur *inferior
 nederlent
 schland.*
 habet Hassiam, Lotharingiam, Bra-
 bantiam, Gelriam, Selandiam, Hol-
 landiam, Phrisiam, Flandriam, Voe-
 stualiam, Saxoniam, Daciam, Pe-
 ninsulam, Pomeraniam, Liuoniam, *terra Ger-
 mania o-
 lim horri-
 da & in-
 secunda.*
 Prussiam, Slesiam, Morauiam. Boë-
 miam, Mysnam, Marchiam, Thu-
 ringiam. Fuit Germaniæ terra ab
 initio, vt Cornelius Tacitus scri-
 bit, & si aliquando specie disse-
 rebat, in vniuersum aut syluis hor-
 rida aut paludibus infæcunda, humi-
 dior quæ Gallias ventosior quæ No-
 ticum ac Pannoniam aspicit, frugife-

Germania laudes.

Flumina Germania.

Diuitie Germania. Metalla.

raram arborum & omnis culture impatientis sterilis, pecorum tamen fecunda, sed plerūque improcerorum, auro atque argento immunis, & propterea vilis despectaque ab omnibus. Hodie Regio adeo amena est, adeo pulcherrimis nitidissimisque urbibus, castris & pagis passim exornata exulta, ut non Italiae, non Galliae, non Hispaniae ipsa cedat. Caelum satis clemens habet, Campi fertilitatem oprandam. Sunt colles aprici, nemora opaca, frumentorum abundantia, vitiferi montes, clarissimi amnes, Rhenus, Danubius, Moganus, Albis, Neccharus, Sala, Odera, & multi alij fluij, & riuuli lympidissimi totam tetram rigantes. Sunt fontes dulcis aquae, sunt thermæ calidae, sunt minerae salis plurimæ: metallorum item fertilitate nullis terris cedit. Vniuersa & Italia, Gallia, Hispania argentum ex Germania negotiatoribus fetè omne habent, metallaque non parum multa, nec auro est priuata. Quòd si hodie Priscorum quisquam ab infernis resurgeret, ac oculis intima regionis contempleretur, nunquid non multum

rum is miraretur? aut quid diceret ta- *Germania quam*
 men, si videret quanta tunc esset lo- *tum ex-*
 corum salubritas, coeli humana tem- *culta.*
 peries, vberitas soli frumenti que quā
 ta copia, arborum cōsitiones, quātus
 splendor vrbitum, templorum sacra,
 & erga Deū religio, vrbalitas civiū,
 vestitus hominum, rei militaris, peti-
 tia, apparatus bellicus, ceteraq; orna-
 menta Germanorū, nobilitasq; quā
 sincera: profecto, vt reor, non dice-
 ret terram infotmem, asperam coelo,
 tristem cultu, videret sanè quā ve- *Germania Tem-*
 rum sit illud, quod dicitur, Sēpius bo- *perata.*
 nam materiam cessare sine artifice.
 Nā etsi alijs regionibus mitior hyēs
 sit, fructusque nobiliores, minus ta-
 men æstus tēperatus est, vnde & fru-
 gū corruptio: adde animalia veneno-
 sa, & alia ad humani generis perni-
 ciē intentissima difficilis satis erit in-
 dicatu, quæ quique provincia cōpa-
 randa sit, quæ anteferenda. Dicta au-
 tem est Germania recētionī appella- *Germania vnde*
 tione quod eius populi ferè omnes *appellata*
 inter se perinde ac fratres, pares exi-
 sterent tum corporum dispositione
 tum moribus atq; viuēdi ritibus, pri-
 us Teutonia à Tuiscōne Noë filio,
 &

*Autor
gentis.
Germani
indigena*

Alemannia à Manno eius filio, qui gentis autores conditoresq; memorantur, vocitata fuit. Quamuis plerique gentem indigenam, id est, inde genitam nec aliunde prouectam arbitrentur, & eius opinionis hic est, qui ita versificatus est.

Gens inuicta manet toto notissima mundo,

Terra ubi se deuera globo demittit in arcton,

Solis & algoris, patiens, durique laboris,

Ingrata ignauia vitæ tollere quietem:

Indigena haud alia ducens primordia gente,

Sed cælo producta suo Demegorge nis alius

Protulerat parulas ubi cuncta creata sub auras.

Germanos vocitant Itali, Grai sed Adelpnos,

Quod fratrum soleant inter se vivere more:

Nomen nobilibus quod adhuc venerabile nostris

Pectoribus, similes iugentes corporis artus

Prodiga cui natura dedit, per lactea
colla

Candida proceris tollentes corpora
membris.

Flava coma est, flauentque oculi, fla
ueque colore:

Temperie iustam retinent sua mem
bra staturam,

Vox habitum mentis cum gestu, &
pectora prodir,

Vox quæ nil muliebri sonat, sed tota
virilis

Martia crassiloquo testatur corda pa
laro.

Commune his studium venari, equi
rare, vagari,

Atque suum varias victima quæsisse
per artes:

Vel Bacchum viduis crescentem iun
gere palis

Aruaq; quadriungo proscindere pin
guia aratro:

Nec patrio tepuisse solo iuuenilibus
annis,

Sed mox doctiloquæ præcepta adiis
se Minervæ,

Vel vaga veliferas duxisse per æquo
ranates,

Atq; suis terris varias adducere mer
Nes

Nec censere nefas animum intendis
se rapinis,

Dum fera belligeri meditantur prae-
lia Martis,

Atque illum regum cellas quassasse
per aulas,

Quatuor ad fines quas Teutonici
ra coercet:

Sine per Hercinia: memorosa cacu-
mina sylvarum

Dentatos prosternere apros, sylvis-
que vagantes

Acripedes ceruos, ursosque; agitare se-
Vnguibus accipitres trucibusque; in-
bere rapinas

Tollere, & evulsas dispergere in æ-
thera plumas.

Hinc animus dubijs audens se cre-
dere rebus,

Nec finis timidusque mori roscum-
que cruorem

Pro patria & charis cernans effon-
dere amicus:

Atque avidus cordis, si qua vlla iniuria
lax sit,

Quique fidem sancto, & constanti pe-
ctore seruet

Religionis amans, superumque &
cultor honesti,

Et

Exteri iustique tenax mens conso-
nalabris

fieta coloratz fugiens mendacia lin-
guaz

Prælium initori Germani sacrum *Hercules*
hymnum Herculi canebant, quem *in Germania*
volebant aliquando in eam terram *nia fuit.*

venisse, & gravi & terribili sonitu,
non dissono, cæterum ad terrorem

questo pugnam capessabant. Tru-
ces oculi plumbus ac cærulei, rutili
comæ, procera corpora, ad primos

impetus subita & præceps natura.
Cæterum laborum operumq; impa-

tient. Sitim & æstum ut Galli non fe-
rant, frigorū patientissimi. Auti &

argenti his olim vsus nullus. Argen-
ta vasa eorum legatis data, aut prin-

cipibus muneri missa, non minori cō-
temptu quàm fictilia tractabant. Cō-

merciorum vsu aurum & argentum
ab his primo receptum. Credita & a

quibusdam tellus ipsa rariū metal-
lorum experts, quin & ferri inopi-

quo occidit, & olim rari virent-
ur gladijs in prælio, sed longio-

ri hasta, quam ipsi frameam vocant
& in ea breui ferro, habili telo, siue

cominus siue cerninus dimicarent.
Equos

*Auri &
argenti
Germani
vsu olim
nulli.*

*Nudi pug-
nantur
Germani*

*Senti in
pugna a-
missio fla-
gitii in-
gens.*

*Deorū fi-
malachra
in preliū
gestaban-
tur.*

Eques scuta & hasta instruebantur.
Pedites missilia spargebāt, plura sin-
guli. Nudi in pugnam, aut breui si-
gulo utebantur, nulla cultus occulta-
tione. Scuta tantū coloribus, hisq; le-
tissimis distinguebant, paucis lorice-
is & cas, vix vni alterive cassis, aut
galea. Equi nec forma nec velocitate
cōspicui: nec in gymum vt Italici, sed
recto tantum conatu aguntur. Scu-
tum in pugna, amisisse præcipuū fla-
gitium, vt sacris & Publico concilio
excluderentur eiusmodi clade affe-
cti. Multi tali infamiae superstites, vi-
sam laqueo fuierēt. Reges nobilitate
legebātur, nec his libera infinitaq;
potestas fuit. Exercitus is doctus
erat, qui præcipua virtute præstaret,
quiq; exēplo magis, quā Imperio
polleret, vincere verberare animadu-
uertere in quenquam nullius ius esse
præterquā sacerdotum, vt non Im-
peno, sed diuinitus flagitia vindicari
crederentur. Signa quædam Deorū
lucis detracta in prælium gestant
præcipuum in pugna incitamentum.
Omnes suas necessitudines in pro-
ximo statuebant, vt in suorum con-
spectu, aut gloriose vincerent, aut

cum laude caderet: liberi, coniuges,
parentes sanctissimi pugnæ testes
adhibebantur. Ad matres & viros
accepta vulnera deferbant: nec illæ
& numerare, & exigere plagas for-
midabāt. Eadē cibos hortationesq; *matres*
pugnantibus suggeriebant. Proditum *& liberi*
memoria est inclinatam aciem ali-
quando illarum hortatu restitutam.
Creduntur ad hæc arbitrari aliquid
sancti, prouidiq; in feceminis esse ea-
rumq; consilia propterea non asper-
nari, respōsūq; negligere. Mercurio
certis diebus humanas hostias im-
molabant. Herculi & Marti ex cæte-
ris animalibus. Sortes & auguria in
vso. De minoribus rebus principes
ciuitatis consultabant, de maioribus
vniuersa ciuitas. In inchoandis rebus
nova luna aut plena obseruabatur.
Noctiū non dierum numerus suppu-
tabatur in ea gente: In concilium ar-
mati ventitabāt. Sententiam appro-
baturi frameas concutiebant, id ho-
noratissimū assentiendi genus: con-
trā aspernari fremitu significabant.
Transfugæ & proditores ex arbori-
bus pēdētes, ignaui & imbelles atq;
infami corpore cæno obruti, aut à

*Magistra
in sen-
per arma
bellis*

Vestitus.

palude aliqua superiecta crate nec-
bantur, tanquam scelera in aperto po-
nenda essent, vitia contegenda, nihil
publicè, aut privatum magistratus a-
gere, nisi armis instructi. In comita-
tu & affectatione incredibilis xmu-
latio, qui maiori iuvenum globo sti-
patus in publicum processisset, prae-
cipua celebritate apud suos, & finiti-
mos esse. Turpe & in omni vita in-
fame suo duci superstitem in praetio
esse, nisi victoris ex acie decessisset.
Princeps pro victoria, comites pro
principibus dimicabant. Bella vltro
appetere, utpotè quibus omnis à re
bellica esset quies ingrata. Inertiz
& ignaviz habatur fudore aliquid
quærere, quod posset cruore pa-
rari: Bellorum cura destituti somno
cibo vel fortissimi quicquid indulgebant,
& domo & agrorum cura foeminis &
senibus delegata, ut mirum videri
possit, duo tam diversa eidem gen-
ti adfuisse, & inertiz amorem, & odi-
um quietis. Vicatim plurimum discre-
tisq;ne domicilijs habitabant. Tego-
men fuit sagum, fibula, aut si ea defui-
set, spina confectum: locupletissimi
veste distinguebantur, non flura, sed
stri.

stricta, ne penè singula mēbra expris-
 mente: idem scēminis habitus, qui &
 viris. Atq; Germani ipsi omnium se-
 re, qui ad septentrionem & ortum *Matrimo-*
 habitant, soli vnica vxore contenti *nia.*
 ab initio fuēre: quanquam & in his
 nonnulli plura celebrarent cōnubia.
 Nos vxor viro, sed vir vxori dotem
 comparabat. Nec ad delicias quze-
 batur cultus, sed iugati boues da-
 bantur, frænatus equus, & scutum
 cum framea & gladio. Mira in scēmi-
 nis pudicitia, nulla spectandi fuit il-
 lecebra, nulla conuiuiorum ratio, ra- *Adulterij*
 ra in tam numerosa gente adulteria: *puna.*
 cuius conuicta mulier resectis ca-
 pillis, nudatam corā propinquis ma-
 ritus domo exactam, toto vico ver-
 beribus agebat: profligatz pudicitia
 nulla venia, non ætas, non forma, nō
 opes cōnubium corruptis conce-
 liare poterat. Nemo tamen vicia ride-
 re, id enim seculum corrumpere, &
 corrumpi arbitrabantur. Sic v-
 num mulieres maritum accipere, vt
 vnum corpus & vnam vitam, nec
 vlla cogitatio vltra, nec longior cu-
 piditas, tanquā matrimonium ama-
 rent, non maritum, plus apud illos

*Homici-
dij multa
go.*

boni mores valuerūt, quā alibi bo-
nz leges. Serus in iuuenibus vsus
veneris, atq; eo minus exhausta pu-
bertas: nec connubia virginum pro-
perabantur, vt validior esset procrea-
tio. Homicidium certo pecorum nu-
mero luebatur, atque vniuersa do-
mus satisfactionem capiebat. Con-
uictibus & hospitali mēse supra mo-
dum studebāt. Nefas habebatur quē
quāi domo aut epulis arcuisse. Gan-
debant muneribus, nec data impura-
re, aut obligati acceptis. Diem nō
cietimque potando cōtinuare. Temu-
lentia nulli probro data est. Crebre
post erapulam rixæ, raro conuiijs,
eade sæpius transigebantur: de pace
& bello in cōiuijs consulari, quasi
nullo alio tempore simplicius pate-
rent hominum curæ, aut ad res ma-
gnas magis incallescere. Gens mi-
nimè astuta, simpliciter omnia arca-
na detegere. Postridie acta retracta-
bant, vt de summa rerum delibera-
rent, dū fingere nescirēt: decretū ve-
rò ferrent, dum errare non possent.
Potus ex hordeo in similitudinem
vini corruptus: proximi fluuiorū acco-
la aduesticia vina in vsu habebant.

inquit

Cibus

Cibus simplex, agrestia poma, recē
 sanus, & lac cōcretum, potus immo-
 deratior. Vno spectaculorū genere
 ut, ut nudis iuvenes inter gladios, &
 frameas se celeriter expodirent. Ex-
 citatio artem parabat, ars decorē.
 Alex adeo studiosi, ut ceteris amifi-
 sis nouissimo iactu de libertate con-
 tendere ne victus voluntariam serui-
 tutem adibat: & quanquam iuuenis
 & robustus, ligari se, & vendi parie-
 batur. Annum in hyemem, ver & æ-
 statem diuisum habebant, autum-
 num vini & ceterarum frugum ino-
 pia nescientes. In funere lamenta, &
 lachrymas cito abstergebant, in do-
 lore & tristitia permanebant diuti-
 us: sceminis tantū lugere permis-
 sum, viris meminisse solū. Ex hi olim
 fuerūt Germanorum mores, talis vi-
 vendi ritus. Sed quæ mutauit longo
 temporū intervallo, ut in ceteris ge-
 tibus, sit facta, ex præsentis rerum sta-
 tu deprehendi potest. Omnis hodie
 Germanorum conditio suæ statum
 quadruplex est. Primus clericorum
 tam secularium quàm religionum,
 virique magnis & largis redditibus
 cibusq; prouisi, ab alijs plurimū ho-

Ludendi
 amor.

Funebris
 Germano-
 rum luctus.

Germano-
 rum luctus.

Recentia
 Germano-
 rum instituta.

noris percipiant, non solum, quod
 Deo optimo maximo sacrificent,
 sanctorum laudes cantent, ac anima-
 rum curam habeant, sed etiam quod
 scripturas intelligant, & ipsas inter-
 prementur, vitamque coelibem agant.
 Nam qui in his minus probantur fa-
 cile ab inveni vulgò aspernari solent.
 Vestitu religiosi quique suo, & satis
 decenti videntur. Seculares tunicas
 portant fluxas, pullo vi plurimum
 colore, caput mitra lanca tegunt no-
 nnullum fastigiata, sed capite aure-
 reus satis adherenti. Ex collo qui
 in publicum procedunt fasciam de-
 pendunt, quidem ferream, quidam
 laneam honestatis tantummodo can-
 sa. Superducunt & calceis crepidas si-
 ve sandalia, quæ domum reuersi de-
 ponunt. Ocio maior pars vacat, li-
 nis pauci intendunt pomeridianas
 horas ludendo potandoque dedu-
 centes. Iniurias suas minores sa-
 cerdotes ad Episcopum deferunt, &
 aliquando ad Romanam curiam, unde
 grant dant eos, qui nocere aliquan-
 do afficiunt, & sibi securitatem pa-
 rant. Secundus status nobilius est, in
 gradus multos habet sunt enim prin-
 cipes,

cipes, sunt Comites, atque Barones, atque inferioris gradus milites. Principes non solum dignitate & generis claritudine, sed & potentia ceteris antecedunt, terras habent & domania latissima, Comites & Barones ceterique nobiles per regionem dispersi, florum adinstar interlucent. Sed illud in nobilium ordine mirum videri potest, quod principes ipsi, atque comites Caesari, quoties Imperij necessitas exigit, obsequia tanquam subiecti praestent: milites exemptos se dicant, & nisi ad stipendium nemini seruiant, nec subditos suos seruire sinant: & tamen Romanorum Imperatorem dominum suum ac principem esse dicant & recognoscant. Prophanari & non parum minui generis splendorem existimant, si mechanicam artemve aliquam mechanicam exercent. Si plebeiam aut sibi inferiorem uxorem ducant, Si alibi in urbe civium more habitent. Ipsi urbanorum consortia commercia omnia perosi, arces & robustiora splendioraque aedificia in montibus sylvis & rure collocata cum familia sua libere habitant. Quidam principum

**Nobilium
Audia.**

**Venatio
privatis
interdi-
cta.**

**Incessus
nobilium.**

pum aut regum curias frequentant,
& bella sequuntur: alij de redditibus
suis & patrimonio viuentes domi
manent, communiter tamen venan-
tur, quod solis ipsis licere longo usu
& concessa libertate contendunt: pri-
vatis leporum præsertim, caprearum
hinnulorum ceruorumq; venaci in
aliquibus locis oculorum effusione,
in quibusdam truncatione capitis in-
terdicta, noxias tamen feras capta-
re cuique licet. Laure insuper nobi-
les ipsi epulantur, vestriuntur sple-
didè, auro & argento diuersicolore,
que serico tam viri quam mulieres
domi & fores exornantur, multo fa-
miliarium cœtu incedunt, & incessu a-
dè maturo & præmeditato, ut à ple-
beis mox ut videantur internosci pos-
sint. Equis si longius eundè sit, & non
pedibus vadunt: dedecorosum enim
hoc valde ducunt, & merè egestatis
indicium. Sed prædari, ubi necessaria
desint, non verentur. Iniurias illata
raro iuro, sapientia congregato ex-
socijs equitata, ferro, flammis, & ra-
pinis vlciscuntur: coguntq; per hoc
ods, qui intrulerunt ad satisfactionem.
Gens superba, inquieta, avara, eccle-

fæ prælatis & eorum bonis infidias
 femper, subditos rusticos inremiffa
 feruitute exercet, incredibile dictu,
 quantum miseros & infelices homi-
 nes veret, quantum exugat. Eſſet Ger- *Germa-*
 mania noſtra res quaterque ſehi ſi *nia abſq;*
 Centauriſti Dionyſij & Phalarides, *nobilibus*
 aut eiſcoerentur, aut ſalcẽ ipſorum ty- *felix,*
 rannide refrænata & poteſtate dimi-
 nuta, priuacim quemadmodum in
 Heluetia, nobiles viuere cogerent-
 tur. Sequens ſtatus oppidanorum
 eſt, quorum quidam Cæſari tantum *Tertius*
 ſubiecti ſunt; quidam principibus *Germano*
 aut eccleſiæ prælatis. Qui Cæſari *ſu ſtatim*
 parent, libertates multas habent, mo *oppidano*
 res etiam & inſtituta quibus in com- *rum eſt.*
 muni ſermẽ vtuntur. Singulis annis
 ex ciuibus magiſtrat^{us} ſuffragio crea-
 tur apud quem ſumma poteſtas
 cum Imperio ſit, in caput animad-
 uertere cuiuſque habet, hoc ordine
 Si de criminibus agitur, aſſident in
 concilio hi, quos ſibi ciuitas dele-
 git, rei ipſi ligati adducuntur, accu-
 ſatoribus & reorũ, deſenſorib^{us} dicen-
 di copia datur, quib^{us} iudicatur, eunt in
 ſententiã, non vt leges ſenſent, quas
 non nouerunt, ſed prout ratio eis

*Indiciorũ
forma.*

dictat atque iudiciorum consuetudo
 habet, quod & in civilibus causis ob-
 servatur: excepto quod Cæsar in his
 appellari potest, in illis verò non.
 In omni ferè Imperiali ciuitate du-
 plices ciues sunt, ingenui & plebei.
 Mercantijs, & officinis plebei inten-
 dunt ingensj (qui & patricij dicuntur)
 patrimonijs tantū redditibusq; suis
 cõrenti equestri ordinē imitatur. Si
 plebeiorem quispiā ditior factus, se
 illis commercio aut consuetudine
 cõmiscere contenderit, repellitur, vñ
 de longo iam tempore vterque sta-
 tus in suo valore perdurat. Reipub-
 licæ administratio tamen ferè cõmu-
 nis est, & vtrisque permissa: nec eis
 plebs seruire aut subiecta esse vide-
 tur, sua cuique substantia tuta est, &
 libertas saluis legibus, vt vivere ve-
 lint: in communi iustitia per totam
 regionem ab illiteratis administra-
 tur. In singulis oppidis & nonnul-
 lis pagis etiam viri duodecim, viri
 integritate ac honestate præcipui eli-
 guntur in iudices, nullo habito re-
 spectu sciãtue literas vel non, illi
 iudicandi munus necessario subeunt:
 licet remunerationem seu mercedē
 inde

Cinium
Germano
rum con-
ditio du-
plex.

Illiterati
inducunt
virī duo-
decim.

inde nullam expectent, præter hono-
rem, pro communi tantummodo bo-
no, suis negotijs posthabitis, iudicijs
clarito tempore intendunt, iurant-
que singuli se vnicuique iudicatu-
rum secundum quod eis visum fuerit iu-
stius atque melius. Nec à sententijs
eorum maiores nostri appellabant,
indignum fore putantes, tantorum
virorum gratis iudicantium decretis
contraire. Hodie verò passim
ab eis appellari cœpit, quod feren-
dum esset, si iudices, ad quos appel-
larum fuerit, in iudicando consue-
tudinem priorum iudicum serua-
rent: sed hoc à paucis attenditur i-
mo plerumque priorum iudicum sen-
tentia, alioquin nullam iniquita-
tem continentes, ob id solum quia
contra leges scriptas prolata inue-
niantur retractantur, in quo sine co-
pam demeritis & iudices primæ in-
stantiæ imperitiæ sugillantur, & vi-
drix pars gravatur: hoc quàm iustū
sit viderint ipsi. Cives insuper ho-
nestissimè inter se & amicissimè vi-
vunt: in locis publicis & privatis
frequenter convenientes, convi-
vantur, collidunt, colloquuntur

*Civium
concordia
& consue-
tudo,*

raro alterutrum decipiunt, raro con-
 tenditur quocunque tempore, quocun-
 que etiam loco, tam viri quam mulie-
 res obuiantes invicem honorant &
 salutant. Victu vestituque primariis
 diebus ferme omnes Germani ad-
 modum frugali & simplici vitan-
 tur, festiuis parum splendidiori. Ope-
 rantes in die quater comedunt, ocio-
 si bis. Habitus quo viri induuntur
 communiter laneus est: quo mu-
 lieres lineus: sed adeo virorumque di-
 versus & colore & forma varius
 nus sicut alius vestitus appareat.
 Aduenticijs & novis vestimentis
 rom formis iam plurimum gaudent
 Italicis Gallicisque, praesertim, a quibus
 ante paucos annos obruta calceamus
 ta viri, cum fluxis & discissis mani-
 cis tunicas, & texta pileas, quas pyre-
 tia vocant, receperunt, gestabantur
 mea adhuc memoria nostrati calcei,
 vestes curtæ atque strictæ caudata
 capita. Sed ista antiqua virorum
 frugalitas hodie ad mulieres venit,
 mulieribus commissa est hæc deposi-
 tis multiplicibus pepelis, quibus gran-
 dia olim capita faciebant, unico ran-
 tu hodie velatur, modestius incedit.

Vita.

*Habitus
 Germano-
 rum diner-
 sum.*

An-

Aurum, argentum, & viationes exquiri-
 fra, nem vestimentorum sumptibus ex-
 varijs & preciosis animalium pelli-
 culis aut ferreis. ferè omnino abiece-
 runt. Quid dicā de vestiū Syrmatis,
 quæ nisi apud nobilitatem vix ma-
 gis conspiciuntur. Satis honestus ho-
 die sceminarum vestitus est, satis de-
 corus, nihil haberet quod merito re-
 prehendere quis posset, si à quibus-
 dam superne nimium non excaue-
 rerur. In funeribus & parentationi-
 bus nigris amiciuntur: defunctos di-
 es triginta lugent, ac ipsis interim
 ter iusta persolunt, primo videlicet
 die, septimo atque tricesimo. Ad Dei
 cultum dedicissimi sunt: nullus arti-
 ficum est, qui mane, antequam labo-
 rare incipiat edes sacras nō intret, &
 diuino officio intersit, serui atque an-
 cillæ ad hoc à dominis quasi compel-
 luntur, turpe putant eique non mo-
 dicum exprobrandum, qui ex pigritia
 aliave inani causa sacra negligūt.
 Eleemosinas multas tribuunt. Nul-
 la fere ciuitas est in qua non fra-
 trum medicantiū conuentus sunt,
 peregrinorum inopum publica hos-
 pita: Alitur etiam iuuenes ephorbi,
 qui

*Luctus
funerū.*

*Germani
ad cultū
Dei pro-
pensi.*

*Misericor-
des sunt.
Germani
pauci stu-
diorū can-
sa exul-
tes.*

qui studiorum causa paterna domo
 digressi voluntatiè hincinde exulâr,
 tam multi interdum in vna civitate,
 vt mirari possit vnde nutriantur, illi
 à ciuibus ex pietate hospitantur: vi-
 ctum domesticatim cantantes men-
 dicant, eum tamen largè accipiunt,
 propter hoc quod ædibus sacris, &
 sacerdotibus deputari diuina officia
 cantent, ad clericatumq; instruantur.
 Domus publica iuxta singulas paro-
 chias vna est, in qua artium & dis-
 ciplinarum studio tam hi quam ciui-
 um filij quotidie conveniunt: qui ip-
 sis præfunt docentq; viri non minus
 virtute quàm doctrina spectari sunt:
 delinquentes & literarum neglecto-
 res ferulis percutiunt, aut verbis du-
 rinsculis castigant. Privatae ædes pe-
 nè omnes contiguae sunt, atque pro-
 ciuium facultate vicorumq; disposi-
 tione constructæ. Diuites lapidibus
 cæmentoq; superbè ædificant: pau-
 peres luto & ligno tatum humilius;
 regulis tamen latericis aut scissili
 lapide ædificia sua utriq; tegunt, ob
 decorè aut aduersus incediū asser-
 mare nō possum. In Saxonia & alijs
 plerisq; locis dolatis asserculis ope-
 riunt

*tribanorū
 ædificiorū
 rā forma
 domorū
 testis in
 saxonis.*

nunt: quare oppida parum venusta
 videntur, & igni magis obnoxia sunt,
 plerumque ut plurimum siliabus stratae
 sunt. Portae seu exitus urbiu[m] celsis tur-
 ribus insigniti, in quibus diurni cu-
 stodes aduentantes equites ruba si-
 gnificare solent, ut hi qui portas infe-
 res observant praemoneantur, & eas
 in maiori tutela habeant. Urbes com-
 muniter natura & arte munitae, aut
 iuxta verticosa flumina vel in mon-
 tes sitae sunt: quae in plano resident,
 montis fossatis, vallis insuperabilibus
 circumseptae, turribus & propugna-
 culis innumeris, veluti ex terra, pro-
 minent. Est etiam multarum ciuita-
 tum circumiacens ager fossis adeo
 profundis & amplis conclusus, ut ab
 externa populatione & is tutus sit. Eo-
 rum postremum, qui in tute pagatim
 villatimque habitant, quique illud co-
 lunt, & propter hoc rustici vel rura-
 les appellantur, si credere velint, sa-
 tis misera & dura conditio est: seor-
 sum ab alijs quisque cum familia & pe-
 core suo humiliter vivit. Casae luto li-
 quoque ex terra paululum eductae, &
 stramine contectae domus. Panis ci-
 baris, puls avenacea, aut decoctum
 legu.

Quartus
 Germano-
 rum status
 agricolae-
 rum est.

*Agricola-
rum mise-
ra condi-
tio.*

*Quid die-
bus festis
rustici
agunt,*

*Rusticorū
magistri.*

legumen, cibus. Aqua ferumve po-
tus: Toga linea, perones duo & pi-
leus fucatus, vestit'. Gēs omni tēpo-
re inquieta, laboriosa, immūda la-
cinas ciuitates ad vēdendum portat
quicquid tam ex agro, quā ex peco-
re fructus percipit: sibi quo ibi educt
se cōparat, quorumcunque eget. Ar-
tifices enim secum habitantes nul-
los aut paucos habet. In sacra ade-
que in singulis vicis cōmuniter una
est, festo die ante meridiem omnes
conveniūt & à sacerdote suo dei ver-
bum & sacra audiunt: post meridi-
em verò subtilia aut alio publico lo-
co, de suis rebus tractant. Iuniores
postea modulante tibicine choream
ducunt, senes petunt cauponam &
vina bibunt. Absque armis in aper-
tum virorum nullus vadit, gladij ad
omnem temporis fortunam præco-
cti. Viros singuli pagi in tres se eli-
gunt duos aut quatuor, quos rustico-
rum magistros appellant, contem-
tionum illi contractumque seque-
stres sunt, & reipublice dispensato-
res: administrare tamen non habent,
sed domini, aut qui ab his eis præfici-
untur barbaro noīe Sculteti. Domi-

nis crebro per annum seruiunt, rus *Sculietii*
colunt, & semine conspargunt, fru- *pagorum*
ctus metunt, & horreis important, *præfetti*
ligna secant, domos ædificant, fos-
sas effodiunt. Nihil est quod semilis
& misera gens ipsis debere non dica-
tur. Nihil etiã quod iussa facere abs-
que periculo recusare audeat, delin-
quens grauitè multatur. Sed nihil
est genti durius, quàm quod præ-
diorum quæ possidet, maior pars nõ
sua sit, sed illorum, à quibus certa fru-
ctuum parte quotannis redimere de-
bet. Et tales hodie in vniuersum
Germanorum mores sunt, hi viven-
di ritus.

De Saxonia, saxonumq; & priscis & ro-

manorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

De Saxonibus & priscis & romanorum moribus.

*saxones
vnde in
Germaniā per-
uenire.*

terminos quam multæ gentes diuer-
sis nominibus hodie includantur, ex
supradicta Germaniæ descriptione in-
telligi potest, quas omnes Saxonici
iuris esse volunt. Terra à Saxonibus
populis nomen accepit, quos qui-
dam reliquias Macedonici exerci-
tus, qui secutus magnum Alexan-
dram immatura ipsius morte per to-
tum orbem sit dispersus, esse dixerunt.
Quidam eos à Britannia quærenda-
rum sedium causa nauigijs digres-
sos Germaniæ adnauigasse & pro-
pullatis Thuringis eorum terram oc-
cupasse. Erat enim Saxonica gens ab
initio inquieta nimis finitimorum se-
dibus infesta, domi tamen pacata &
civium utilitatibus placida benigni-
tate consulens. Generis quoque ac
nobilitatis suæ providissimam cu-
ram habens, nec facile ullis aliarum
gentium vel sibi inferiorum connu-
bijs infecta, proprium sincerum &
tantum sui similem populum facere
conata. Vnde habitus quoque ac
corporum magnitudo, comarum co-
lor tanquam in tanto numero homi-
num idem penè omnibus. Qua-
tuor in genere differentias habuit,

No.

Nobilium, Liberorum, Libertorum *Differe-*
 atque Sernorum. Et id legibus cau- *tie Saxo-*
 rum erat, ne vlla pars suæ sortis ob- *nam que*
 lita terminos in copulandis coniu- *tiar.*
 gijs transgrediatur.

Sed nobilis nobilē doceat vxorē, &
 liber liberā, libertus cōiungatur liber-
 tæ & seruus ancille, quicunque verò
 contra faciat, cum vitæ suæ id dāno
 luat. Legibus ad malefactorum vin- *Leges que*
 dictam optimis vtebatur. Multa quo- *dam Sa-*
 que vtilia & secundū naturæ legē *xonum.*

honestā in morum probitate habere
 studuit, quæ ei ad verā beatitudinē
 promerendā suffecissent, si aliquale
 creatoris sui Dei optimi maximi *Idolola-*
 noticiā habuisset. Frondosis arbori- *tria Saxo-*
 bus, fontibusque venerationem ex- *nes dediti*

hibuit, et trunco ligneo nō parvæ ma-
 gnitudinis sub diuo erecto, quem pa-
 tria lingua Irminsual, Latine vniuer *Mercuri-*
 salem columnā dixit quasi oīa susti- *d Saxoni-*
 nentē. Coluit etiā Mercuriū, cui cer- *bus obser-*
 tis diēbus humanis hostijs litabat. *natus.*

Deos suos neq; tēplis includere, ne-
 que humanæ speciei assimolare, pro
 diuinis magnitudine & dignita-
 te licitū arbitrata est. His lucos &
 nemora consecrauit, ab illorumque

*Auspicia**& sortes**Equorum**presagia**& moni-**tus expe-**riebantur**Saxones.*

nominibus dixit, secreta non nisi ex
 maxima reuerentia contemplabatur.
 Auspicia & sortes ges illa quam ma-
 xime observabat. Virgam frugifera
 arbori decidam in surculos ampu-
 tabat, eosque notis quibuldam discre-
 tos super candidam vestem remere,
 ac fortuito spargebat. Mox si publica
 consultatio fuit, sacerdas populi, si
 privata, ipse paterfamilias precans
 deos, cœlumque suspiciens, ter sin-
 gulos tulit, sublatisque secundum im-
 pressam antea notam interpretatur
 est: & si prohibuerunt, nulla de ea-
 dem re ipsa die consultatio erat. Si
 permissum est, euentuum adhuc si-
 des exigebatur. Avium voces vola-
 tusque interrogare proprium gentis
 erat. Equorum quoque presagia ac
 monitus experiri, publicè aiebantur
 iisdem in nemoribus ac lucis can-
 didi & nullo mortali opere contacti,
 quos pressos sacro cutru sacerdos
 vel Rex princepsve civitatis comita-
 bantur, atque hinnitus ac fremitus
 observabant, nec ulli auspicio maior
 fides adhibebatur, non solum apud
 plebem, sed apud procures etiam at-
 que sacerdotes, eos enim ministros
 deo-

deorum esse, & diuinorum consilio-
 rum conscios credebant. Erat & alia
 suspitionum obsecratio genti in usu
 qua grauium bellorum euentus ex-
 plorabat: eius videlicet gentis cum
 qua bellandum fuit, captiuum quen-
 que interceptum compellendo cum
 electo populo suorum decerta-
 re victoria huius vel illius pro praeiu-
 dicio accipiebatur. Carolus magnus
 diutino bello gentem omni impieta-
 te abiecta Christianam fidem assu-
 mere coëgit, quam & hodie cum ca-
 tentis germanis religiosissime obser-
 uat. Regio multis augustissimis &
 sumptuosissimis basilicis, templis, &
 monachijs clara, quod Albestadio est
 beatæ virginis sacrum prophanis non
 parat tantum iniuriæ subeunt. Indu-
 citur tamen vnus aliquis ex popu-
 lo cinericio die, hominum opinio-
 ne nequissimus hunc velato capite,
 palla veste sacris admonent, quibus
 interfectis templo eijcitur: cinctus
 toto iuniorum tempore nudis cal-
 cibus urbem pererrat, diuorum tem-
 pla visitabundus. Sacerdotes illi vi-
 dam suggerunt, mox in dominica coe-
 na iterum templo inductus, post olei
 con-

Alia an-
 spicionum
 captatio.

templum
 in Alber-
 Radio.

miram
 rum.

*Canalla
dimittitur
quodammodo*

*Sal Saxo
nium.*

multum

*Cernis
Saxoni-
bus potus*

*Saxonum
potandi
immode-
stia.*

consecrationem ab universis clementer
pietas dimittitur elemosynas prius
acceptas, quam pie offert templo, huc
Adam vulgò vocant, quia ut proto-
plastus ille omni vacet crimine, per
eumque civitas creditur expiata. Est
ager Saxonicus rerum omnium præ-
terquam vini ferax, argenti atque æ-
ris fossiones multas habet. Ad Gossa-
riam & plerisque alijs locis salem &
fontium quorundam aquis albi-
mum coquunt, & vectigal ingès per-
cipiunt. Hordeum & triticum serunt
ex quibus non solum candidissimum
panem efficiunt, sed etiam ob vini
caritatem potum Cernisiam, quæ
deò sitientet & immodestè ab ipsis
bibitur, ut ibi in symposijs convivijs
que pocillatores nec hyalis nec can-
tharis far infundere possint, reple-
tum mulstrale apponant, & scutella
iniecta horrentur quemque pro libi-
to potare, dictum incredibile est, quan-
tum huius liquoris in se immodestis-
sima gens capiat, quantum moros
ad bibendum cogant & horrentur,
non sus, non taurus tantum ingur-
gitaret. Non ad ebrietatem atque
vomitus potasse sufficit, sed rursus
ad

ad sobrietatē, dies noctibus, noctes
 diebus continuātes. Qui cunctos po-
 tando superat, is non solum laudem
 & gloriam deportat, verumetiam
 pro quo contenderunt, ex bene olen-
 tibus herbis aut rosis festum aut
 quid aliud in præmium. Serpit ab il-
 lis eheu perditus mos ferè in totam
 Germaniam, ut eo modo etiam iam
 fortissima vina bibantur, cum ineffa-
 bili malo. Hospiti vel alteri cum lo-
 cum, in quo bibitur, subeunti, potum
 quotquot habent, assurgunt, & por-
 recto poculo ad combibendum offi-
 ciosissime hortantur. Inimicus arbi-
 tratur qui sæpius invitatus non præ-
 tenta causa compotare recusat: ex-
 de nonnunquam & multo sanguine
 hoc dedecus expiatur. Cibatu Sa-
 xonum rones duro & inconcinno vtuntur,
 lardum, arida, hila, cepæ, erudæ, bu-
 tyrum salsum & nondum adhuc li-
 quatum peculiaris genti cibus. Do-
 minicis diebus in plerisque locis co-
 quunt quo per hebdomadam ves-
 cantur. Infantes non ut apud nos
 pulre, quæ farina & lacte concinna-
 tur, nutriuntur, verum solidiori ci-
 bo qui bene masticatus, à nutricibus

*Hospites
 excipiun-
 tur post-*

*Saxonum
 cibum.*

*Infantū
 nutrimen-
 tum.*

P ad

*Lingua
Saxonū.*

ad deglutiendum tenello. ori immi-
titur: unde Saxones tali cibo in tene-
ra ætate assueti, & tolerantiores red-
duntur & validiores. Linguam pecu-
liarem habent. Vestitum & cætera
cum alijs Germanici sanguinis indi-
sereta.

*De Vestualia & indicio Vestualis à
Carolo commisso.*

CAP. XIII.

*Vestua-
lis fines.*

Vestualia Saxoniz limitibus in-
clusa, Rhenum ab occidente ha-
bet, Visurgum, qui etiam Vise-
ra dicitur ab Oriente, à Septentrio-
ne Phrysiam & Hollandiā, Meridiē
Hassiz mōtes excipiunt, quos obno-
bios Ptolomæus, appellare videtur,
ex quibus Amasis fluvius oritur, qui
Padeburnam & Monasterium nō i-
gnobiles ciuitates mediā fermē pro-
vinciam intersecat, & per Phrysiā
defluens fertur in mare, Sala quoque
Drusi, qui Augusti priuignus fuit, cla-
de celebris. Hæc Regio olim, vt Stra-
bo scribit, à Bructeris inhabitata est.
Alij à Sycambri dicunt. Hos popu-
los Carolus Francorum Rex, qui
Magni cognomen tulit bello victos

*Obnobij
montes.
Amasis
fluvius.*

*Sala flu-
uius.*

pri.

primum ad Christianam fidem compulsi: exterum quum sæpius rebellarent, repetitoq; idolorum cultu Christi religionem spernerent: nec insubrandum quouis modo aduerterent, ut metu pœnz gentis temeritatem Carolus compesceret, occultos iudices instituit, quibus potestatem dedit, ut quàmprimùm deierasse aliquem comperissent, aut fregisse fidem, aut aliquod aliud scelus perpetrasse, mox illum ubi primùm cōprehēdi posset pro arbitrio necarent, nulla citatione aut expurgatione prævia: viros graves ac iustos elegit, qui plebere innocētes haud ab re possent. Terrore ea res Vuestualos, ac demū in fide cōtinuit, quū sæpè in nemoribus & proceres & mediocres viri laqueo suspēsi inuenirētur, nulla accusatione prius audita: querentibus tamen causam, constabat fidem fregisse aut magnam aliquod scelus cōmississe. Id iudicium ad nostram usque ætatem perdurat, vocaturq; vetustum. Qui ei præsunt Scabini appellantur, quibus tanta præsumptio est, ut etiam per totam Germaniam iurisdictionem suam extendi velint.

*Occulti
iudices à
Carolo in-
stituti.*

*Iudicium
vetitū si-
ne occul-
tum.*

Secretos ritus habent & arcana quædam instituta quibus malefactores iudicant, ea nondum quisquam repertus est qui vel precio vel metu reuelauerit. Ipsorum quoque Scabinorum maior pars occulta est, qui per provincias discurrentes criminosos notant, & inferentes iudicio accusant probantque ut eis mos est: damna-
 ti libro inscribuntur, & iunioribus Scabinis committitur executio. Rei ignari suæ damnationis ubicunque reperiuntur, supplicio afficiuntur: De generavit autem hodie iudicium: nam & viles interdum personæ admittuntur, & civilia negotia tractare audent, quibus erat solum de criminalibus permessa potestas. Regio est admodum frigida, vini & framenti inops: pane vescuntur nigro, cernisia potus est, Vinum quod Rheno aduehitur magno emitur precio, eo tantum opulenti & raro tamen utuntur: bellicosi indignè atque ingeniosi: unde inoleuit proverbiū: Vuestnalianam vitiosos ac fallaces homines potius gignere, quàm stultos.

*Regionis
Vuestna-
liæ condi-
tio.*

Præsuli Colonensi

parent,

De

De Franconia, & Francorum mul-

tis ritibus,

CAP. XV.

FRANCONIA siue Frácia Orientalis Germaniæ pars & ferè meditul- *Franco-*
 liū, à Sycābris quib⁹ Valentinia- *nia extre*
 ni Cæsaris tēpore Halanos deuictos *mitates.*
 Francorum nomen contigit appel-
 lata: Sueuiam & Baioariam à meri-
 die habet, Rhēnus illi occidentis est,
 ab ortu Boēmi accolunt, Hassi
 & Thuringi Saxoniz populi à Sep-
 tentrione, Regio latis ac densissi-
 mis syluis, asperisque montibus clau-
 sa, difficulter adiri potest: intus pla-
 na est innumeris turritis oppidis,
 castris & pagis excultra. Sylua quæ
 Hercynia dicitur æditissimis iugis *Hercynia*
 per circuitum obsecrans eam veluti *sylua Frā*
 natio muro ambit. Moganus navi- *coniam*
 gabile flumen, Sala, & Thuberus, *claudit.*
 Neccharus etiam perlabuntur. Val-
 les in quibus decurrunt amplæ &
 profundæ sunt, earumq; utraq; late-
 ra vitibus constat, vinum producunt,
 quod ob sui præstantiam ad remo-
 tissimas gentes transportatur. Terra
 præterquàm ea pars quæ Norica *Vinū Frā-*
 hodie vocatur atque ubi fluminibus *conicum.*

*Fertilitas
Frāconia.*

*Liquiri-
sia Glyce-
abyssa.*

*Frāconia
principes.*

vicinior est, arenosa nimium nō est, ut Aeneas Syluius scriptum reliquit, nec nimium etiā filicosa. Fertilis omnis est, hordeum, triticum, & omne frumentum legumenque satum multo cum fœnore reddit. Nulla Germaniae provincia plures & maiores capas gignit, nulla grandiora rapa, & caulis capita. Adde Glycerhysam radicem melleam, quæ in Babenbergensi agro tanta copia effoditur, ut ingētes currus ea onerari videas. Est etiā vndecunq; terra cultissimis pomarijs & pratis amœna. Hominibus omnigenisque pecoribus abundans. Est piscatio propter fluuiorum copiam multa. Maior tamen venatio, feræ in nemoribus à principibus fouentur, aperta stabula hæc plurima habent in quibus hyemis tempore pabulum & interdum sal accipiunt, seque à cœli inclementia tutæ turcas captare aut saltē persequi priuatorum nemini concessum. Principes quibus Franconia subiecta est quinque sunt: Burgerauius Norbergensis, Comes Palatinus Rheni duo seculares, Babenbergensis, Herbipolensis, Magūtinēsis tres ecclesiastici.

Her.

Herbipolensis terræ ducatum habet, *Episcopus*
 quare dū sacris operatur in altari de *Herbipo-*
 nudarum gladium habet atq; veril- *l'is Frā-*
 lum, is die quo Metropolim primum *conia dicit*
 cathedramq; episcopalem possidere
 intendit, pro more civitatem ipsam
 ingenti ac exquisitissimo equitatu
 accedit, in quam admissus, intra por-
 tas de equo descendit, & paludamē-
 to omni abiecto griseā & vilē tunicā
 induit, funeq; præcingit, atque in ea
 palmis & capite nudus humiliter in
 basilicam ad patres concanonicos
 ascendit, quibus fidelitate promissā
 in cathedram sublimatur: ducitur
 tamen prius ad Episcopi cuiusdam
 statum; ibique serio admonetur, vt
 talem agere velit, qualis ille fuerit;
 qui ex humili & abiecto scolasticulo
 per discordiam contempnumque ele-
 ctus ecclesiæ statum optime admi-
 nistravit. Huic cathedræ nullus ex
 Ducibus aut etiam Comitibus pro-
 genitus præficitur, sed qui ex inferiori *Episcopa-*
 nobilium ordine sint. Non quod *tam Hero-*
 principem sustentare non possit, *bipolen-*
 quā opulenta & potens satis existat, *sem quis*
 verū vt Episcopat' apud eos perma- *admini-*
 neat ex quib' maior Canonicoꝝ pars *stret.*

*Præposi-
tura her-
bipoleſis.*

*Frācones
à ceteris
germanis
nihil dif-
ferunt.*

*Cerviſia
contemni-
tur à Frā
conibus.*

constet. Est etiam Herbipoleſis ecclesia præpositura insignis, quam quoties novus possessor intrat, debet ille in multis per regionem pagis, ob decimam, quam in his habet, referta vino ingertia dolia in publicum statuere, & scutellas aliquot imponere, ex quibus quicumque velit bibere possit. Franconiz gens à ceteris Germanis & habitu & corpore nihil differt: laboris patientissima est: in vinctis colendis tam viri quàm mulieres exercetur: nemini otium datur. Vinum quod inde percipit ob domesticam egestatem vulgò vendit, ipsa aquam bibit. Cerviſiam contemnit, nec facile ad se deferri permittit. In Herbipoli ieiuniorum tantummodo tempore, & extra civitatem in naualibus hæc venditur, ut hi, qui tum se à vino abſtinent eam aquæ loco habeant. Insolens gens est, superbaq; multum sibi arrogans, multum præsumens alias nationes contemnit, cauillisq; adeò plerunq; prosequitur, ut qui cum ea morantur, nisi lingua prodar patriam suam non dicat. Eos qui hæc patienter ferunt facile secum commemorari patitur, & velu-

veluti per opprobrios coniugijs ad-
mittit: vnde multi Sueui, multi Baua-
ri, Hassique in Franconia habitant.
Ad Dei insuper cultum propensa est,
duo tamē non mediocria vicia sunt,
quibus plus satis hodie gens illa in-
dulget, blasphemia videlicet & la-
trocinium, illud decorū, hoc honestū
reputans, & sibi ex longo vsu lici-
tū. Multos mirandos ritus observat
quos ideō referre volo, ne quæ de ex-
ternis scribuntur inanes fabulæ, ex-
stimentur. In trium quintarum feria
in noctibus, quæ proximè domini no-
stri natalē procedunt, vtriusq; sexus
pueri domesticam eunt ianuas pul-
santes, cāntantesq; futurum saluato-
ris annunciant & salubrem annum:
vnde ab his qui in ædibus sunt pyra
poma nuges & nummos etiam per-
cipiunt. Quo Christi Iesu natalem
gaudio in templis non clerus solum
sed omnis populus excipiat: ex hoc
attendi potest quòd puerili statun-
cula in altare collocata, quæ nuper
ædium repræsentet, iuvenes cum
puellis per circuitum tripudiantes
chorreas agant, seniores cauent mo-
re haud multū ab eo quidē diuerso,

*In Franco-
nia multa
aduenæ.*

*Duobus
vitijs tra-
cones ob-
noxij.*

*Mos in
quintis fe-
rijs ante
christi
natalem.*

*Mos in
christi
natali.*

*Coryban-
tes circa
Iovem.*

quo Corybantes olim in Idae mon-
tis antro circa Iovem vagientem ex-
ultasse fabulantur, Kalendis Ianua-
rij, quo tempore & annus & omnis
computatio nostra inchoatur, cognatus cognatum, amicus amicum acce-
dūt, & cōsertis manibus inuicē in no-
uum annum prosperitatem impreca-
tur, diemque istum festiua congra-
tulatione & cōporatione deducunt,
Tunc etiam ex antea consuetudine
vltro citroque munera mittuntur,
quæ à Saturnalibus quæ eo tempo-
re celebrabātur à Romanis Saturna-
litia; à Græcis Apophoreta dicta sunt.
Hunc morē anno superiori ego ita
verificavi. Christe patris verbū & c.
Natalemque tuum celebrantes octo
diebus.

Concinimus laudem, perpetuum-
que decus.

Atque tuo exemplo moniti munuscu-
la notis.

Aut cappum pinguem mittimus,
aut leporem,

Aut his liba damus signis, & imagi-
ne pressa,

Mittimus aut Calathis aurea male
decem,

Ab.

Aurea mala decem, buxo cristata vi-
renti,

Et varijs caris rebus aromaticis.

In Epiphania domini singulæ fa-
milie ex melle farina addito zinz-
bere & pipere libum conficiunt, & re-
gem sibi legunt, hoc modo: Libum ma-
terfamilias facit, cui absque confide-
ratione inter subigendum denarium unum

*In epipha-
nia domi-
ni dome-
sticatione
rex eligi-
tur.*

immittit, postea amoto igne supra
calidum focum illud torret, tostum
in tot partes frangit, quot homines
familia habet: demum distribuit, cui-
que partem unam tribuens. Adsigna-

tur etiam Christo, beatæque virgini,
& tribus Magis sue partes, quæ lo-
co elemosynæ elargiuntur. In cu-

*Quomoda-
rex eliga-
tur.*

ius autem portione denarius reper-
tus fuerit, hic rex ab omnibus saluta-
tus, in sedem locatur, & rex in altum
cum iubilo eleuatur, ipse in dextra
cretam habet, qua toties signum Cru-
cis supra in trichinij laquearijs delini-
at, quæ Cruces quod obstat pluri-
mis malis credantur in multa ob-
servatione habentur. Duodecim illis
noctibus, quæ Christi natalis Epipha-
niamque intercurrunt, nulla ferè per
Franconiam domus est quæ saltè in-

*Aedes sub
fumigan-
tur.*

*carnis
priuij
dies.*

*Germani
annua-
tum in se-
sunt.*

habiteretur, quæ thure aut aliqua alia
redolenti materia aduersus demonū
incantatricumque insidias non sub-
fumigeretur. Quo itē modo tres præ-
cedentes quadragesimali ieiunium
dies peragat, dicere opus non erit, si
cognoscatur, quæ populari, quæ spon-
tanea infania cætera Germania, à
qua & Franconia minimè desciscit,
tunc uiuat, Comedit enim & bibit,
seque ludo iocoque omnino adco dedit,
quasi usus nūquam veniat, quasi cras
monitura hodie prius omnium re-
rum satietatem capere velit. Noui a-
liquid spectaculi quisque excogitat,
quo mentes & oculos omnium de-
lectet admirationeque detineat. Atque
ne pudor obstat, qui se ludicro illi co-
mittunt facies laruis obducunt, se-
xum & ætatem mentientes, viri mu-
lierum vestimenta, mulieres virorum
induunt. Quidam satyras aut malos
dæmones potius representare vo-
lentes, minio se aut atramento tin-
gunt, habituque nefando deturpant: al-
lij nudi discurrentes Luperco agunt,
à quibus ego annum istum deliran-
di morem ad nos defluxisse exi-
stimo. Non enim multum diuersus
est

est à Lupercalibus sacris, quæ Lyceo Luperca-
 Pani in mense Februario olim à no-
 bilissimis Romanorum iuuenibus
 celebrabantur, qui nudi, faciesque
 sanguine scædati per urbem vagan-
 tes obuios loris cedebant, quos no-
 stri faccis cinere refertis percutiunt.
 In die cinerum mirum est, quod in Mos in ci-
 plerisque locis agitur, virgines quot nerā die.
 quot per annum choreā frequenta-
 uerunt, à iuuenibus congregantur,
 & aratro pro equis aduectæ, cum ti-
 bicine, qui super illud modulans se-
 det, in fluvium, aut lacum trahuntur,
 id quare fiat non plane video, nisi co-
 gitent eas per hoc expiare velle, quod
 festis diebus contra ecclesia præce-
 ptum à lenitate sua non abstinue-
 rint. In medio quadragesimæ, quo
 quidem tempore ad læticiam nos ec-
 clesia adhortatur: Iuventus in patria Mos in
 mea ex stramine imaginem conte-
 nit, quæ mortem ipsam (quemadmo-
 dum depingitur) imitetur: inde hasta
 suspensam in vicinos pagos vocife-
 rās portat. Ab aliquibus perhumane
 suscipitur, & lacte pisus siccatisque
 pyris quibus tum vulgo vesci so-
 lemus resecta pomum remittitur: à

Mos in
 medio
 quadra-
 gesimæ.

ceteris quia malæ rei, ut puta mortis, prænuncia sit humanitatis nihil percipit, sed armis & ignomina etiam adfecta à finibus repellitur. Eodem tẽpore & talis mos observatum intexitur stramine vetus vna lignea rota, atq; à magno iuuenum cœtu in æditiorem montem gestata post varios lusus, quos in illius vertice illi toto die, nisi frigus impediat, celebrant: circiter vespæram incenditur, & ita flammans in subiectam vallẽ ab alto rotatur, stupendum tẽtẽ spectaculum præbet, et plerique qui prius non viderint Solem putant aut Lunam cœlo decidere. In Paschate vulgo placenx pînsuntur, quarum vna interdum duz, adolescentibus vna, puellis altera à ditiori aliquo proponuntur, pro quibus in præto, ubi ante noctem ingens hominum concursus fit, quiq; agiles pedestres currat. Ad parochialem templorum dedicationes, quæ Christiano instituto quorannis festivo gaudio & commestatione à totis pagis peraguntur, adolescentes ex alijs locis non templa, sed choreas visitaturi cum æmis & tympano, veluti ad pugnam, quam

*In Pascha
te ritus.*

*In eccle-
siarũ dedi-
cationi-
bus ritus.*

quoniam & saepius aut inueniunt, aut
 solent, turmatim eū, redeuntq; ca-
 pibus ob id multoties cruciatibus.
 Tribus illis diebus, quibus apostoli-
 co instituto maiores Ieraniae passim
 per totum orbem peraguntur, in
 plurimis Franconiae locis multae cru-
 ces (sic enim dicunt parochianos ecc-
 lesias quibus eius sanctae crucis vexil-
 lum praeferi solet) conveniunt. In sa-
 crisque edibus non simul & vnā me-
 lodiam, sed singulae singulam per cho-
 ros separatim canunt: & puellae & a-
 dolescentes mundioni quique habitu
 summi frondentibus sertis caput co-
 ronari omnes, & Scipionibus salig-
 nis instructi. Stant sacrarum aedium
 sacerdotes diligenter singularum ca-
 ritatē attendētes, & quamcunque sua-
 uiter cantare cognoscunt illi ex vete-
 ri more aliquot vini cōchos dari ad
 indicant. Pentecostes tempore ubi-
 que ferè hoc agitur: conveniunt qui
 omq; equos habēt, aut mutuare pos-
 sunt, et cum dominico corpore quod
 sacerdotum vnus etiam equo insi-
 dens collo in bursa suspensum de-
 fert, totius agri sui limites obsequitū
 curantes supplicantesque ut segetes

*Ritus in
 maiorib;
 supplica-
 tionibus.*

*Penteca-
 ste eēpo-
 re ritus.*

Deus

*Ritus in
die sancti
Vrbani.*

*In vigi-
lia sancti
Ioannis ri-
tus varij*

Deus ab omni cœli iniuria & calami-
tate conservare velit. In die sancti Vc-
bani vinitores in foro aut alio publi-
co loco mensam locant, mappis strō-
de, & plurimis redolentibus herbis
instruunt, desuper statūculam beati
pontificis statuētes, quam si dies se-
rena est, largo vino coronant, & com-
ni honore prosequuntur, si verò plu-
uialis id non solum non faciunt, sed
luto projiciunt, & aqua immolice
perfundunt: persuasum enim habent
illius dici tempestare auspicioque
vini tunc florescens & augmenta-
ri & diminui. In nocte sancti Ioan-
nis baptistæ in omnib; ferè per Ger-
mania vicis & oppidis publici ignes
parantur, ad quem vtriusq; sexus iu-
venes & senes convenientes chore-
as cum cantu agunt, multas etiam
superstitiones observant. Artemesia
& verberna coronati in manibus flo-
res, qui à similitudine calcaris milita-
ria dicuntur, gestantes, ignem, nisi
per eos, non aspiciunt, oculos id per
totum annum à languoribus conser-
vare credunt. Qui abire intendit il-
las herbas, quibus, ut dixi, præcinctus
fuit, igni injicit, dicens, abeat & com-
bu.

buratur cum his omne infortuni-
um meum. Ante arcem in monte,
qui vrbi Herbioli supereminet ab
episcopi aulicis, etiam ignis, fit, cui
orbiculi quidam lignei perforati im-
ponuntur, qui cum inflammantur,
flexilibus virgis prefixi, arte & vi in
aërem supra Mogannum amnem ex-
cutiuntur: Draconem igneum vola-
re putant, qui prius non viderunt. Fi-
unt eodem tempore figulino opere

*Olla cum
luminib⁹
suspēdan-
tur.*

ollæ quædam, ita multis foramini-
bus discissæ perforatæque, vt partes
vix sibi cohæreant, puellæ illas emunt
& purpurearum rosarum folijs ob-
ductus imposito lumine ex domo-
rum culminibus pro lucerna suspen-
dent. Tunc temporis adolescentes

*Arborea
fronden-
tes pagis
inuehū-
tur.*

pagis totas pinos inferant, quarum
inferioribus ramis absectis, superiori-
ores speculis, vitris, sertis, bracteolis
que splendentibus exornant, ar-
borem terræ infixam per totam æsta-
tem ita stare sinunt. Autumni tem-

*Vinde-
miarū ri-
tas.*

pore cum vitæ iam maturæ sunt, nō
ante vindemiare cuiquam concess-
um, quâ domini quibus decima de-
betur hoc permiserint, non enim il-
le hodie, cras alter legit; sed quot
quot

quot in vno colle vina habent, vno
 vel duobus diebus omnes omnia ab
 scerpunt, indicitur hodie in illo, cras
 in altero legendum: decimæ in val-
 libus sub vinetis excipiuntur, qui tar-
 dius, quā iussu est, vindemiare vo-
 lunt non solum cum licentia facere
 debent, sed etiam suis expensis deci-
 mæ in domini torcular inferre. Her-
 bipoli cuiq; vindemianti ob exhibi-
 tam credo in decimando infidelitatē
 iuuenis adjicitur, qui diligenter no-
 tet, & iubeat etiam, vt quodque de-
 cimum vas lectum absque fraude do-
 mino suo tribuatur. Finita vindemia
 hi pueri omnes in campo cōuenien-
 tes singuli se de stramine, quod ad
 hoc adnectum est, vna aut duabus
 facibus armant, quibus sub noctem
 incensis cantantes ciuitatem ingre-
 diuntur. Hoc more autumnum se ex
 purgare atque exurere dicunt. Marti-
 ni & Nicolai sanctorum præsulom
 vtrorumque dies miro gaudio, mira
 festiuitate Fræconiz gēs colit, diuer-
 simodè tamen, in sacris ædibus & al-
 tati hæc illa in mensa & popinis.
 Nemo per totam regionem tanta
 paupertate premitur, nemo tanta re-
 na-

*In festis
 sanctorum
 Martini
 & Nico-
 lai ritus.*

pacitate tenetur, qui in festo sancti Martini non alicui aliquo vel saltem
in festo sancti Martini.
 fuisse vitulinove viscere affato vescatur, qui vino non remissius indul-

geat. Quilibet enim tunc nova vina sua, à quibus se adhuc usque abstinuit, degustat & dat degustare, oia. Erogantur in Herbipoli & plerisque locis hac etiam die pauperibus ex pietate vina. Spectacula publica eduntur, duo aut plures frendentes.

apri circo includuntur: ut murro se exercitis dentibus visceratim differant,

quorum carnes ubi vulnerati conciderint partim plebi partim potestibus dividuntur.

In die vero sancti Nicolai adolescentes qui disciplina-

rum gratia scholas frequentant, inter se tres eligunt, unum, qui episcopum;

duos qui diaconos agant: is ipsa die in sacram ædem solenniter à scholastico coetu introductus divinis officiis infulatus præsidet: quibus finitis, cum electis domesticatim cantando nummos colligit, elemosynam esse negant, sed episcopi subsidium.

Vigiliam diei pueri à parentibus ieiunant: hæc eo modo inuitantur, quod per-

fectum habeant, ea munuscula quæ

no-

no-

no-

no-

no-

no-

no-

no-

no-

noctu ipsis in calceos sub mensam
ad hoc locatos imponuntur, se à lar-
gissimo præfule Nicolao percipere:
vnde tanto desiderio plerique ieiun-
ant, vt quia eorum sanitati timea-
tur, ad cibum compellendi sint. Et
tales hodie Franconum famosi mo-
res sunt, tales annui ritus.

8

*De Suevia, Sueuorumque moribus
& priscis & recentibus.*

CAP. XVI.

*Suevia
fines.*

*Suevi
de in Ger-
maniam
venerunt*

*Suevia o-
lim Ale-
mania.*

SUEVIA Germaniæ provincia æta-
te nostra istis finibus describitur,
ab oriente Baioarijs, ab occasu
Alsatenſibus & Rheno iungitur, Al-
pium iuga à meridie habet, à septen-
trione Franconiam. A Suevis Popu-
lis dicta, qui ex ea Scythiæ parte que
hodie Liuania, & Prussia est, digressi,
ibi confederunt autore Antonio Sa-
bellico, & cōfirmare istud Lucanus
videtur inquit. Fundit ab extremo
flauos aquilone Sueuos. Alemannia
prius nominata fuit à lacu Lemano,
qui & Lauſanēſis vocatur. Suprema
portio totius Germaniæ Suevia est:
duobus clarissimis fluminib⁹ Rheno
& Danubio irrigatur: quorum aliter

mo-

modico fluxu in occidentem oceano
 miscetur. Hic ediuerso in orientem
 per innumeras gentes volatus pon-
 rum influit. Terra partim plana, par-
 tim montosa. Ager fertilis cuius nul-
 la pars inculta iacet, præter quam
 aut lacus, aut montes vel sylvæ occu-
 pant. Nemora in ea multa, & ob id
 genti venatio frequens, aucupium
 peculiare, frumentorum abundātia,
 pecorum magna vis. Conualles plu-
 rimæ perennibus riuis clarissimæ vn-
 dique amnes procurunt, qui se vni-
 uersi in Rhenum & Danubium exo-
 nerant. Tota insuper provincia salu-
 britate gaudens, celebratissimis vr-
 bibus, vicis & castellis referta. Ar-
 ces exelsæ natura & arte munitæ, &
 quod ad Christianam religionem
 pertinet pulcherrimis atque ditis-
 simis templis collegijs, monasterijs
 variorum ordinum sexus vtriusque,
 basilicis, parochialibusque ecclesijs
 est exornata. Circa montes ferrū, ar-
 gentum, & meralla procreat. Gens
 populosa, fortis, audax, & bellicosa,
 procera corpore, flavo crine, venu-
 sta facie, & decora, ingenio singula-
 ri prædita: præstantissima Germano-
 rum

*suevia
conditio.*

*Landes
suevia.*

*Præstan-
tissimi
Germano-
rum suc-
ci.*

*Antiqui
Sueuorū
mores.*

*Centum
Sueuorū
pagi.*

rum à Plutarcho dicta. Cuius gloria
eiusque creuisse memoratur, ut vir-
tute et armis Imperium orbis merue-
rit, illudque ultra vnius seculi spatium
magnificentissime tenuit. Sed vidua
postea suis principibus, nescio qua
fortunæ iniquitate dicā aut ignavia
mor substitit, quasi non extet, quo fa-
mam suam extendere, aut quod mi-
nus est tueri possit. Caius Iulius Cz-
sar in quarto commentariorum de
hac ita scribit. Sueuorum gens lon-
gè maxima ac bellicosissima Germa-
norum omnium centum pagos ha-
bere dicuntur, ex quibus quotannis
singula milia armatorum bellandi
causa à finibus educuntur reliqui,
qui domi remanserint se atque illos
alunt. Hi rursus inuicem anno post
in armis sunt, illi domi remanent;
sic nec agricultura, neque ratio, at-
que usus belli intermititur, sed pri-
uati ac separati agri apud eos nihil
est: Neque longius anno remanere
vno in loco incolendi causa licet. Nō
frumenta solum, sed vulgo lacte &
pecore viuūt, multumq; sunt in vena-
tione, quæ res & cibi genere & quo-
tidiana exercitatione & libertate vi-

te (quod à pueris nullo officio aut disciplina consuefacti nihil omnino contra voluntatem faciant) & vires alit & immani corpore homines efficiat: atque in eam se consuetudinem adduxerunt, ut sub cælo frigidissimo habitantes neque vestem ullam præter pelles habeant, quarum propter eriguitatē, maior corporis pars nuda & aperta est, lauantur in fluminibus. Mercatoribus ad eos aditus magis rari, eo quod quæ bello ceperunt vendant, quam ut aliquam rem ad se deferri desiderent: quinetiam iumentis, quibus Galli maxime delectantur, quæque impenso parant precio, Germani non utuntur, sed quæ apud eos sunt & natura praua, & deformia: hæc quotidiana exercitatione summi ut sint laboris efficiunt. Equestribus præliis sæpe de equis desiliunt, ac pedites præliantur, & eos eodem vestigia remanere edoctos, ubi usus est, celeriter repetunt. Neque moribus suis quicquam inhonestius aut inertius putant, quam ephippias uti. Itaque ad quemvis ephippiatorum equitum numerum (quamvis pauci) adire audet. Vinum ad se importari

*visum
Suenorū
ex pecora*

*vestitus
Suenorū
pelles e*

*ephippijs
non sunt
usū Ger-
mani.*

Vinum ad se impor- tari non patiebantur Suevi Germani communi nomine Suevi appellati. Crinē nō do sub- stringebant Suevi.

tari omnino non sinunt, quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effceminari arbitrentur. Publicæ esse laudis putant quā latissimè à suis finibus vacare agros, hac re significari magnum civitatum numerum suam vim sustinere non posse, propter quod vna parte à Suevis circiret mille sexcentorum passuum agri vacare dicuntur. Cornelius Tacitus, vbi de Germaniæ situ & gestis moribus scribit de Suevis ita refert: Maiorē inquit Germani partem proprijs adhuc nationibus nominibusque discreti sunt, quanquam in communi Sueni vocentur. Insigne (inquit) gentis est obliquare crinem nodoque substringere: sic Suevia à cæteris Germanis, sic Suevorum ingenui à servis separantur: apud eos usque ad canitiem horrentem capillum retro sequuntur, ac sæpe in ipsō vertice religant, principes ornatiorem habent. Statuto tempore in sylvam augurijs patrum & prisca formidine sacram omnes eiusdem sanguinis populi legationibus coeunt, cæsoque publice homine celebrat barbari certe ritus horredaq; primordia.

dia. Est & alia ludo reuerentia. Nemo nisi vinculo ligatus ingreditur, ut minor, & numinis potestatem pre se ferens: si forte prolapsus attolli & insurgere haud licitum, periculum evolvuntur, eoq; omnis superstitio respicit, tanquam inde initia gentis, ubi regnator omnium Deus, cetera subiecta atq; parentia. Pars quoque Suevorum ut idem Cornelius habet, Isidi sacrificat, pecularia cetera Germanis & ipsis sunt communia. Verum enimvero non solum apud Suevos, sed & apud omnes fere gentes mutati sunt mores: & quod dolendum plurimum est, fere in peius. Nam hodie potentiores Suevorum fere omnes mercaturae vacant, societatem siue confederationem unam multi inveniunt, ac certam pecuniae summam quisque ponit, qua non solum aromata, serica, atque alias preciosos merces quae ad nos à transmarinis & remotissimis regionibus transvehuntur, emunt, sed vilia etiam, ut coquearia sunt, acus, specilla, pupae, & huiusmodi: premunt etiam vina & frumenta, quod ego carpen non laudo: quum id non minus opificibus & agricolis grandedam.

Superstitio gentis admiranda.

Isidi sacrificabant Suevi.

Recentiores Suevorum mores.

*Mercato-
res Suevo-
rum Ger-
manice
Reip. dā-
vosi.*

*Omnis
Suevia in
lino ope-
ratur.*

damosumq; sit (qui sua ante tempus
gryphonibus, istis ne potius dicam
vel mercatoribus, vèdunt quæ post-
modum necessitate cogente duplo
pre redimere ab ipsis debent) quam
toti provincie : quæ quibuscunq; in-
digeret, non apud vicinas gentes, a qui-
bus mimbri precio habere possit ac-
cipere debet (sic enim à corruptis
munere principibus impetratū) sed
ab illis in Sturgardia , aut alias ubi
emporia habent. Ipsi tamè per se nō
negotiantur, sed communibus serui-
tijs., qui contractā rursus pecuniam
vnā cum lucro congregantes, certo
tempore rationem ponunt singulisque
dominorum, lucri partē fideliter præ-
bent. Privari Suevorum nulla alia re,
nullo artificio magis occupantur, q̃
lini operatione, cui adeò incumbūt,
adeò dediti sunt vt in quibusdā Sue-
vix locis nedum mulieres & puellæ,
sed adolescentes & viri hyemis tem-
pore colo admouentur. Panni genus
faciunt, cuius tela linea est intextum
bombycinum, Pargath illud vocan-
tes : faciunt & totum lineum, quod
Golsch appellant. Compertum ha-
beo apud Vlmenfes solum quotan-

nis utriusq; generis pānos parari cē-
 tum milia ex quo quisq; cōiecturare
 potest quā incōprehensibilis incredi-
 bilisq; summa in tota regione elabo-
 retur. Ad remotissimas nationes isti
 panni transuehūtur, & maximè bis
 in anno ad Emporium Franconasfor-
 dense: vbi quā ingens vectigal Sue-
 uicæ nationi accedit. Præterea quo-
 niam bonis mala commixta semper
 sunt: & nulla ex omni parte erecta:
 sunt Sueui in venerem supra modū
 proni: femineus sexus virili ad malū
 facile consentiens: immaturè uterq;
 prauatur, serò resipiscit. Ego huic
 vitio maximè suffragari existimo q̃,
 quemadmodum in alijs Germaniæ
 provincijs, ecclesiastica censura,
 publici illi fornicarij, adulteri, rapto-
 res minus insectentur. Prouerbiū
 ortum, vnam Sueniam latæ Germa-
 niæ satis meretricum transfundere:
 quemadmodum Franconiam copi-
 am dare raptorum & medicantium,
 Boëmiā Hæreticorum, Baiariam
 furum, Heluetiam carnificum & le-
 nonum, Saxoniam potatorum, Frisi-
 am atque Væstualiam periurorum,
 Rhenum gulonum,

*sueui in
 venerem
 proni.*

*prover-
 bium quod
 Germano
 rū mores
 notantur.*

De Bauaria & Corinthia, & earum Pri-
scis Legibus moribusq; qui-
bus hodie vivunt.

CAP. XXIII.

*Noricum
Bauaria
limites,*

BAuaria Germaniae provinciae ab
Auaribus Hunorū reliquijs: qui
Noricis expulsis in ea terra con-
sedere adiecta Blizera appellatur. Ba-
ioaria etiam à Boijs Cisalpinę Gallię
populis hoc loci, aliquando moratis
dicitur, Noricum olim fuit. Hun-
gariam ab oriente habet, ob occiden-
te Sueviam, à meridie Italiam, à sep-
tentrione Franconiam atq; Boëmi-
am. Danubio insigni fluvio ex Sue-
via profuente irrigatur, Austriam,
Stiriam & Carinthiam in se compre-
hendit, q̄ idem ferè homines, iisdem
moribus & lingua vtrantur. Noricis
præterea finibus quondam concen-
ti erant. Beatus Lucius Britannię
rex primum, deinde sanctus Ruper-
tus, vltimo Bonifacius Moguntinus
Archiepiscopus Christianam pietatē
edocuit. In quatuor Episcopatus Ba-
uaria diuiditur, Saltzburgensem, Pa-
rauiēsem, Phrisingēsem, Ratisponē-
sem, Nulla Germaniæ provincia plu-
ribus cultoribus vrbibus illustratur.

*Bauaria
lam ab
vrbibus.*

Saltz-

Salzburga, quæ Iouania fuisse creditur Metropolis est, Monachiū ducalis sedes hodie, olim Schiren fuit. Hæc terra priusquàm in prouinciam redigeretur à proprio rege ad Arnolphi Imperatoris vsque tempora administrata est eum vt parthia suum Arfacem & Ægyptus Ptolemæum, ipsa Cacannū nominauit, deinde dotes habere cepit: hodieq; tener. *Cacannus*
Bahardus
Yum rex.
 Qui ex vna illustri Agilolfingorum familia diu eligebantur omnes. Gentis mores viuendiq; instituta ex legibus, quas orthodoxa fide recens incepta habuere, cognosci possunt: tales fuere, vt liberæ conditionis homo Chirographo & sex testibus, quorum nomina, & manus suas imponat confirmet, si villas terram, mancipia, pecuniam, aut quid aliud ecclesiæ donauerit, schedam præsentis sacerdote altari superponat. Nec ipsi nec posteris illius potestas eius resistit ulterius, nisi ecclesia permittat. Apud Episcopum defendatur *ecclesiæ*
libertas.
 quicquid ecclesiæ Dei datum fuerit. Dei iudicium & sanctæ ecclesiæ offensam inturret, restituereq; cogatur aut à rege aut principe: quicun-

De incen-
dianis ec-
clesiarum

Ad eccle-
siam qui
confugerit.

que ecclesie, aut eius rebus iniurias
fuerit, uncias auri tres pro multa per-
soluat. Negans ante altare populo sa-
cerdoteque presentibus secundum
pecunie summam iuret. Qui seruū
ancillamve ad fugiendum persuase-
rit, reuocet: & alium interea pigno-
ris loco sistat, solidis quindecim co-
ponat. Seruo occulte ecclesie res
concremanti manus amputetur ac
oculi eruantur, ne tale quid de cete-
ro perpetrare videat: dominus vero
eius restituat, quicquid incendio
consumptum fuerit. liber homo ex
integrali omnia restauret, & ob teme-
ritatem solidis x. componat: negans
x. i. i. i. sacramentalibus nomi-
natis ante altare coram ecclesie de-
fensore digitis super Evangelij li-
brum positis iuret. Reo ad ecclesi-
am confugienti securitas esto, nec
domino phas seruū inde abstra-
here, aut quouis modo ledere: qui
contra fecerit, iudice cogente com-
ponat ecclesie x. solidis. Qui in mi-
noribus ordinibus constituto noti-
us fuerit dupliciter componat, quo
parentes componuntur. In maiori-
bus constituto tripliciter. Presbyterū

si quis autem occiderit e c c. auro ap
 preciatu solidis. Diaconum e c. eccle
 siæ in qua ministrare exoluat: &
 si pecuniam habuerint nullam, &
 seipsum, liberos seruitio eo vs-
 que mancipiat, donec statuta
 pecunia redimat. In episcopum
 feriat nemo etiam si cui molestus
 fuerit: sed coram rege, duce, aut ple-
 be conveniatur super homicidio,
 fornicatione consensuque hosti-
 li. Si inimicos provincie introduce-
 rit, si perdere, quos saluare debue-
 rat, voluerit, deponatur aut in exili-
 um relegatur. Qui sanctimonialem
 ex monasterio abductam contra ec-
 clesiasticam legem sibi matrimonio
 coniunxerit restituat. Episcopus
 ducis auxilio eam velit: nolit mona-
 sterio rursus intradat. Ipsum verò
 aut se emendare compellant aut pro-
 vincia ejciant. Presbyteris & diaco-
 nibus extraneam apud se in domo
 mulierem habere nō liceat, ne consue-
 tudine deceptus polluat, indignè
 Deo offerēs, & populus ob id plagā
 sustineat. Sacerdorum ac aliorum
 clericorum causæ ab Episcopis solū
 secundū canones iudicentur. Coloni &

De cleri-

corū per-

cursori-

bus.

Episcopi

cause.

*Decimæ
quomodo
danda.*

*De duce
& eius
causis.*

*Seditio-
rū pena.*

*Leges ca-
strenses.*

serui ecclesiarum secundum quod quisque haber, tributa decimasque persoluant, de modijs decem vnā, de particis decem vnā, de decem fascibus vnum, de decē apū vasis vnū, pulli quatuor, oua quindecim tribuant. Ligna, lapides, calcem ad sacrarum ædium structuram aduehant: vltra vires tamen degrauetur nemo. Qui regionis duci insidias struer, aut hostes provinciarum inuitauerit, aut ciuitatem aliquam prodiderit, tribus testibus conuictus, in ducis potestate sit, bona eius confiscentur. Verum per inuidiam ne quisquam pereat, cum vno de se testante duello confingens, si vicerit obsolutus abscedat. Si ducem aliquis suum interfecerit: interficiatur & ipse, ac res eius confiscentur in publico in sempiternū. Seditionem aduersus ducem mouens, duci sexcentis, ceteri factionis &c. solidis componant. In hosticum cum educitur exercitus, propter scorta aut casas non rixetur, nec etiā propter pabula vel ligna, tollat, quisque quantis indigeat, tollentē nemo prohibeat, secus faciens vel disciplina hosti subiaceat, vel corā Comite suo verbe-

verbera quinquaginta sumat. Comit-
tin Comitatu suo, ne hostib' absq;
ducis iussione dāna inferantur cura
sit, ipse persolvat, si sua negligentia
peccatū fuerit. Liber si damnu intule-
rit quadraginta solidis multetur, &
qualiaque omnia restituat. Seruus ca-
pite plectetur, dominus illius ne ta-
lia perpetraret, quia non prohibuit,
pro ipso restituat. Aliquid in exercitu
surripieus criminis convictus seruus
manibus murilectur, nihil secius do-
minus eius restituere compellatur.
Liber ad rei restitutionem solidis xl.
componat. Si quisquā aut à rege aut
duce iussus aliquem interfecerit, de-
fendat eum & liberos eius rex, siue
dux cui obedivit. Et si is morietur, al-
lius, qui succedet tutelam ipsius assu-
mat. Si dux contumax & rebellis de-
creta regis contempserit, ducatu pri-
vetur, seque æternæ salutis spe omni
frustratum sciat. Si ducis stultus &
arrogans filius patrem adhuc indi-
cio præsidere, exercitum ducere, e-
quum ascendere, arma gestare po-
tentem: qui necdum surdus neq; ex-
cus est, qui regis mādātū strenuè ex-
equi valet: malignorū cōsilio princi-

aliam

aliam

aliam

aliam

aliam

Ducis

cause.

aliam

aliam

Filii pa-

tri infi-

diat.

aliam

aliam

aliam

Q

pa-

*Ducalis
aule li-
bertas.*

*Quo tem-
pore pla-
citandū.*

*Iudex
qualis es-
se debeat.*

*Quid iudex
faciat.*

patu deturbare nititur, exhaereditur,
aut, si liber, in exilium perpetuū ab-
legetur, quia contra legem in patrē
peccaueris. Qui temeritate aut ebie-
tate inducis aula scandalum suscita-
ueris, quicquid mali sequetur, lege
cōponat, solidis xl. plectetur, seruus
manum perdat. In ducis aula qui te-
merē aliquid iacere conspexeris,
surripiens, vbi nocte vna celarit, sur-
ti alligeretur, in publico solidis quin-
decim cōponat, & quod dom' ducis
domus publica censeatur. Imperium
ducis detractans quindecim solidis
multetur: & quicquid facere ipsius
fuerat ad huc perficiat, vt placita om-
ni quintodecimo die in Comitati-
bus regionis omnibus peragantur.
Liberi omnes cōueniāt, qui neglexe-
rit, solidis quindecim multetur. Iu-
dex vt iustē iudicet librum penes se
legis habeat, ex eo causa omnis com-
ponatur. Neq; personam neq; mune-
ra respectet iudex, sed de compositio-
ne, dum rectē iudicarit, partem nosā
accipiat. Sin perperam, duplo, quic-
quid lata sententia abstulerit exol-
uat: insuper solidis quadraginta mul-
totur. Ducis cædes parētib' aut regi
soli-

solidis decet. componatur. Paren-
tes ductis sexcentis; observato, ut du-
tis compositio parentum suorum com-
positionem triplo excedat, Agilolfin-
gi, de quorum progenie dux perpe-
tuo eligitur, compositionem quadru-
plam habeant. Hoosi, Trozzi, Saga-
ni, Hahilingi, Aennoni, primi post
Agilolfingos duplata. Liberum quis-
quis interfecerit parentibus aut duci-
bus octuaginta solidos exoluat. Si o-
culum, manum, vel pedem amputaverit
quadraginta, si claudum fecerit duode-
cim, si mancum viginti. Simplex vul-
nus tribus solidis, dentem molarem
duodecim, alios omnes sex compo-
nat. Peregrinos homines inquietare
aut ledere summe prohibemur: contra-
faciens dupliciter componat, & fisco
etiam solidos exoluat. Si occiderit soli-
dis auro appreciatis centum multet-
ur. Servus liberum aut molestus aut
venundans presentatus iudici aut
manum aut oculum amittat, absque
insigni nota nequaquam dimittatur.
Liberi dimidio componantur minus
quam liberi. Nuptias intestatas prohi-
bemur, unde socrum, nurum, privignam, no-
vercam, fratris aut sororis filiam, fra-

*Liberi
quomodo
componan-
tur.*

*Adulter
et pater*

*Liberti.
De nu-
ptijs.*

trix uxorem, uxoris sororem viro da-
cere liceat nulli, fratrum aut sororum fi-
lij matrimonio nequaquam sese con-
iungant: facultates eorum à iudice
confiscentur, qui contra fecerint. Qui
dominicum diem feruili opere profa-
nauerit, nec semel & iterum moni-
tus cessat l. verberibus dorsum illius
frangatur: si nec adhuc cessauerit, ter-
tia ipsi bonorum pars auferatur: ter-
tio si attentauerit, libertatem perdat,
seruus sit, qui die sancto noluit esse
liber. Seruus vapulet, & si non emen-
dauerit, dextram perdat: Peregrinus
monitus nisi cessauerit xij. solidis
mulctetur. Qui liberum præter vo-
luntatem seruitute deuinxerit, aut il-
lius hereditatem bonave inuaserit
al. solidis componat, restituarque
quæ occupauerit omnia. Si quis
cum alterius coniuge libera concu-
buerit marito cxi. solidis componat &
si deprehensus interficeretur absque
vindicta sua in scelere iaceat. Cum li-
bera consentiente fornicatus, si in co-
iugem ducere noluerit duodecim com-
ponat solidis. Dñs seruū qui libere-
vim fecit parentibus illius ad pœnā
dedat: interficere ius esto, si liber.

Si

*De ferijs
& pena
non custo-
dientium*

*Mulierū
causæ.*

Si quis virginem liberam præter e-
ius ac parentem voluntatem rapue-
rit solidis xl. libertam viij. ancillam
iij. componat. Liber liberam vxor-
em absque culpa dimittens paren-
tibus solidis xl. componat. Mulieri
dotem & quicquid aspottauerit secū-
dum familiæ ex qua nata est stem-
ma legitimè persoluat. Si liberam li-
ber post desponsationem repudiaue-
rit aliamque superduxerit xxiiij. so-
lidis puellæ parentibus componat,
Sacramentalibus xij. iuret, eam, ne-
que ob crimen aliquod, neque ob pa-
rentis inuidiā dimittere, verum ob so-
lum amorē, quo alteri teneatur. Qui
alterius sponsam sibi rapuerit, resti-
tuit eam, & bis lxxx. solidis mari-
to componat. Mulier quæ alteri po-
tionē, vt arborum faciat, cōmiscet,
si ancilla est ee. verbera, accipiat. In-
genua libertate viduata seruitio de-
putetur. Si prægnās mulier ista abor-
sum fecerit, ipsa si morietur, qui ice-
rit tāquā homicida teneatur: si foe-
tus tācum nondū vivens xx. solidis.
vivēs l. vñeregeldum persoluat, soli-
dosq; tres & tremissem. Si in ducis
curia, in ædibus sacris, in fabrica, aut

*Domus
publica.*

*Furti
quomodo
componan-
tur.*

*Furtiva
emptio le-
ge coër-
cita.*

*Agraria
leges.*

molendino, quæ dom^o publicæ sunt, liber homo quid furatus fuerit, non pl^u componat, secundū rei valorē iuret, siue cāpionibus depugnet, si nocturno in furto deprehensus, si cecidat, non vindicetur. Qui alterius servum ad furtum vel aliud nefas in domini discrimen persuaserit, fraude detecta tanquā fur dānetur, non pl^u exolvat. Serv^o quod tolli restituat, & insuper flagellarum ictus eo. extensus publicē accipiat, domi- nus incommodi nihil patiatur. Fur quascunque res subtraxerit iudici presentatus secundū legem vindi- ctæ subiaceat. Verū morti non prius dānetur, quā nonnulla illi, qui dā- num pertulit, compositio de furtis fa- cularib⁹ fiat. Qui aliquid in provin- cia emerit, diligenter prius interro- get, furtivum sit, nec ne. Furtivus si e- merit restituere cogatur, atque in sis- cum pro fredo solidos xij. persolvat, qua lege in eum etiam animadver- tur qui furtivum commendatū susce- perit. Compositionem à fure, nisi co- ram iudice, suscipiat nemo. Latroci- nij culpis subiaceat qui iudicem suū rocelat. Quoties de agrorum finib⁹

con-

etrenditur constituta olim signa ab
inspectoribus querantur, nec aduer-
sus ea longè possessionis tempus pa-
trocinetur, vëditor ostendat, si nulla
apparuerint, & si cōtentio rara sit vt
sedari non possit, campionibus de-
pugnetur. Nemo novum terminum
aut signū sine alterius patris consen-
su, sine inspectore constituat. Liber
si contra id defecerit lege solidis .vj.
multetur: servus cc. flagellorū ictus
extensus publicè sustineat. Si liber li-
beri parientem aut septem dissipave-
rit vel irruperit, tribus solidis compo-
nat, et damnum restituat. Columnas
trabes spangas tribus solidis ad resti-
tutionem componat. Asseres, lateres
& aliud quicquid edificio cōtinetur,
singulis solidis. Pignore absq; ducis
permisso liceat nemini, contrarium
faciens, pignus euestigio illesum red-
dat, duci xl. solidos pro fredo exoluat
laxum ad arbitrium iudicis compo-
nat. Qui messem iam maturam alte-
rius demessuerit solidis sex compo-
nat. Negans sacramentalibus secun-
dum legem suam sex iuret. Qui se-
getes alterius incantando vicariet,
cōvictus xij. solidis componat, fami-
liam

liber
maturam
disperdit

Pignore
dux per-
mittat.

liam illius anno toto alimentis pro-
 uideat, æquale reddat, si quid perdid-
 erit. Negans sacramentalibus xij. iuret
 aut cāpione se defenſet. Si quis alie-
 no seruo vel ancillæ ad fugam aut au-
 xilio aut consilio adſuerit xij. ipsum,
 eam sex solidis componat, reducat,
 que: si negare velit xij. sacramentali-
 bus iuret, aut cāpionum se pugna
 expurget. Nemo alienum animal e-
 tiam in damno deprehensum quouis
 modo lædat occidatve, sed penes se
 conſque retineat, donec domino aut
 vicinis damnum acceptum indica-
 bit, qui locum læsum cum æquali il-
 læso signet, in messis collectiōe quod
 læsus non læso minus protulerit, is
 cuius animal damnum intulit repen-
 dat. Qui vero contra legem hanc,
 animal occiderit, cadauer sibi abeat,
 domino aliud æquale reddat. Si oculo
 excusserit, quanti animal estimabitur
 tertia precij parte componat. Si
 caudam vel aurem, vno solido,
 Si corpu tremisse: duplentur, si hoc
 in domini contemptum odiumve
 perpetrarit. Qui pacta mercede e-
 quum aut bouem custodiendum sus-
 ceperit sua culpa periclitatum ab in-
 tegro

Dānorū il-
 latorum
 cōpositio.

De cōmen-
 datis &
 commodis.

negro persoluat, & mercedem nul-
lam requirat: verum iuramento si se
absoluerit corium reddat. Qui autem
argentum, vestes aut alias quascun-
que res vendendas siue custodien-
das in ædes suas receperit, si fortuito
incendio una cum rebus suis consum-
ptæ fuerint, quod sibi non profue-
rint, iuramento dato, nihil persolve-
re cogatur. Qui auxiliatoris specie *Ex incendio*
ex incendio aliquid rapuerit, proditus *die quid*
quadruplū exoluat secundū legisq; *surripies.*
statuta componat. Rem in contem-
tione locatam, nec ulli donare nec *Res in cō-*
vendere liceat. Mulier in viduitate *tentione*
post mariti obitum permanēs æqua- *posita.*
lem ut filiorum unus usu fructuariā
portionē possideat. Si vero ad alias
nuptias transierit, eo die cum dote
& rebus suis domo egrediarur: filij
inter se portionē, quam consequuta
fuerat, ut reliquam diuidant. Patris *De here-*
bona filij de diuersis etiam coniugis *ditate le-*
suscepti equaliter hæreditabūt, Ma-
gis.
gis unusquisque tantū suę. Ancillę si-
lius cum liberæ filio hæres non esto.
Si quis sine liberis morietur, nisi te-
stamento caueatur, vxor quoad vidui-
tatem obseruauerit, bonorum medie

tatem omnium retineat, propinqui reliquā accipiant. Si verò & ipsa morietur, aut alteri nupserit, cum bonis suis, & quæ lege debetur, abeat, propinquis & hæc pars cedat viro aut muliere defunctis; si vsque ad septimum gradum propinqui nulli repariantur, nisi testamento vel donatione caveatur, res eorū omnes fiscus indispiscatur. Qui rem aliquam vendiderit, precio accepto, emptionem aut charta aut testibus ratam faciat, duo, tres vel plures testes adhibeantur. Venditio nisi voluntaria & libera, firma non sit. Qui rem alienam domino ignorante vendiderit, ipsam lege restituat, & aliam æqualem addat. Si reperiri nusquam poterit, duas similes pro ea reddat. Qui arram in quacunque re dederit, nisi placitum mutatum fuerit stare contractui debet, aut hæc ipsam perdat, & precium quod debuit exolvat. Si quis rem viciatam vendiderit infra dies tres recipiat, vel sacramentali vno viciū ignorasse iuret, & stet emptio. Servus suo non domini peculio redemptus, frau de cognita domino restitatur, quia non precium, sed res servi ignorans

acce-

*De em-
ptione &
venditio-
ne.*

*Arræ tra-
ditionis
vni.*

*Mancipio-
rum redē-
ptio.*

acceperit. Commutatio tātum robo-
 ris habeat, quātum emptio. Quia *Testes &*
 grum aut pratum alterius suum di- *eorum*
 cens inuaserit, sex solidis proptes re- *causa.*
 meritatem componat & oreat. Te-
 stem aure tractum nisi super mor-
 tum testari velit repelli nec debet
 nec potest. In mortui causa hic duel-
 lo proberetur, si vicerit vltterius nō im- *Inrandi*
 pugnetur sed credatur ei. Ex plurib⁹ *modus.*
 testibus vnus tantum sorte eductus
 iuret, ita dicens. Testis sortitus sum,
 testem me exhibeo, sic me Deus iu-
 uet & illum, cuius manum teneo, te-
 stis aure tract⁹ sum, veritatē præsenti
 in causa dicere, datis deinde ad sacrā
 dum armis solus altera manu ver-
 bum ipsum cum vno sacramentali
 iuret. Mendaciter iurasse convictus *Periuri*
 causam restituat xij. solidis cōponat, *animad-*
 aut innocentiam suam campione *uersio.*
 defendat. Si campionum vnus ab al- *Campio-*
 tero inter decertandum interficia- *nū causa.*
 tur, si ingenuus, ab eo, qui iniuste eū
 inuitauit xij. solidis nec amplius cō-
 ponatur. Qui liberum mortuum mo- *De mor-*
 numento refossū spoliauerit parē- *tis & eo*
 tibus illius solidis xl. componat, & *rum can-*
 ipsum etiam fortium quod tulit, *sis.*
 Si

Si quis occultè liberum occiderit, ca-
 dauer in profluentem aut alio abie-
 ctum condigna sepultura & exequis
 priuet xl. primum solidis, deinde vne
 regeldo componat. Qui verò libe-
 ri hominis cadauer ad litus deuolu-
 tum aquis iterum immiserit solidis
 xx. componat. Scrutus eo modo oc-
 tismus atque absconsus nonuplo, in-
 est clxxx. solidis componatur. Qui
 vestitu à se interfectum spoliauerit
 dupliciter componat. Cadauer homi-
 nis mutilans singula membra singu-
 lis xij. solidis componat. Si repertum
 ne à feris dilaceretur pietate motus
 humanerit à parentibus aut domi-
 no illius solidum accipiat. Qui al-
 terius nauem loco submouerit illa-
 sam aut æqualem reddat. Extra
 aquam vero protractam si celauerit,
 interrogatus negauerit, vt furnum
 componat. Qui carnem venaticum
 abstulerit ipsum aut similem reddat
 & sex solidis componat: pastora-
 lem tribus. Illis legibus Bauari an-
 te aliquot secula paruere nonnullis
 que adhuc, siquidem qui Christiane
 pietatis obseruâtissimi sunt ad exet-
 na angustiora tēpla iturnatim pere-
 gi.

grinantur. Aquisgranum præcipue,
 duo etiam provinciæ loca miraculis
 sanctorum, & peregrinorum frequen-
 tia clara. Virgo Maria Otinge, &
 beatus Vuolfgangus. Regio vitibus
 præterquam ubi australior est non
 feritur. Nemorosa multum est & mō-
 mosa. Sues glandibus sylnestribus.
 ve pomis credo tanta copia nutrit,
 ut veluti Hungaria boves, ita hæc
 sues ceteris Europæ nationibus largè
 suppeditet. Est gens adeo suillis & i-
 psa moribus phamosa, ut ceteris Ger-
 manis comparata Barbari (Babari
 dico) nomen ipsi optime convenire
 nemo non videat. Duobus vitijs pl'
 alijs insignes, inhospitalitate videli-
 cet & furto. Vestitu ut plurimum
 blanco colore amicitur, ocreis libentri-
 us quam caligis calciatur. Baioariz
 siue Bauariz ad Austriam contigua
 est, partim Carinthia partim Styria.
 Est Carinthia montana regio Car-
 nis ad ortum, Styriæ ad occasum ac
 meridiem iuncta, Alpes Italas & fo-
 rum Iulij contingit: multæ in ea val-
 les collesque feraces tritici, multi la-
 cus, multi amnes, quorum præcipu'
 Drauus qui per Styriam, ac Pannoniam
 in

Dnob' vi
 tijs obno-
 xij Bana-
 ri.

(Carin-
 thia limi-
 tes.

Drauu'
 amnis.

*Danns
annus.*

*Testinitas
in noni
ducis acce
ptione mi
randa.*

*Princeps
in agresti
habitu.
Carinthio
rum lin-
gua.*

in Danubiū fertur haud inferior Sa-
uo. Imperium Austriæ principes ob-
tinent, & archiducem appellant, cui
ea regio pareat, quoties nouus prin-
ceps reipub. gubernationem init
sollemnitate nūquam alibi audita
observant. Non longè ab oppido
S. Viri in valle spaciōsa dirutæ ciuita-
tis vestigia visuntur, nomen loci ve-
tustas perdidit: nec procul tūc in
parentibus pratis erectus lapis mar-
moreus est, quem, cum dux creādus
est, rusticus quidam qui per stirpis
sue successionem hæreditario id of-
ficiū deberet, ascendit ad dexteram
bouem habens scortam, nigri coloris:
ac leuam equa illi sistitur strigosa
macieque insigni, frequens circa po-
pulus agrestiumque turba ingens:
dux inde futurus ex aduerso mouet
purpuratorum multitudine septus:
precedunt principatus signa, om-
nesque in toto comitatu egregiè cul-
ti præter futurum ducem. Is agre-
sti habitu, pileo rectus, calceos & pa-
storalem baculum gerens, pastorem
agit magis quam principem. Hunc
uenientem intuitus qui lapidem ob-
tinet: Illirica voce (sunt enim Charin-
chij

thij Ilirij hoc est Sclauoni) quis est
hic exclamat , qui tam superbe ince-
dit? Respondet circumfusa multitu-
do principē regionis aduētare. Tum
ille iustus ne iudex? salutem patriæ
quærens? liberæ conditionis? dignus
ne honore est? Christianæ pietatis
cultor? ac defensor? clamatur: est qui
dem et erit. Rursus idem, quæro quo
me iure hac à sede dimouebit? Re-
sponder ducalis aulæ magister, seza-
ginta denarijs hic abs te locus emi-
tur iumenta hæc tua erūt, ad bouem
& equam manum intendens. Vesti-
menta quæ dux eruet habebis, eris-
que tu cum domo tua tota liberā
tributo. Quibus dictis Rusticus
malam principis percutit, alapa le-
niter incussa, iubetque æquum iudi-
cem esse: præmioque abducto, loco
cædit. Tum lapidem dux occupat,
nudum gladium vibrans ad omnem
se partem vertit, populum affatur,
polliceturque se æquum iudicem fu-
turum, ferunt & aquam agresti pi-
leo oblatam potare in futuræ sobrie-
tatis argumentum. Deinde ad Solē. *solemnem*
nensem ecclesiam, quæ in proximo *sis eccle-*
tumulo sanctę Marię vocabulū & eo *fia.*

men habent, perductus, sacrificijs in-
terest. Quibus peractis humili veste
qua adhuc indutus est deposita, pa-
ladamentum induit, splendideque
cum proceribus suis conuiatur. Po-
stremo in paratum reuertitur pro tri-
bunali sedens, ius dicit & funda con-
fert. Hic honos principis inuestiendi
rusticis datus est, quod illi primum
in ea terra Christi fidem accepser,
nobilius & principibus in errore ad-
usque Caroli magni tempora perma-
nentibus, quando & ipsi baptismati
admoti sunt. Fuit Charinibiz dux ve-
nator Imperij, vnde ad eum lites &
contentiones venatorum omnium
deferrebantur, vocatus in iudicio co-
ram Imperatore querulantibus non
nisi Sclauonica lingua respondebat.
Est & alia huius provinciae consue-
tudo in oppido Klagem furibus du-
rissima: si quis in furi suspicionem
venerit, euestigium suspenditur: po-
stridie de suspicionem iudicant, si son-
tem inveniunt pendere sinunt, do-
nec per partes ad terram defluat ca-
daver. Insons repertus sepelitur, ere-
quixque ex publico persoluntur. Pe-
nulis nativi velleris haud fucati Cha-
ria.

stirij teguntur vulgoq; capita pileo
 obmuniunt, sermone loquuntur Scla-
 vonico. Stirij verò agrestes, vulgo
 populi sunt & strumosi, adeo qui Stirij val-
 dem ingenti struma, ut ipsis loquelā go stru-
 impediat: & mulier lactans illā post mofi.
 ergum perinde arque sacum reijci-
 er (si fama vera est) ne infanti impe-
 dimento sit. Strumae causam aquae causa,
 aliq;e, quibus vescuntur intolant sal styria
 bunt. Styriani ipsi cultu & sermone nam.
 Germani sunt, præter Draui accolae, Styria o-
 qui Illirica vtuntur lingua. Sal ibreo lim Vale-
 quetur quod ad finitimas gentes de-
 ria dicta.
 fitur. Regio ferri & argenti ferat;
 sed principum incuria parcius fodi-
 ur. Valeria olim dicta fuit, montana
 plurimum præterquam ad onum,
 quæ Pannoniæ finitima est, ea pane
 vastam effundit planiciem.

de Italia, Italorumque moribus, ritibus
 de Romulo & eius civilibus
 institutis.

Italia Europæ regio, prius Hesperia
 ab Hespero Atlantis fratre,
 qui à fratre pulsus, & Hispaniæ,
 & Italiæ dedit nomen: siue, ut Macro-

R bius

binus inquit, ab Hespero stella, quod
 illius occasus subiecta sit. **Oenotria**
 etiam dicitur, vel à bonitate vini
 quod in Italia nascitur, nam Graeci
 Oenon vinum dicunt: vel ab Oeno-
 trio Sabinorum rege, postea Italia
 ab Irato Siculorum rege, qui apud
 turam Italos docuit, & leges posuit
 nam ad eam partem venit in qua po-
 stea Turnus regnavit, & à suo nomi-
 ne appellavit, ut Virgilius probat.
 Est locus Hesperiam Graij cognomi-
 ne dicunt, quoniam ubi
 Terra antiqua, potens armis, atque
 urbere glebae
 Oenotrij colere vini, nunc fama tot
 Italiam dixisse ducis de nomine gra-
 tiam. **Latium**
 autem & Varro à deabus
 vocatam putant, quoniam Tauri Grae-
 ca veteri lingua ita appellari sunt, à
 quorum multitudine polchritudine-
 que Italiam dixerunt. Latium pars
 illa ubi hostia Tyberina sunt dictae,
 quoniam modum Ausonia, ut Auso-
 teles inquit, pars ad Thyrrhenum
 versa. Troici forma inter Adriaticum,
 & thuscum mare iacens, ab Alpibus
 ingit

Oenotria.**Italia ap-
pellatio.****Latium
Ausonia.****Italia for-
ma.**

lapis & Apeanini porrecta se paulatim tamen ad Rhegynum vsque atque collens verticem, & litora Brutorum in ultimo sui in duo cornua scinditur, quorum alterum Ionium spectat mare, alterum Siculum: in extremitate Rhegium oppidum habes. Eius longitudo ab Augustia praetoria per Romam Capuamque porrecta usque ad oppidum Rhegium, Solino teste decies centena & viginti milia passuum colligitur. Latitudo verò quadringenta decem, ubi latior ubi breuior centum triginta sex: habetque umbraticum in agro Rhearino, qui dudum ex latere matris superi Rubiconem finem pro finibus habuit. Diuiditur Italia in multas regiones, à Varo summe ad Macram Liguria terminatur, ubi Genua illustris ciuitas. Inde ad Tyberinum amnem Hetruria, ubi Pisa. à Tyberi ad Lyrum Latium, ubi Roma, intus Antium in ora. à Lymi ad Sarnum Campania, ubi Neapolis. Inde ad Silarum Picentinum regio, ubi Surrentum & Salernum. à Silari ad Ladium lucania, ubi Pestum & Boventum. à Laio ad Lepontam Brutium in quibus rhegii

Longitudo
Italiae

Latitudo
Italiae

Italiae regiones.

Liguria.

Hetruria.

Latium.

Campania.

Picentium.

Regio.

Lucania.

Brutium.

*Magna
Grecia,
Calabria,
Apulia.*

*Frentina-
rū regio.
Maruci-
novā ora.
Picenorū
ora,*

*Senarum
regio.
Boij.
Veneti.*

*Apennin
mons.
Italiam
discernens*

Iulium, à Leucoperta ad Iapigium
promōtorium, quod & Salentinum
magnæ Græciæ ora est, vbi Croton
& Tarentum. ab Iapigio ad Brundu-
sium Calabria, vbi Hydruntū, à Brun-
dusio ad Garganum Apulia, vbi Ba-
tium & Salapia. à Gargano ad Sari-
stunij hostia Frentinorum regio, vbi
Isconium. à Saro ad Apernum amnē
Marucinatorum ora, vbi Orton. ab
Aperno ad Æstum fluvium anti-
quissimum Italix terminum Piceni,
quorum Ancon. ab Aesio siue Asio,
ut quidam scribunt, ad Rubiconem
recentius Italix confinium Seno-
nes, quorum Phanum fortunæ Pisan-
rum & Ariminum. à Rubicone ad
Padi hostia Boij, quorum Ravenna.
à Pado ad Tiliaemptū Veneti, vbi
nūc Veneriæ. à Tiliaempto ad Na-
tisonem Carni siue Foro iulienses, v-
bi Aquileia. à Natifone ad Arsam la-
pides & istri, quorum Tergestum &
Formio amnis, & ipse aliquando Ita-
lix finis. Apenninus mons totam ter-
ram velut in duas dividit plagas
hanc ad occasum & meridiem, illam
ad Septentrionem, & ortum obuer-
sam, ab alpibus primo in Liguriam
excurs.

occurrens, mox inde Cisalpinā Galli-
 am & Picenum ab Hetruria & Sabi-
 nia dirimit, Anconemque progredi-
 tur, vnde aduersus in Apuliā, & Gar-
 ganum montem exrenditur, Mar-
 meiorum Pelignorum Frentinorū
 terram à Latio campania separant.
 Vltimus eius conatus ex Gargano
 est: ad Leucopetram, hinc Apuliam
 habens, Calabriam & magnā Græ-
 ciæ oram, Picentes inde, Lucanos
 & Brutios. Est Italia metallis grani-
 da, vbiq̃ue vitalis & perennis salubri-
 tas, eximia celi, temperies campi fer-
 tiles, aprici colles, innoxij saltus, opa-
 ta nemora, munifica sylvarum gene-
 ra, mira frugum, vitium & olearum
 fertilitas, nobilia pecori vellera,
 opima tauris colla, perspicui & pi-
 scosi lacus, flumina fontesque salu-
 berrimi, portus plurimi, ipsa auidē ad
 mortales inuandos in maria procur-
 rens, & velut gremium omnium ge-
 nium commercio pandens, vt ve-
 re dicta sit à quibusdam terrarum
 omnium alumna, arque eadem pa-
 rens, cœlestiū providētia electa, quæ
 sparsa congregaret imperia molli-

R. 3

et quo

Italia ter-
 rarū om-
 nium alū-
 na & pa-
 rens.

*Quiritum
civitas.
Romæ
Lat.*

*Hominū
color cul-
turæ & sta-
tura.*

reique effertatarum gentium situs;
discordes ad colloquia linguas mu-
nere literarū latinoq; sermone con-
gregaret. Ceterū ut gentes silē (nō
longum esset numerare) quas Itali
Romani lingua & armis vicere, tan-
tum vna Quiritum civitas vtriusque
omnium valuit exemplis, quantum
omnis Græcorū eloquentia præce-
ptis, qui quasi ita futurū divinassent,
ut hæc vna terra omnibus esset gen-
tibus imperatura, quo tam ipsius par-
tem magnam Græciam dicere: & ut
breuiter dicam, non sine providentia
accidit, ut quum Deus optimus ter-
ras inquisit, tum ibi cunctarum gen-
tium arx esset & Imperium, vbi mox
Christiani nominis futurum erat ca-
pue. Color Italici & statura penē di-
uersa est. In Cisalpina Gallia Vene-
toque recessu color vulgò candidus,
culturæ & sermo accuratior: contra in
Hetruriz tractu Latia Campania,
Lucania & Brutijs aquilus, capillus
niger breuior statura, & macillen-
ta, sermo & cultus simplex. omnia
similia in Piceno, & his quis superi-
oris maris orā accolunt in magnam Græ-
ciā vsq; nisi quod in Apulis Calabria
&

& ijs qui extremam tenent Italiam
 victus & sermo cum Græcis promif-
 sus durat. Tota Italia vt omnis fe-
 de Europa vno matrimonio semper
 cōtenta fuit. Repudium ex vrbē Ro-
 ma translatum. Hic Spurius Car-
 bellius sterilitatē coniugis causatus,
 primū vxorem repēdianit. Triplex *ciuiū tri-*
 ordo in regionis ciuitatibus condi- *plex con-*
 ditio fuit, Seruilis, Libertina, & Inge- *ditio.*
 norū triplex ordo, Plebeius, Eque- *Ingenas-*
 stris & Patricius. Sacrorum ratio pe- *rum tri-*
 nes pontifices & flamines, & alia *plex ordo*
 quēdā collēgia esse, alia alijs dēmo-
 nijs sacra facere. Summus honos
 & potestas in dictatore, à quo nulla
 fuit prouocatio. Ea dignitas seme- *Differe-*
 lris fuit, & ad eam per gradus fie- *ris digni-*
 bat à quaestura, accessio, per a dili- *tas.*
 tatem prætoriam Consulatum, & cen-
 suram; non quòd semper per hos
 gradus iretur, explendusque hic or-
 do erat, vt in dignitate pōtēstateque
 hic ordo erat, vt in a bellica ceteri
 militiæ gradus, miles centurioni
 parebat. Centurio Tribuno. Tribu- *Dignita-*
 nus legato. Legatus Consoli seu al- *rum ordo*
 teri cuius essent auspiciis. Magister *Militia*
 equitū dictatori. Legitima militiæ de- *gradus*
 cennalis. *Legitima*
militia de
cennalis.

*Causaria
militia
ignomi-
niosa.*

*Municipi-
pes.
coloni.*

*Decurio-
res.*

Patricij.

Equeſtres

Plæbei.

centium habuit si non prius debellari cum hoste contigisset, aut missus aliquis intercidisset, quæ nomine deo non vna fuit. Præter legitimam illam cuius nunc mæro facta est, fuit & Causaria, hæc vtrique illa minus pulchra, ita reliqua honestior, quæ ab re ignominiosa dicta est. Militariæ ætas ex Seruij Tullij præscripto à septendecimo anno in octauis, & quadragesimum decurrebat. Paculi in toga agebant, bellantes in sagis, & paludamento bella socialiter inferebantur, illarumq; solgebantur nisi legione. Civitates aut sociæ, non colonie, aut municipia dicebantur. Municipibus alijs civitas cum suffragio data: alijs sine suffragio. Coloni vt membrum claustris erant, & Romanis vltiebant legibus, municipes sui. In his Decuriones erant, quod Romæ senatores. Purpureo palmicum distinguebant ordinem ab æquestri, aurum æquestres à plebeiorum. Maiestatis iudicia toti populi erant rerum capitalium, iudicium, quod ad fore lecti essent, ex ea decuria, quæ eo anno indicaret: civilium rerum prætorum centum vltis hactenus alio.

aliorum. Et hi olim Italicarum ciui-
 tum & gentium in vniuersum mo-
 res erant, institutionem hanc à Ro-
 mulo trahentes. Romulus enim post
 quæ ciuitatis Romane muros, collas,
 munitiones & necessarias constructio
 nes perfecisset omnes, ad ciuium statu
 inconvertens, ita ordinauit. Diuisa Hominiū
 in primis trifatiā omnis populi mul-
 tudine singulis partibus singulos de diuisa.
 prefecit duces clarissimos: deinde
 eam rursus earum partium vnā,
 quoque diuidens in decem partes
 æquales harum quoque duces desi-
 gnauit viros fortissimos, vocauit par-
 tes maiores tribus, minores curias,
 homines tribuum ducatus habentes
 tribunos: qui vero curiis præside-
 rent, curiones dici poterāt. Erāt autē
 & in decurias diuise centuriæ, ducesq;
 eorum decuriones appellati. Omni-
 bus itaque in tribus & curiis diui-
 sis, Agrū in triginta partes diuidēs,
 eam cuiq; curiæ partē tribuit, tan-
 tum ipse agri accipiens, quantum qui-
 dem ad sacrificiū tēplaq; satis esset,
 partem quoque agri publicam relin-
 quens, hęc vna diuisio regionis &
 hominū cōmunē cōtinēs æquabilis
 R. s.

Romane
 ciuitatis
 ordinatio

Agri in
 singulos
 diuisio.

*Altera
multitu-
dinis ho-
minū se-
gregatio.*

*Patricio-
rū officia*

*Plebeiorū
officia.*

*Patronum
Patrona-
tum.*

tem fuit. Altera item hominum ipso-
rumque fuit commoda, & honores
pro dignitate cuiusque patient. Il-
lustres enim genere & spectata vir-
tutis viros cū diuites, & quibus erāt
filij ab ignobilibus discreuit, hu-
milibus & egenis, vocantq; tenuio-
ris fortunæ homines plebeios, &
qui meliores erāt conditionis patres
his de causis progenitos eorū de-
ceps patricios vocabāt. Romulus v-
bi maiores à minoribus discreuerat,
leges deinde posuit, itaqueque quæ
virosq; agere opus esset. Sacra quo-
dem patriciorū perficere, magistra-
tus gerere, ius dicere, ac secum quo-
que publica administrare. vrbani ip-
sos maxime negotijs intentos esse.
Plebeios autē his munerib' solutos,
cū in experti essent, & ob inopiā ne-
gotiosi, agricultari simul, & pascere
pecora, quæstuariisq; exercere artes.
Ne verò illi miseret, aut iniurijs locu-
pletum in humiles, aut leuissimæ ege-
norūque hominum in excellen-
tiores inuidia: comedantur ipse pa-
tricijs plebeios, vnumquēq; eorū
permisit, quem vellent sibi patronū ell-
gere, patronatū vocās, susceptū pa-

perum humiliumq; patrociniū, & of-
 ficia instituens vtriusque commoda,
 beniuolas civilesq; eorū cōiunctio-
 nes fecit: vt illi tuerentur clientes,
 tanquam patres filios: clientes econ-
 verso patronis obsequiosi essent:
 cōmuniter autē vtriusque neque piū,
 neq; phas erat accusare se iuicē, nec
 aduersus se testimonium dicere, nec
 cum inimicis numerari. sicque fir-
 mior erat Romanorum concordia.
 Consiliarios post hęc instituit, cen-
 tum viros ex patricijs eligens, fecit
 que delectū eorum hoc modo: Ipse
 vnū ex omnibus optimum designa-
 uit, cui cōmittenda essent vrbana ne-
 gotia, cum ipse exercitū extra fines
 duceret, tribuum vnicuique edixit, ve
 tres viros ex se diligeret, qui ætate &
 generis splendore sensuque excelle-
 rent: post hos autem nouem viros,
 etiam curijs singulis imperauit tres
 maximē idoneos ex patricijs elige-
 re, posteaquā nouem istos primis
 à tribubus electis addēs nonaginta,
 quos curiæ suffragijs prætulerant, eo
 quoque quē ipse elegerat ducē ad-
 dito, centum consiliariorum num-
 rum expleuit à Romanis Senat⁹ dici

Clientelæ

Discedor

Hic in

17913

Jo 1792

1793

centū vi

ri consilia

rij delecti

1794

1795

1796

1797

1798

1799

1800

1801

*Senatus.**Patres.**Senato-
res.**Tridenni**robustissi-
mi electi.**Celeres.**Regis of-
ficia.**Dei nomen**ad hunc in**statu p**Dignitas**Senatui**concessa.**Plebi con-**cessit Ro-**mulus.**Suffragi-**di ritus.*

ceptus est, qui ob auctoritatem Pa-
tres, ob etatem Senatores dicti sunt.
Deinde trecentos viros ex generosif-
simis familijs eligens robustissimis
corporibus, quos Curiae renūciarūt,
eodem modo quā antea Senatores,
singulae denos iuvenes, eos semper
circū se Romulus habuit. Nomē cō-
mune omnes habebant, Celeres vo-
cati, ab exequendi ministerij celeri-
tate, custodes regis erant. Regis au-
tem haec officia, primum quidem
templorum sacrificiorumq; principa-
tum tenere, agereque cum omnia in
honorem cultumq; deorum pia. De-
inde legum morisque patrij custo-
dem ipsum fieri, iurisque simul om-
nis Senatum cogere, populum cōvo-
care, potestatemque sibi in bello Im-
peratoriam esse. Senatorio ordini ho-
norem & potestatem talem attribui-
is, omni de re, de qua referret regno,
cognoscere atque suffragiū ferre, &
quod visum maiori parti, esset id vin-
cere. Plebi deinde tria haec dedit, ma-
gistratus creare, leges sciscitare, & de
bello decernere, cum rex vellet, neq;
tamen potestatem horum absolutā,
nisi & senatus approbasset. Ferebat
popu-

populus suffragium non viritim, sed per curias conuocatus, & quod pluribus visum esset curijs, ad senatum referebatur. Nunc autē mos iste suffragiorum in plerisque locis conuersus est, neque enim de plebiscitis senatus iudicat. Sed eorum quæ senatus cognouit populus est dominus. Ex hac autem diuisione Romuli nō civilia modo negotia, sed bellica quoque Celeres isti crequebantur. *celerum*
 Quādocunq; enim visum esset exercitū educere, nec tribunos tūc per tribus, nec per curias centuriones, neque præfectos equitū creari oportebat, sed rex tribunis mandare, illique centurionibus, e quibus deinde decuriones edocti statutos sibi quisq; milites educebat. Vnā enim decēter instructi aderāt. Mille etiam pugnatōres elegit, ut quidā scribunt, quos ob numerum milites nominauit. Tum ipse se Imperij insignibus, & cætero habitu & duodecim lictoribus cum fascibus præcedentibus augustiorem populo reddidit: In quo fascium numero, duodecim vultures, qui ei auguriū fecerūt, videri potest. *Mille pugnatōres delecti. Milites. Lictores cum fascibus.*
 Romulus securus, nisi ab Hetruscis

*Appari-
tores.*

*Lex in bel-
lo obse-
randa.*

morem ipsum aliquis potius sumptu
dixerit, quibus cum duodecim popu-
li essent, magistratumque unum
communi nomine crearent, singuli
suum illi apparitorem dare consue-
verunt. Sella curulis Trabea & aliorum
Romanorum regum insignia oma-
nia inde haud dubie fuerunt. Romu-
lus etiam civitatis viros augere vol-
lens, causam honestam committens, &
rem in honorem Dei referens, tem-
plum loco in umbroso erigit, consu-
gentibusque ad illud sponsor factus
est per speciem religionis erga deos
nihil eos mali ab inimicis acceptu-
ros, ac si permanere apud se vellent,
civitates etiam participes faciebat,
tradebatque agri portionem, quam
bello quaesierat. Fuit item & aliud in-
stitutum, ut ne captas bello urbes
fonditus everterent, aut in servitutem
redigerent: verum missis in eas colo-
nijs pro portione aliqua regionis co-
lonias Romanorum facerent urbes
victas & reipublicae participes. Cete-
rum post Titi Tacij cædem, cum quo
& Sabinum & Romanum populum
in unum confluxum quinque annis gu-
bernarat, Romulus ad sacra conver-

fas publica & privata multa institu-
it. Legē de matrimonijs tulit, vt mu-
lier viro socia esset pecuniarum, &
ceterarum rerū, sacrorum etiā, & vt
viveret ad mariti sui morem, domus
que vt ille dominus, ita & hęc do-
mina. Morienti viro sine liberis suc-
cederet, sui cum prole æqua sit illi
pars sua. Adulterij convictam vir &
cognati, vt vellent necarēt. Si vinū bi-
bisset domi vt adulterā punirēt, quo
instituto videri potest Romanos mo-
rem inuoluisse, vt quoties viri domū
se reciperent, filias & vxorem exci-
perent osculo: an, vt Portius Cato
prodidit, olerent temerum; vt enim
corruptionem insaniz principium
arbitrati sunt, ita corruptionis ebrie-
tatem. Parentum in liberos vt omne
ius sit statuit, siue vellent coercere, si-
ue verberare, siue vinctum rustico o-
peri detinere, vendere quoque per-
misit & occidere. Si quis à patre ven-
dit se in libertatē vindicaret, vt iterū
se tertio patris ius vendēdi sit. Fuit
id legis caput ecce. deinceps anno in
duodecim tabulis relatum. Mitiga-
uit tamē nonnihil austerum carmen
Numa Pōpillus, qui tulit nullū parti-

*Leges à
Romulo
late.*

*Mulier vi-
ro æqua-
ta.*

*Vinū mu-
lieribus
Romanis
prohibi-
tum.*

*Im parē-
tibz in li-
beros com-
cessum.*

am-

amplius ius in filium oportere esse,
 vbi illius iussu duxerit vxorem. Se-
 quuta et alia instituta. Ne quis libere
 fortunæ sedentariâ exerceret artem.
 Militaris disciplina & agricultura ci-
 uibus permitta: vnde laudatiōis mos
 ille manauit ad posteros, bonus mi-
 les, bonusq; colonus. Imperfectum
 putabat rex vtrâque vitam alteram
 ab altera separari, necesse esse & hu-
 mum exerceri, & belli obiri mune-
 ra, vt lex Lacedæmoniorum habet.
 Operi omnes pacis tempore vacare
 rustico præcepit, permittit tamen mer-
 cari etiam quando res aliqua desyde-
 rabatur. Nec religionis immemor,
 templa aras deorumque simulachra
 cōstituit. Adiecit & dies fastos, sacri-
 ficia, ferias, nundinas, & alia pleraq;
 ad deorum cultum pertinentia: pere-
 grina sacra, & ea imprimis, quæ græ-
 canico fierent ritu vrbe exclusit, præ-
 ter Herculeam iam inde ab Euandri
 temporibus instituta. Alicarnasens
 Dionysius Varronem, securus l. x.
 ait sacerdotes, qui publica sacra face-
 rent, tributim curiatimq; ab eo insti-
 tutos, additos & his aruspices diuina
 monum interpretes, Curiatu singulis

peregrina
 sacra vr-
 be exclu-
 sa.
 Herculeæ
 sacra.

genius sors cum sacrorum ministris
 datus, cōmuniq̃ue omnibus Vesta,
 & annus in decem mēses digestus:
 quibus nemo non potest intelligere
 fuisse Romulū diuinarum humana
 rumq̃ue rerum non impetiturū, nec
 ante Numæ regnū populū Ro-
 manū sine moribus & religione,
 ut pleriq̃ue ausumant mansisse. Has
 ciuiles disciplinas Romul⁹ dedit. Nu-
 ma Pompilius qui post eum regnū
 accepit, plures alias adiecit: annum
 ad cursū lunæ in duodecim diges-
 sit menses, quū Romulus ex decē
 antea constituisset: mutatoq̃ue men-
 sū ordine, Martius, qui primus tū
 fuit, ac ineuntem inchoabat annum
 duobus Ianuario & Februario præ-
 latis, tertius in ordine est factus. Fas-
 tos quoque dies fecit & nefastos,
 quibus nihil cū populo agi poterat.
 Flammīem vnū Ioui creauit, qui Dia-
 lis est dictus, cum insigni veste curū
 lūq̃ue sella excoluit. Adiecit & alios
 duos, Marti vnū, Quirino alterū, ab
 insigni quod capite gestabāt, quasi Fi-
 lammes dictos. Vestē uirgines legit.
 Hæ decem primos annos sacrorum
 nūq̃ perdiscebant: rotidē deinde ope-

*vestis dea
tribunum
venerata*

*Annum in
menses
duodecim*

*Fasti &
nefasti
dies*

*Flammīem
Ioui*

*Virgines
Vestales.*

*Duode-
cim Salij.*

*Pontifex
creatur.*

rabantur sacris, tertio decennio mades, & nuper captas instituebant: postea verò, si quæ nubere vellet, fas erat alterum mallet sequi. Salariū his ex publico constituit: perpetua virginitate interim alijsque carimonia venerabiles fecit. Si qua incesti cōuicta esset, ante ora civiū mesto silētio efferebatur, vivaque circa Collinam portā in subterraneū specum demissa, tellureq; superingesta necari: Gra diuo Marti duodeci sacrauit Salios: hi mense, qui ab eo nomē traxit plures dies celebribus locis vrbis solēne ducebāt tripudium: tunica versicolori regmine puniceo distincto amicti, æneo baltheo, et gladio siccincti: dextera lanceam virgamq; gestabant, leua thraceā ex ære peltā, altioribus pileis, & in conum exentibus capita insigniebant. Nihil ab his diuersos fuisse, Dionysius opinatus est, quos Græci Curetas dixere, Romani à solenni salratione Salios. Pontifex est deinceps ab eo creatus, cuius potestati omnia sacrorum iura subiacit, quibus hostijs, quibus diebus, ad quæ templa sacra fieri oporteret formula edocuit. Interiecti etiā sunt tot

sacris ordinibus Feciales, his ea cura
 tradita, ut Romani nullū iniuste bel-
 lum inferrent cuiquā. Hi si qua per
 iniuriā Romanis adempta essent, res
 ablatas ab hoste repetebant: quæ si
 non redditæ essent, bellum composi-
 to ad id carmine indicebant. Pari po-
 testate fontes, res iuste repetentibus
 ad supplicium dabant, legatorum in-
 iurias vendicabāt: hi quæ pia in fœde-
 ribus essent rueri, sancire pacē, eandē
 si minus legitimè pacta esset irritam
 habere, si quid Imperator, aut exerci-
 tus contra publicum iusurādum de-
 liquisset, scelus expiare, Puerum tri-
 mo minorem lugeri vetuit, neque na-
 m grandioreni plures menses lugen-
 dum censuit quā vixisset annos.
 Tempus longissimi luctus in decem
 menses extendit. Populum in diuer-
 sa distribuit collegia Tibicinum, ar-
 tificum, architectorum, insectorum,
 furorum, coriariorum, fabrorū, signi-
 lorum, & ex variarum artium opificib⁹
 contractis vnū omnium nouissimū, sua
 singulis sacra venerationesque dijs
 reddendas distribuit. Seruius Tullus
 in classes & centurias omnem ciuiū
 multitudinem diuisit. Quorū ordinū

*Legendū
ratio.*

*Populi in
collegia
distribū-
tio.*

ratio

*Populi in
classes di-
stributio.
Prima
classis.*

ratio hæc fuit, ut hi, quorum res cen-
tum millibus censerentur, in prima
classe essent, quæ centurias habuit
octuaginta: Pari numero iuniorum
seniorumque ut hi ad urbis custodiã
præsto essent. Iuvenes foris bellige-
reret: arma utrisque imperata, galea,
clypeus, lorica, ocreæ, & hæc quæ cor-
pus tegerent, in hostes hasta & gla-
dius. Additæ huic classi duæ fabro-
rum centuriæ, qui in bellum machi-
nas ferrent, & ob id inermes. Altera
classis ex viginti facta est centurijs,
quarum census ab quinque & septua-
ginta millibus ad centum millia ex-
tendebatur: arma illis scutum, ga-
lea, ocreæ, lorica, duntaxat adempra
tela in hostes eadem, idem ætatis di-
scrimẽ. Tertiæ classis census in quin-
quaginta millia descendit, totidem
centuriæ, nec in armis quicquam præ-
ter ocreas variarum, par ceterarum
numerus.

*Quarta
classis.*

Quartæ classis cæsus adhuc minor,
quippe qui à quinquaginta millib⁹ in
summam dimidio minorem contra-
heretur, nihil his datum præter vete-
rum. Quintam classem triginta cen-
turiæ explevere, fundâ his & lapides
mil.

*Quinta
classis.*

missiles ferre in pugnam commissum. Cornicines, tibicines, cum ipsis cēsis, in tres centurias distributi, quadraginta millibus æstimata est hæc classis. Minor deinceps cēsus reliquam habuit multitudinem, cui ob inopiam militię munus tributumque Tullus remisit. Cives iuramento adegit ut singuli bona sua æstimare, quibus parentibus orti essent, quos filios haberent, cuius ipsi ætatis, cuius vxores, liberi que, quæ illorum nomina quo vrbis loco, aut quo regionis pago domicilium haberent, proposita his, qui fallerent, pœna, ut ademptis bonis, ipsi verberibus cæsi, venderentur. Peditum numero distributo, ex primoribus ciuitatis novos scripsit equitum ordines, ut cum ijs quæ fuerant sub Romulo inauguratz: quæque illis postea à Tarquino additz duodeuiginti essent centuriæ, dena millia ætis singulis ad emēdos æquos data ex publico, & ad eos alendos duo millia in annum constituta: viduæ equitibus attributz, quæ annuam pecuniam penderent: fuerunt equitum peditumque centuriæ centum nonaginta tres, quibus in ferren-

*ciuitatis
censu.*

*Equitum
ordo.*

*Tributi
pensio.*

*Suffragā-
di ratio.*

tendis suffragijs, sua omnibus ordini-
bus seruabatur dignitas, vt qui pluri-
mi censi essent, maiora bellorū one-
ra sustinerent (nam ita comparatum
à Seruio erat, vt non viritum vt antea
sed pro sensus æstimatione singuli
tributa penderent) hi primo loco suf-
fragia inirent: Cæterum habuit pri-
ma classis octaginta pedum centu-
rias, inibantque cum his equites suf-
fragia, quod Diony. demonstrat, vt
octo & nouaginta centurię primo lo-
co in suffragium vocarentur. Exce-
debat hic numerus dimidium suf-
fragiorum, quo factum, vt his suffra-
gantibus cōuenisset, pro decreto ha-
beretur, quicquid id esset, quapropter
missus esset populus in suffragia.
Si hic quoque raro accidere solebat,
variari esset, secundæ classis centurię
vocabantur: atque aliz deinceps alia-
rum ordine, ita, vt fere nunquam sit
ad extremam classem peruentum.
Tulli regis prudentia comparatum,
vt ordines in eo paria facerent, vt ijs
qui maiora sustinerent onera, incom-
modi suffragijs reponeretur: quibus
licet nemo exclusus videretur, vis ta-
men omnis penes equites & primæ
clas-

classis centurias esset constituta: in quorum potestate fuit creare quos vellent magistratus, sancire leges, bella indicere: quorum trium potestas ab initio fuit à Romulo populo data; deinde Tarquino ex urbe eic-
cto iterum mutata regiminis forma est, pro regibus Consules habere coe-
tum, quibus omnia insignia permis-
sa quæ fuerant & regum, præter coro-
næ togæque palmarum usum cum bru-
tus cum Collatino libertatis vindex
hanc dignitatem centuriaris comi-
cij consequutus Cives sacramento
adegit, ne mortalium quenquam am-
plius Romæ regnare paterentur. Se-
natorum numerum in trecentorum
summam expleuit, Regem sacrificu-
lum creavit, qui ea sacra perpetra-
vit, quæ reges facere consueissent.
Leges Valerius tertius consul tulit,
quibus prouocatio à consulibus ad
populum est permissa, ut capitale es-
set, huic, qui iniussu populi magistra-
tum caperet. Ciuum vectigalia tol-
lerentur, quo contigit, ut vulgo
promptiores ad questos & opifi-
cia sint homines facti. Addidit & a-
lio capite, ut qui tyrannidem affecta-

*Equitum
dignatio*

*Consules
inducti.*

*Senatores
trecenti.
Rex sacri-
ficulum.*

*Aerarii
constitu-
tum.*

*Quæsto-
res creati.*

*Dictator
in vrbe.*

*Magister.
equitum.*

fer impune occideretur. Aerarium in
quod publica pecunia reponeretur,
Saturni templum constituit. populo
ut duos quoque quæstores crearet,
permisit. Creatus tamen non longè
post magistratus, ab cuius imperio
nulla esset provocatio, Dictatoris ei
nomen inditum, à dictandi quæ vel
let potestate, siue à dicendo potius
quia nō populi suffragio creatus est
gisset, sed ab vno esset dictus, qui tū
summum in vrbe imperium haberet.
Hunc creandi dictatoris morem vi-
deri possunt Romani à Græcis acce-
pisse: quibus, ut Theophrastus tradidit
in libris quos de regno scripsit, in
certū tempus tyrānos quos Elymne-
tas dixerunt legere moris fuit. Seme-
stris illius dignitas apud Romanos
fuit, nec alio pacto creari solebat,
quā cum vis aliqua maior repente
exorta ingentem vrbi cladem min-
dari videretur: huic ceteros magistra-
tus eligere licebat, ut magistrum
equitum, qui secundum post
eum dignitatem gerebat, præsertim
in equites & accensos, iungebatur
dictatori, sicuti regibus tribunus.
Spurio Cassio & posthumio comi-
nio

aio consulibus plebi datum est ut &
 suum haberet magistratum, qui sacro
 sanctus esset, qui inuiolabilis, cui au-
 xilij latio adversus consules esset: di-
 scit expressum, ne patrum cuiquam
 eum magistratum capere liceret, hic
 tribuni plebis nomine dicebatur,
 tanta fuit ipsorum postea insolentia,
 ut, nisi eis placerent, decreta con-
 sulum & senatorum cassarent, comi-
 tijs creabantur, siue auspicijs, si-
 ve religione: primum duo numero,
 deinde tres additi, ad ultimum ad-
 huc quinque. Tria Comitiorum ge-
 nera Romae olim usurpata sunt: Cu-
 riarum, cum ex generibus hominum sus-
 fragiū ferretur, nomenq; inde rei da-
 tum, quod curiatum per lictorem ca-
 larentur. Centuriarum, quum ex cen-
 so, & grate fieret, quorum ratio abun-
 de relata est, ceterū, ut illa per licto-
 rem, ita haec per cornicinem calariso-
 lia. Tributa reliquum genus appel-
 latum, ex regionibus & locis con-
 stata. Ex patribus centuriatis Comi-
 tijs decerni sine prouocatione crea-
 ti. Et in eos publicae administrationis
 ratio omnis, à consulibus translata
 est, ut olim à regibus ad consules, hi

Magistra
 in sacro
 sanctus
 tribuni
 plebis.

Tria comi-
 tiorum
 genera.

Tributa
 decerni
 creati.

S

con-

*Leges de-
cem tabu-
larum pro-
mulgatae.*

condere leges iussi, decimo die ius
singuli in orbem dicebant, quo in de-
cem tabulas complexo, quod faustum
felicemque esset, leges decem tabularum
populo promulgantur: duodecim fa-
loes precedebant eum, cuius erat in-
sidiatio, ceteris singuli accensi. Sed
dum non dedit magistratus ille, quip-
pe qui ut Tribunitia potestas ab eo
urbe in perpetuum tolleretur a patri-
bus excogitatus fuerat, re cognita,
ab ipsis tribunis ipse sublatus est.
Tum lege cautum ut quod plebs
velleret, totus populus teneret. Et

IMMO LITT

IMMO LITT

IMMO LITT

alia: ut qui tribunis plebis Aedilibus
iudiciis noceret, eius caput totum
esset sacrum, familia autem eadem Cere-
ris liberi libertaque venderentur.
Item, ut alter ex plebe consul deinceps
crearetur: atque ut inter patri-
cios & plebeios coniugia promiscua
essent. Censores praeterea creati duo

Censores

duo crea-

duo crea-

quibus scribarum ministerium, tabu-
larum cura censendi formula com-
missa. Res parva ab initio, sed quae
precedente tempore multo maiora
quam ab initio credibile fuerit, ha-
buit incrementa. Tanta illis digni-
tas, tanta auctoritas, ut omnis morum

abilisque disciplina ratio ipsorum
 esset. Regimen ad hanc senatus, e-
 quitum Centuriarum, omne deco-
 ris ignominiaque discrimen, ho-
 rum privata & publica loca recog-
 noscere: vectigalia populo Romano
 locare, censum agere, lustrum coll-
 dere, Senatores e senatu removere,
 notare infamia, quinto quoque an-
 no creabantur. Magistratus & alius
 superadditus, qui ius diceret, Prae-
 torem hunc vocare placuit. hinc om-
 nis publici privatiue iuris potesta-
 te permitta, nonum ius codere, & ve-
 tera abrogare facultas: erat vnus ab
 initio, qui vrbani dicebatur, quo
 non sufficiente, quod multi peregrini
 in ciuitate venissent, alius creatus
 est, peregrinusque vocatus, quod ple-
 runque inter peregrinos ius diceret:
 honorarium ius illud appellabatur
 & magistratus honore, regia illis in-
 signia & apparatus consulibus penè
 equalis. Permanet hic ciuitatis sta-
 tus ad Iulij Caesaris vsque tempora,
 qui monarchiam, quæ longa postea
 Imperatorum serie retenta est, ite-
 rum induxit. Ludos Romæ celebra-
 batur, qui Magnus Cincensis etiā &

*Prætores
 duo vni
 nui & pe
 regrinum.*

*Ius bono-
 rarium.*

*Ludus Cin-
 censis siue
 plebem.*

plebeus dicebatur, eius pompa ex-
 pitolio per forum in circum maxi-
 mum mittebatur tali apparatu: Equi
 tum filij, quibus ætas apta esset pom-
 pæ, equis sedentes, quique pedibus
 stipendia facturi erant, suis alis cen-
 turijque discreti præcedebant, ut ex
 teris gentibus ostenderetur qualis
 quantaque iuventutis indoles in spæ
 civitatis interim subolesceret: hos an-
 tique sequebantur, quadrigæ bigæque,
 & equi desultorij. *Mox athletæ le-*
uiorum *gravinumque* *ceraminum*, pu-
 denda tantum velari, ceterum cor-
 pus nudi, cursu, palestra, exsiliis ex-
 ercitari. *Saltatorum* deinceps *chori vi-*
rorum *primus*, alter *pubescens inci-*
piensium, postremus *puerorum*. Or-
 dine deinde *tibicines* subsequi *utres*
 & *ribiolas* *instantes* *citharedique* *ly-*
ras *septrichordes* *eburneas*, & quæ
barbita nuncupata sunt habentes. *Sal-*
tatorum *coltus* *tunicæ* *puniceæ* *cin-*
gulis æreis *strictæ*, enses *lanceis*
pendentes, *vela breviora* *utris*, *galeæ*
æreæ *cristis insignes*, *pennisque* *ex-*
cultæ. Præibant *choris* *virij singuli*
saltationis & *tripudij* *modum præ-*
monstrantes, *bellicos* *motus*, *argue*

vehementer proceleumaticis & rithmi *Enoplia*
 mit imitantes. *Enoplia* saltatio in *fine pyr-*
 his usurpata, quæ & Pyrrhica nuncu- *rbica sal-*
 para est, à Pallada, ut creditur, reper- *tatio.*
 ta. alij Curetes eius saltationis au- *Satyrisci.*
 tores arbitrati sunt. *Enoplios* choros
Satyriscorum ceterus euestigio seque-
 batur: erant hi in Syllenos & Sary-
 ros figurari, cauillabundo motu ri-
 dicula in magnis imitantes. Atque
 hunc demum ordinem tibicines a-
 lij, & citharædi vario sequebantur
 concentu. Ibant inde qui passim thu-
 ra & aromata thuribulis adolebant,
 multaque odorem fragrantia deo-
 rum simulacra auro argentoque exo-
 lata virorum humeris ferebantur.
 Tum demum Thensam summi viri
 bis magistratus, magna omniū ordi-
 num ceterum religiose sequebantur,
 Circi area in qua hic & alij ludi age- *Circi ma-*
 bantur tria & dimidium in longitu- *gnitudo.*
 dine stadia habuit, latitudo quater-
 num fuit iugerum id soli spacium
 inter Palatinū & Aventinum lacus,
 tribus lateribus porticus paulu-
 lom repandæ claudabant et millium
 spectatorū capaces, sedilia circa are-
 am cemento extructa erant, in quo

*Zadisei
sici.*

*ad hunc
modum*

*ad hunc
modum*

*Histriones.
nes.*

sedentes spectarent. Scenici ludi in
coetibus agebantur, tali primum ra-
tione. Ludiones ex Hetruscia accer-
sebantur, hi ad tibicinis modulatos sal-
tantes, haud indecoros more tu-
seo reddebant motus. Imitari hos
primo Romana iuventus, incompertis
inter se carminibus ioculata funden-
tes, nec motus interrim absenti à vo-
ce, mox diligenti vsurpatione co-
cessit vsus, ut vernaculi eius rei
artifices, quia nihil iam à Tuscis lu-
dionibus distarent, Histriones appel-
lati sunt, quia Hetrusca voce Hister
ludio vocaretur. Hi deinceps non in-
conductum & rude carmen, alternis
que ut à principio iactatum vsurpa-
runt, quod Fescennia fuit simile, sed
modulatas satyras, descriptio ad
tibicinē cantu, decoroq; motu pera-
gebant. L. Andronicus ab Satyris
digressus fabulam argumento fecit,
factamque cum saepius egisset, ob-
sa, demum frequenti vsu, puerū qui
caneret ante tibicinem statuit, inde
ut ad tibicinis latus histriones ca-
nerent receptum, ubi igitur res
à risu & soluto ioco avocari coepit
est, ludoq; in artē paulatim venere.

inuentus fabularum actu histri-
onis relictis veteri instituto ridicula
versibus intertexta inter se iactabant
vnde exordia fabulis potissimum Ac-
tollanicis coinsecta extiterunt. Id Lu-
dionum genus ab oscis acceptum
inuentus tenuit nec Histriionibus
attingere permissum. Hic qua ratio-
ne Senatus populusque Romanus *Consecra-
di ratio.*
suos vita defunctos Imperatores
consecrare, celoque inferre solebat
referendum duco ipsi nanque ut
Herodianus scribit, locabant in
regis vestibulo super eburneum le-
ctum auro strarum imaginē, defun-
cto principi per quam similem recu-
bebarē; pallida effigies in modū a-
grotantis circa lectum magnam dici-
partē assidebat senatus omnis, ad le-
ctū pullis vestibus amictus; ad dexte-
rā lectē ex omni nobilitate matrone
in albis vestibus: Is enim color lugul-
bris fuit in muliere olim, omni alio. *Albus co-
lor lugubris in fa-*
qui ornatu detracto, id septem die-
bus defuncto datur. Medicis velut *bris in fa-*
adhuc spirantē interuisentib⁹, deuūci-
antibusque in dies morbum ingraue-
cere. Ad postremū, quasi tū demū vi-
ta defunctū, equestris senatorijque *bris in vi-*
ris.

ordinis iuvenes per viam sacram in
 forum deferunt. lecto in rostris depo-
 sito, pueri puellæque patricij gene-
 ris composito ab utraque parte ecc-
 tu hymnos in defunctū canūt, flebili
 carmine modulatos. Dein eburneo
 lecto eū effigie ex foro in cāpū Mar-
 tii trāslato, ingēs ibi suggestus qua-
 drata forma lignea tantum materiā
 contexit, multis gradibus in phari-
 specie fastigio assurgentibus. Singuli
 auro & purpura instrati, signis ex e-
 bore factis, varijsque picturis insigni-
 ter excoluntur: ac quo altiores illi
 minusque parentes, eō minores his
 imagines prominebant: intenus erat
 moles aridis repleta fomitibus. Effi-
 gie secundo gradu collocata omni-
 busque odoramentorum generibus
 omnifariam admotis, quæ certatim à
 tota ciuitate eo congerebantur: nobi-
 lissimi iuvenes equestris ordinis tra-
 beati tabernaculo obequitabant mo-
 tu quoddam Pyrrhichio solenni que
 decoru. Circumagebantur & euri-
 rus quibus insidebant rectores per-
 sonas illustrium principum gerētes:
 actum demum ab imperij successio-
 re facie admotā circūfusa multitudo

ab imis partibus mollem incendit:
 ac simul ignis coepit inualescere, ex
 edificijs fastigio aquila? emittitur,
 quæ principis animâ in cælum ferre
 putabatur. Qui per hæc Romanorū
 princeps cōsecrat? esset, vana super-
 stitione inter deos colebatur & hæc
 de urbis Romanæ stant. Hodie Ita-
 lia omnis Christianana pietatem reli- *Recentes*
 giosissimè obseruat, sacrorum care- *Italia*
 monias ex Romanæ ecclesiæ insti- *mores.*
 tuto: nisi fortè in vltima eius ter-
 re parte pauci grecum seruent ritū,
 & ipsi quidem greci generis, vnum
 connubium vt Itali olim, sed citra re-
 pudium: neq; id permittitur nisi ma-
 gna de causa, Romaniq; pontificis
 permissu. Regum nobiliumq; prin-
 cipum primogeniti veteri instituto
 regnum obtinent: in priuata fortuna
 virilis stirpis liberi ex æquo sunt hæ-
 redes, sed legitimo thoro nati. Tripli-
 ci iure vitur Italia pontificio, Cæsa-
 reo, & Municipali: constat hoc ex le-
 gibus quas aliz ciuitates alia de cau-
 sa condunt, ad bonum æquumq; re-
 spectat: Iudicia rerum civiliumq; re-
 negotiorum, hic iudicum ordines ex-
 ercent illic magistratus: nam nō vna

ubiq; est regiminis forma. Prima no-
 bilitas militiae, si felix sit, Sequens rei
 literariae, Sacerdotiū magis venera-
 bile facit, quā nobile. In claritu-
 dine literarum Theologi primas si-
 bi partes vendicant, secundas ab his
 iuris scientiae periti: sunt & Medici
 in admiratione, sed maiore quāstui
 mathematici, dialectici, Astronomi,
 & Poëtae magis inter se clari, quā
 vulgò conspicui. Grammatici extre-
 mi omnium: ut qui inter pueros
 consenescent. Est & sacris ora-
 toribus grande nomen, sed maior
 veneratio, ob pietatis studium fre-
 quentiore agunt theatro, quā fo-
 renses. His maior quāstus: quā no-
 men. Est & Mercatura in magna
 celebritate; nam precium hodie, ut
 semper in pretio est. Pictores, Statua-
 rij, Futores in maiori admiratione,
 quā agricolae: etsi ut auditum est
 prima laus apud maiores his debe-
 batur. Romani propemodum soli I-
 talorum pecuaria exercent, sed mer-
 cenaria externorum hominum ope-
 ra. Vestitus alius alij, sed Venetis la-
 xitate insigni ac prolixitate: & in his
 diversis. Urbicus municipali sumptuosior. Se-

eundem Veneros ciuilem & nitidus
 Florētiā, & ceterę Hetrurię. Medio
 lanētib; ac toti Æmilię Ligurięq;
 floridior, sed paulo cōtractior. Rōmę
 Aulicę prolixitate varietatēq; colo-
 rē omnes alios antecellit. Roman⁹
 multo frugalior, sed cui suus non de-
 fit nitor, præsertim in fœminis. Ne-
 apolis magis nitido vitur quā sum-
 pinoſo, & externus gratioꝝ Italico.
 Cetera Italia simplicius vestitur,
 nec vnus habitus omnibus, quippe
 quem nostra memoria sæpius va-
 rian contigit. Ecce in Æmilia & tota
 Gallia Cisalpina gaudent principes
 fœminę in Hispanico habitu viden
 viri in Gallico malūt, iam & Rōmę
 muliebris sexus Tuscum nuper af-
 fectabat: Venetiarum matronę his
 paucis annis vlnas pectus & hume-
 ros nudabant: nunc omnia conte-
 gunt, ac laxioribus vtuntur manicis,
 & in Hispanicum degenerant. Vere-
 res Romanorum statuz & numisma

*Romanorum
 vestitus.*

*Principum
 fœminarum
 vestitus.*

*Regendi
 capitis a-
 pud tra-
 los olim
 nullus
 fuit.*

nomen etiā declarat. nec tamen auli-
nei choracis adeo frequē vsus olim:
ex veteri Italarū figuratione po-
test intelligi. nunc omnis iuuenum
cultus in his sese propemodum ef-
fert. Italicus sermo neque ille est,
qui olim fuit, nec omnino ab eo di-
uersus: sed barbaris vocibus plus mi-
núsve adulteratus, ut hæc aut illa re-

*Venetæ
lingua.*

gio fuit externis gentibus magis
obnoxia. Litoralis Histrix ora ve-
nera plurimum vitæ lingua, quæ
compra est, & grauis plurimumque
linguarum flore cōstata: quod facile
contigit in frequentissimo Italicarum
gentium commercio: olim mul-
to simplicior fuit, ac minus auribus

*Carnicus
sermo.*

grata. Carnicus sermo plures sonat
linguas, ac nescio quid ab Italico di-
uersorū, dulcior auditu; quo Tarni-
sium, Patavinum, Verona, Vicentia,
Mantua, Ferraria vtuntur: sed in his
urbibus gravior agresti. Cisalpina

*Cisalpina
Gallia*

sermo.

*Læus Cis-
alpina
Gallia.*

Gallia exterum quendam & à no-
stro alienum sonat. Nulla alioquin
gens cultior aut urbiū apparatus, aut
victus frugalitate Ravennæ, Ari-
mino, Pisauri, Faentia, Bononia &
vniuersæ Emiliæ; flamma venustus

ser-

sermo. Tuscis brevis, & velut Laco-
 nicus, in alieno, quàm suo ore, gra-
 nor. quod Romæ nuper offendebar
 commercio gentium in dies magis
 excolitur. Picinis & Sabinis & Mar-
 sis crassior castigatioque Vmbriis,
 Apulis, Lucanis, Brutijs, Samnitibus
 & cæteræ Italix rudior lingua ac mi-
 nus peregrinis imbuta, præter Nea-
 polim, vbi plerique Hispanicum af-
 fectant: quòd si quis altius spectet,
 atq; in vniuersum iudicet, nulla est
 ciuitas, null' populus, qui nõ aliquid
 à finitimis differat: auctor Antonius
 Sabellicus Entheade xj. lib. j.

Tusens ser-
 mo Laco-
 nicus bre-
 vis.
 Romanus
 sermo.

De Liguria Ligurumque prisco vi-
 uendi more.

C A P. XX.

Liguria Italix regio pro maiori
 parte motuosa, inter amnes Va-
 rum & Macram, ab altero lare-
 re Apenninũ habes, ab altero Padũ
 Tusciam attinges: cuius caput nunc
 est Genoa. A Ligylto Phaëcõtis filio
 dicta, conuersione y in u, vt pictor
 Fabius prodidit: horũ gēs siculi fũe-
 re, vt Thucydides arbitrat. Magna
 pars Italix est, ab his olim possessa.

Liguria
 fact.

*Siculi ex
Italia in
Siciliam
compulsi.*

*Ligurum
studia.*

*Mulieres
in labore
viros ad-
iuuant.*

*Vitum Li-
gurnum.*

Siculi ab Oenotris Italia eieci Siciliam tenuerunt. Ligures labore plurimo continuo vitam duram agunt: nam multis arboribus oppleta regione materia est ad naualem fabricam præcipua: arbores tanta crassitudine, ut diametri octonos pateant pedes. Unde quidam credenda materier, quidam subigendo agro et lapidum asperitate cultu difficili vacant: ita enim terra lapidosa est, ut gleba absque saxo nequeat effodi. ob quod vitæ crummosæ natura assueti: licet multo in labore versentur, parum tamen percipiunt emolumentum: continuum verò exercitium, & victus parcitas corpora eorum macilentia efficit ac robusta. Mulieres quoque virorum labores perferunt, assuetæ nam cum viris opus facere. Venationibus continuo vacant, capitisque feris fructuum inopiam sustentant. Nivibus insuper montanisque asperitatibus assueti agiles corpore ac validi redduntur. Nonnulli mæsis raritate carnes partim domesticas edunt partim ferinas, aqua in porum sumpta. Oleribus, utitur, prout fert regio eorum, ad quos neque Ceres venit, neque

Dio.

Dionysius, præcæteris dijs hominibus viles. In terra cubant, ut plurimum, rari sub recto aut in tugurijs iacent. Plures ad concaua saxa, spelû casq; ab natura factas, vbi regantur corpora dinertût. Hoc pacto prisco more absque apparatu aliquo viuût.

Habitacula.

Denique mulieres virorû, viri ferarû robur & vires habent. Asserût in bello sæpius vegetum Gallum ab gracili macilentoque Ligure ex prouocatione singulari certamine vinci.

Robor corporum.

Arma habent leuiora, quàm Romani. Operiuntur corpora scuto longo ad formam galaticorum facto, tunicaque succincta. Armantur etiam ferarum pellibus, ac ense mediocri.

Arma.

Quidam Romanorum consuetudine, quos in ea re imitati sunt, arma immutarunt. feroces sunt, & acuto ingenio non in bello solum, sed in communi vita. Mercaturam exer-

Ferocitas.

cent, nauigantes per Sardonium Libycumq; pelagus, sponte se gravibus maris periculis obiectantes, scaphis enim hand satis cæterarum nauium more præparatis nauigant: quo fit ut imminente tæpestate graua subeât vitæ discrimina. Gens hæc, vt Anto-

Nauigantes mercaturam exercent.

Recentiores.

Sa-

Sabellicus primo lib. vij. enneadis.
habet, adhuc ferox est, & ad rebellan-
dum nara, ut quæ diu Romana exer-
cuit arma, plurimum pecore victitat
lacte, hordeaceaque potione.

De Tuscia & gentis eius antiquis moribus.

CAP. XXXII.

Tuscia Italiz regio celebris, à sa-
crificijs, ut quidam arbitrantur,
dicta: nam Greci Δῶρ sacrificia
re dicunt, vel à thure, quo maximè in
sacrificijs utimur, vel à Tusculo Het-
culis filio, quod veteres probant. O-
lim Tyrhenia dicta fuit. Dubium à
Tyrreno Arys, an Herculis & Om-
phales, an (ut alij scribunt) Telephi
filio, qui in eam terram duxerit colo-
nos. Dionysius à Tyrribus ædificio-
rum genere, quibus Tusci uterentur
id nomen factum suspicatur. Roma-
ni eius terræ populos nunc Tuscos
nunc Etruscos dixere. Greci verò
Tyrhenos. Veterem illorum opu-
lentiam, cum pelagi nomen demon-
strat magna ex parte Italiz præsen-
ti, cum fines terræ, ab inferno ad su-
perum mare, et ad alpes propemodum
promoti. Satis constat quod quæ-
quid

Tyrre-

nia unde

Tuscia ap

pellata.

Tusci etia

metrusci

appellan-

tur.

quid terræ intra alpes iacet, & Apenninum umbrorū olim fuisse, qui inde à Tyrrhenis sint ciecti, Tyrrheni à Gallis, Galli à Romanis, Romani à Longobardis, qui postremo nomen ipsi terræ indiderunt. & quod ad celebritatem nominis attinet, Latini Umbri & Ausones à Græcis Tyrrheni sunt olim, vno nomine appellati. quidam etiam Romam ipsam Tyrrhenā urbem opinati sunt. Fuit Tyrrhena gens fortitudine egregia magno potita imperio, civitates condidit plures atque opulentas. Classe quoque potēs cū diutius mari imperitasset, Italum pelagus ab se Tyrrhenum denominavit. Pedestri quoque exercitu prævalida, tubam primo advenit, & bello admodum vtilem, & ab illis Tyrrhenum appellatam. Duces exercitus plures insignibus decoravit. Lictores, currulem sellam, prætextam vestem, fasces, sceptrum eburneum, alia multa dedit: domibus porticus addidit, in quas seruatorum concurriturum turba diverteret: quæ imitari post modum Romani inque melius aucta ad suam rempublicam transtulere: literis quoque & rerum

umbrorū
terra.

Longo-
bardia.

Tuba &
Tyrrhe-
nis inven-
ta.

Inventa
Tyrrhena
rum plu-
rima.

na.

*In augu-
râd arte
versaban-
tur He-
trusci.*

*Religiosi
valde He-
trusci e-
rant.*

*Baccha-
nalia ex
Tuscia ad
Romanos.*

*Stragulas
insuper vestes
floribus di-
stinctas,
poculaque aurea varij ge-
neris, ac ministrorum
seruorumque
numerum permagnum
in usu haberi
mul-*

naturalium investigationi, ac theo-
logiæ plurimo tempore impenso.
Præ cæteris in fulgurum interpreta-
tione, & arte augurandi versata est,
adeo ut nostra eua etate vniuersus
fermè orbis, tum admiretur viros, tū
haruspiciibus utatur. In scientia fa-
ciendorum sacrorum ita etiam flo-
ruit, ut Romani qui non seruandæ
tū, sed & amplificandæ religionis
cupiditate incendebantur, decem prin-
cipum filios senatus consulto singu-
lis Tusciæ populis percipiendæ sa-
cerorum disciplinæ gratia traderent.
hinc ludibrium illud malorum dz-
monum ad Romanos defluxit. Hinc
Bacchanalia, quæ ut fœda & perni-
ciosa, magno sunt bonorum consen-
su, autorum suorum supplicio vindi-
cata, ex totaque Italia sublata. Patri-
am Tyrrheni vberem incolunt, quâ
studio curaque efficiunt fertiliorem.
Mensa bis in die sumptuose præpa-
rata, omnia quæ ad epularum deli-
cias pertinent abundè subministrat.
Stragulas insuper vestes floribus di-
stinctas, poculaque aurea varij ge-
neris, ac ministrorum seruorumque
numerum permagnum in usu haberi
mul-

multiplices ubi non solum serui famulatur, sed etiam liberi plures. Gens in uniuersum magis adhuc superstitiosa est, quàm pugnat.

De Galatia Europea & Galatia

priscis moribus.

AP. XXI.

Galatia magna Europæ regio fuit, ultra Celticam ad notum oceanumque versus pertinentes fines.

hæc oras, & Hercinium montem (scribit Diodorus Siculus) & à terminis istis ad Scythiam usque protensa. Sic appellata à Galate Herculis & Celtice cuiusdam mulieris filio. Hæc à pluribus nationibus incolebatur regioque ut plurimum ad arctum sita frigidaque adeo, ut quæ hyemis tempore pro aqua niuibz oppleta existat: glacies quoque immensa adeo partem occupet, ut flumina congelata sint, præuia transeuntibus, non solum paucis hyemis diebus, sed exercitiis quoque cum corpore glaciibus atque impedimentis. Conspicua res magni fluminis vario fluxu per Galatiam fluunt, quorum hi ex profundis stagnis, hi ex montibus, partim in Oceanum ut Rhenus, partim in Pen-

Pontū vt Dānubius, alij in Adriaticū
 curū mare decurrunt, vt Eridanus,
 qui & Padus. Sed hi omnes ferē hye-
 mis tempore congelati securum tra-
 situm iniectis desuper (ne labantur)
 paleis euntibus præbent. Vinum &
 oleum propter eam frigiditatem re-
 gio non producit quare coacti homi-
 nes potum sibi ex hordeo compa-
 rant quem zitum appellant: aqua e-
 tiam in qua lauant fauū mellis v-
 tuntur. Vino præter modum adeo de-
 lectantur, vt à mercatoribus impor-
 tatum purum bibant, minimeque
 potu ebrij, aut somnum inducāt, aut
 insaniam: quo fit vt mercatores Ita-
 lici plures quæsto ducti vinum, tum
 navibus, tum per terram curribus de-
 ferentes pincernam puerum mercan-
 tur pro vini amphora. Vniuersa Ga-
 llatia argento caret, auro abundat, il-
 lud natura ipsa præbete. Nam cū flu-
 minum decursus, difficiles flexus ha-
 beat, superans ripas à montibus flu-
 ens aqua: arenā auream passim per
 campos efficit, quā conflata, auroque
 puro educto ad ornatum corporis
 mulieres virique vñuntur: etenim &
 manū articulos, & brachia armillis

*Zitum ex
 hordeo
 potum.*

*Vini ap-
 petentis-
 simi.*

*Argento
 caret, Au-
 ro abun-
 dat Ga-
 llatia.*

aureis exornant. Circa collum gran- *corpman*
 des torques gestant ex solido auro, *ro-exor-*
 & in digitis anulos. Thoraces etiam *nant Ga-*
 auro exornant. Priuati quid ac mira- *late.*
 bile in decorum templis potentiores *Aurā in*
 obseruant, plurimum auri ipsis dijs *templis*
 oblatis per pavementum spargentes, *sparsum.*
 neque id quisquam incolarum, quā *of variis*
 uis gens auro sit auida propter reli- *corpore*
 gionem contringere audet. Sunt Ga- *galatani*
 latæ molles atque albi, corpore ob- *dispositio.*
 longo comas quamuis habeant na-
 tura rufas: studio tamen augent na-
 turæ colorem. Calamistro capillos
 inflectunt, fronte illos ad cernicem
 reijcientes, ut Satyris aspectu pueris
 que appareant persimiles: capillos
 arte efficiunt crassiores, ut nihil dif-
 ferant ab equorū iubis. Barbam qui-
 dam genas radunt, nonnulli nutriūt.
 Parcè nobiles quidā genas radunt:
 barbā adeo fouēt ut corpora openat.
 Quo accidit, ut cum edant repleantur
 cibo: cum bibant veluti per cannale
 potus videatur inferri. Cœnant so-
 dendo omnes, non tamē in sedibus,
 sed in solo, super lutorum aut canū
 instratis pellibus. Ministrant eis pue-
 ri iuniores, ætate tenera: iuxta eos
 ignes

barbā no-
biliores
nutriunt.

Sedentes
in solo cu-
nant. Ga-
latani

ignes sunt in quibus olla sunt &
 verus plena carnibus: viros bonos
 melioribus carnibus honorant, quæ-
 admodum Poëta Aiaci scribit, Impen-
 sum ab optimatibus honorem, quan-
 do singulari Hectorem certamine
 vicisset. Hospites ad epulas, qui
 sunt, qua causa venerint rogates. Co-
 sueverant quoque sumptu cibo ad
 verborum, prout casus tulit, conce-
 tationem surgentes ex provocazione
 certare invicem, nulla habita vir-
 cura: inerebuit enim apud eos Py-
 thagoræ sententia, quæ dixit, animas
 hominum esse immortales, reversu-
 ras defunctis corporibus post cer-
 tum tempus in alia corpora reuer-
 tas, ob hanc causam in defunctorum
 pyram epistolas scriptas quidam co-
 llyciunt, tanquam eas mortui sint le-
 cturi. In itinere ac pugna bigis utun-
 tur, quas rhedarius ac assessor docuit.
 In bellis obuium hostem faculo ex
 curru primum appetunt, cum relicto
 curru pedites ensibus certant: qui-
 dam adeo mortem contemnunt, ut
 pugnent nudi. Custodes corporis ex
 liberis hominibus pauperes eligunt,
 qui de pro aurigis in pugna seruiant.

et ferat scutum, instructa aciem præ
 re consueverunt, & ad singulare cer-
 tam fortissimos hostium provoca-
 re arma, ut hostem terrent quatenus
 es. Quum quis strenue in acie pu-
 gnauit, tum maiorum, tum suas lau-
 des ac virtutes decantant; res hosti-
 um deprimunt, tanquam vituperatione
 dignas, denique omnes in bel-
 lo audaces extollunt verbis. Capita
 hostium in acie cadentium abscil-
 le equorum alligant collis. Hostium
 spolia sanguine perfusa famulis tra-
 hunt in foribus domorum tum can-
 tibus atque hymnis affigenda, quemad-
 modum feras solent venatu captas.
 Hostium nobiliorum capita aroma-
 tus vincta in thecis condunt summa
 diligentia, ea hospitibus ostenden-
 tes, nullaque pro precio ea vel pa-
 uentibus vel liberis vendunt. Ve-
 stes ad retrorem intonsas ac varijs co-
 loribus ferunt, quas illi vocant bracas.
 Regula ferunt virgata, hyeme quidem
 assiora, æstate sobtilla. Pictura in
 eis habent densa ac floribus distin-
 cta. Arma ferunt, scutum ad statu-
 ram hominis longum, proque libito
 minusq; ornatum. Quidam in scutis

*Strenuo-
rum mili-
tum dig-
nationes.*

*Hostium
spolia do-
morum fo-
ribus af-
figuntur.*

*Vestitus
Galata-
rum.*

*Arma bel-
lica.*

ani-

animalium formas æreas paulum eminentes gestant, & ad ornatum, & ad corporis tutelâ fabricatas. Ærea galea caput muniunt paulum eminentiore, in qua aut cornua impressa sunt, aut animum vel quadrupedum effigies sculpta. Tubas habent summo more barbaras, ut quæ asperum sonum & turbulentum reddant. Thorace ferreo utuntur quidam, alij armis à natura datis nudi pugnâr, pro ensibus ferreas spatas gerunt oblongas, ærea carchena à dextero latere pendentes. Nonnulli rusticis aureis aut argenteis zonis cinguntur, iaculis insuper bellantur, quæ illi lanceas vocant, ferro cubiti aut amplius longitudinis paulominus duobus palmis lato: enses aut minores sunt, quàm apud ceteros venabula, habet quæ tum rectos tum curvos non solum ad corpora cedendum, sed etiam ad perforandum aptos. Aspectu sunt terribiles, voce grani atque aspera. Sermone utuntur breui ac subobscuro, multa quæ ex animo dubia loquuntur plurima ad iactantiam in eorum laudem dicunt, & ad ceterorum contemptum. Minaces sunt ac detra-

Ro.

*Enses maiores
minores.*

dores, opinioneq; inflati acuti inge-
 nio, & à doctrina minimè alieni. Sūt
 & apud eos melodiarū poëtae, quos
 ipsi Bardos dicunt, hi cum organis *Bardi me*
 veluti cum lyra cantant, hos haudan *lodiarnu*
 tes alios vituperantes. Philosophi *poëtae.*
 quoque ac Theologi, quos vocant *theologi.*
 Saronidas, præcipuè ab illis colun- *Saronidas*
 tur. Vtuntur insuper diuinatōribus, *Philoso-*
 qui apud eos cum augurijs & sacri- *phi &*
 ficijs futura prædicent: maximi exi- *theologi.*
 stimantur omni eis obtrèperante ple-
 be de rebus magnis consulturi mira-
 bilem incredibilem observant ri- *Mirabilis*
 tum: ense hominem iugulant, quo *atq; hor-*
 labente, tum ex casu, tum ex mem- *rendu vi-*
 brorum laceratione, tum etiam ex *tu.*
 sanguinis effluxu futura dijudicant. *Nullum*
 Est apud eos moris nullum absque *absq; phi*
 Philosopho sacrificium facere, exi- *losopho sa-*
 stimantes per diuinæ naturæ con- *cristianus.*
 scios sacra fieri oportere, tanquàm
 deis propinquiore. Horum inter-
 cessione bona à dijs censent peten-
 da quorum consilio, & pace, & bello
 fruuntur. Poëtae verò apud eos tanti *Poëta im*
 habentur, vt cum extracta acie exer- *maxima*
 citus eductis ensibus iactisque iacu- *venera-*
 lis propinquant, non solū amici sed *tione,*
 T hostes

hostes eorum quoque interuentu
 pugna abstineant, ita apud agrestio-
 res barbaros ita cedit sapientiz &
 Mars reueretur musas. Galatarum
 feminae non tantum corporis magnitu-
 dine sunt viris similes, sed robore e-
 uiam. Pueri ut plurimum cani sunt,
 etate prouecti colorem paternum
 assumunt. Eorum qui subtrus arcton
 habitant Galatz, quique Scythiaz
 sunt propinqui, utpotè ceteris agre-
 stiores nonnullos aiunt humanis
 carnibus vesci, quemadmodum &
 hi qui eam Britanniaz partem, quæ I-
 ris dicitur habitant: horum fortitudi-
 ne feritateq; diuulgata tradunt eos,
 qui priscis temporibus omnem ser-
 mē Asiam discurrentes Cimerij di-
 cebantur, ipsos esse, qui paulò post
 corrupto nomine pro Cimerijs Cim-
 bri sunt appellati: iam prisco more
 dant larcocinijs operam rapientes a-
 lienā suis omnibus contemptis. Hi
 sunt qui Roma capta, cum Delphici
 Apollinis templum spoliassent, ma-
 goam Europæ partem, non parnam
 Asiæ tributariam fecere, agris eorum
 quos subegerant possessis. Nam qui
 in Græciam peruenierunt Galatz, de-
 fe

se partem occupatam Gallogræci
 sui dixerunt, & Galatiam minoris
 Asiæ regionem, quæ ab oriente
 Cappadociam & Halym fluvium ha-
 bet, ab occidentis Bithyniam & Asi-
 am, à meridie Pamphiliam, à septen-
 trione pontum Euxinum. Carctum
 Cimbrum de quibus iam nobis sermo
 est, Gens dicitur supra modum ferita-
 ta, impietatisque in decorum sacrificij
 mandata, sequebantur exercitum mu-
 lieres Sacerdotes divinationis periti-
 te, quarum canis capillus erat, alba
 vestis, lutea et crasso subter tunica
 fibulis annexa ahenis, incinctæ, to-
 nis pedes nudæ, caprius per castra
 strigilla occurrebāt ensibus, quos ster-
 nentes humi ad arcem protinebant
 crateram viginti capace amphorarū.
 Habebāt & pulpitū quo agilitate as-
 censo, tollētes in sublimē captivum
 super lebere ingulabant, tum profu-
 so in craterem sanguine inde cura
 stillaret vaticinium edebāt: alij verò
 scisso ventre, intestina speculabātur
 suis victoriam clamitantes. Noxios
 quoque quinquennio servatos affixos
 ludibris sacrificabant, & animas pro
 et hostibus capta una cū hominibus

in hunc
 modum
 artothiq

Calli

in hunc

in hunc

Sacerda-

tes sum-

ne.

Crueliss

vaticina-

di ritua-

Noxios

sacrificabāt

cimbr.

*Cimbri ad
mares cu-
pidiores.*

*Impuden-
tia Cim-
briorum ad-
miranda.*

*Gallicae
quatuor
termini.*

interfecta, aut supra ingentem py-
ram posita comburebant, aut alijs
adficiebant penis. Et quamvis Cim-
bri mulieres habeant speciosas, ad
mares tamen præter modum sunt
cupidiores. In ferarum pellibus has
indormientes per utroque latere ex-
cubitores habent. In ipsis certamin-
bus exentat ad earum velamina
pelles tantis pulant ictibus, ut inge-
ti cum horrore fragor efficiatur. Sed
illa admittenda coram impudentia,
quod speciem corporis facile alijs of-
ferunt in propatulo, neque hoc tur-
pe ducunt, quin potius ignominiam ab-
suere gratiam oblatam. Fertur Val-
terio maximo Cimbriorum & Cimbri-
corum in acie gaudere exultare confes-
suisse, tanquam gloriose & felleiter vi-
da essent excessuri. Lamentari vero in
morbo quasi rursus periculi, olim
ut loquitur in mediis moribus.

Gallia, Europa regio inter
Gallicum internum mare oceanum
Britannicum, Rhenum, Alpes,
& montes Pyrenæos iacta. Pyrenæo
iugis

ingis ad occidentem includitur, ad sep-
 tentrionem & Boream Gallico, Bry-
 tannicoque oceano: ad orientem solē
 Rhenus illi paribus pendē spacijs ex
 alpihus in oceanum, quibus Pyreni-
 um iugum ex interno mari ad exter-
 num protrahit, qua meridiem spe-
 dat Narbonense illi praeenditur pe-
 tagus. Gallia appellata à candore po-
 puli, Gata enim lac dicitur. Triplex
 est, Toosa siue togata, quae & Cis-
 alpina dicitur, sed Italiae finibus in-
 cluditur. Comata cognominatur om-
 nis Transalpina Gallia, eā in tres pro-
 vincias à tribus populorum generi-
 bus hystorici diuiserunt, Belgicam
 videlicet, Celticam, & Aquitani-
 cam, terminos illarum ita statuen-
 tes, ut à Scalde ad Sequanam Belgi-
 ca sit dicta, mox Celtica ab eo ad Ga-
 rundam quae eadem est & Lugdu-
 nensis inde ad Pyrenēi excursus A-
 quitanica olim Armonica vocata.
 Augustus quadrifariam diuisit addita
 Lugdonensi provincia. Amianus in
 multijugas provincias diuidit, ut po-
 tē, qui primam & secundam Lugdo-
 nensem, & primam & secundam A-
 quitanicā faciat. Braccata, quae & Nar-

Gallia vn-
 de appel-
 lata.
 Diuisio
 Gallia.

*Bractata
sive Nar-
bonensis.*

*Gallia re-
giones.*

avallia

Augu

avallia

avallia

avallia

*Galli à
Graecis o-
lim oēs
Celtae vo-
cati.*

*Galli ho-
die Graeci
appellan-
tur.*

bonensis dicitur, a ractis vel ractis ge-
neris sic vocitata Belgica, quae Rhe-
no adiacet, pro maiori parte lingua
Teutonica vritur, provincias habet,
Helvetiam, Alfaciam, Lotharingiam
Lucelburgam, Burgundiam, Braben-
tiam, Gelriam, Hollandiam, Selandi-
am: quae omnes, nisi Rhenus am-
nis, quousque terrarum limites abscederet
Germania nostrae potius abnumeran-
da essent, ex quo hodie & conse-
quenter etiam non montes, non flu-
mina pro regionum terminis habentur,
sed singulae linguae & imperia
Eousque vnam vnamquaque regio-
nem extendi dicant, quousque gen-
tis illius sermo versatur Gallie popu-
lo: Graeci communi appellatione olim
ab eorum Regis nomine Celtas dice-
re, & ab illius matris nomine Gala-
tas. Franci hodie vocantur, & Gallia
Francia, à Francis Germaniae popu-
lis, à quibus olim ferè tota subacta
est, ut Baptista Mantuanus in Diony-
sio suo: & M. Antonius Sabellicus
libro 1. i. x. enneadis habent. Caesar
dictator Gallicas gentes lingua, legi-
bus & institutis inter se differre di-
xit, multa tamē multis communia esse

ut factiones exercere quæ non solum in ciuitatibus & pagis, sed in singulis penè familijs vulgo reperiantur, ut qui ingenio & opibus polleant, inter se de principatu contendant, ut cuncta suo potius quàm alterius arbitrio fiant, quod ut gentile, ita verus esse, nec temerè institutum vide-

*Factiones
amabant
Galli.*

n, ut tuta plebs esset à potentiorum iniuria, nusquam gentium plebs alio qui contemptior: quippe quæ olim seruitij penè loco haberetur, omnis publici consilij expertis, plerique tributorum, aut alieni xris magnitudine grauati, vulgo soliti se nobilioribus addicere, ut à cæterorum iniuria tutiores essent, omnia in eos iura, ut in

*Despectis
simi gen-
tium om-
nium Gal-
li fuerūt.*

seruos, habituris. Duo hominum genera in præcipuo honore esse: Equites & Druides, alij Bardos & Vates Druidibus adiungunt, quorum hi naturalium rerum causis dediti essent inuestigandis, illi laudationibus & Poëticis rebus. Cæsar vno nomine omnes Druidas vocat, hi sacrificia curare publica & privata, religiones interpretari, Adolescentes disciplinis instituere, quorum cæteris præcipuè venerari: iidem de cæteris

*Druidas
in vniuersis
inducti.*

*Druidas
officia &
dignitates.*

de finibus, ceterisque controuersijs
 cognoscere, pœnas constituere: si
 quis siue publicâ, siue priuam per-
 sonam gerens decreto nō steterit, sa-
 crificijs interdicere, quæ præcipua
 fuit in gente animaduersio. Druides
 omnem hominū congressum & ser-
 monem declinare, ne contagione
 polluerentur, his perentibus neque
 ius dici cuiquam potuit, neque ho-
 nos ullus publicus communicari.
 vnus omnibus præesse, cui in vniuer-
 sum ordinem summa erat potestas.
 In huius defuncti velut antistitis lo-
 cum alius suffragio surrogabatur,
 cogebatur horum concilium certo
 anni tempore in Carnutum finibus.
 Est is locus Galliarum ferè medius,
 cōtrouersiasq; ex vniuersa gente co-
 delaras suo componebant decreto.
 vulgò postea receptum, id institutū,
 sed ex Britannia translaticium, Parla-
 mentūq; vocatū, de quo postea. Drui-
 des à bellicis rebus aberant, neq; ad
 tributū cogebantur. Multa millia ver-
 suū ediscere necesse erat, q; tali se di-
 sciplinæ tradidisset: vt pleriq; viginti
 annos in ea cōparāda morarentur: ne
 que fas erat quippiā ad eā cognitio-
 nem

*Concilium
 annuū in
 Carnutiū
 finibus.*

nem pertinens literis commendare,
 quod ad memorię cultū, & sciētię au-
 toritatē putaretur pertinere. Cæteris
 Gallis rēpestare ea Græcię literę in-
 usu fuere. Credere druides animas
 non interire, sed in alia trāsire corpo-
 ra, arque metu mortis ita sublato
 audaciores in periculis fieri. Multa
 desyderibus disputabant, de mundi
 & terrarū magnitudine, de rerū natu-
 ra, & deorū potestate. Mundū ipsum
 æternū, ignem & aquam vicissim
 prævalere. Alterum genus equites,
 hi cæterorum ordinum religiosissi-
 mi, verum graui morbo affecti aut
 in periculis constituti, pro salute hu-
 manam hostiam mactabant, Drui-
 dum ministerio adiuti: Alij simula-
 cra habebant immani magnitudinē,
 viminibus contexta, eaque viuis cor-
 poribus plena circumiecto igni ab-
 sumebantur, supplicia eorum qui la-
 trocinij alteriusve noxę convicti
 essent dijs gratissima arbitrari.
 Mercurius in præcipua veneratione
 esse, quem omnium artium invento-
 rem prædicabant. Viarum & itine-
 rum ducem, & ad quæstum faciendū
 plurimum prodesse. Marti in pu-

*Opiniones
 Druidum
 varie*

*Alterum
 Gallorū
 genus e-
 quites,*

*Mercuri-
 in vene-
 ratione
 Gallis e-
 rat,*

T s nam

Germani
Galli ex

Dite se-
natos di-
cere.

Germani
Galli ex
Dite se-
natos di-
cere.

Viri in
liberos

Germani
Galli ex
Dite se-
natos di-
cere.

gnam ituri quicquid cepissent pro vi-
ctoria vouebant, viscebanturque ob
eam in plerisque urbibus ingentes
tumuli, bellicis spolijs constructi.
Si quis ex praeda aliquid fraudasset
grauis supplicio id scelus vindicabatur.
Se ex dite procreatos persuasum ha-
buere, ob idque initium festorum die-
tum ab ea nocte capere, quæ festam
luem præcessisset, rati noctem illi
sacram esse. Liberos ad conspectum
suum non prius venire patiebantur,
quàm per etatem adoleuerent, ut mi-
litaria iam obire munia possent. Tur-
pissimum arbitrantur filium adhuc
puerum patri assistere. Viri quan-
tas ab vxore pecunias dotis nomi-
ne accepissent, tantundem domesti-
carum fortunatum æqua æstimatio-
ne cum dote conferre: quicquid in-
de fructuum perciperetur id diligen-
ter assertari, cuiusque esse, qui super-
stes alteri fuisset. Viri in vxores, licet
in liberos, vitæ & necis potestatem
habuere. Si qua veneficij conuicta ef-
set, à propinquis mariti igne sculisque
cruciatibus necari. In funere omnia,
quæ viuis clarissima fuissent crema-
re cum defunctis, animalia etiam
ipsa,

ipsa, nec multum ante, quam C. Ca-
sar eam terram debellasset, clientes
de funus funebri rogo inferreban-
tur. In civitatibus quæ optimè insti-
tuta erant principes multi guberna-
bant. Duceem vestum prius tempore
bus ad annum eligentes, sicut & in
bello unus à pluritudine designaba-
tur Imperator. Si quis de re publica
aliquid à finitimis fama compertum
haberet, id ad Magistratus defe-
rebat, quædam suo arbitrio occulta-
re, cetera præ concione palam face-
re. De republica nisi in publicis lo-
qui nemini licebat. Qui in concili-
um vitum veniebat necabatur. Qui
tumultuabatur, ad eum minister
stricto occurrebat ense, & minita-
bunda silentium imperabat, quibus
non desistebat, secundo à ceteris indi-
geat factitabat, denique tantum illi
abscindebat è sagulo, ut quod resi-
dum esset, redderetur inutile. Ma-
gistratibus aurea sunt gestamina,
collo torques, in manibus & lacer-
atis armilla. Vulgus sagis vestitus,
scissoq; pro tunica amictu, qui vir na-
tor integret dimidias, lana quidè a-
spersa, ceterum oblongis villis, unde &

*Civitas
admini-
stratio.
Aristocra-
tia.*

*In concilio tumul-
tuans*

murator

vinib

illa

inimici

alla

alla

Vestitus

Gallerii.

444
Sagula hirsuta texunt, quæ lenæ va-
cantur. Comas studio nutriebat; cor-
pora genti proceriora, & vulgò can-
dida, & secundū ea armatura æqua-
lis gladius longus à dextro latere de-
pendens, clypeus etiam longus, ha-
ste ad proportionem. & Meris pelot-

Arma bel-
lica Gal-
lorum.

genus est: arcubus plerique utuntur,
cum telo certiores insigunt ictum,
quo in aucupijs potissimum utun-
tur, paucissimi bellum fundis & fu-
cibus. Iste inouit, Humi cubant cœnitantes
in stramontis assidue: plurima
cum lacte illis esca, carnibusque
multifariâ præsertim suillis & recen-
tibus & salitis. Sues in agris nutriun-
tur, & proceritate robore & celerita-
te præstantes adeo, ut insueto cuius
accidenti non minus, quam à lupis
periculum immineat. Tam copiosi
lis & omnium & porcorum greges
sunt, ut hinc salinarum & salamen-
torum abundantia, non solum Ro-
mæ, sed & pluribus Italiz partibus
suppediretur. Domicilia ex pluteis
& creatibus in testudinis speciem
faciebant, & quidem permagna
multis impositis lacunaribus. Ferox
omnibus ingenium, ingenta sim-
plici.

Arma bel-
lica Gal-
lorum.

Ani &
porcorum
dinites
Galli.
Domici-
lia Gallo-
rum.

Arma bel-
lica Gal-
lorum.

plicitas, plus virium quam consilij in
bella affertunt. mains bellorum qua
agrorum studium. Mira foemina-
rum fecunditas, ut ter centum & femina-
amplius amatorum millia gens vha rum Gal-
belgica ad bellum olim mitteret. vi- lorum mo-
ctoria supra quam dici possit, vici- ra facun-
ribus lata, victis stupor. E praelio de- ditas.
cedentes cervicibus equorum ho. Hostium
stium capiti suspendunt eaque do- capita po-
mum delata, ut sint spectaculo po- sibus af-
sibus affigunt. Illustrum virorum figuntur.
capita ceteris condientes odori-
bus peregrinis ostentant, nec tanti-
dem auri redimi dignabantur. Gen-
tile & verus aures torques & collo-
suspendere, manibus & lacertis ar-
millas inducere, vestes auro pictas
gestare. Homine divinationi desti-
natum in tergo ferientes ex ipso im-
patientie afflictiq; modo vatici-
nium capiebant. Traduntur, & alia
humanarum sacrificiorum genera,
quosdam sagittis confidebant, & intra
sacras edes patibulo suffigiebant, ma-
gnamque e feno chorro statuum ap-
parentes, eique lignum iniectantes pe-
coraq; & varias immittentes belloas
q; homines holocaustum faciebant.

Galli o-
lim oēs
macilen-
ti.

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

in uirg-
in uirg-

Erant Galli ex assiduo labore & exer-
cicio ferè omnes olim macillenti
corpore, ventresque minimè pro-
pendebant, nam saginam adeò deu-
rabant, ut adolescentes, qui zonæ me-
suram vètre excederent publice mul-
taretur. Ceterum, Romanorum
commertio multa mutari coëgit,
tempus inde omnia in meli' venit.
Observatissimi itaque hodie vere pie-
tatis sunt, regis imperiū late omnia
tenet. Matrimonia Italico ritu cele-
brāt, liberales artes nighit curæ exi-
stunt, & imprimis diuinarum arti-
um studia Gymnasium, quod Pari-
sijs est, id demonstrat, omnium quæ
hodie sunt in terris celeberrimum.
Sunt & Romanorum literarum ap-
petentissimi, ac latinarum æmuli, in
eo studiorū genere, nec Græca asper-
nantur. Penes magistratos iudicia
sunt, regum est hos legere. In bel-
lis earaphraeto equis utuntur, pedes
que leuiter armato: utuntur & sagitta-
rijs, qui lōgiore intēdūt arcus, nec
cornes, ut Scythæ & tot' serp' Oni,
sed ex Taxo, aliavē duriore materia
construitur bellica tormēta exercitū,
currib' vehuntur, magis ordine quā
agmi-

agminibus dimicant, maiore ferocia
 quam arte, quanquam hanc quoque
 in administrando bello haud negli-
 gant. Attalos vocant caduceatores,
 hi belli pacisque nuncios colunt regi
 incredibili affectu. Multa religio in
 templis id religione sanctitas sacro-
 rum antiquitum maiestas, in clero di-
 gnitas & veneratio multa, frequens
 in caeremonia carnis: & ob eam rem
 Musicz studiū his propemodū pecu-
 liare. in vestitu & calceatu, vel nostra
 memoria varietatum: me puero (inquit
 Sabellicus) gallicæ gentis aulei om-
 nes citra clerum amiciebantur mani-
 cato sagulo, vix dimidias nates re-
 gente, in multas scutulas ab imo ad
 hummū cōplicato pulvinatoq; circa
 humeros. Calcei anteriore parte in
 tenue cornu protenti semipedalis lō
 girudinis, qualis nunc species visitur
 in gentilibus auleis, regmen capitis,
 id est dicitur, ob longū, ac veluti in
 conū exiēs. At nūc oīa mutata, Cal-
 cei à frōte vehemēter expansi in mo-
 dū vrsini pedis, retro castigatior for-
 ma, ac vix calcanei capax. laxior ve-
 stitus ac multo demissior quā antea,
 ac media fere crura descēdens, laxis

francorū
 religio.

musica
 studium

Galli pe-
 culiare.

Vestitus
 Frācorū.

silas

callio

undad

alio

manicis ab una parte delectis, tenuis
 versicoloribus rectis & ex obliquo cā-
 cellarum sago assutis. Laxus pile' ac
 plurimū puniceī coloris, sed Biretū
 multo laxius, male capiti colligens,
 ut nihil sit aliūquī ipsa gēte cultius.
 Cepit his paucis annis nostrorū ho-
 minum animos incredibile studium
 eius cultus imitādi, arque adeo mos
 innaluit, ut tota ferē Italia Gallico
 spectaretur habitu, manifesto prae-
 gio eorum quae postea secuta sunt.
 Mulieris habitus nihil ferē mutat.
 Et Galliam, Baptista Mantuanus in
 Dionysio suo libro secundo metrice
 sic describit.
 Gallia terreni pars est nō infima mū-
 di,
 Sed longae lateque patens, Hispania
 tangit
 Oppida ab occasu, sese coniungit ab
 ortu
 Italiae: nostro hinc pelago qua resplē-
 cit austrum,
 Claudirur Oceano geminas qua re-
 spicit vrsas,
 Unde venit Boreas hybernaeque fri-
 gora surgunt, ab equo (ma Rheini.
 Et vada Theutonici tangit vastissi-
 Ter.

Terra hominum, frugumque ferax,
armenta gregesque
Vberibus pascens glebis, non lan-
guida caelo
Tabifico: non mortiferis infesta ve-
nenis,

Ut Libye: non perpetuis adoperta
pruinis,

Sicut hyperborei montes non torri-
da ab aestu

Qui faciat steriles, ut decolor India,
campos.

Non etiam noctis pallens semestri-
bus umbris,

Quale sub arcturo positum mare, &
ultima Thile:

Sed nec ut Aegyptus, qua fusa palu-
stribus undis,

Sed caelo & tenera fecunda vligine
terrae.

Et paulò post.

Igneas mens Gallis & lactea corpo-
ra: nomen

A cādore datum populis: muliebria
pingit

Ora color tyrius: Paphium meditata
decorem

Ex geminis fecit natura coloribus ve-
num:

Lxi.

Læti, alacres, lusu choreis et carmine
gaudent:

In venetum proni, proni in cōiuiā,
proni.

Ante dapes ad sacra Deum: seruire
iugumque

Ferre negant: fugiunt figmenta &
hypocrisin, ore

Iberi vt ingenuis mos est, tetricosq;
perosi:

Venatu, aucupio, cāpos, montana, la-
cusque,

Sollicitant: bellandi vsu letantur, e-
quorum

Terga farigantes: lorice hastilia &
arcus

Delitæ genti: sub dio ad sydera som-
num

Carpere, fuscari sole & ferrugine pul-
chrum est,

Pulvere conspergi, granibus sudare
sub armis,

Pro patria, pro cognatis, pro regibus
ire

In pugnam & gladios, & morti oc-
cum bere dulce est.

Aegoceros gēti domināsi credim?
Si datus hoc cælo arbitrium: cū

mobile pectus

*Aegoceros, id est,
capricor-
nis Fran-
cis domi-
natur.*

Cor.

Cardaqua largitus, rerum sitibunda
nonatum.

Non inconueniens alienumq; ab
instituto videtur huc præcipuū regie
Francorum ornamētum Parlamētū *Parlamēto*
ponere, quis illud à principio, institue si initiū.
tit, aut vnde originem habeat, à scri-
ptoribus aliud nō traditur, quā vt su-
pra significavi à Druidibus receptū,
aut longo tempore ad nostrā vltimē
statem obseruatū credere oī. Nā
& illud quēadmodū Druidū cōsiliū, *Druidum*
Carnuto quogannis tempore & loco *cōcilium*
quē rex designasset habebatur, hoc
modo: Cōueniebant ex cunctis pro-
uinciarū ciuitatibus viri cōsuetudinū
& iudiciorum periti, ad id quē antea
munus delecti, qui ius quicq; per pro-
uocationem disceptandi dicerēt. Sed
quā vaga esset incertaq; institutio, de-
creta Parisius curia & sedes est: sunt *curia par-*
que ad eam iudices designati qui ibi *lamenti.*
consistentes perpetui prouocationū
definitores essent: Illorum octogin-
ta numero sunt annua stipendia ex
fisco regio percipiunt. In curias quæ
trorū distriktæ sunt, sedesumq; singuli se-
dēs, & suos præsidēs habent. In pri-
ma, q̄ ipsi Camerā vocāt, præsidet

qua-

quatuor sedent, Consiliarij triginta
hi contentiones & causas audiunt,
dilationes & quæ ad iuris cogniti-
onem attinēt constituūt, leniora quæ
dā & temporanea definiētes. In secū-
da verò & tertia cameris æquati se-
dent tā in hac quā in illa xvij. Hi
Enquestrarum id est, inquisitionum
consiliarij dicuntur, quod inquisiti-
onibus præsent, ex clero & laicis con-
stituti, præsidentes vtrique quatuor
habēt, sententias dicūt, quas cōstitu-
tis diebus præsidentium vnus primæ
curiæ pronunciat: id quæ Arrestum
id est, ratum & fixum vocant: quod
ab eo provocari nemini liceat: qui i-
bi reus iudicatus fuerit lx. librarum
thuronensium precium persolvere
curijs debet, & quādoq; magis: nam
si causam suam non satis intellectam
aut discussam existimaret, & ob hoc
sibi iniuriam factam, revolvendæ in
iudicium causæ suæ ipse potestatem
habet: verum non prius auditur, quā
duplicatam dictæ pecuniæ summam
deposuerit. Quarta curia eorum
est, quos Requestrarum, id est, sup-
plicationum & palatii magistros ap-
pellant: ab illis eorum causa tantum
agi.

agitur qui regijs obsequijs deputati
sunt, aut privilegio donatione ab alijs
curijs infestentur: huius curiæ iudi-
ces sex tantum sunt: & ab eis prouo-
care ad Parlamentum licet. In deti-
dendis causis cum nodus aliquis, hoc
est, magna difficultas offertur: hinc
omniū curiarum cōsiliarijs congre-
gatis discutitur: quod etiam fit in his
quæ Rex de republica statuit, huius
enim senatus decreto omnia adun-
tur. Habet & Parlamentū cōiudices
dum adsunt. Fraciæ pares, & alij sup-
plicationum magistri familiares re-
gis comites, qui post primæ curiæ
præfides primi sedent. Illis enim cū
Franciæ paribus regaliū & parium
causæ diffiniendæ committuntur. Sūt
autem Fraciæ pares ex omni nobili-
tate duodecim selecti Remensis, Lau-
dunensis, Lingonensis, Episcopi Du-
ces: Bellouacensis, Noionensis, Ca-
lataunensis, Episcopi Comites voca-
ti: Ex secularibus etiam sex, Burgun-
dus, Normandus, Aquitanicus, prin-
cipes Duces: Flādrensis, Tholosan⁹,
& Camparius principes Comites. Il-
los duodecim, ut refert Rhobertus,
Carolus magn⁹ primū instituit, & se-

Franciæ
pares xij.
numera.

cum

*Parium
Francie
dignitas.*

sum in militia doctos pares appella-
vit, quæ æquali inter se dignitate regi
astarent, nec cuiusquam quàm sena-
tus Parlamenti iudicio obtempera-
rent, coronandoque regi adessent.
Et hi fuerunt, & sunt hodie Gallorū
sive Francorū mores, talesq; corū
decanati ritus.

*De hispania, & moribus
Hispanorum.*

*Hispania
laudes.*

Hispania maxima Europæ re-
gio inter Aphricam & Galliam
iacēs, oceanij freto & Pyrenæa
montibus clauditur, terris optimis
comparanda: nullis post habēda fru-
gum copia, siue soli vbertatem, siue
vinearū proventus respicere, siue ac-
borarios velis: omni materia afflo-
rescuntque aut pretio cara esse pos-
sunt, aut vsu necessaria, adeo, ut non
solum incolis tantum, verum etiam
liberis vrbique Romæ cunctarum rerū
abundantiam sufficiat. Argentum
gemmas, et aurum, si requiras, habet
ferrarijs nunquam deficit, nec cedi-
tibus, vincit oleis: nihil ociosum in
ea, nihil sterile, non coquitur ibi sales,
sed effoditur. Non violente sole tor-
ent,

tur, vt Africa, neque affidois ven-
tis, vt Gallia fatigatur: salubritas coe-
li per omnem regionem equalis, nul-
la paludum graui nebula inficitur:
sed marina aura perflatur: lini sparti-
que in ea vis ingens: minij terræ nul-
la feracior terra. Cursus amnium nō
torrentes, rapidique: vt noceant, sed
lenes & vineis capisq; irrigui aestua-
rijque oceani assatim piscosi. In nul-
la tamen re magis olim cōmendata
est, quam equorū pernicitate, quos
ibi à vento concipi memorix prodi-
tum est. A montibus Pyreneis inci-
pit, & per columnas Herculis circui-
ens vsque in Borealem oceanū pro-
tenditur, ita vt omnia in eo circuitu
ad Hispaniam spectent. decem mil-
libus stadijs, vt Apianus scribit, eius
latitudo commensuratur: longitudo
profus eadem esse videtur: ab vna
tantum parte scilicet Pytenei mon-
tis dorso Gallia adheret, à reliquis
omnibus mari cingitur. Tribus di-
stincta nominibus est: nam pars Tar-
raconensis dicitur, pars Bethica, &
pars Lusitania: Tarraconēsis in qua
ciuitates clarissime Pallātia, Numā-
na, quæ hodie Soria dicitur, fuerunt:

*Celi salu-
britas.*

*Amnium
cursus.*

*Ab equo-
rum per-
nicitate
Hispania
commen-
datur.*

*Hispania
dimensio.*

*Dimisio
Hispanie
Tarraco-
nensis &
eius fines
Bethica.*

ab

altero capite Gallias, altero Bethicæ
 Lusitaniæque contingens, mari la-
 tera obijcit, mediterraneo quæ meri-
 diem, quæ septentrionem spectat, o-
 ceano. Alias verò duas fluvius Anas
 separat, ita quòd Bethica, in qua vr-
 bes claræ Ispalis & Corduba fuere,
 maria utraq; prospiciat: ad occidentem
 Atlanticum, ad meridiem Mediterra-
 neum. Lusitania oceano tantummo-
 do obiecta est, latere ad septentrio-
 nes, fronte ad occasum versa: in ea
 civitas Emerita quopdam clarissi-
 ma fuit. Hæc regio primo Iberia
 Hesperia, ab Ibero fluviò, postea ab Hespero
 Atlantidis fratre Hesperia dicta est,
 ultimo ab Hispali quæ hodie Sibi-
 lia vocatur Hispania. Corpus ho-
 minum ad inediæ laboremque ani-
 mi ad mortem parati, dura omnibus
 & stricta parsimonia, bellum quam
 oculum malunt: si extraneus deest, do-
 mi hostem quærunt. Sæpe tormen-
 tis pro silentio rerum creditarum im-
 mortui, adeò illis fortior taciturni-
 tatis cura, quam vitæ velocitas gen-
 ti pernix: inquietus animus plurimis
 militares equi & arma sanguine ipso
 ut chariora. Nullus nisi festis diebus
 epu-

epularum apparatus, aqua calida la-
uari post secundum Punicum bellū
à Romanis didicere. In tanta seculo-
rum serie nullus illis dox magnus
præter viriarum, qui annos decem
Romanos varia victoria fatigauit. *Feminae*
Feminae res domesticas agrorumq; *agri &*
culturas administrant: ipsi armis & *rem do-*
rapinis inserviunt: breui vruntur ve- *mesticam*
ste ac nigra lanam habente similem *curant.*
caprarum pilis: Peltas in bello par-
uas ex neruis cōfectas, quibus tegi-
tur corpus, habent: his in bello ea a-
gilicate vruntur, ut & ictus & sagit-
tas euitent: iaculis ferreis hamatisq;
vruntur, galeas ferunt æreas crista-
tis palmis gladios ex ferro puro ad
palmi mensuram, quibus in confer-
ta vruntur pugna. Ferrum suo more
ad cōficienda arma præparat. Nam
ferreas laminas in terram abscondē-
tes, ibi tandiu esse sinunt quoad de-
biliori parte ferrugine absorpta va-
lidior supersit: ex eo tum enses for-
tissimos tum cætera ad belli vsum
arma necessaria componunt, hoc pa-
cto fabricata, aded cadunt omnia, ut
neq; scutū, neque galea, neque aliud
quid eis obstat. duob' gladijs fulti,

Vestitus
Hispano-
rum.

Armata-
ra Hispano-
rum.

Ferrū gla-
dij confi-
ciēdis vti-
lissimum

Hispano-
rum belli
ca virtus.

Cantantes cum equestri certamine superiores
pugnā in euasunt, ex equis desiliunt & pede-
grediuntur streum adiuuant pugnam. Iaculis lō-
Hispani. gē iaciunt & summa arte: in acie diu-
Hospita- tius perseverant: mobili corpore le-
des sunt uiq; ut facillē fugiant hostem & infe-
Hispani. quantur. Bella ad numerum aggre-
 diuntur, hosti obuiāt cantando. In
 pace choreas leni saltu exercent, cū
 quadam crurum agilitate. Erga ne-
 pharios homines atque hostes cro-
 deles sunt: cum aduenis humani at-
 que hospitales. Aduenientes enim
 externos hospitio benignē recipi-
 unt: adeo ut emulatione quadam in
 vicem pro illorum honore certent.
 Quos aduenæ sequuntur, hos lau-
 dant, amicosq; deorum putant. Mu-
 lieres ferrea monilia collo gestant
 supra verticē coruos incuruos haben-
 tia, & ante frontem longius incur-
 bentes, ad quos, cum velint velum
 attrahunt, ut extentum faciei umbra
 culum præbeat, idq; ipsæ pro mari-
 mo ducunt ornamento. Quadam uē
 in parte tympanulum circumducitur
 ad posterioresq; in occipite nervos
 capiti vsque ad auriculas adstrictum
 in altum latumq; paulatim supina-
 rit.

tur. Aliæ synciput expilatum enudât, *Nota me-*
 adeo vt amplius quàm frons ipsa pa *rem admi-*
 teat. Aliquæ imposu ad pedis men- *randam.*
 suram in sublimis stilon erigunt, cui
 cesariem circumtexunt, deindeq; pi
 les nigraui exoriantur. Carnibus va- *varij*
 rijs affluentes vescuntur. Potum ex *Pictus.*
 melle faciunt & eius copiam præ-
 bent affatim patria. Vinum emp-
 rum bibunt, mercatorum opera ad-
 sectum. Mirabilis apud eos hæc ob-
 seruatur consuetudo, quod licet in
 victus munditia elegantes existant,
 vna in re tamen ista immundi viden- *Latia His-*
 tur, & spurcicie pleni, nam vniuer- *spani cor-*
 sum corpus lauant, vrinas, dentesque *pui curas*
 fricant, hanc optimam corporis eu-
 ram existimâtes. Fuit olim tota Hi-
 spaniæ terra (vt nihil obmittatur q
 ad regionis cognitionem attinere cog-
 noscitur) diuisa in vltiorem & citerio-
 rem Hispanias. Citerior eadē quæ Tar- *Hispania*
 raconēsis ad Pyrenæa vsq; iuga protē- *bisariam*
 ditur, Vltior in duas per lōgitudi- *diuisa.*
 nē provincias diuisitur, in Bethicā &
 Lusitanā. Superioribus annis Hispan- *Regna Hi-*
 nia in regna quinq; diuisa est, in Ca- *spanie*
 stellæ Regnum, Aragonum, Portuga- *quinq;*
 lense, Nauaræ & Granatæ.

De Lusitania, & vetustis Lusitanorum moribus.

CAP. XIV.

Lusitania, veterioris Hispanie pars, quæ hodie Portugallia appellatur, Bæthicæ à meridie, Tarraconensem ab ortu, ab occasu & septentrione oceanum habens: dicta, ut Plinius scribit, à Lusio Libero patre ao Lysacum eo bacchante. Sunt Lusitani Hispanorum fortissimi, seruatores infidiosi, veloces, agiles, atque bellicæ versatiles. Scutis dumtaxat latitudine utuntur curvis ad anteriora prospectantibus, quibus neq; fibula neq; ansa vlla est, his in bello ea agilitate utuntur, ut & ictus & sagittas emittent. Gladiolus aut pugio lateri adheret. Plurimi lineos Thoraces habent: perpauci loriceis utuntur, aut cristatis cassidibus, nonnulli nervatis galeis. Iaculum longe faciunt, & summâ arte in acie diutius perferant, mobili corpore leviq; ut facile & fugiant hostem & insequantur. Pedibus ocreæ adsunt, unusquisq; plura fert iacula, quidam utuntur & hastilibus, cuspides sunt æreæ. Alios quos Dario amat vicinos Spartano

ritu angelis degere tradunt, duobus a partibus
 videntur, ad calfaciendumque ignitis, & ritu Lusi-
 tianis lapidibus, & frigida lauantur, tunc vi-
 uicinus illis est, cibus mundus qui-
 dem & simplex. Sacrificijs dediti ex-
 ta prospiciunt, nihilque concidunt,
 inspectant, & lateris fibras, & con-
 trestantes ventura coniectant. Ex in-
 testinis quoque hominum, maxime
 captiuorum diuinationes capiunt, sa-
 tis velantes. Inde ubi plaga infigi-
 tur ab intestinis sub auspice primū
 ad hominis casum varicinantur, ab-
 scissas capellorum dextas dijs of-
 ferunt. Omnes montium habitato-
 res victu simplici utuntur, aquarum
 potiores, herbi cubitores. Longas
 ut feminæ inferius diffundunt co-
 mae, mittunt frontibus pugnas in-
 uolunt. Hircos maxime vescuntur, quos
 & Marti immolant, sicut & capri-
 uos, & equos. Faciunt etiam Hecatō-
 bas, id est, centenario numero sacri-
 ficia quolibet ex genere, ritu Græca-
 sico, & ut inquit Pindarus, omnia
 centena immolant. Gymnica etiam
 conficiunt certamina. Armis exercēt
 ludos, & equis, & cæstibus, & cursib;
 & tumultuaria pugna, & instructo

Vaticina-
 di varij
 ritum.

Omnia cē-
 tena im-
 molant,
 Lusi-
 tiani.

V 3

per

storia

ritu

*Glade ve
stuntur
montani
Lusitani
via.*

*Inter po-
sādū cho-
reas da-
cunt Lu-
siani.*

per chortes praelio. Montani homi-
nes duabus anni partibus querna ve-
scuntur glade, quā cū siccauerit fran-
gant, molunt, panes conficiunt, & ad
tempus reponunt. Hordeaceo vrun-
tur vino, nam vitis inopia summa la-
borant. idq; ita confestim euectigio
absument. Conuiuia inter consan-
guineos celebrantes, pro oleo buty-
rū usurpant, sedentes ecenitātē adhi-
ceos in pariete hemicyclos habent
res. Primus sedendi locus ecenitū-
bus in orbem aetati praestatur & ho-
nori. Inter potandum ducto ad tibi-
am vel tubam choro saltant inflexi
exultantes pollicibus. In balteratū
mulieres molles, manib; promissas
innectuntur. Omnes ferē pullis am-
icti vestibus, & sagis. In quibus inu-
lup per stramenta cubant. Terrae il-
lis ut Gallis in usu sunt vasa. Mobil-
res in roseis degunt ornamentis. Nu-
merorum loco gradatim modum sat-
cinarū permutatione vtrūque vel ex-
tensi argenti lamina frustū abscis-
sum exhibent. Destinos neci capi-
dibus obruūt. Parricidas extra mon-
tium confinia vel ultra flumina ele-
uāt pennis. Et saxis opprimunt. Coniugiū de-
more

more Græcorum contrahunt. Ægro-
 tos vetusto ritu Ægyptiorum in pla-
 teis deponunt, ut qui eo morbi gene-
 re tentari sunt. commonefacere eos, ^{curandis}
 valeant. Hic est mōtanis viuendi ri- ^{egrotos}
 tus quem commemoravi, eis in- ^{mos Æg-}
 quam, qui boreale Hispaniæ latus ^{ptiacus.}
 terminant. Memoriam prodirum est,
 Cantabros, qui extrema Lusitanie cātabro-
 seruant, cum in hostium potestatem rē moret-
 perueniunt & deinde cruci affixi, lz-
 titiz penam canere. Viros vxoribus
 dotes tradere, & filias hæredes desig-
 nari, à quibus fratres earum vxori-
 bus exhibentur, tantaq; feritate esse,
 ut matres filios, ne in hostium ma- ^{cātabro-}
 nus perueniant, trucidare, & illud e- ^{rum fere-}
 tiam filios parentibus facere. Quidā citat.
 Deo sacro faciunt, cuius nomen non
 extat. Rotunda Luna tēpore noctur-
 no ante fores per oēs domos perno-
 ctant choreas agentes, viro-
 rum & mulierum communis est utilitas.
 Rem ipsæ rusticam exercent, Puerpe-
 ræque viris ministerium exhibent. ^{Religio.}
 Hispanum & illud est, ut de more
 toxicum apponatur, ex plere apio ^{toxicum}
 consimili conficiunt, nullum affe- ^{semper in-}
 tens dolorem ut si quid offeratur in- ^{promptu.}

biti, in promptu illud habeant. Eorū
dem & illud est ut sese pro ijs, qui
bus concilientur immolent, & pro
eis morti se donouent.

De Anglia, Scotia, Hybernix, alijs
que multis insulis, & insula-
rum moribus.

CAP. XVI.

Anglia
quondam
Britannia.

Albion
in troes
Anglia.

Saxones
in An-
glia.

Anglia quæ & Britannia ab e-
ruditis dicitur, insignis in O-
ceano Insula triangulari forma
Siciliæ similis. Hæc vndique à circū-
fuso mari complexa est nusquam
iuncta continenti, sed ab omni orbe
nostro diuisa, quæ & quondā ab albis
rupibus, quæ ad eam navigantibus pri-
mo apparent Albion dicebatur. Tro-
es eā quādoq; incoluerunt, qui Tro-
ia à Græcis vastata Palladis oraculo
digressi classe in hanc Insulam vene-
runt, atq; Gigantes tunc eam incolē-
tes multis prælijs victos expulerunt.
Hos verum & ipsos post multos an-
nos Saxones illustris Germaniæ po-
pulus Angliæ reginæ expulerunt, &
agros opesque Insulanorum inter se
partientes, ut linguæ pariter, & gen-
tis memoria in deuicta Insula sem-
p iter-

piterna foret ab Angla ductrice sua. *Anglia*
 terram illam Angliam dixerunt: *unde ap-*
 quamuis plerique sic appellatam pu- *pellata.*
 tent, quasi nostri orbis angulum.
 Gallia & Hispania septentrionem *Ambitus*
 versus opponitur. Ambitus quadra- *Angliae*
 ges octies & septuaginta quinque
 milibus passuum constar: dies lon-
 gissimus xv. i. horarum deprehen- *Noctes*
 ditur, & æstate lucida sunt noctes. *statis*
 Sunt Angli caeruleis oculis, facie *lucida in*
 adeo venusta & statura procera, ut *Anglia.*
 beatissimus Gregorius cum forte
 Anglorum prophetas Romæ videret.
 Bene Angli dicuntur, quia vultu *venusti*
 nitent ut angeli, oportet illis mini- *sunt An-*
 strati iter salutis æternæ. In bello *gli corpo-*
 sunt intrepidi, optimique sagittarii. *re.*
 Fœminæ candore & forma insigni,
 Vulgus ignobile ferum & inhospita- *re.*
 le: minor nobilitas ac magis ob-
 via ad omne humanitatis officium
 aperto capite, alteroqve genu flexo
 hospites salutant: osculantur eti-
 am si mulier sit, atque in cauponam
 ducunt, potantque vna quod facere
 minimè probro est, modo omnis las- *Hospitali*
 civia oblit. In bello non agri vio- *tas An-*
 lantur, non urbes, sed ad internatio- *glorum.*
 nem

nem alterius partis dimicant. Omnia
 victorem sequuntur. Provinciarum
 omnium prima Christianam pietatem
 complexa est, pecoris & lanificij
 bundans, Lupos non gignit, nec illa-
 tos nutrit. Idcirco vagum pæus & si-
 ne custode securum. Est Anglia etiam
 metallis dives, Aurum habet, Argentum
 plumbum, & cuprum. Insunt & Mar-
 garitæ, & Gagates lapis, qui ardet in
 aqua, & oleo extinguitur. Vinum
 non gignit tellus, sed pro eo Cerui-
 cia in usu est. Sunt & exonica viae,
 Vici & villæ in Anglia plurimi sunt,
 & vrbes numero multe. Londonia
 gentis caput regiaq; sedes, quæ nunc
 corrupta voce Londres, copia nego-
 tiatorum celebris, & tales infra pau-
 cos annos Anglorum mores erant. Cæ-
 saris vero tempore alios tuebantur.
 Nefas tunc erat leporem, gallinam aut
 anserem gustare, alere tamen volu-
 ptatis gratia. Mediterranei plerique
 lacte & carnibus sine frumenti usu
 vivebant, amiciebanturque pelli-
 bus. Glasto ora inficiebant qui co-
 lor est caruleus, ut in pugna horri-
 diores essent, capillo promisso, præ-
 ter caput cæterum corpus rasare.

Mulieres vno tempore denis, & ampli cōubia-
 us viris matrimonio locari, habere vno tēpore
 hōc eas fratres cū fratribus communem multa
 nes, parentes cū liberis, ac si qui ex
 his nati essent liberi habebant. Scra
 bo autor est Anglos procerps homi-
 nes supra Gallorū statura esse, capil-
 lo breuiore, in quo tamen cū Casare Māssonet.
 dissensit nemora vndiq; obsepta, vr-
 benillis fuisse & in his rugosa, sub
 quibus & domini & armenta stabu- cellū in
 labantur, plurimum ibi colū esse ma- Anglia.
 gis quā miniale, cum differētiaret,
 late nebulam obtinere terram vt
 quatuor circiter horas meridianum
 solem non aspiciant. Scotia soprema Scotia
 Angliæ pars est ad septentrionem
 tenui freto sine. Anno ab insula di-
 remptat nec procul inde Hybernia,
 Hyrlādiam vulgus vocat. Indiscreti Hybernia
 insularum habitus, indiscreta ferē Hyrlan-
 omnia, eadem lingua, iidem mores, dia.
 subita ingenia & in vltionem propa-
 ferociāq; in bello insignis, sobrii, &
 inedia patientissimi, eleganti forma,
 sed cultu negligentiore. Scoti à pi-
 ctura corporis nuncupati vt quidam Scoti vno
 arbitrantur, verus & vulgare fuit de nunc
 postus brachia man' entauslo figu- pati.
 raro,

*Quare cor-
pora tin-
xerunt Bri-
tanni.* rare, quod in paucis hodie servatur,
 atq; iisdem sylvestribus, veteres sena-
 ptores, Britannorum fuisse aiunt,
 quum in pugnam ituri essent, corpo-
 ra sibi tingere, ad terrorem vix crede-
 re par est. Indidi natura, ac ceteros
 mortalium contemptores. Ostentant
 plus nimio nobilitatem suam, vrin-
 summa etiam egestate suum genus
 referant ad regiam stirpem. Gaudet
 mendatio, nec pacem colunt vix
 ceteri Angli. Scribit pius pontifex Hier-
*Dies bru-
males tri-
um hora-
rum in
Scotia.* ibi brumales trium ferme horarum
 esse. ceterum & illud mirabile in ea
 gente observasse, Mendicantes cir-
 ca diuorum templa lapides in elec-
 mosynas a prateruentibus coegerere,
 quibus ad usum ignis uterentur. Ca-
 ret lignis ea regio, lapis qui datur
 sulphurea est materia aut certe pin-
 guis. Refert quoque Aeneas inuesti-
 garam a se ibi arborem esse, sed non
 repertam, cuius caduca folia in suble-
 ctu amne prolapsa in volucres veni-
 dicerentur, adiecit audivisse postea
 a locorum peritis ad miraculi in Or-
 chadam vna spectari. Hybernia In-
 sula inter septentrionem & occiden-
 tem sole dimidio minor quam Brita-
 nia,

nia, cui propinqua est, ab hyberno tē-
 pore, ut quidē purat, appellata, adeo
 pabulosa est ut ibi pectaria (nisi a sta-
 te a pastibus arceantur) in periculum
 agat sanetas. Nullum noxium ani-
 mal gignit, non araneum, non
 ranam, nec alit aliudē inuēctam;
 omnia noxia animalia alio asporta-
 ta solo pulueris iniectu necat. Apes
 in ea non reperiuntur, mira celi
 temperies, fertilitas insignis. Gens
 tamen inhospita, inculta, crudelis.
 Sanguine interemptorem hausto
 prius victores vultus deturpant. Fas
 atque nefas eodem animo ducunt.
 Puerpera si quādo matrem cecidit pri-
 mos cibos gladio imponit mariti, in
 que os parvuli summo mucrone aus-
 picio alimentorum leniter infert, &
 gentilibus votis optat, non ali-
 ter, quā si in bello & inter arma
 mortem obeat. Qui cultui student,
 dentibus marinarum beluarum in-
 signium ensium capulos exornant,
 candicant enim ad eburneā clarita-
 tē. Viris præcipua gloria in armis est.
 Montium incolę carne lacte & pomis
 victitant, magis venationi & ludis,
 quā agrestibus operibus doli. Mare

insula vo-
bertas.

Nullū no-
xium ani-
mal in Hy-
bernia.

Hyberno-
rum bar-
bari mo-
res.

Hyberni
præcipua
in armis
gloria.

quod inter Hyberniam & Angliā in-
terluit vadofum inquietum toto an-
no: non nisi æstivis pauculis diebus
est navigabile, navigant autem vici-
neis alveis, quos circumdācāmbitio-
ne vergorū bubalorū, quātoconq; tē-
pore cursus tenebit, navigantes
eis abstinere fœdā latitudinē in centū
viginti millia passuum diffandi, qui
fidem ad verum ratiocinari sunt æ-
stimaverunt. Qui Syllāram insulam re-
nent homines etiam nunc vetustum
morē custodiunt, Nūdinas ac num-
mū reserant, dant res & accipiunt
mutationibus necessaria potius quā
pretijs parant. Deos percolūt, sciē-
tiam futurorum pariter viri & fœmi-
næ ostentant. Ebudū insularū qua-
rū quinq; sunt, incolæ fruges nes-
ciunt, piscibus cārum & lacte vivūt.
Rex vnus est vniuersis, nā quotquot
sunt, omnes angusta interdūne diui-
duntur. Rex nihil suū habet, om-
nia vniuersorū: ad æquitatem cer-
tis legibus stringitur, ac, ne auaritia
vero diuertatur, discit paupertate
iustitiā, vtpotē, cui nihil sit rei fami-
liaris, ē publico alitur. Nulla illi dā-
tā fortuna p̄pria, sed per vicissitudines
in

Syllāra
insula.

ebudes
insula.

Omnia v-
niuersorū
quod ab
des.

in quameunq; commotus sit vsuari-
 am sumit. vnde ei nec vorū, nec spes
 conceditur liberorum. Thyle insula *Thyle in-*
 rom vltima, quæ circum Britanniam *sularū vl-*
 iacent est, in qua æstiuo solstitio so- *lima.*
 le in Cancris sydus faciente transi- *Nox nul-*
 tom nox ferè nulla. Brumali solstitio *la.*
 perinde nullus dies. Pomorum co- *dies nul-*
 pia est, qui illic habitant principio *lus.*
 veris inter pecudes pabulis viuunt,
 deinde lacte, in hyeme conspergunt
 arborum fructus. Vtuntur feminis, *commun-*
 vulgo, cetum matrimonium nullis, *nia ma-*
 Aliæ quoque existunt insulæ in Me- *trimonia-*
 diterraneo occidentem versas, quæ *Gymne-*
 à Græcis Gymnesiæ ab incolarum *sia insula-*
 nuditate, qui æstatis tempore absque *Baleares*
 vestibus incedunt: ab accolis verò *insula.*
 ac Romanis Baleares, à funde iactu,
 quod rectius quàm reliqui lapides ia-
 ciant, appellari. Harum media re-
 liquis maior est, demptis septem,
 Sicilia, Sardinia, Creta, Euboëa,
 Cyprio, Cyrno, Lesbo. Abest ab *Iberia Hi-*
 Iberia, quæ Hispania est, diei vnus *pania.*
 navigatione. Minor ad orientē spe-
 ctat, nutrienda plurima omnis gene-
 ris armenta, sed mulos præcipue, qui
 & magni sunt & sonora voce. Vtra-
 que

que insula fertilis ac fructifera est, re-
ferta habitatoribus, ut qui triginta
hominum millia excedant. Ad vini-
potam, quod raro apud eos est, sunt
promptiores. Oleo omnino carent:
ideo ex Lenisco & Procidipe mix-
tis vagunt corpora. Mulieres ad o-
pra ceteris appetunt, ut mulietem in
praedonibus captam tribus aut qua-

Durum ha- tuor redimant viris. Habitant in sa-
bitandi xis concavis, iuxtaque praecipites pe-
ritur. tris. Effossis cuniculis ad corporum te-
Pecunia gumeta utuntur, & vite securitatem,
utitur Auro nummo aut argenteo non ut-
usur. untur, quae afferri ad insulam prohi-
bent: existimant enim eo pacto, cum
auro atque argento careant, sese fa-
cile omnes vitae insidias evasuros.

Hanc ob rem cum olim cum Car-
thaginensibus militassent, stipendio
impenso mulieres ac vinum em-
prum secum tulere. Mirandum vero
quod in nuptis de more servant: in
epulis enim quae cum domesticis a-
micisque in nuptiis fiunt: primus
secundusque & deinceps secundum
aetatem reliqui nuptam cognoscunt
ultimus sponso locus ad uxorem da-
tū priusquam quid eius, & a ceterorū

Nuptam
coniugem
per ordi-
nem cog-
noscunt.

moribus alienum in defunctorum se *sepulcra*
 pulcris obseruant. Lignis enim mē-
 bra corporis incisa in vas coniungunt
 supraque saxa accumulante. Arma
 eis sunt fundæ tres, una caput cin- *Arma in-*
 gunt alera ventrē, tertia in manibus *fulanorū.*
 gestatur. In prælio lapides multo ma-
 iores quàm reliqui ita robuste iactāt
 ut ab aliquo tormento lapis missus *Fundarū*
 videatur. In urbū expugnatione la- *usus.*
 pidum iactu eos quidem qui supra
 ex propugnaculis mœnia tuentur
 vulnerant. Ipse pugna verò scuta ga-
 leas omneque armorum genus con- *Iactum po-*
 fringunt: ita autem rectè lapides pro *ritia.*
 pellunt, ut raro effugiat ictum oppe-
 titus locus, quòd eis cōtinuus à pue-
 ritia usus præbet, à matribus ad id cer-
 tamen coactis. Imponunt enim su-
 pra erectū lignū panem, signū quod
 iactu petant, neque ante cibum capiāt,
 quàm panem lapide eiectum pro ci-
 bo sumunt permissu matris. Nunc
 de insula in oceano versus meridiē *De insula*
 reperta, & quæ in ea præter fidem *à lambobus*
 narrantur, deque inuentionis causa *lo reper-*
 paucis sunt explicanda. Lambobus *ta.*
 pueritia eruditus post patris, qui mer- *Iamboli.*
 cator fuit, obitum, & ipse mercaturæ *fortuna.*
 operam

operam dedit, per Arabiam trāsiens
ad aromata emenda, cum socijs iune
ris à latronibus captus primo cum
vno ex conseruis pastor deputatus
est, deinde vna cum eo à quibusdam
Aethiopibus comprehensus, vltraq;
maritimam Aethiopiam ductus. Hi
cū esset externi in expiationem e-
ius regionis capti sunt. Mos erat his
qui ea loca incolabant Aethiopibus
à priscis temporibus ex deorum re-
sponso traditus, perque progenies
viginti, annos verò sexcentos (pro-
genis enim triginta perficitur annis)
observatos duobus hominibus ex-
piationem facere. Habebant prapa-
ratum nauigiolum ad ferendas ma-
ris tempestates aptum, & quod duo
viri facile regere possent. In id sex
mensium victu, quod satis esset am-
dobus imposito, viros inducentes
mandabant: vt secundum oraculi re-
sponso nauculam versus meridiem
dirigerent, venturos eos ad insulam
esse felicem & humanos homines,
qui beate viverent. Eodem modo
& eorum patriam, si ipsi in insulam
salui pervenissent, sexcentis annis in
pace felicitateq; futurā. Sin verò lō-
gitu-

gitudine maris terribi cursum reuoc
 verterent, tanq̃ impios ac sceleratos
 omni eorum genti magnarum cala-
 mitatū causam praebitoros. Aethio-
 pes verò aiunt dies agere iuxta ma-
 te sellos, sacraque facere optantes: *Aethiopo-*
 quo solita fiat expiatio, prosperū na- *maritimo*
 uigantium cursum. Hi post quatuor *piatio.*
 mensium nauigationem multis a-
 ctu tempestatibus, ad insulam defe- *Insula de*
 runtur, figura rotundam stadiorum *scriptio.*
 ambitu quinque millium: insulae appro-
 pinquantibus, aecolae quidam obuij
 scapham deducunt, alij accurrentes
 mirantur alienigenarum aduentum
 eos humaniter benigneque suscipi-
 unt, quae apud se erant illis commu-
 nicantes. Sunt etiam insulae homines *Hominū*
 corpore ac moribus haud nostris si- *mirabilis*
 miles, eadem tamen corporis forma *descriptio*
 sed quae magnitudine quatuor cubi-
 tos excedat, horum ossa veluti ner-
 ui quo velis flectuntur reflectuntur-
 que. Corpore sunt plusquam nos, a-
 gili ac robusto. Nam si quid mani-
 bus ceperint, nemo eripere ex digi-
 tis potest: pilis corporis adeo ppoli-
 ta, ut ne parua quidē lanugo appare-
 at. Pulchri sunt decori & corpore cō-

*lingua
duplex. d
natura
homini-
bus.*

*q. d. alia
est natura*

*Insula
beria.*

posito. Aurium foramina multo ne-
strius patentiora, quemadmodū & lin-
gua a nobis differunt. Habet enim
eorum lingua privatum quid, tum a
natura, tū ab ingenio datū, diuisam
enī linguā natura dedit, qua scī dicitur
in inferiori parte, ut ab radice duplex
esse videatur. Ita varia videntur loque-
la, ut non solum voce hominum lo-
quantur, sed aurium diuersarum imi-
tantur cantus. Et quod admirabi-
lius videretur vna cum duobus homi-
nibus perfectē simul respondendo,
tum disputando loquuntur: vna e-
nim linguae parte vni loquitur, reli-
qua alteri. Porum ibi esse integro an-
no aërem constat, quemadmodum
Poëta scribit, Pyruto supra pyrū, ma-
lum supra malum, vham supra vitem
senescere: esse insuper tradunt con-
tinuo diem parem nocti. Circa mē-
diem nullam fieri rei alicuius um-
bram cum supra verticem sol existat.
Vivunt autem secundum cognatio-
nes ac coetus, qui tamen quadrin-
gentos non excedant. Habitant in
pratīs ferente absque cultura spon-
te sua vberes fructus terra. Naro in-
sule virtus aërisque reperies terram
sua

sua sponte frugiferam, vltra quam sa-
 tis est reddit. Nascuntur apud eos a-
 rundines plurimæ ferentes vberem
 fructum albo eruo persimilem : hos
 collectos spargunt aqua calida quo
 ad auctus ouis columbe magnitudi-
 nem æquat, ex his postmodum con-
 tritis panem conficiunt dulcedine
 præstātem. Sunt etiā in ea aquarum
 fontes permagni, ex quib⁹ partim a-
 quæ calidæ ad vsum balnearum, ad
 curādōsq; morbos manāt. parti sum-
 ma dulcedine frigidæ, quæ ad valeru-
 dinem conferunt. Est quoq; omnium
 doctrinarum maximeq; astrologiæ
 apud eos cura. Viuntur literis quas
 habent viginti & octo secundum vir-
 tutem significandi, characteres verò
 septem, quarum quælibet quatuor
 interpretatur modis. Longissimæ sunt
 ætatis, vt qui annis ceterū quinquagin-
 ta vitam agant, & absque aliquo (vt
 plurimum) morbo. Si quis febriat
 aut corpore æger fuerit, mori statuta
 lege compellunt. Non scribunt per
 latus, vt nos, sed à superiori parte
 recta linea ad inferiorem. Mos est
 eis ad certam usque ætatem vivere,
 qua perfecta, variam sibi mortē spon-

teria ab
 que calid
 ra fruga
 fera.

fontes sa-
 labres.

Doctrina
 rum cura
 Litera.

Longan-
 tas.

æger mo-
 ri lege co-
 pellunt.
 Viuendi
 certa mo-

ta.

*Herbe
mortē in-
ducentes.
Matrimo-
nia com-
munia.*

*Anima-
lia admi-
rabilia.*

*Sanguis
mirabilis
philisti-
na.*

tē constituunt. Gemina est apud e-
os herba, supra quam si quis iacet in
suavem deductus somnum moritur.
Mulieres minime nubunt, sed om-
nibus sunt communes. Simili mo-
do & filij educantur, communique a-
more sunt omnibus. Abducunt sa-
pientes à nutrientibus infantes ne ma-
tres filium recognoscant. Quo fit, ut
cum nulla sit apud eos ambitio, aut
præcipua affectio, concordēs absque
seditione vivant. Esse insuper ea
in insula animalia magnitudine qui-
dē parva, sed naturā & sanguinis vir-
tute admirabilia, corpore sunt totum
do ac testudinibus simili. duabus li-
neis invicem per medium trāsueris
in quarum cuiuslibet extremo sit au-
ris & oculis, ut quatuor oculis vi-
deant, totidemque audiant auribus.
Unicis vētre atque intestinis, in quæ
comesta consuūt. Pedes circum ha-
bent plures, quibus in utranque par-
tem ambulāt. Huic bellux sanguis
mirabili asseritur virtute: Omne e-
nim corpus conceitum dum spirat
hoc tinctum sanguine coheret. Quis
que cœtus nutrit magnas diversæ na-
turæ aces, quibus experiuntur qua-

les filij sint futuri. Impositis enim
 supra aures infantibus si volantes per
 aëra immoti non expauescant, edu-
 caor. Si verò timore ignaviaq; defi-
 ciunt, projiciuntur, ut neq; diutius victu-
 ri & animi exercitio inuiles. Cuiusli-
 ber cœtus senior alijs tanquam rex
 cui parent omnes, imperat. Annis cœ-
 rum quinquaginta. Actis seipsum vi-
 ta ex lege priuar, post eum senior ac-
 cipit principatum. Mare quo insula
 circumdatur fluctuosum, et quod mo-
 tus ingentis facit, dulcis est, aquæ
 gustus, Arctus & pleraq; stellæ quæ
 nobis apparent minimè ab illis con-
 spiciuntur. Sunt & alix septem insu-
 læ pari magnitudine paribusq; fe-
 re intervallis distantes, quæ eiusdem
 gentis legisque existunt. Omnes eas
 incolentes, quamvis terra sua spontè
 abundè victum ferat, his tamen mo-
 destè vuntur. Simples enim cibos
 appetunt, nutrimentum quod satis
 est quærentes. Carnibus tum af-
 sis tum elixis vescuntur. Coquorum
 autem varijsque saporibus condita
 ut iniuria rejiciunt. Deos & eum,
 qui omnia continet, solèq; & reliqua
 celestia colunt. Pisces auctque varijs

*Senior de
insulibet
cœtus rex.*

*Alie insu-
le sept.*

*victum in-
sulanoꝝ.
Religio.*

generis capiunt. Nascuntur ibi fida
 sponte arbores fructiferae. Olea & vi-
 tes, ex quibus olei & vini copiam e-
 docunt. Serpentes magnos sed inno-
 cuos insula producit, quorum carnes
 mirae dulcedinis edunt. Vestes pa-
 rant ex lanugine molli ac splendida
 ex medio arundinum sumpta, qua ma-
 nimis tineta ostreis vestimenta purpu-
 rea conficiuntur. Varia existunt ani-
 mantia, & quia propter opinionem
 haud facile credita. Certum viuendi
 ordinem seruant, vultu cibo dietam
 contenti. Nam certo die pisces, alio-
 aues, quandoque terrestria animalia
 edunt, oleo aliquando simplici que
 mentia vruntur. Diuersis sunt exer-
 citijs dediti, quidam inuicem mini-
 strant, alij piscantur, alij exercent ar-
 tes, nonnulli circa alias res vsui com-
 modas occupantur. quidam excep-
 tis senibus paritis inuicem opem
 seruitio vacant. In sacris ac die-
 bus festis hymnos in deorum, &
 maxime Solis, laudes canunt, cui se
 & insulas dicant. Mortuos in limo-
 re sepeliunt, cadauer cum mate fuit
 arena obruentes, ut aquae fluxu in-
 undationeque exaggeretur locus.

Calamos ex quibus fructum decerpunt augeri aiunt minuique ad lunæ modum. Fontium aqua dulcis ac sana caliditatem seruat, nisi frigida aqua aut vinū immisceatur. Iambolus & qui cum eo accesserat cum septē annis in insula mansisset, tandem inuiti eiecti sunt, tanquā mali malisq; moribus assueti. Igitur preparata rursus scapha, cibisq; impositis abscedere coacti mensibus quatuor ad Regē Indix peruenēre, à quo postea salvo conductu per Persidem in Græciam dimissi sunt.

*Aqua mol
rabilis na
tura.*

*De Taprobana insula & gentis eius
moribus*

CAP. XXVII.

TAprobanen Insulam antequā temeritas humana exquisitio penitus mari fidē panderet, diu orbem alterum putauerunt, & quidē eum quem habitare, Antipodes crederentur, verum Alexandri magni viri magni virtus ignorantiam publici erroris non tulit vltcrius permanere, sed in hac usque secreta propagauit nominis sui gloriam. Missas igitur Onesicritus præfectus classis Macedoniz,

*Alexan.
dri mag-
ni vir-
tus.*

*Insula ab
Onesicrito
reperita.*

*Taproba-
na ambi-
tus.*

*Mare va-
dosum.*

*Canopus
sidus.*

niz, terram istam quanta esset, quid
gigneret, quo modo haberetur explo-
ratam notitiæ nostræ dedit, patet in
longitudine stadiorum septem mi-
lia, in latitudine quinque milia scin-
ditur amne interfluo. Nam pars e-
ius bestiis & elephantis repleta est
maioribus multo, quàm quos In-
dia: partem homines tenent. Mar-
garitis scatet & gemmis omnibus, si-
ta est inter ortum & occasum, ab eo
mari incipit quod fretum Indiae est.
A Prasia Indorum gente dierum vi-
ginti quinque primo in eam fuit cur-
sus, sed cum Papyraceis & Nili na-
tibus illo pergeretur, mox cursu na-
uium nostrarum septem dierum iter
factum est. Mare vadosum interia-
cet. Altitudinis non amplius senum
passuum. Certis autem canalibus a-
deo altum, adeoque depressum, ut
nullæ vnquàm anchoræ ad profun-
di illi⁹ ima potuerint peruenire. Nul-
la in navigando syderum observa-
tio, vtpotè vbi septentriones nequa-
quam aspiciuntur, Vergiliæ nunquā
apparent, Lunam ab octava in sex-
tamdecimam tantum supra terram
vident. Lucet ibi Canopus sydus cla-
rum

rum & amplissimum, Solem Orientem à dextra habent, Occidentem à sinistra habent. Sub Claudij adhuc principatu æs signarum ignorabant. Pecunia maximè stupuisse traduntur, q̃ signata disparibus foret vultibus, parem tamen haberet modum ponderis. Excedunt homines corporum magnitudine alios omnes, Crines fusco imbuunt. Cæruleis oculis, atroci visu, terrifico sono vocis, ne hominibus immatura mors est. In annos nescitum ævum trahūt. Alijs omnibus annosa ætas, & penè ultra humanam extenta fragilitatem. Nulli aut per diem aut ante diem somnus. Noctis partem quieti destinant, lucis ortum vigilia anteverrunt. Aedificia modicè ab humo tollunt. Annona semper eodem tenore est, vites nesciunt, Pomis abundant. Colunt Herculem. In regis electione non nobilitas prævaler, sed suffragium universorum, populus enim eligit spectatū moribus & inexterata clementia; & iam annis gravem. Sed hoc in eo quaritur cui liberi nulli sint. Nam qui pater fuerit, etiam si vita spectatus est, non admittitur ad regedum, debet.

Rex suffragio
creatur.

Rex liberis
carens
debet.

*Iudiciorū
pulchra
institutio*

at si fortè, dū regnat, pignus sustulit
exuitur potestate. Idque eo maximè
custoditur ne regnum hæreditarium
fiat, deinde etiam si rex maximam
præferat æquitatem, nolunt ei totū
licere. Quadraginta rectores accipit,
ne in causis capitum solus iudicet,
& sic quoque si displicuerit Iudica-
tum ad populum prouocatur. A quo
datis Iudicibus septuaginta, fertur
sententia, cui necessario adquiesci-
tur. Cultu rex dissimili à cæteris
vestitur. Quòd si etiam ipse in

*Rex pec-
catis morte
multatur*

aliquo peccato argutus sit, ac con-
uictus, morte multatur. Non tamen
ut cuiusque attrectetur manu, sed
consensu publico rerum omnium
interdicta ei facultate etiam collo-
qui potestas punito denegatur. Cul-
tura student vniuersi, venatibus in-
dulent, nec plebeias agunt prædas,

*Gentis
studia,*

*Testudi-
nū Mari-
narū ma-
gnitudo.*

cum Tygrides & Elephantum tantum
requirantur. Maria quoque pesca-
tionibus inquietant, marinasque te-
studines capere gaudent, quarū tan-
ta est magnitudo ut superficies earū
domum faciat, & numerosam fami-
liā nō arctè receptet. Maior pars In-
sula huius calore ambusta est, & im-
vastas

vastas deficit solitudines, latus eius mare alluit perviridi colore, fructico-
sum adeò, ut lubæ arborum plerun-
que gubernaculis atterantur, Miran-
tur aurum, & ad gratiam poculo-
rum omnium gemmarum adhibent
apparatum. Secant marmora testu-
dinea varietate, Margaritas legunt
plurimas maximasque.

*Conclusio
libri.*

Et hæ sunt gētes, hæ nationes, qua-
rum mores ritus & instituta ab hysto-
riographis ipsis passim celebrata sunt
& potissimū quæ potuerūt aliqua sui
excellencia & dignitate ad cogitatio-
nem nostram pervenire, permultas
adhuc esse fateor, quæ à me aut præ-
tergressæ sunt, aut partius attrecta-
te, cum de illis scribere non plura
potui, quàm inveni, ut qui apud eas
non fui, nec cognovi, neque qui om-
nium cōscius esset (præter immorta-
lem Deum) dicere satis posse existi-
maui. Ipse enim solus est, qui novit
omnia, & solus qui potest. Ipse est,
qui primæ ipsius orbis fundamenta
in orbem coniecit, & immensi ma-
ris aditum & semitam mortalibus
patefecit, quicquid vitæ huius cōmodita-
tes omnes diuitias dignitates, hono-

*Excusatio
auctoris.*

*Deus solus
omnia no-
vit & po-
test.*

*Adde cui
que Sors
sua con-
cessa.*

*Unde mo-
rum di-
versitas.*

res præstitit: quæve sydera discernēs
vnicuiq; quā voluit, sortem tradidit,
quibusdam enim vt terram colerēt,
atque inde sibi diuitias & opes com-
pararent, alijs autem vt pelago
acti, aut piscarentur sibi victum, aut
mercimonia commutarent. Alijs vt
scientiæ & philosophiæ studijs se
dederent, atque inde honores aucu-
parentur & laudes. Multis etiam
vt cæteris præessent, iuberent & im-
pararent. Ideo non mirandum, si
homines variam inter se, non solum
fortunam, sed etiam naturam mores
& viuendi ritus sint consecuti: quū
videmus regiones & loca eam quo-
que varietatem adepta, postquā
vna quidem lacteos homines pa-
riat, alia subalbidos, alia fuscos
alia prorsus adustos, aut similes mul-
tis floribus, quales Assyria generat.
Sic enim statuit Deus, vt homines
varij quoque ingenij, & multiformis
animi ac industriæ, quemadmodum
& cætera, nascerentur, atque
vt vnusquisque sua con-
reparetur sorte.

AN.

ANDREAS PA-

LEOSPHYRA GVN-

delsingius Lectori S.

Marone licet Ithacum Vlysses scelerum inuētor, ab Homero Politrepos, ab alijs technarū architectos & versutiae omnis conciliabulū appelletur: attamen sapientissimus, peritissimus, atque patientissimus heroum omnium & prae-dicatur & habetur, quod peregrē profectum externorum hominum mores multorum cognouit & vrbes, ab aduersante nimium sibi fortuna per Scillam atque Carybdem actus, Syriū Cyclopi Syre-cum & Circes molestias tulit. Quis ergo nō videat, quā non intelligat quā decorum, quamq; vtile sit ad tanti principis vestigia quā remotissimē perēgrinari, alienas terras inuisere vnde peculiaria gentium aliarum studia, mores, exercitia lingua, leges dogmata sacra & profana omnia, esus, vestitus, edificandi ratio, locorū sitū cultusq; & deniq; rerum naturae omnium ediscantur, Quoniam verō propter impedimenta pleraque aetate maxime nostra omnibus hoc non cōceditur, ut nō minus illa haec in patrio sinu quies-

*Adde cui
que Sors
sua con-
cessa.*

*Unde mo-
rum di-
versitas.*

res præstitit: quæve sydera discernēs
vnicuique, quā voluit, sortem tradidit,
quibusdam enim ut terram colerēt,
atque inde sibi diuitias & opes com-
pararent, alijs autem ut pelago
acti, aut piscarentur sibi victum, aut
mercimonia commutarent. Alijs ut
scientiæ & philosophiæ studijs se
dederent, atque inde honores aucu-
parentur & laudes. Multis etiam
ut cæteris præcellerent, iuberent & im-
pararent. Ideo non mirandum, si
homines variam inter se, non solum
fortunam, sed etiam naturam mores
& viuendi ritus sint, consecuti: quū
videmus regiones & loca eam quo-
que varietatem adepta, postquam
vna quidem lacteos homines pa-
riat, alia subalbidos, alia fuscos
alia prorsus adustos, aut similes mul-
tis floribus, quales Assyria generat.
Sic enim statuit Deus, ut homines
varijs quoque ingenij, & multiformis
animi ac industriæ, quemadmodum
& cætera, nascerentur, atque
ut vnusquisque sua con-
templaretur sorte.

AN.

ANDREAS PA-

LEOSPHYRA GVN-

delsingius Lectori S.

Marone licet Ithacum Vlysses scelerum inuētor, ab Homero Polytropos, ab alijs technarū architectos & versutius omnis conciliabulū appelletur: citamen sapientissimus, peritissimus, atque patientissimus heronum omnium & predicatur & habetur, quod peregrē profectum externorum hominum mores multorum cognouit & vrbes, ab aduersantiminium sibi fortuna per Scillam atque Carybdim actus, Syrtiū Cyclopi Syrenum & Circes molestias tulit. Quis ergo nō videat, quis non intelligat quā decorum, quamq; vtile sit ad tanti principis vestigia quā remotissimē peregrinari, alienas terras inuisere vnde peculiaria gentium aliarum studia, mores, exercitia lingua, leges dogmata sacra & profana omnia, esus, vestitus, ediscandi ratio, locorū sitū cultusq;, & deniq; rerum naturae omnium ediscantur, Quoniam verō propter impedimenta pleraque etate maximē nostra omnib; hoc non cōceditur, ut nō minus illa haec in patrio sinu quies-

ocendo cognoscerentur, elaboravit Boetius
hic meus Literarum humanarum scien-
tissimus ex innumeris classicis scriptori-
bus conscriptum opus. In quo tres terra
partes, partium regiones, & loca, loca-
rum hominum mores & ritus memorabi-
liores explicantur omnes, tanta diligen-
tia, tanta arte, quanta à nemine ante e-
um unquam prius pertractati dinoscan-
tuntur: ex racematione diligenti vinde-
miam, ex spicilegio messem fecit, succo-
sum non minus quàm iucundum, nec in-
cundum minus, quàm vtilem atque per-
necessarium librum, aded, ut nisi quæ in
ipso de homine prædicantur, ille, qui hu-
manitati studet, cognoverit, magis insti-
tuto aberret suo quàm materialium, quæ
materie in qua laborat natura siue cõ-
ditio fugerit. Quare humanarum rerum
humane lector, eas hominum res intue-
re, lege, atque ubi quanta in eis utilitas,
quanta humana vita institutio
sit, experieris, gratias Boe-
thio nostro age im-
mortales.

CAPITVM HV-

IVS OPERIS INDEX.

LIBER I.

- I. CAP. De Origine hominis opinio Theo-
logorum vera. 21
- II. De Origine hominis optimo eth-
nicorum falsa. 25
- III. De terra situ & partitione. 30
- IIII. De Aethiopia, & gentis eius pris-
cis moribus. 35
- V. De Aegypto & ritu gentis veta-
sto. 41
- VI. De Peni & ceteris Africe
populis. 67

LIBER II.

- I. De Asia & celebrioribus eius gen-
tibus. 86
- II. De Panchaia & moribus Pancha-
iorum. 93
- III. De Assyria Assyriorumque vine-
di moribus. 96
- IIII. De Iudea & Iudeorum vine-
ritibus legibus ac institutis. 103
- V. De Media Medorumque vine-
di moribus. 113
- VI. De Parthia & Parthorum vi-
nendi moribus. 119

INDEX.

- VII. De Persia & Persarum moribus
ritibus & institutis. 123
- VIII. De India & Indorum prodigiosis
ritibus moribusq; vinēdi. 129
- IX. De Scythia Scytharumq; feris mo-
ribus. 146
- X. De Tartaria, gentisq; Tartarorū
moribus & potentia. 160
- XI. De Turcia Turcarumq; moribus
legibus et institutis omnib⁹. 182
- XII. De Christianis, eorumq; ori-
gine & ritibus. 202

LIBER III.

- I. De Europæis memorabilioribus
gentibus. 237. De Europa ibid.
- II. De Græcia & legibus à Solone
Atheniensibus Græcorū longē
principibus sancitis. 240
- III. De Laconia & Lacorum sine
Lacedæmonē instituta. 248
- IIII. De Creta insula, & cretensium
celebratis moribus. 263
- V. De Thracia Thracumq; feris
moribus. 267
- VI. De Russia siue Ruthenia, & re-
cētibus Russianorū moribus 275
- VII. De Lithuania Lithuanorūq; vita 281
- VIII. De Livonia, Prusia & milii-
bus marianis. 284
- De

INDEX.

- IX. De Polonia, Polonorumq; recentib⁹
moribus. 293
- X. De Hungaria, Hungarorumq;ue
vivendi institutis. 295
- XI. De Boëmia & moribus Boëmo-
rum. 300
- XII. De Germania, & institutis co-
ram plurimis. 305
- XIII. De Saxonia Saxonumq; & pris-
cis & recentibus moribus. 331
- XIV. De Vnestualia & Iudicio Vnestua-
lis à magno Carolo cōmisso. 338
- XV. De Franconia & Francorum mul-
tis ritibus. 341
- XVI. De Suenia suenorumq;ue morib⁹
& priscis recentibus. 356
- XVII. De Bavaria & Carinthia, & ea-
rum priscis legibus & moribus
quibus hodie vivunt. 364
- XIX. De Italia Italorum moribus, scē
de Rhomulo, & eius civibus
institutis. 385
- XX. De Liguria Ligurumq;ue prisco vi-
vendi more. 421 (moribus. 424
- XXI. De Tuscia & gentis eius antiquis
- XXII. De Galatia Europea & Galata-
rum priscis moribus. 427
- XXIII. De Gallia Gallorumq;ue veteri-
bus & recentibus moribus. 392

INDEX.

- XXIIII. De Hispania & moribus Hispanorum. 136
XXV. De Lusitania & vetustis Lusitanorum moribus. 460
XXVI. De Anglia, scotia, Hybernia alijsq; multis insulis & insulanorum moribus. 464
XXVII. De Taprobana Insula, & gentis eius moribus. 481

INDEX

- X

INDEX LOCVM

PLETISSIMVS OM-

nium, quæ in hoc conti-
nentur opere.

A.

Absque sceptro in publicum ne-
mo prodit 97

Absolutio peccatorum 225

Abstemiij ex lege sunt Turcæ omnes

Acridophagi. 77 (183)

Acerba lex 140

Adam singulis annis expiatur 336

Adoratio mutua, in vija 45

Adrimachidæ 67

Ad virtutē quid efficaci⁹ impellat ib.

Adulterij pœna. 40. 108. 198. 244. 317

Adulteri deprehensi occiduntur 173

Ægypti fecunditas 27

Ægyptus delta 42

Ægypti ab Æthiopibus 42

Ægrotantes interimuntur, & come-
duntur 337

Ærarium publicum constitutū 408

Æs nullum in vsu 287

Ætas in choros tres diuisa 255

Ætatis mira reueretia 462

Æthiopes omnium mortalium primi 29

X 7 Æthio-

INDEX.

Aethiopia duplex	33
Aethiopia quaedam hodie India ap- pellatur	ibid.
Agathirsi exculissimi Scytharū.	119
Agilolfingi Bauarorum duces	371
Ager circa templum dijs sacer	96
Agraria lex	374
Agriculturae misera conditio	350
Agrariae leges	393
Agrorum in singulos diuisio	249
Albus color lugubris feminis, niger lugubris in viris	419
Alemania	307. 337
Alex studiosi germani	19
Alternatim cantatur in templis	210
Amazones bellicosae mulieres	84
Amasis fluuius	318
Amictus ex papyro	140
Anglia	464
Animantium naturalis creatio	26
Animalium variorum portentosus cultus	60
Animas in alia corpora migrare, de anima opiniones effectorum.	115. 117
Anulorum vsus	97
Annus in menses duodecim	401
Animalia multa vt sacrosancta nu- merantur in templis	61
Antropophagi	157
	An-

INDEX.

Anthiochia prima ecclesię sedes	203
Animalia mirabilia	478
Aqua religiosissimè colitur	124
Aqua de melle & auena sublimatur	
Aquirania olim aremonica.	437. (391
Appellationis abusus	325
Apis bos	62
A pecore Trogloditę filios denomi- nant	72
Appenninus mons	388
Aphricę situs gētes & qualitas	30
Apum & mellis mira copia	276
Arabia triplex	87
Arabum mores	87
Astra quatuor mercurij	101
Argyppęi natura calui	158
Ariopagitę	242
Aristocratia administratio optimatū	
Artę traditionis virtus	378 (342
Art ex necessitate	87
Artes vt inutiles sublata	250
Arfaces Parthorum reges	121
Aruspices	409
Asię denominatio	86 (ibid.
Asię quatuor cōfinia & magnitudo	
Asia ab Europa diuiditur	30
Assyria	96
Asylum	398
Atlantes anonymi	70
	Atal.

INDEX.

Atalligallorum caduceatores	447
Athletæ	412
Athenæ & illius civilia instituta	241
Avaritia regnorum disturbium	84
Aurum ære vilius	36
Auri & argenti nullus vsus	311
Auri & argenti vsus lege sublati	25
Aurum in decorum templis sparsum	429
Auspicia & sortes	334
Autores legum numina habita	246
Axione legum tabulæ	245
Azimorum ferie	211

B.

Bacchanalia	305-426
Balcares insulæ	471
Bassæ militiæ duces	188
Barba nobilitatis indicium	429
Barceæ forminx	164
Barbari ululantes bellum petebat	256
Bardi poetæ galatarum	433
Baptismi sacramentum	214
Bavaria sine Baioaria	364
Belgica	432
Bellicosi Tartari	170
Belligerandi ritus	72
Bellum iniuri facies tingunt	465
Benedictio rerum irridetur à noëmiis	
Bethica Hispaniæ	456
Blasphemiarum poena	104
Boc-	

INDEX.

Bocchorides legislator	57
Boëmia & confinia	300
Boves feminæ nō immolabātur	44
Boum & equorū stercore ignes nutriuntur	160
Braccara gallia	418
Braga Boëmorum regia	300
Bragmani	139
Britannia	463
Budini	298
Buda Hungarorum regia	298
C.	
Cacanni Barbarorum reges	365
Calcei fostrati, obtusi	447
Cadauera intra vrbes sepeliri permiffum	258
Cæforum in bello fepultura	246
Canguista primus Tartarorū rex.	162
Caligæ vfus	419
Calamus aromaticus	276
Chami immaturum exilium	24
Cainus primo genitus	22
Canones miffæ	212
Canopos fydu	482
Cantus tybiarum in bello	255
Cantantes belligerant Hispani	458
Cantabri	463 (103)
Cananea terra lacte & melle fluens	
Capitahofciarū dānata abijciūtur	44
Ca.	

INDEX.

Capillorum cultus probro	279
Carnispruij dies	343
Castrensis ignominiosa lex	356
Cataclysmus	321
Cathani & mores	345
Celeres & officia eorum	397
Celæ galli	417
Census civitatis	405
Censores Romanorum duo	410
Certamina foeminae dirimunt	374
Cervisia torius seprætionis potus	380
Cervisiâ cõtēnūt soli Frācones	344
Chaam rex dei filius	363
Chaldei	101 & 102
Charinthia	381
Christiani idolatræ	192
Christiani à Christo	203. 219
Cimbri	436
Circuncidere virilia	43
Circi magnitudo	433
Civitas Quiricum	390
Civitates Aegypti	41
Civitates Thraciæ	368
Civitates Hispaniæ	455
Citharæ in procinctu vsus	124
Clericorū in ecclesia dignitates	307
Clerici ob quid honorandi	310
Cientes	393
Classes Romanorum	404
	Cor.

INDEX.

Cremiterium	233
Coitus indorum in propatulo	338
Concharum cruda caro cibus	81
Concilium Arcopagitarum	242
Cœlibes ludibrio habentur	252
Comata Gallia	436
Communis Libycarū gentiū vita	71
Computando certant Saxones	335
Comitiōrum tria genera	409
Confirmationis sacramentum	216
Confessio peccatorum	224
Consuetudo furibus acerba	384
Consules Romani duo	407
Consecrandi imperatores Romano- rum ratio	415
Cornuum in procinctu usus	256
Corybantes	346
Cracouia Polonorum regia	293
Creta quæ etiam Candia	263
Crudelitas Tartarorū insignis	268
Cupiditas ferocissima pestis	140
Curatores funerum	64
Curatores pnpillorum	245
Culices leonibus infesti	75
Curiz & Curiones Roman.	392
Cynnamomi	79
Cymbrica Chersonesus hodie Dacia	
Cynecis	77
Cynocephali in India	143
Cy-	

INDEX.

Cyrenæ formiæ	70
D.	
Daci	295
Debz diuites auri	90
Decalogus in monte ſina datus	104
Decem Dei præcepta	113
Decemviri	409 (303)
Decime quomodo & de quib' dādæ	
Defunctorum Chriſtianorū exequiæ	
Democratia	249 (136)
Deorum cultus ab Æthiopibus inſtitutus	34 (314)
Deorū ſimulacra in prælium geſtata	
Dies veneris Turcis vt ſabbatum Iudeis ſacra	394
Dies lapillo ſignare	266
Dies triū tantū horarū in Scotia	468
Dies nulli & noctes nullæ	471
Dies qui Chriſtianis ſacri	216
Dignatum ordo	391
Dignitas ſenatus	396
Dignationes ſtrenuorum militū.	391
Dij Scytarum	350
Diluvium quandiu duravit & quare immiſſum	23
Dictator & eius dignitas	391
Dicendi conſtans ratio	200
Ditiſſimi mortalium Arabes	88
Diuitiæ Indiæ admirandæ	129
Diui	

INDEX.

Diuitiæ Germaniæ	308
Diuitiæ Angliæ	466
Diuitiæ Hispaniæ	455
Dominica dies Christianis vt sabba- rum Iudeis sacra	230
Domicilia Gallorum	444
Domus Dei in Mecha	169
Domū publicarum priuilegia	374
Donationes ecclesiarum	365
Dragulę & Dani	284
Draus amnis	381
Druides sacerdotes Gallorum	441
Ducalis aulæ immunitas	332
Ducum causæ	369
Duodecim fidei articuli	212
Duodecim matrim. dirimentia	213
Duodecim Franciæ pares	453
Durus habitandi mos	472
E.	
Ebrietas capitis pēna mulcatur.	291
Ebrietas non vitiosa	318
Ebudes insulæ	470
Ecclesia Christianorum	233
Enoplia siue Pyrrhica saltatio	413
Ephorem potestas	249
Episcopi cōsecratio & eius dignitas	
Episcoporum causæ	367 (218)
Episcopi quomodo primū intro- ducti	219
Equis	

INDEX.

Equis omnia obeunt Tartari	164
Equi nulli in Arabia	88
Equi Hispanorū præstantissimi	455
Equorum præſagia explorata	334
Errores à fide Armenorum	382
Errores Boëmorum	308
Esſcorum vita	316
Eucharistiæ ſacramentum	210
Euêrus belli monomachia têtat	335
Europa & eius limites laudesq;	237
Europa ab Aphrica diuiditur	30
Exercitia puerorum	126
Expiationes ludæorum	108
Ex provocacione certare	430

F.

Faba immundum legumen	43
Fabulas non amant Bragmani	142
Falsariorum pœna	156
Famuli regum Scytharum omnes in genuis	152
Factioniſi ſemper Galli	442
Faſti & neſaſti dies	401
Ferarum aſtuta venatio	77
Ferarum pelles gentis diuitiæ	184
Ferias non obſervâtes quomodo pu niendi	372
Ferri & argenti uſus nullus	194
Fertilitas terræ quare cohibita	12
Fidei dandæ ritus	68 & 194

INDEX.

Filius parētib ⁹ iniuri ⁹ suspēditur	108
Filiarū publica prostitutio	128
Fimbria veneris pretium	69
Fœderum incendi forma.	119. & 132
Franconia	342
Francia quæ etiam Gallia	440
Fricō corporis probatur	138
Frigoris mira curatio	298
Frugalissimi mortalium Tartari	168
Fundæ studium	473
Funerandi multæ rationes	62
Funebri Christianorum luctus	319
Furti à miranda lex	58
Furto nihil sceleratius creditum	148
Furti pœna	198
Forari pro honesto habitum	254
Furtorum compositio	374
Furtiva emptio	ibid.
Futura ex astris vaticinati Chaldaei	(102)
Ganges indos Hispanis	129
Gallatia Europea	417
Gallatia Asiana	435
Gallia	436
Galli tripudiantes belligerant	156
Garamantes	68
Gatrei opulenti	92
Geloni	158
Gentium diversitas	18

Gen.

INDEX.

Sentes quæ Turciâ inhabitant	183
Georgiani	179
Germani annuatim insaniunt	348
Germani olim vno nomine Sueui fuerant hodie Franci	360
Gepidæ	295
Gethæ	268
Glande vescebantur Lusitani	462
Glasto tingebatur belligerantes Angli	466
Glycerbyssa liqueritia	342
Gnidanes	368
Gothi ex Scandinavia	296
Græci ob fabulas derisi	66
Græcorum militares ordines	205
Græcia	388
Gregatim iniciabantur sacris Ægyptij	42
Gruebemhaimerii hæretici	304
Gymnosophistæ Indorum philosophi	338
Gymnasium Parisianum	446
Gymnesiæ insulæ.	471

H.

Hæreditatis variaz leges	377
Hebræi siue Israëlitz	103
Hebræorum militaris ordo	205
Hetz vxores dictæ	251
Herbæ mortem ferentes	478
Hæ-	

Hæresis Boëmorum inuicta	303
Hercules in Germania	313
Herculeæ sacra	400
Hispania	436
Histriones	474
Homicidij poena	35. & 318
Homines à brutis parum diuersi	24
Homines ab omni passione animi semita	83
Homines sermone carentes	ibid.
Homines odore solo viuentes	144
Homines auricillissimi	144
Homines cervicibus carentes ocu- los habentes in humeris	14
Homines natura imberbes	143
Homines opinione sacri	159
Hominum mirabiliũ descriptio	390
Hominum ingenia secundum terrã in qua habitant	238
Holocæstum	110
Homicidio Scythæ gaudent	148
Honestissimi vestitus Turcæ	119
Honor defunctis regibus exhibitus sol.	262
Horæ Christianis septem canonicæ sol.	210
Hospites potu excipiuntur	337
Hostium spolia domorũ foribus affi- guntur	431
Ho-	

INDEX.

Hostium capita postibus affiguntur.	fol.	156
Humana coria pro amichis		149
Hongaria		1295
Hybernia & Hyrlandia		1409
Hypereretheus mensis		111
Iactandi magna peritia		473
Iamboli insula		ibid.
Iberia Hesperia		456
Iberia Hispania		471
Ibidem vel elurum interficiens in-		61
terficiunt		30
Ichthiophagi		254
Ida mons excelissimus		193
Ieiunia Turcarum		30
Ieiunia Armeniorum		173
Ieiunia Christianorum		288
Ignem religiosissime colunt Tartari		73
Ignis sacrosanctus & perpetuus		324
Ilophagi		336
Illiterati indices		1279
Immunitas ecclesiarum		44
Inaures mulieres gestant		33
In Aegypto nunquam ploere		129
Indorum ordines septem		337
India & gentis mores		12
Infantes non putant Saxones pul-		

INDEX.

Infantes inualidi præcipitio necan-	
tur	293
Infantes communicant Boëmi	303
Infantes communicant Armeni	181
Infernus à Turcis creditus	202
Ingennorum Romanorum ordo	391
In hominis arbitrio quæ posita	116
In propatulo coeuntes	67
Inter pocula consultant Persæ	127
Inuenta Tyrrhenorum	415
Iobeus	109
Iren puerorum præceptor	154
Issedones parentes defunctos come-	
dis apud Suevos cuka	361
Iudicio defunctorum vita discutitur.	65
Iudicia Aegyptiorum	53
Iudicium electio	ibid.
Iudiciorum Germanorum ratio	323
Iudicium occultum Vnestualiz	339
Iudex quahs esse debeat	370
Iudæorum situs ætiororæ cōmanij	213
Iurare per regis solium	153
Iurandi forma Bavarorum	379
Ius in viros & liberos	399
Ius municipale	141
Iusticia Sarracenorum	193
Ius honorarium	411
Lancearum vestium contemptus	245

INDEX.

Latinum & Aufonia	386
Laus Aegyptiorum	46
Lacedæmonia siue Laconia	248
Lac iumentinum	161
Laus Europæ	337
Laudes Sueviæ	337
Laus Italiz	337. & 389
Laus Galliæ	448
Laus Hispaniæ	455
Lauandi mirabilis ritus	33
Legandæ pecuniæ potestas	143
Leges nullæ Aethiopibus	40
Leges multæ Aegyptiorum	54
Leges quæ optimæ censendæque	166
Leges à Moyse Iudæis datæ	104
Leges à Mahometo Saracenis latæ	
Leges à Dracone sancitæ	183
Leges à Solone datæ	ibid.
Leges à Lycurgo positæ	248
Leges quædam Saxonum	333
Leges in Neptuni placationem mul-	
licibus graues	247
Leges multe Danorum	364
Leges à Romulo latæ	399
Legitima militia decennialis um	391
Leprosi & Gonorrhæi ex urtribus pel-	
lendi	108
Letaniæ Christianorū duplices	227
Lex in mercho crudelia	37
Lex	

INDEX

Lex Sisatea	58
Lex circa infirmos vtilissima	99
Liberi diuerso matrimonio suscepti	
Libicarum gentium mores. 71	(199)
Lictores cum fascibus	397
Liguria	387
Lingua hominib' natura duplex	476
Lineis vestimentis vti sacerdotes	43
Literarū apud Indos nullus vsus	131
Lithuania palustris regio	281
Liuania	284
Lituorum vsus in procinctu	236
Longissima Iudis vita	130
Longobardia	296 & 415
Lotio corpus curare	459
Luctus in regis morte publicus	262
Luctus funebris vndecim dierum apud Lacedæmones	258
Luctus funebris apud Assyrios	99
Luctus funebris Christianorum	124
Luctus funebris apud Rusianos	272
Luctus funebris Tartarorum	216
Luctus funebris Hungarorum	299
Luctus funebris Germanorum	317
Ludus Circensis siue plebeus	411
Ludi Scenici	414
Lugēdi defunctos mirādu rit.	403
Lugdunensis Gallia	441
Lundonia Anglorum regia	496

INDEX.

Luperci & lupercalia	349
Lupi nulli in Anglia	466
Lusitania	460
Luxus omnis è medio sublatus	236
Lycurgus legislator	260
Lyree	358
M. diuimod cogni.	
Macilenti omnes Galli	446
Mace	68
Magnitudo Afiz	86
Magi & eorum officia	100
Mahometes in Libya	41
Mahometis parentes & dogma	183
Magistratus Assiriorum	100
Magistratus Iudæorum	105
Maria Christi mater	303
Magna in humanis rebus mutatio	
Marieburgum	286 (facta 41
Marathon	247
Magister equitum	408
Magistratus semper armatus	316
Magistratus sacrosanctus	409
Masculis brachia franguntur	85
Matrimonij sacramentum	222
Matrimoniorum repudium	391
Matres & liberi bello adhibiti	315
Massagerthæ	154
Massouiz duces	286
Mauri in Aegypto	41
Ma-	

INDEX.

Maries	77
Medo potus dulcissimus	176
Media & fines eius	1180 (rio. 60
Medici ex præscripto curant non arbi-	
Mel & vinum ex palmis	197
Malanchleni	157
Mellis vectigal ingens	294
Mense de corio	195
Meroë æthiopum regia	36
Militia Tartarorum ordinatio	162
Milina Turcarum ex quibus constat	188
Milites Teutonici mariani	397
Militia Romanorum gradus	391
Militaris Turcarum peritia	190
Mira Æthiopum obedientia	35
Miræ patientiæ homines	33
Mirabilis mos	335 & 459
Mirabilis nubendi mos	92
Missæ apparatus	211
Molestissimi mortalium Tartari	166
Monachi	208
Monumentum Callisti	247
Monomachia controuersie compo-	
nuntur	280 (riuntur. ibid.
Monomachia causæ dubiæ indiscu-	
Monomachia euentus belli explore-	
Monopedes	144 (tur. 135
Monoculi in India	ibid.
Moneta papyracea	146

Mors miseranda

Mortis cōmonefactio in cōuiujs. 62

Morbos vomitu curant aut ieiunio. 1

Mortuorū publica laudatio. 64. (60)

Moriendi ritus. 138

Morbis nō infestatur Brachmani. 14

Moscovia & Moscouitz. 290

Mulieres cū hospitibus coētes. 99

Mulieres multos viros habētes. 119

Mulieres quinquēnes parturientes.

Mulieres ad bellū edoctae. 180. (144)

Mulieres ingenuarū notis quibusdam

insignuntur. 270

Mulierum causae. 372

Mulieres viros strenuē iuuant. 399

Mulieres agros & rem domesticam

curantes. 457

Mundus æternus creditus. 101

Musica damnata ab Aegyptijs. 160

Musica in cōuiujs. 38

Musficani. 266

N. N.

Nabathæi oīm continentissimi. 92

Narbonensis Gallia. 498

Nasamones. 67

Nauigia ex corio. 97

Nauigia ex arūdinū internodijs. 137

Neuri. 157

Nihil priuati Panchais. 94

No-

INDEX:

- Nobilium Germanorum studia 322
 Noctes æstatis in Anglia lucide 463
 Noë propagatio nup̄ cibis ubiq̄ 23
 Noë filios ac nepotes habitatum trās-
 mittit 150 ibidem.
 Nomades 93
 Noricum 364
 Nouem sacerdotū sacræ vestes 209
 Noxios sacrificabant Cymbri 455
 Nubendi mirabilis mos 143
 Nudi qui pugnabant 314 (469)
 Nullū noxium animal in Hibernia.
 Nupturæ de virginanda regi exhi-
 bentur 67
 Nuptā conuiuia per ordinē cognos-
 citur O. (cunt. 472)
 Obnobij montes 338
 Ociari & ex rapto vivere honestum.
 Occulti indices Vuestualiz. 339 (271)
 Odor & mira rerū fragrantia in Sa-
 cebalia 248 (bæis. 90)
 Oenotria 386
 Officium regis Aegyptij 47
 Oleum è seminibus & nucibus 280
 Oligarchia 339
 Omnia centenaria immolatur 462
 Omnia vniuersorum 470
 Opiniones de hominis origine. 35. 11
 Opinio de dijs 15

INDEX

Opiniones Druidum variae	441
Ophiophagi	96
Oppida Indiae quinque millia	129
Optima medicina lotium	459
Oratio dominica	210
Ordines gentis Aethiopiarum	39
Ordines Atheniensium	441
Ordines Christianorum	217
Ordinis sacramentum	216
Pade pecuarij Indi	137
Panchata	93
Palestina & fines	103
Pannonos	296
Panis ex rostitis amigdalibus	140
Paradisus	21. & 201
Parfimonia Aegyptiorum	13
Parlamentum iudicum Francorum	451
Patricidarum poena	462
Papa Romanus pontifex	203
Parfimonia morborum omnium cura	141
Parentationes Rufianorum	277
Pascha Indorum	113
Pascha Turcarum	169
Pascha Christianorum	217
Pascho & vita Christi recolitur	217
Pastorij & vaccini gustant	70
Parthia & res latra	119
Pa-	

INDEX.

Patroni	383
Patricij	394. & 392
Pecuniar nullus vsus	472
Pentecoste Iudæorum	112
Penrecoite Christianorum	227
Peones	296
Periurus digitis decurtatur	132
Persia	123 (os. 54)
Peritrium capitale apud Aegypti-	
Peritrij grauis animaduersio	179
peregrinari Lacedæmonibus prohi-	
Perceptum frigus	288 (bitū. 258)
Peregrina sacra vrbe exclusa	400
Petrus ecclesiæ Christianæ princeps	
Phariseorū mores	114 (203)
Philæ siue phidicia	256 (16)
Philosophorū de mundo opiniones	
Philosophi quantum vitæ humanæ	
proficiunt	134
Pthiriaci moriuntur acridophagi	79
Piscula Iudæorum	110
Piscium igneuiosa captio	81
Piracia in frontibus	114
Planetarum observatio	101
Plebei	392
Pocula ex capitis testa	149
Policia Aegyptiorum	52
Policia Panchaiorum	93
Policia Indorum	113

INDEX.

Policia Romanorum	262
Policia Atheniensium	441
Policia Thracum	272
Policia Germanorum	310
Pompa in regio funere	151
Polonia duplex	293
Potētia sacra militię Teutonicę	287
Pontifex	402
Populus in classes diuisus	214. 404
Portugallia	490
Pœnitentię sacramentum	214
Presbyteri	218 (469)
Pręcipua in armis gloria Hybernīs	
Prætores Romani semper duo	411
Primorum parentum creatio	21
Promiscuè cū mulieribus habitātes	
Prothoplastorum vita	22 (69)
Prouincię Germanię	307
Prusia siue Prutenia	284
Publica conuiuia lege instituta	250
Pueros leges addiscere debere	104
Pueri expositi ex publico nutriūt	98
Puerorum Lacedæmonū educatio & exercitium	254 (158)
Pueri in agrū, nō in forū ducebātur.	
Pueri studiorū gratia exulāres	327
Puerorū educatio & impēsa leuis	59
Pugnandi Parthorū ratio	120
Pugnādi Hungarorum ratio	299

Pu.

INDEX

Pugnā cantantes ineūt Hispani	457
Purgandi per ignem ratio	179
Pueri in hipodromo exerciti	125
Pythij.	161
Quare veri Dei cult' apud tā pau-	
cos permānsit	25
Quatuor Aphricæ latera	31
Quatuor astra Mercurij dicta	102
Quę animalia in Aphrica nascātur	32
Qui primum Deos commenti aras	
& simulacra	42
Qui philosophi ad Aegyptios studio	
rum gratia iuere	45
Quid coēgerit Aegypti reges bene	
viuere	50
Quid mortuorū corpora à pūtre- dine diu conseruat	64
Quid festis diebus rustici agant	330
Quindecim sacre episcoporum ve- stes	208
Quinquies in die orant Turcæ	195
Quinta olim feria vt dies dominica festiua	230
Quinque per annum Christi eccle- sia recolit	231
Quæstores Romani duo	408
R.	
Raptu nubunt virgines	218

INDEX.

Regis officium diurnum pariterque nocturnum	133
Regibus non omnia agere licitum fol.	174
Regis Indorum vita mulieribus cu- ra	132
Reges ex vna tantum familia	124
Regij Scythæ	151
Regia potestas	188
Reges semper duo apud Lacedæmo- nes	214
Regū Spartiararū dignationes.	260
Regiones Græciæ	240
Regio hyeme tantum adeunda	281
Regiones Italiæ	387
Regiones Germaniæ	340
Regiminis pulchra forma	411
Regiones Galliæ	438
Regiones Hispaniæ	455
Regna Hispaniæ quinque	459
Religio Iudæorum	114
Religio Persarum	123
Religio Tartarorum	163
Religio Turcarum	197
Religio Cantabrorum	469
Religiosi valde Hetrusci	414
Religio Scytharum	191
Repudium apud Turcas	200
Rex phanaticus apud Aethiopes	34
Rex	

INDEX

Rex domesticatim singulis annis eligitur	311
Rex sacrificulus	407
Rex eligitur cui nulli liberi	370
Requestarum iudices Gallorum	442
Roma quirinum ciuitas	390
Romanę ciuitatis politia	404. & 393
Rusia siue Ruthenia	275
S.	
Sabei	90
Sabbatum Iudęis sacrum	111
Sacerdotes in summo honore apud	
Aethiopes	37
Idem apud Panceos	94
Sacerdotum utilitas & auctoritas	37
Sacrificandi ritus	70
Sacerdotes delicijs vacant	94
Sacerdotibus sacrũ locum exire non licet	95
Sacerdotum Christianorum vita mores & habitus	207
Sacerdotes Turcarum ẽ plebeis parum differunt	196
Sacramenta ecclesię septem	214
Sacerdotum Rusianorũ habitus	279
Sacerdotũ dignitas apud Germanos	
Sacerdotes fœminę	435. (314)
Sanctissimi mortalium Seres	155
Sacerdotes Armeniorum uxores ducunt	60

INDEX.

ceabant	181
Saducei	115
Salus regis omnibus curæ	49
Saltatio Pyrrhica	265
Sal ex lacu foditur	276
Sal Styrianum	335
Saltratores	412
Salis fodinæ	294
Salij sacerdotes Martis	402
Saltzburga olim iuania	364
Samorgichia	287
Sanguine Iudæi abstinere	107
Sarmatia Europea	406
Sarraceni & Turcæ de Christo quid	
Saronidæ philosophi Galatarum	433
Satisfactio pro admittis	225
Sagacissimi mortaliū Cathaini	145
Satyrisci	413
Sauus amnis	382
Scotia	467
Scythia & gens eius	146
Scuti in bello amissio dedecorofum	
Sculcti pagorū præfecti	314
Semi & Iaphetis prognati	25
Sepeliendi ritus apud Thraces	159
Senectus in honore	259
Senior cuiuslibet cæterus rex	479
Sedetraria ars ingenuis phibita	400
Senio aut morbo adfecti mori com- pel.	

INDEX.

pelluntur	134. & 479
Senibus nisi prudētes sint nullus ho-	
nor datur	132
Senectus apud Lacedæmones hono-	
ratiſſima	1295
Sepeliendi ritus apud Aphros	71
Sepeliendi ritus apud Tartaros	176
Sepulchra in melle	99
Sepulchra regum Scytharum	152
Sepeliendi Christianorum ritus	236
Sepulchra nihil curāt Trogloditę	73
Senes Maſſagethę imolant ſuis &	
carnes edunt	122
Septem eccleſiæ ſacramenta	214
Septies orant in die Chriſtiani	209
Septies baptizādi oli examinati	214
Septem circa baptizandos	215
Septem clericorum ordines	217
Seres ſanctiſſimi omnium, & quietiſ-	
ſimi mortalium	155
Sermo in miſſa qualis. 211. (mo. 136	
Servilis conditionis apud Indos ne-	
Serpentes innocui & uſui apti	430
Serpentes pro dijs venerati	182
Serpētes domesticatim exculgi	ibi.
Septem Caſtrenſes	275
Senatus	396
Simplex mortalium vita	76
Siculi ex Italia in inſulā expulſi	422
Si-	

INDEX.

Sigillum imperatoris Tartarorū	178
Sigillis Turcæ literas nihil obfirmat	fol.
Sclauonica lingua omnium maxima	fol.
Sclauonica lingua alijs viciata	192
Sodomitæ Tartari & Sarraceni	182
Sol & Luna diuinos honores conse-	cuti
Solennis suspectarum feminarū ex-	purgatio
Soli Turcæ legitimè militanti	191
Spartha	248
Spectaculum	319
Spermatophagi	73
Seraregema Tartarorū	171
Styria olim Valeria	383
Styrij vulgo Stromosi	383
Strumæ causa	126
Studia quibus Persarum pueri vacāt	
Studiorū publicū in vrbib⁹ locus	327
Sues non alunt Scythæ	151
Suevia regio	356
Suffragandi ritus admirandi	357
Suffragandi alius ritus	406. & 396
Supputatio temporis Christianorū	fol.
Superstitio gentis famosa	288. & 361
Superstitiosæ observationes Tarraro	rum

INDEX.

rum	372
Susceptio principis miranda	382
Symbolum apostolorum	211
Sylux sacrosanctæ	288
Sylva Hercinia	341
Syllura insula	470
T.	
Traprobanę insule descriptio	482
Tarraconensis Hispania	455
Tartaria & gentes eius	160
Taurus mons	86
Taurus Scythæ	158
Temulentia nulli probro data	318
Tumulentia morte vindicatur	291
Templum ultra fidem ingens	95
Templa Christianorum	233
Tēporū supputatio p̄ Chaldeos	102
Tēpus omne equatur à Tartaris	166
Tēpus vt supputatur à Christianis	
Terræ diuisio	126
Terræ Aphricæ qualitas	32
Terrarū omnium pares Italia	389
Terrarum omnium fertilissima rusia	
fol.	275
Terra absq; cultura frugifera	477
Testes & eorum causæ	379
Testudinū marinarū magnitudo	434
Tegendi capitis olim null' vsus	420
Thermoylæ montes Græciæ	240
Thra-	

INDEX.

Thracia & gentes	167
Thomæ apostoli summa veneratio	
Thuris copia in Páchais	85 (39
Thyle insularum extrema	171
Tibiarum vsus in procinctu	255
Totius orientis dominus imperator	
Cham	162
Toxicum semper in promptu	464
Tributi pensio	406
Tributa Persarum	225
Tribus Romanorum	393
Tribus Atheniensium quatuor	241
Tribuni plebis & militum	409
Trieterica sacra	158
Tres testimonium ferant	105
Trausi	269
Tritonia palus	85
Trogloditæ	72
Transfugarum pœna	318
Tomulantur serui quinquaginta cum	
mortuo rege	152
Turcæ & Sarraceni in vnâ gentē	
coaliti	187
Turcia & eius gens	187
Tuscia	414
Tyrrhenia	ibid.
Tympanis & tibijs in procinctu etiā	
Turcæ vtuntur	191

INDEX.

Valachia quæ olim Dacia	273
Varij Francorum annui ritus	344
Varia animalia portetose coluntur	60
Vaticinandi varij ritus	461
Venandi Tartarorum ritus	165
Vendendi & emendi nullus vsus	172
Vendere homines solitum	292
Venatio priuatis prohibita	312
Veritas insignie principis iudicium	53
Vesta dea tributim venerata	401
Vestales virgines quatuor	402
Vestitus Tartarorum admirandi	168
Vetustissimi gentium Hebræi	103
Viaticum Christianorum corpus Christi	212 (tari. 171)
Victoria superbissime vtuntur Tar-	
Victus cynecorum pauperrimus	77
Vitia non ridenda	317
Vinum & mel ex palmis	97
Vinum à Sueuis diu spreum	360
Vinum mulieribus Romanis inter-	
dictum	286
Vini appetentissimi Galatæ	418
Virginum annua decertatio in Mi-	
neruz festo	89
Virgines nubiles venū exponuntur	
Virginū laconū studia	197
Virgines sine dote nubere	185
Viri Amazonū mulierū officia curat	
Viri	

INDEX.

Viri & mulieres æqualiter induſſur	
Vmbra apud Arabes	89
Vmbroſum terra	425
Vnde morū & linguę cōta diverſitas	
Vnctionis extreme ſacramentū	125
Vrbium Germaniæ ſitus	329
Vſurarij Tattari	167
Vvaldenſes	301
Vveſtialia & eiꝯ iudiciū	318
Vxor vniꝯſe cognationi vha ſi	88
Vxor & liberi omnes omnibꝯ com	
munes	71
Vxores viris ſingulis mōltę	112
Vxorū chariſſima cū defuncto cre-	
matur	270
Vxor niſi peperit nulla habetur	172
Vxorū chariſſima cum defuncto ſe	
pelitur	142
Vxores herę appellatę	256
X.	
Xanticus menſis Aprilis	111
Z.	
Zalmoxis Gethatū deꝯ, & legiſ	
laror	268
Zabicū mulieres auiganſur	71
Zigantes ſimijꝯ veſcentes	ibid.
Zlora baba idolum	292
Zitum ex hordeo potus	428
Z. N. S.	

HENDECASYLLABON

AD LECTOREM.

*Non sic Herodotū, haud quidē strabonē,
Haud Trogū, neq; Pliniū, haud Solinū,
Scriptorē haud ciculū, haud senē Berosū:
Facundis aliquem nec ex nonellis,
Non Papamq; Pium, Sabellicumq;,
De rebus breuius fideliusq;,
His tractasse Videre nationes
Hic omnes Asiae quaeas vagantes,
Persas atque Arabes, Scythas & Indos,
Parthos, Assyrios, Syrosq;, Medos,
Europe pariter Getas Dacosq;
Thraces, Sauromatasq;, Pannonessq;,
Germanos, Italos, Gallos, Iberos,
Hybernos quoque Cantabros, Britannos,
Et gentes titulo sub Africano,
Pænos, Aethiopes, & incolentes
Aegyptum, & Libyæ aridas arenas,
Nonnullasq; per insulas morantes:
Turcarum insuper atq; Tartarorum
Sectas, Christianumq; nationum,
Quæ latè dominantur, & gubernant
Nunc regna imperia atque principatus
Mundum praevalida per vniversum.*

INDEX.

Viri & mulieres æqualiter indolentur	
Vmbra apud Arabes	89. (173)
Vmbrosorum terra	425. (14)
Vnde morū & linguę tāta diversitas	
Vnctionis extreme sacramentū	125
Vrbium Germaniz situs	319
Vsurarij Tattari	167
Vvaldenses	301
Vnestualia & eius iudicium	318
Vxor vniuersę cognationi vna	88
Vxor & liberi omnes omnibus com- munes	71
Vxores viris singulis molitur	122
Vxorū charissima cū defuncto cre- marur	170
Vxor nisi peperit nulla habetur	172
Vxorū charissima cum defuncto se- pelitur	142
Vxores herę appellatur	136
X.	
Xanticus mensis Aprilis	III
Z.	
Zalmoxis Gethatū deus, & legis lator	268
Zabicum mulieres auiganitur	71
Zigantes simijs vescentes	ibid.
Zlora baba idolum	192
Zitum ex hordeo potus	418
ZANES.	

HENDECASYLLABON

AD LECTOREM.

*Non sic Herodotū, haud quidē Strabonē,
Haud Trogū, neq; Pliniū, haud Solinū,
Scriptorē haud tūcū, haud senē Berosū:
Facundis aliquem nec ex nonellis,
Non Papamq; Pium, Sabellicumq;,
De rebus breuius fideliusq;,
His tractasse. Videre nationes
Hic omnes Asia queas vagantes,
Persas atque Arabes, Scythas & Indos,
Parthos, Assyrios, Syrosq; Medos,
Europe pariter Getas Dacosq;
Thracas, Sauromatasq;, Pannonasq;,
Germanos, Italos, Gallos, Iberos,
Hybernos quoque Cantabros, Britannos,
Et gentes titulo sub Africano,
Pænos, Aethiopes, & incolentes
Aegyptum, & Libye aridas arenas,
Nonnullasq; per insulas morantes:
Turcarum insuper atq; Tartarorum
Sectas, christigenumq; nationum,
Quæ latè dominantur, & gubernant
Nunc regna imperia atque principatus
Mundum prænalida per vniversum.*